Editura UNIVERS

Irina Grekova surprinde cu o rară sensibilitate femeia în cea mai deplină intimitate a trăirilor și frămîntărilor ei. Cu farmec și prospețime, ea știe să deslușească acea subtilă și abia perceptibilă alchimie a sufletului, care conferă uneori micilor întîmplări rezonanța marilor simfonii.

Lei 8,75

IRINA GREKOVA • COAFOR DE DAME

145

1970

IRINA GREKOVA

COAFOR DE DAME

COLECȚIA MERIDIANE

Desenul copertei *D. Petrescu*

Din volumele :

И. ГРЕКОВА «ПОД ФОНАРЕМ»

Изд. «СОВЕТСКАЯ РОССИЯ»
Москва — 1966 ;

Новый мир №7/1967

Irina Grekova

Coafor de dame

— nuvele —

Editura UNIVERS

București — 1970

TIPARUL EXECUTAT LA:

INTREPRINDEREA POLIGRAFICĂ „13 DECEMBRIE 1918"

Coli de tipar.: 27,5; comanda nr. 488

ÇOAFOR DE DAME

1

AM VENIT DE LA LUCRU obosită ca un cîine. Băieții, bineînțeles, jucau șah : asta e un fel de boală la bărbați.

— Dracu știe ce-i cu voi, le-am spus, vă pierdeți vremea iar cu șahul ăsta prostesc. Pînă cînd ?

Pe masă — cocină de porci. Scrumiera era plină de mucuri, în sticlele cu bere se înfoia spuma.

— Sînteți niște porci. N-aveți nici o treabă ? Nu ? Și asta în ajunul sesiunii...

— Dă lăbuța, zise slugarnic Kostea.

— Îți dau eu ție lăbuța ! Niște porci, asta sînteți. Vii acasă și parc-ai nimeri la cîrciumă. Măcar dac-ați goli și voi odată scrumiera ! Eu, femeie în vîrstă...

— Îmi permiteți o obiecție ? întrebă Kolea.

Strigai :

— Terminați cu mojiciile !

— Lăbuța am zis ! ceru Kolea.

Nu era cazul să zîmbesc, dar buzele mi se desfăcură parcă singure.

I-am dat mîna.

— Nu pe asta ! răcni Kolea, ca scos din minţi. Stînga ! Stînga !

(Stînga o preţuieşte mai mult, am o aluniţă pe ea.)

— Pentru mine e bună şi dreapta, noi sîntem modeşti, spuse Kostea.

I-am dat dreapta. Amîndoi îşi lipiră buzele de cîte o mînă. Două capete aplecate. Unul galben ca paiul, celălalt negru ca smoala. Netoţii mei ! Băieţii mei ! Să nu credeţi însă că aţi scăpat cu atît ! Sînt încă supărată.

— Imediat să strîngeţi masa ! le-am strigat ca să nu mă demobilizez.

Kostea îşi pusese gemînd scrumiera pe umăr, iar Kolea începu să şteargă masa cu un pantalon rătăcit prin cameră.

Eram flămîndă ca un lup.

— Aţi mîncat ?

— Nu. Te-am aşteptat.

— Avem ceva de mîncare în casă ?

— Nimic, dar ne repezim numaidecît şi aducem.

— Asta-i prea de tot, spusei eu cu furie. Nu cumva...

— ...tu, femeie în vîrstă... spuse umil Kolea.

— Da, eu, femeie în vîrstă ! am urlat. A naibii de viaţă ! O femeie în vîrstă, care munceşte, care vă creşte pe voi, nătărăilor...

— Dar care n-a reuşit să ne dea o bună creştere, adăugă modest Kolea.

— Da, din păcate n-am ştiut să vă cresc. Totul s-a dus dracului. Mi-am irosit viaţa în zadar.

— Nu te înfierbînta, prietenă, zise pe un ton împăciuitor Kostea.

Am apucat o sticlă şi am vrut s-o trîntesc pe podea, dar n-am făcut-o.

— M-am săturat de cîrciuma asta. Plec de aici. N-aveţi decît să trăiţi cum vă taie capul.

— Trăieşte şi lasă şi pe alţii să trăiască! lansă cu glas domol Kolea.

— Destul cu observaţiile astea prosteşti! Eu vorbesc serios. Viaţa nu-i un circ...

— Cum aţi binevoit să spuneţi? mă întrebă Kostea. Viaţa nu-i circ? Daţi-mi voie să notez!

Îşi luă carnetul de însemnări, îşi muie creionul în gură şi rosti rar:

— Viaţa... ştiţi şi voi... viaţa... nu-i... circ... scrise el.

— Şi dacă-i vorba la o adică, l-am întrerupt eu iritată, m-am săturat de toate astea! M-am săturat! M-am săturat! Aţi înţeles? Plec la Novosibirsk. Sau mai bine mă mărit!

— Oho, observă Kostea. Asta mai zic şi eu!

— Ce? Credeţi că nu mă mai pot mărita?

— Numai cu vreun îmblînzitor de fiare, zise Kolea.

Uf, a naibii de treabă!

Am ieşit trîntind uşa.

Aş fi băut un pic de lapte. Am deschis frigiderul. Era gol şi plin de ţurţuri. O singură ridiche veştejită se lăfăia pe raftul al doilea. Ăsta nu mai e frigider, ci cavou! De lapte nici po-

meneală. Dimineață mai era. „L-au supt", cum spunea doica.

...Nu, ajunge, nu mai pot... Ajunge, îmi ziceam trecîndu-mi mîinile prin păr și smulgîndu-mi, de furie, smocuri întregi. Doi tineri idioți nu sînt în stare să aibă grijă de ei înșiși, ca să nu mai vorbim de mama lor... Auzi colo : „Dă lăbuța !" Lor le arde de hîrjoană și mama lor flămînzește. M-am săturat de toate. Și coafura asta prostească, părul ăsta adunat în creștet fără nici o noimă... nici tu lung, nici tu scurt, neîngrijit... Și cîte fire albe au apărut, Doamne ! Toate risipite stupid : uite, s-au ivit și după urechi, nu ca la oameni normali, care încărunțesc nobil, începînd de la tîmple... Eu încărunțesc absurd, fără har. Și aceste buclișoare de pe frunte ! Mi le-am pus singură, proastă bătrînă, pe bigudiuri. Și cînd te gîndești cît de rău dorm cu instrumentele alea !

...N-am să le pregătesc masa ! Să se mai îngrijească și singuri...

Dar cu părul trebuie să fac ceva. Să mă tund ? Mi-ar părea rău... Uite, sînt trei ani de cînd tot amîn și timpul trece degeaba... Nu, gata, mă tund, mă duc să mă tund și încep să trăiesc, cum zicea tata. Agitată viață a mai avut și taicămeu ! Pînă s-a prăpădit, tot vroia „să înceapă"... „Mă tund și încep..."

— Plec, le aruncai băieților.

— Unde ? întrebă Kostea.

— Să se mărite, răspunse Kolea.

2

STRADA ERA SUPERBĂ, scînteind toată în mantia proaspătă a picăturilor de ploaie. Frunzele teilor, abia țîșnite pe ramuri, luceau în soare. O mașină de stropit aluneca domol, risipind curcubeie și stropind nu se știe de ce asfaltul umed. Am cumpărat o înghețată și am pornit mai departe, gustînd din vîrful ei tare, împodobit cu un trandafiraș. Mă cam dureau dinții, dar îmi plăcea să mănînc așa, în mers, înghețată. Era ceva care îmi amintea de studenție.

Încă n-am obosit, mai sînt încă destule ore pînă la asfințitul zilei de primăvară, oamenii se grăbesc într-un continuu du-te-vino, mulți dintre ei sînt plăcuți la înfățișare, iar eu mă tund și încep să trăiesc.

Dar iată și coaforul. Într-o vitrină uriașă, fotografiile unor fete la scara unu pe trei : fiecare face eforturi vădite să-și păstreze neatinsă coafura. Citesc : „Aici se execută orice servicii, respectîndu-se rîndul".

Să intru, deci. Am deschis ușa mare și grea pe care lucea o inscripție verticală : „Trageți în afară". Dinăuntru răzbătea un miros dulceag de colonie, de păr ars și încă de ceva neplăcut. În picioare și pe scaune — vreo douăzeci de femei. Vai de mine, ce mai coadă ! Să plec ? Nu, odată ce m-am hotărît, rămîn.

— Cine-i ultima ? întreb.

Cîteva capete se întorc spre mine, fără să-mi răspundă.

— Cine-i ultima, vă rog ?

— Aici nimeni nu-i ultima, ironiză o brunetă cu aer înfipt.

— Cauţi capătul cozii ? întrebă o femeie în vîrstă, cu şosete albastre şi cu o claie de păr sur. A mai fost cineva după mine, dar a plecat.

Femeia cu părul sur avea mîini roşii, muncite, care atîrnau greoaie pe genunchi.

— Atunci sînt după dumneavoastră. Ce credeţi, cît am de aşteptat ?

— Două ore pe puţin, răspunse femeia în vîrstă.

Celelalte tăceau. Una dintre ele, înaltă, blondă, întoarse spre mine un gît de lebădă, măsurîndu-mă lung, cu ochii ei albaştri strălucitori, apoi îmi arătă spatele.

Eu, după cît se spune, nu sînt timidă, dar, nu ştiu de ce, mă intimidez în faţa femeilor. Mai ales cînd sînt multe şi se ocupă cu treburi femeieşti. Mi se pare mereu că mă judecă. Pentru ce ? Pentru orice. Pentru vîrsta mea înaintată (uită-te la ea, a venit să-şi pună la punct frumuseţea !), pentru ochelari, pentru cartea englezească din sacoşă. Din tot acest amalgam de chipuri mi-a atras atenţia, de la bun început, femeia aceea în vîrstă, cu şosete. Şi ea mi se pare că m-a remarcat. Două bătrîne şi atîta tot. S-a înghesuit, făcîndu-mi loc pe scaun.

— Stai aici şi dumneata. Se zice că stînd în picioare, n-ai niciodată dreptate.

M-am așezat cu băgare de seamă pe marginea scaunului.

— N-ai grijă ! Așază-ți comod fundul. Al meu e cam sfrijit. A fost, dar s-a topit.

Ședeam una lîngă alta.

— Vreau să-mi fac un permanent la cald, zise ea. Mă tem că bărbatul nu mă mai iubește. A început să se țină după una tînără.

— Aveți copii ?

— Băieți. Doi.

— Și eu am tot doi.

— Și bărbatul dumitale își face de cap ?

— N-am bărbat.

Femeia tăcu.

— Fiecare cu norocul său, murmură ea, după un răgaz de gîndire. Al meu își cam face de cap, dar nu bea. Dumneata însă n-ai de loc. Dar nu pierde speranța. Nu ești încă bătrînă și arăți bine.

— Nici nu mi-o pierd, i-am răspuns.

— Următoarea, strigă din ușă un meșter gras, îmbrăcat într-un halat alb și la gît cu o cravată de un verde-aprins.

Bruneta cea înfiptă sări de pe locul ei și se zvîrli înainte.

Femeile începură să se agite.

— Nu era rîndul ei !

— N-o lăsați să intre !

— Eu îmi fac permanent la cald, ripostă ea.

— Toate ne facem permanent !

— Și eu tot pentru permanent aștept, am ciripit eu.

— Acolo scrie că se execută orice fel de servicii...

— Păstrînd rîndul. Dar ce, ăsta-i rînd ?

Mulţimea de femei începu să strige cuprinsă de mînie.

— Fără huliganisme, vă rugăm ! zise grăsunul. Pe toate vă servim la fel, fiţi convinse !

Bruneta se furişă în salonul de coafură. Agitaţia nu conteni.

— Trăieşte cu ea, zise blondina cu gît de lebădă.

— Şi ce dacă trăieşte ?... Trebuie să ţină rîndul. Ce-mi pasă care cu cine trăieşte !

— Să cerem condica de reclamaţii...

— Să vină responsabilul...

— Chemaţi-l pe responsabil !

Bătrînica de la garderobă se apucase de împletit. La ghişeu, casieriţa rumenă, într-un halat scrobit, de un alb imaculat, căscă, apoi scoase o oglinjoară şi începu să-şi vopsească genele dese, întinzîndu-şi încordat buzele.

Aceste gene mă făcură să explodez. Din timiditate nu rămăsese nici urmă. M-am dus la casă.

— Condica de reclamaţii !

Îmi azvîrli o privire contrariată.

— Pentru ce vă trebuie condica ?

— Nu-i treaba dumitale ! Orice client poate să ceară, în orice moment, condica.

Femeile începură să murmure, de data asta împotriva mea.

— Ce-i veni aşa, deodată ?

— Au luat o persoană peste rînd și ea, repede, la condică...

— O să scrie cine știe ce în condică și oamenii or să aibă neplăceri.

— Trebuie să-i înțelegi și pe ei... Că doar muncesc...

Reclamagiii nu sînt bine priviți la noi, dar eu mă ambalasem.

— Dacă nu-mi dai imediat condica de reclamații... spusei eu pe un ton de milițian.

Casierița ieși din spatele ghișeului.

— Vi-l chem imediat pe responsabil.

Își făcu apariția responsabilul, un vlăjgan brunet, cu mutră de măcelar.

— Ce doriți, vă rog ?

I-am explicat că meșterul acela primise, uite acum, o femeie în afara rîndului. Am invocat martorele, dar ele tăceau. El m-a ascultat fără nici o expresie și apoi a strigat în sală, așa cum strigi un cîine :

— Roza !

Se ivi o coafeză, cu un turban de tifon în cap.

— Roza, servește-o pe dumneaei peste rînd !

— Am înțeles, Ruslan Pavlovici.

— Dar de ce, pentru asta am cerut eu condica ? mă înfuriai iarăși. N-am nevoie să fiu servită peste rînd !

Ruslan făcu stînga-mprejur și ieși.

— Roza, mă adresai eu fetei, înțelege-mă, nu e vorba de mine. Sînt împotriva dezordinii în general...

— Singure faceți dezordine, inconștientelor, spuse Roza și dispăru.

M-am întors şi mi-am reluat rîndul. Femeile tăceau. Chiar şi cea în vîrstă, cu şosete, nu se mişca ; se întinse din nou pe tot scaunul.

Ei, ce să-i faci...

Mai aveam încă mult de aşteptat. Rezemată de peretele rece, dat cu ulei, stăteam şi mă gîndeam...

...Şi totuşi ar fi bine să plec la Novosibirsk. Mi-ar da o garsonieră... Sau, mai bine, o cameră la hotelul în care am locuit data trecută. E o căsuţă ca în basme, frumoasă, nostimă, multicoloră. De jur împrejur se întinde pădurea, iarbă cît pofteşti pentru desfătarea sufletului. Verde, deasă, proaspătă, cu flori ca nişte panaşe. Pe străzi cîntă păsărelele, iar pe trotuare se plimbă matematicieni, fizicieni — ochelarişti, bărboşi, tineri, veseli...

...Ar fi poate mai bine să las şovăielile la o parte şi să mă mărit cu un vechi prieten, un prieten din tinereţe, şi să mă duc la el, la Evpatoria. M-a iubit toată viaţa şi ştiu că mă mai iubeşte. Acum e bătrîior — cu cîţi ani să fie mai în vîrstă decît mine ? Cu zece ? Cum se spune : e bătrîn cine-i mai mare ca mine cu zece ani. Ei şi ? Să mă mărit şi să plec. N-au decît, la urma urmelor, să se înveţe să-şi poarte şi singuri de grijă. Iar de lucru am să-mi găsesc ceva uşor. Poate că nici n-am să lucrez. O să mă scald în mare, o să pun flori în grădină, o să cresc păsări... Şi ce ? O să spăl, o să atîrn rufăria albastră de atîta scrobeală în curtea pietruită şi scăldată în soare... O să-mi ridic părul de pe ochi cu mîinile pline de săpun şi o să-mi

şterg pe urmă săpunul de pe faţă... Atunci o să vină el şi, mîngîindu-mă pe umăr, o să mă întrebe: „Ai obosit, scumpa mea? Du-te şi te odihneşte, iubito." „Aş, nu-s obosită!" Prostii, aiureli...

— Cine doreşte să fie servită? se auzi un glas tăios de băieţandru.

M-am trezit din reverie.

Lîngă rîndul de femei stătea în picioare un flăcăiandru de vreo optsprezece ani, cu un moţ de toată frumuseţea în creştetul capului. Era nu atît sfrijit, cît mai degrabă subţirel: un obraz subţire şi palid, mîini subţiri şi goale pînă la coatele ascuţite, iar pe chipul palid şi sălbatic sclipeau doi ochi negri, arzători. Un pui de cerb sau, mai de grabă, de lup.

— Cine doreşte să fie servită? repetă el. Privi cu dispreţ de-a lungul rîndului, de parcă femeile ar fi trebuit să-l servească pe el.

— Eu...

— Şi eu...

— Şi eu...

— Eu am spus prima!

— Ba eu!

Rîndul începu din nou să vocifereze.

— Trebuie să vă previn, adăugă flăcăul, că nu sînt meşter, ci numai ajutor, aşa că s-ar putea să vă pocesc.

Femeile tăcură.

— În cazul ăsta, mai bine aşteptăm aici, oftă cu năduf femeia în vîrstă.

Eu m-am decis:

— Hai, pocește-mă !

Pe chipul flăcăiandrului fulgeră un surîs. Avea ceva primitiv nu numai în ochi, dar și în zîmbet. Îi sclipeau dinții albi și ascuțiți.

— Ați nimerit-o : pocește-mă ! O să mă străduiesc să nu vă pocesc. Să mergem !

Mă duse nu în sală, ci într-o cămăruță din fund. Doi meșteri îmbrăcați nu în halate albe, ci negre, executau un ceremonial vrăjitoresc deasupra a două capete de femei, lăsate pe spate, cu părul revărsat în niște ligheane de spălat. Unul amesteca vopseaua cu un pămătuf, iar celălalt privea în lumină o sticluță cu lichid verde. Oare vopsesc și în verde ?

Aici mirosul era altul, înăbușitor, stătut. Lîngă ușă, doi indivizi cu mutre suspecte și cu pantaloni strîmți duceau cu glas scăzut o conversație ciudată : „Treizeci «L'Oréal», plus 50 fixativul". Mirosea a speculă.

— Nu vă jenați, spuse flăcăul, am să vă servesc după paravanul acela.

Paravanul albastru și șubred se clătina ritmic, de parcă l-ar fi mișcat suflul unei respirații. Într-o ramă aurită, de prost-gust, atîrnată pe perete, trona o inscripție : „Întreprindere fruntașă".

M-am așezat în fotoliu.

— Scoateți-vă agrafele, ordonă flăcăul.

Mi le-am scos.

El luă între degete cîteva fire de păr, le examină atent, apoi mai luă o șuviță.

— Părul e vlăguit, zise. Din cauza bigudiurilor. Ce doriți să vă fac ?

— Să mă tunzi... Şi un permanent, dacă se poate.

— Orice se poate, chiar şi un permanent. Vă previn însă că acum nu se mai poartă permanentul la cald. Eu v-aş face un permanent rece.

— Cu soluţie, adică ?

— Da, ăsta-i ultimul model de coafură. Să ştiţi că în străinătate nu se mai face de loc permanent cald, ci numai cu soluţie.

— Şi ce deosebire e între ele ?

— Ca de la cer la pămînt ! Permanentul cald te face ca o oaie. Poate că unora le-o fi plăcînd, dar mie nu-mi place oaia. Soluţia, în schimb, dă părului o linie mai interesantă. Parcă ar fi răvăşit de vînt...

Dintr-o dată, m-am pomenit stăpînită de dorinţa arzătoare de a avea şi eu o coafură răvăşită de vînt.

— Dă-i drumul la soluţie ! spusei. Durează mult ?

— Patru ore cel puţin ! O treabă de mîntuială se poate face şi în două ore. Dar eu nu obişnuiesc să dau treaba peste cap.

— Adică pînă la unsprezece ?

— Chiar şi pînă la unsprezece şi jumătate !

...Kolea şi Kostea stau nemîncaţi... Oare le-o da prin cap să-şi cumpere ceva de mîncare ? Nu-i nimic, lasă-i să se obişnuiască.

— Bine, haide !

— Nu vă neliniştiţi, zise deodată flăcăul, nu sînt mai puţin calificat decît un meşter, ba poate ştiu chiar mai mult. Dar îmi convine mai bine

să fiu ajutor decît meşter. N-am plan, răspunderea e mai mică. Pot să fac tot felul de experienţe, bineînţeles dacă cineva-mi oferă pentru asta capul său.

— Nu mă sperii, răspunsei eu. Nici n-am de ce. Că doar n-ai să mutilezi cine ştie ce frumuseţe...

El zîmbi din nou, sclipindu-şi într-o fulgerare dinţii.

— Aţi spus-o bine. Cine ştie ce frumuseţe! Aşa e.

De, singură mi-o făcui...

— Cum te cheamă ? îl întrebai.

— Vitalik.

— Nu pot să sufăr nume din astea : Valerik, Vitalik, Vladik, Alik... Numai ik, ik, ik... Asta sună, după mine, cu totul impropriu limbii ruse.

— Cum aţi spus ? Impropriu limbii ruse ? În ce sens ?

— Înainte asemenea terminaţii nu existau, dar acum le auzi peste tot. Au în ele ceva sentimental, dulceag. Închipuieşte-ţi pe eroii din „Război şi pace“ : Nikolai Rostov, Andrei Bolkonski, Pierre Bezuhov. Cum ţi-ar suna dacă li s-ar fi spus Kolik, Andrik, Pierik ?

Rîse din nou.

— Interesant. Înseamnă că nu pot să-mi zic Vitalik ?

— Nu că nu poţi, dar ar fi mai bine să renunţi la dulcegăria asta.

— Şi cum să mă cheme ?

— Vitali — şi gata. E un nume frumos. Vitali înseamnă plin de viaţă.

— Staţi să-mi notez asta !

Scoase din buzunarul halatului un carnet mare şi uzat.

— Vitali : plin de viaţă. În acest carnet îmi însemn diferite cugetări.

— Ce cugetări ?

— De tot felul. Cu privire la diferite probleme de viaţă. Bunăoară : cine nu-şi respectă epoca, nu se respectă pe sine. Ceea ce, de fapt, este adevărat.

— A cui e această cugetare ?

— A mea. Capul e curat ?

N-am înţeles imediat.

— Desigur. M-am spălat ieri...

— Pe răspunderea dumneavoastră !

Ce mai severitate ! Mă simţeam ca un bolnav în faţa chirurgului şi priveam intimidată nişte instrumente necunoscute.

— Ce-i cu toporişca asta ?

— Brici pentru tunsori de damă. La permanentul rece tunsul se face întotdeauna cu briciul pe părul ud. Capul mai jos.

Comenzile lui scurte („capul mai jos !“) aveau ceva jenant, pe un ton pe care nu-l folosesc, de obicei, coaforii. Coaforii numesc de obicei capul femeiesc „căpşor“. El tăia cu un aer sever firele ude. Le ridica, le pieptăna, le reteza din nou. Trecu aproape o jumătate de ceas. Apoi iar începu să vorbească.

— Dacă nu mă-nşel, aţi spus că nu se poate zice Vitalik. Dar Edik. Ce nume e şi ăsta, Edik? Uite, am un prieten Edik.

— Probabil că-l cheamă Eduard.

— Şi ce, Eduard nu-i un nume rusesc?

— Nu-i rusesc.

— De unde au apărut la noi, la ruşi, asemenea nume?

— A fost cîndva o modă — stupidă după mine.

— Dumneavoastră aveţi copii?

— Doi băieţi.

— Ce vîrstă au?

— Cel mare douăzeci şi doi, cel mic douăzeci.

— Ca şi mine. Merg pe douăzeci şi unu. Şi cum îi cheamă pe băieţii dumneavoastră?

— Kostea şi Kolea, nume ruseşti obişnuite. Cele mai frumoase.

— Iar eu credeam că mai interesante sînt Tolik sau Edik. Sau Slavik, de pildă.

— Aşa ţi se pare. Cînd vei avea copii, te sfătuiesc să le dai numele cele mai simple: Vanea, Maşa...

Vorbele astea l-au amuzat. Nu ştiu dacă povestea cu numele simple sau ideea că va avea copii. Între timp, îşi vedea mai departe de treabă. Ia te uită cîtă vreme se cheltuieşte ca să aranjezi un cap de femeie...

— Terminăm curînd?

— Capul mai jos! Nu atît de curînd! E o operaţie cam complicată. Iertaţi-mă că vă întreb. Înşiraţi adineauri nişte nume şi prenume,

Nikolai Rostovski, mi se pare, Andrei Bolkonski şi Pierre... Pierre parcă. Care era numele lui de familie ?

— Pierre Bezuhov.

— Asta voiam să vă întreb. Pierre e un nume rusesc ?

— Nu, franţuzesc. Pe ruseşte e Piotr.

— Aţi spus abia adineauri că Vitalik sau Edik nu sînt în spiritul limbii ruse. Dar chiar dumneavoastră aţi folosit un nume franţuzesc, ca acest Pierre.

Al naibii flăcău, m-a prins ! S-a gîndit ce s-a gîndit şi a înţeles.

— Da, ai dreptate, exemplul nu era cel mai nimerit.

— Dar ce fel de oameni or fi ăia despre care aţi vorbit ? Andrei, Nikolai, Pierre ? Sînt ruşi ?

— Ruşi. Dar ştii, pe vremea aceea, în înalta societate se obişnuia să se vorbească franţuzeşte...

— Pe ce vreme ?

— Pe vremea cînd se petrecea acţiunea din „Război şi pace".

— Care război ? Primul război imperialist ?

Mă umfla rîsul, dar el era foarte serios. Îi vedeam în oglindă chipul sever, preocupat.

— Vitali, oare chiar n-ai citit niciodată „Război şi pace" ?

— De ce autor e ?

— Lev Tolstoi !

— Un moment ! Îşi scoase din nou carnetul şi începu să răsfoiască. Aha ! Uite, o notasem :

Lev Tolstoi, „Război și pace". E pusă-n plan. Știți, muncesc după plan, ca să-mi formez cultura generală...

— Și cum, la școală n-ai învățat despre „Război și pace" ?

— N-am izbutit să termin școala. Viața și-a cerut drepturile. Tatăl meu era un bețiv notoriu, iar mama mea vitregă bigotă. Ca să nu le stau pe cap, m-am lăsat de școală încă înainte de a termina clasa a șaptea. Dar am în plan terminarea studiilor. Deocamdată nu pot să învăț din cauza problemei locuinței, totuși îmi ridic nivelul, citesc după plan anumite opere.

— Ce citești acum ?

— Belinski.

— Ce anume din Belinski ?

— Opere complete.

A deschis o valijoară de placaj și de sub mormane de bigudiuri și flacoane a scos un tom gros cu scoarțe cafenii. L-am deschis : „Opere complete" de Belinski, vol. I, „Menzel, critic al lui Goethe".

— Vitali, citești dumneata toate astea ?

— Toate. Pagină cu pagină. Nu-mi place să mă risipesc. Pînă la sfîrșitul anului, după plan, o să isprăvesc operele complete ale lui Belinski.

— Și cine-ți întocmește planul ?

— Singur. Bineînțeles că țin seama și de sfaturile unor tovarăși mai în vîrstă. Am fost pe la profesoara mea de limba rusă, mi-a dat și ea cîteva titluri de opere. Cîțiva clienți mai culți mă ajută și ei la plan.

— Dar durează prea mult. Gîndește-te, Vitali, un an ca să-l citești pe Belinski !
— Ei, și ce-i un an ? Sînt încă tînăr.

...Tunsul se apropia de sfîrșit. Mi-era groază să mă uit în oglindă. Simțeam cu fiecare celulă din pielea capului că am fost tunsă scurt, prost, urît. Acum fie ce-o fi ! Mă și rad în cap, numai să le fac în ciudă.
— Vitali, l-am întrebat, și ce vrei să faci de acum înainte ?
— Să-l ud cu soluție, să-l pun pe bigudiuri...
— Nu despre capul meu vorbesc, ci despre viața dumitale. Ce vrei să faci de acum înainte ?
— Am pus la punct și această problemă. O să-mi ridic nivelul de pregătire, o să termin școala medie...
— Și pe urmă ?
— Pe urmă, aș vrea să intru la institut...
— La care institut ?
— Nu știu încă. Poate îmi recomandați dumneavoastră vreunul.
— E destul de greu. Nu-ți cunosc gusturile, aptitudinile. Cu ce ai vrea să te ocupi ?
— Aș vrea să mă ocup cu materialismul dialectic.
Am rămas cu gura căscată. Măi, da curios flăcău !
— În ce calitate, Vitali ? Vrei să predai sau să fii teoretician, să dezvolți știința ?
— În nici un caz nu vreau să predau, nu mă simt în stare. Așa cum ați spus, aș vrea să dezvolt știința.

— Dar pe ce temeiuri te bizui, crezînd că ești capabil de așa ceva ? Nu-i de loc o treabă ușoară !

— Temeiuri am multe. În primul rînd încă din copilărie citesc cu plăcere literatură politică, bunăoară *Timpuri noi, Curierul UNESCO* și alte publicații. La școală eram totdeauna primul la momentul politic...

— Dar asta-i încă departe de munca științifică. Doar...

Mi-am înghițit cuvintele. El privea cu ochi îngustați în oglindă, pe deasupra bigudiurilor, flacoanelor și foarfecelor.

— Cred, îmi spuse el cu convingere, că aș putea aduce foloase dacă m-aș ocupa de materialismul dialectic. Nu știți unde te poți specializa în această profesiune ?

— Ba știu, i-am răspuns. La Facultatea de filozofie a Universității din Moscova...

...Operația cerea multă vreme și am petrecut împreună toată seara. Vitali s-a ocupat cu multă atenție de părul meu, l-a pus pe niște bigudiuri de lemn în formă de hiperboloid, l-a înmuiat cu o substanță chimică, l-a acoperit cu o spumă bogată de săpun, l-a clătit o dată, de două ori, l-a desfăcut, l-a pus încă o dată pe bigudiuri, l-a uscat, l-a pieptănat. Obosise și de pe fruntea îngustă îi picurau, de o parte și de alta a sprîncenelor lungi și drepte, picături sclipitoare de transpirație. Era unsprezece fără un sfert, cînd mi-a trecut pentru ultima oară cu peria

prin păr, iar eu mi-am îngăduit să mă uit în oglindă.

Ei, ei, ia te uită cum arată permanentul rece! O bogăţie strălucitoare de păr negru, în care se răsfirau, ca nişte fire de păianjen, firele albe. Parcă nu mai era păr, ci o blană scumpă. Părul stătea ca o cascheta deasă, masivă, împodobind firesc capul. Şi ciuful acesta rotunjit care cădea în partea stîngă a frunţii, ca din întîmplare, de parcă părul ar fi fost, în clipa aceea, răscolit de vînt...

— Sînteţi mulţumită? m-a întrebat Vitali.

— Excelent! Eşti un adevărat artist!

— E încă prea devreme să mă numiţi artist, dar dacă voi continua să mă ocup de această specialitate, mă voi strădui să devin artist.

— Îţi mulţumesc! Îţi mulţumesc mult. Cît îţi datorez?

— Plătiţi la casă cinci ruble noi, iar în afară de asta, după dorinţa clientului...

...Pe faţa lui nu puteam să-mi dau seama dacă „dorinţa clientului" îl satisfăcuse. Luă cu un gest firesc banii şi zise pe un ton sec „Mulţumesc".

— La revedere, Vitali, îi spusei. Am să mai vin pe la dumneata.

— Dar eu voi înceta să lucrez în această unitate, răspunse. Mă voi reîntoarce la atelierul de coafură de unde am plecat. Tot ce se poate învăţa de la meşteri, am învăţat...

— Şi unde-i atelierul de unde ai plecat?

Mi-a dat adresa şi numărul de telefon. L-am notat.

— Vitali şi mai cum?

— Vitali Plavnikov.

— Vitali Plavnikov — mi-am notat. Am să-mi aduc aminte de dumneata. Ești un băiat de treabă, Vitali Plavnikov. Să facem cunoștință. Mă numesc Maria Vladimirovna Kovaliova.

Mi-a strîns mîna și mi-a spus :

— Și eu am prins cîte ceva de la dumneavoastră.

3

M-AM ÎNTORS ACASĂ. În apartament domnea liniștea (dorm, ticăloșii, s-au culcat flămînzi), dar în camera mea era aprinsă lumina. Am intrat. Pe masa rotundă, sub clasicul abajur portocaliu, se afla un buchet de flori, înconjurat de sticle de lapte. Pe o farfurie, aranjate nostim, sandvișuri — Dumnezeule, ce mai sandvișuri ! — cu icre, cu batog, cu șuncă... În buchet un plic, iar în plic o scrisoare. Se căiesc, afurisiții !

Am desfăcut scrisoarea. Era bătută la mașină pe două pagini. Ce neghiobie o mai fi și asta ?

„Toți porcii din lume se aseamănă între ei atît prin forma corpului, cît și prin obiceiuri. Glasul porcului este o grohăială ciudată, care nu poate fi numită plăcută nici măcar atunci cînd vrea să exprime satisfacție și liniște sufletească..."

(Ce-i cu prostiile astea? Şi ce mai urmează?)

„...Scroafele nu sînt atît de irascibile ca vierii, dar nu rămîn în urmă în ceea ce priveşte curajul. Deşi nu pot răni cu colţii lor mici, nu sînt mai puţin periculoase decît vierii, fiindcă atunci cînd se înfurie, nu-l slăbesc pe cel ce le-a supărat, ci îl calcă în picioare şi îl muşcă, rupîndu-i fîşii întregi de carne..."

(Deci asta era!)

„...Purceii sînt într-adevăr drăgălaşi. Vioiciunea şi mobilitatea lor, specifică tinereţii, contrastează izbitor cu lenea şi încetineala porcilor bătrîni. Mama se îngrijeşte prea puţin de ei şi adesea nici nu-şi pregăteşte un culcuş în care să-i fete. De multe ori, plictisită de puzderia de purcei, sugrumă cîţiva dintre ei şi apoi îi mănîncă..."

Brehm, „Viaţa animalelor", vol. 2, pp. 731—745.

— Ce mai nemernici, ce mai nemernici! oftai, dar nu puteam să mă reţin de rîs, ba chiar mi-au dat şi lacrimile.

În camera băieţilor a căzut ceva, după care a apărut Kostea, somnoros, în chiloţi:

— Ei, întrebă el, ai priceput?

Şi, deodată, văzîndu-mă, răcni:

— Mamă! Ce coafură!!! Cutremurător! Nikolai, ia vino-ncoace! Repede! Să vezi ce mamă avem!

Kolea apăru şi el, tot în chiloţi.

— În numele purceilor ocărîţi... bolborosi el. Dar deodată încremeni. Ei, ei, atît spuse. Lăbuţa!

Le-am dat cîte o mînă, lui Kostea dreapta, lui Kolea stînga. Şi din nou mi-au sărutat mîinile, fiecare pe a lui, în timp ce eu priveam la altceva, la cele două capete — unul blond ca spicul, iar celălalt, negru ca smoala.

...Nătărăii mei dragi ! Cum să plec de la voi...

4

A DOUA ZI, ca de obicei, m-am dus la lucru. De fapt, nu chiar ca de obicei : aveam de data asta un cap pe umeri şi o coafură pe cap. Acest cap coafat l-am adus de data asta la lucru.

Galia, secretara mea, mă privi cu uimire — mi-ar fi plăcut să cred : în extaz — dar nu spuse decît :

— Maria Vladimirovna, v-au căutat de undeva, de la Consiliul de Miniştri, sau de la Consiliul pentru cibernetică, am uitat...

— Şi ce-au spus ?

— Am uitat şi asta... Mi se pare că v-au rugat să le telefonaţi...

— La ce număr de telefon ?

— N-am întrebat.

— Galia, de cîte ori trebuie să repet : dacă nu ţii minte, notează !

— N-am apucat... Au închis telefonul repede...

Galia era tulburată, ochii ei mari și albaștri mă priveau umezi, vinovați.

— Iertați-mă, Maria Vladimirovna.

— Bine, dar să fie pentru ultima oară.

— Pentru ultima oară, Maria Vladimirovna, pe cuvîntul meu că pentru ultima oară.

Și ieși.

Toți mă conjură să renunț la Galia, dar eu nu pot. Știu că nu-i secretară, ci nenorocirea mea, adevărată povară, dar, cu toate acestea, o țin. Pesemne, o iubesc. N-am avut niciodată o fată, și ea îmi place. Îmi plac ochii ei mari, albaștri, cu luciri de email, talia ei subțire, coapsele arcuite pe picioare puternice. Și, la drept vorbind, mă și interesează. Prin ce anume? Încerc să-mi explic.

Cînd doi vectori sînt ortagonali, proiecțiile lor unul asupra celuilalt sînt egale cu zero. Pe Galia o simt ortogonală față de mine. Noi două existăm în același spațiu și chiar ne purtăm bine una cu cealaltă, dar sîntem ortogonale. De cîte ori n-am încercat să-mi dau seama ce-i în sufletul ei, dar n-am reușit.

Aveam de dat cîteva telefoane și am ridicat receptorul. Bineînțeles, se vorbește la celălalt aparat. Galia discută cu Volodea al ei. Se înțeleg să meargă diseară la cinema — la un film formidabil. Care o fi filmul ăsta formidabil? *Fanfarele dragostei.* Vorbesc mult și țin telefonul ocupat. Nu-i nimic. Am să aștept. Fanfarele dragostei... Pun jos receptorul.

Și totuși, în ce univers trăiește Galia mea? Iată ce vroiam să știu. Oare totul se rezumă la

ce se vede la suprafață? O continuă așteptare să se sfîrșească ziua de muncă și pe urmă — filmul, Volodea, dansul, rochiile! Și ce dacă? E și ăsta un mod de viață... O să se mărite cu Volodea al ei și o să poarte în brațe copilul în plăpumioara de atlaz viu colorat... Am purtat și eu copii în brațe, dar nu în plăpumioare de atlaz... Mi-am crescut băieții în plin război. I-am crescut... Să-i educ, n-am reușit. Și totuși, sînt buni băieții mei.

Intră adjunctul meu, Viaceslav Mihailovici Lebedev. Cînd s-a pus problema restrîngerii spațiilor administrative, ne-am unit cabinetele. E un bătrînel vorbăreț și nostim, care-și vopsește părul.

— Maria Vladimirovna, astăzi sînteți tulburătoare!

Îmi sărută mîna. N-o face de obicei.

— M-am tuns, m-am coafat și atîta tot...

— Nu, nu spuneți așa. Totuși, sîntem garda veche.

...Da, garda veche. Mi-l închipui furișîndu-se într-un ungher ca cel de ieri, după paravanul de placaj, și parcă-l văd pe atleticul Ruslan turnîndu-i vopsea în păr... Brrr... Dar de ce, la urma urmei? Și dacă ar fi fost femeie?

— Cum e cu devizul pentru laborator? îl întreb pe un ton uscat.

— Nu s-a aprobat.

Știam că așa va fi. Dacă vrei să fii refuzat, dă-i o sarcină lui Lebedev. Oricine îl vede, simte pofta să-i tragă un picior în fund.

— Și ce spun?

— Că trebuie revăzută cererea de utilaj din import și să-l înlocuim în proporție de cincizeci la sută cu utilaj fabricat în țară.

— Dar nu le-ai spus că utilajul din această nomenclatură nu se produce la noi ?

— Ei spun că va fi introdus în producție.

— Va fi introdus ! Cînd ?

Iată ce înseamnă să lucrezi cu asemenea ajutoare. Mi-am aprins o țigară și am început să examinez devizul. El îndepărta fumul cu mîna, enervat.

— De ce fumați ? E un obicei grosolan, nefeminin...

— În schimb dumneata ești cam prea feminin.

Am regretat îndată cuvintele azvîrlite. Omul se făcuse galben la față.

— Maria Vladimirovna, uneori e tare greu de lucrat cu dumneavoastră...

— Iartă-mă, Viaceslav Mihailovici !

Dar bătrînul se îmbufnase. A găsit un pretext și a ieșit...

Dădaca mea îmi spunea în copilărie : „Ei, Maria, Maria, la tine limba o pornește înaintea minții". Așa am și rămas...

Am oroare să se supere cineva pe mine, pur și simplu mă îmbolnăvesc. Uite, acum, plecarea lui Lebedev parcă mi-a înțepenit întreg trupul. Unde s-o fi dus ? S-o fi plimbînd pe vreun coridor, palid și tulburat, ori s-o fi plîngînd cuiva. Iar acela i-o fi răspunzînd : „Deh, ce să-i faci, muierea-i tot muiere".

Intră Galia, ascunzîndu-și stînjenită privirea.

— Maria Vladimirovna...
— Ce-i, iar ai uitat ceva ?
— Nu, Maria Vladimirovna, am o rugăminte. Pot să plec pentru puţin timp în oraş ?
— Volodea ?
— Nu, cum puteţi să vă închipuiţi una ca asta ? Nu e vorba de Volodea.
— Dar despre ce-i vorba, dacă nu sînt indiscretă ?
— Se vînd la GUM ciorapi supraelastici...
— Bine, dacă-i aşa, du-te !
...După cîte îmi amintesc, întotdeauna a fost lipsă de un anumit fel de ciorapi — şi cînd se purtau ciorapi de fildecos, şi cînd a apărut kapronul, iar acum, uite, nu sînt ciorapi supraelastici. Cel puţin în timpul războiului nu se găseau de nici un fel.
— Maria Vladimirovna, să vă iau şi dumneavoastră ?
— În nici un caz.
— Atunci mă duc...
— Du-te, dar să te întorci repede.
Eh, a picat prost. De obicei, nu mi-e de nici un folos, dar tocmai astăzi doream să răspundă cineva la telefon. Simţeam nevoia să meditez. Omul simte în mod firesc nevoia să mediteze uneori.
De fapt, nu mă mai ocup de mult cu munca ştiinţifică. Cînd mi-au impus să primesc direcţia institutului, am ştiut că voi termina cu ştiinţa şi le-am spus asta deschis, în faţă. „Vai, Maria Vladimirovna, dar vă vom crea toate condiţiile, vă vom da un locţiitor de nădejde.“

Şi acum iată-l pe locţiitorul meu de nădejde! S-a bosumflat. Măcar să-i treacă repede...

Socotind timpul în absolut, sub raport astronomic, la drept vorbind, nu sînt chiar atît de ocupată şi mi-aş putea rupe o oră-două pentru ştiinţă. Dar nu merge. O problemă ştiinţifică cere să-ţi concentrezi toată atenţia, iar atenţia mea este dispersată, ruptă în bucăţi. Uite, să iau la întîmplare: n-avem placaj pentru pereţii despărţitori. Inginerul Skurihin este acuzat de bigamie. Cei de la miliţie ne cer să le ţinem o conferinţă despre problemele actuale ale ciberneticii. Peste o lună vor să ne dărîme garajul — şi unde o să ţinem maşinile?

Fiecare problemă îmi îmbucătăţeşte în egală măsură timpul şi atenţia. Chiar dacă mai rămîne pe ici-colo cîte o frîntură, nu-mi ajunge ca să-l fructific. Nu apuc să-mi adun bine gîndurile, că mi-a şi venit un vizitator. La Lebedev n-are nici un rost să-l trimit, că tot mi-l pasează ca pe o minge de fotbal. Înainte, aveam impresia că treburile de la institut se vor aranja şi voi începe să am mai mult timp. După aceea, mi-a devenit limpede că nădejdea asta e o utopie. Niciodată nu voi avea timp suficient şi parcă dinadins astăzi a început să-mi licăre din nou în faţa ochilor o veche şi cunoscută problemă, prietenul şi duşmanul meu de-o viaţă întreagă, care-şi bate joc de mine de vreo opt ani.

Întîi mi-a apărut în vis. Bineînţeles, am visat o prostie, dar, trezindu-mă şi căutînd să descurc iţele visului, mi s-a părut că întrezăresc o nouă cale de rezolvare a problemei, nu atît de stu-

pidă ca cele spre care îmi îndreptasem atenția înainte. Trebuia să încerc și calea asta. Și de aceea, tocmai azi aveam mare nevoie de timp. Timp pe care, firește, nu-l aveam. Telefonul suna cu disperare. Am încercat să lucrez ridicînd din cînd în cînd receptorul și răspunzînd. Parcă începea să se contureze ceva... Nu cumva ?

O bătaie în ușă. Ușa se întredeschise și își vîrî capul fata de la registratură.

— Maria Vladimirovna, vă rog să mă scuzați... Galia lipsește și am pentru dumneavoastră o hîrtie despre care mi s-a spus că e foarte urgentă.

— Dă-o încoace !

Am luat hîrtia.

„La 21 mai 1961, orele 22, pe strada Gorki, cetățeanul Mihail Nikolaevici Popov, care a declarat că e laborant la Institutul de mașini de informație, a fost găsit în stare de ebrietate. Dus la secția de miliție, cetățeanul Popov a vomitat pe perete și alături...

— Bine, am s-o rezolv, i-am spus.

Fata a ieșit. Am încercat iarăși să mă concentrez. Din nou licări undeva o rază de lumină. Și iar, telefonul ! Să te ia dracul de epileptic afurisit ! Am ridicat receptorul.

— Alo !

— Fetițo, zise un glas încrezut, dă-mi-l pe Lebedev, dar mai repede !

— Ascultă, i-am răspuns, înainte de a-i spune cuiva „fetițo", află dacă e fetiță sau nu...

— Ce, ce ? a întrebat el.

— Nimic, i-am răspuns cu răutate. La aparat e profesorul Kovaliova, directorul institutului, şi ţin să te asigur că nu sînt fetiţă.

Individul a amuţit. Am pus jos receptorul. Peste un minut a început din nou să sune. Suna lung, stăruitor. N-am ridicat receptorul. Neobrăzatul! Te pomeneşti că vrea să-şi ceară scuze! Lasă să se înveţe minte!

...Şi totuşi, l-am repezit de pomană. În fond omul nu se făcuse vinovat de nimic. Iar eu, cu importanţă: „Profesorul Kovaliova, directorul institutului". Toantă, toantă bătrînă şi orgolioasă ce eşti! Cînd o să-ţi vină mintea la cap? „Mă tund şi încep." M-am tuns, dar încă n-am început.

După acest telefon m-am cuminţit şi am ridicat modestă, de fiecare dată, receptorul, răspunzînd politicos: „Maria Vladimirovna lipseşte. Ce să-i comunic?" Notam fidel comunicările — cu alte cuvinte, eram secretara ideală pe care aş fi vrut s-o am în Galia. De altfel, Galia n-a mai venit, şi nici Lebedev. Mai rău era cu vizitatorii; lor nu le puteam spune: „Maria Vladimirovna lipseşte". Şi fiecare avea altă treabă, care se lipea de creier cum se lipeşte de degete o bandă izolantă. Timpul îmi era destrămat în fîşii, şi totuşi am lucrat, am scris, înfigîndu-mi mîna liberă în păr, am fumat, am aruncat hîrtii la coş, am şters, am scris din nou... Dar iată că a venit seara şi telefonul a încetat să mai sune. Cînd m-am uitat la ceas, era zece. Reuşisem să fac ceva.

Am mai verificat încă o dată tot ce lucrasem. Doamne, pentru asemenea clipe merită să trăiești !

Am trăit mult și pot s-o spun cu toată autoritatea : nimic, nici dragostea, nici maternitatea, nimic pe lume nu-ți dăruiește o fericire asemănătoare acestor clipe !

Uitasem și de masă.

Am închis seiful și am ieșit în vestibul. Toți plecaseră : și garderobiera, și ceilalți oameni din institut. Impermeabilul meu, destul de uzat, atîrna singuratec. M-am uitat în oglindă. Frumos mai arăți, nimic de zis ! Fața palidă, îmbătrînită, încercănată. Din coafura răvășită ca de vînt de ieri nu mai rămăsese nici urmă. Parcă trecuse prin ea nu vîntul, ci o turmă de maimuțe.

M-am îmbrăcat și am plecat spre casă. O ploaie repede dansa pe frunzele tinere. Și nu știu cum se face că totdeauna îmi stropesc ciorapii.

5

CINE NAIBA m-a pus să mă tund ! N-aveam destule griji și fără asta ? Înainte era simplu : îmi prindeam părul cu ace, și gata. Dar acum... M-am spălat pe cap, m-am culcat, iar a doua zi, cînd m-am trezit, parcă nu mai aveam în cap păr, ci puf de găină. Aveam senzația că se rupsese fața de pernă și mă umplusem de fulgi.

I-am telefonat lui Vitali.

— Vitali, nu ştiu ce s-a întîmplat cu capul meu. Seamănă cu o căpiţă.

— V-aţi spălat pe cap? mă întrebă el aspru.

— Sigur că m-am spălat. Doar nu credeai cumva că am să stau nespălată?!

— Şi spălatul are o socoteală. Părul trebuie îngrijit. Aţi fi putut întrebuinţa un şampon cu ou...

— Iartă-mă, Vitali, n-am timp să te ascult, astăzi am de prezentat un raport la minister şi cu capul ăsta...

— Veniţi, am să vă servesc...

L-am căutat pe Vitali la vechiul salon de coafură, unde se întorsese între timp, şi am început să-l vizitez aproape în fiecare săptămînă. Salonul era mic, nearătos, fără cozi mari şi vitrine cu oglinzi, doar cu două fotolii şi o masă într-o încăpere ponosită.

Împreună cu Vitali lucra un singur meşter, un bătrîn, Moisei Borisovici, cu capul şi mîinile tremurînde. Cum de mai putea să lucreze cu mîinile astea? Totuşi lucra — şi încă splendid. E drept că nu-i plăceau permanentele reci. Specialitatea lui erau ondulaţiile cu fierul.

— Ondulaţiile cu fierul, asta da, spunea el. Pierdeţi mai mult timp, dar rezultatele sînt mai bune.

Veneau la el, la ondulaţiile cu fierul, cîteva doamne bătrîne. Îmi plăceau, erau cărunte, severe, fără fandoseli. Îmi plăcea mai ales una dintre ele, cu ochi negri şi limpezi, cu un profil mîndru şi cu şuviţe dese, de un alb bătînd în albastru. Cînd îşi desfăcea părul, o mantie albăs-

trie se revărsa pe speteaza fotoliului. Şedea dreaptă, ca un copac, şi se privea în oglindă, strîngîndu-şi buzele palide. Frumoasă trebuie să fi fost ! Moisei Borisovici pregătea în grabă fierul, îl rotea în aer, îl ducea spre gură, îl rotea din nou şi, în sfîrşit, îl înfigea hotărît în părul albăstrui, aranjîndu-l în valuri drepte, regulate. Şi tot timpul clătina din cap, de parcă ar fi fost de acord cu ceva...

— Foloseşti şi dumneata fierul ? l-am întrebat o dată pe Vitali.

— Ce să fac cu el ? La şcoală am învăţat tot felul de operaţii : ondulaţii, uscatul cu phönul, permanent vertical, dar ele nu se mai potrivesc epocii noastre. Acum trebuie să utilizezi bigudiuri mari, să tunzi cu briciul, să faci permanent rece, să dai o anumită linie. Un meşter care se respectă trebuie să aibă în vedere capul clientei. Dacă, bunăoară, clienta are forma capului ovală, el trebuie să-i propună o pieptănătură care să-i rotunjească faţa. Se întîmplă ca uneori clienta să aibă capul prea mare sau gîtul prea scurt. Sîntem datori să ţinem seama de toate acestea şi să le compensăm prin pieptănătură. Dac-aş fi avut spaţiu locativ, aş fi putut face diverse experienţe. Dar n-am nici un fel de condiţii.

— Unde locuieşti ?

— Sînt nevoit să stau cu chirie într-un ungher, la o bătrînică. De fapt, sînt trecut în spaţiu la sora mea, dar bărbatul ei bea şi fumează şi, pe deasupra, au şi doi copii. Stau cu toţii într-o cameră de trecere de doisprezece metri şi jumătate, claie peste grămadă. Toţi sînt, din cauza

asta, nervoşi din cale-afară şi, de aceea, mi-am luat o cameră cu chirie, cu toate că asta înseamnă un şir de privaţiuni materiale...

— De ce nu stai la părinţi ?

— Cu tata şi cu mama vitregă ? Nu vreau. Tatăl meu bea mai mult decît cîştigă. Dacă aş sta la ei, nu numai că nu mi-ar fi de nici un ajutor, dar ar trebui să-i dau o parte din cîştigul meu tatei, pentru băutură, şi asta n-am s-o fac în ruptul capului.

6

CUM AM MAI SPUS, mă întîlneam cu Vitali în fiecare săptămînă. Lucra încet, atent şi, astfel, petreceam împreună destulă vreme. Pot să spun că ne împrieteniserăm. Pe el nu-l simţeam ortogonal faţă de mine. Aveam despre ce vorbi. Din cînd în cînd îl ajutam la „planul de dezvoltare personală". L-am convins să lase studiul lui Belinski pentru mai tîrziu. Uneori îmi aducea jurnale de coafură germane şi englezeşti şi i le traduceam în întregime, pînă la reclame şi la cereri în căsătorie. De exemplu :

„Coafor tînăr, în vîrstă de douăzeci şi şase de ani, 1,68 m înălţime, 60 kg greutate, doreşte să se căsătorească cu coafeză pînă la cincizeci de ani, specialistă în permanente reci, avînd atelier propriu..."

Uneori îi corectam unele greşeli de vorbire. Mă asculta cu atenţie şi niciodată nu mai repeta greşeala. L-am învăţat să spună: „Mănînc“ în loc de „mînc“, „douăsprezece şi jumătate“ în loc de „două şpe juma“. Împrumuta cîteodată şi bani de la mine — nu mult, cinci, zece ruble — pe care mi-i înapoia punctual.

Mă întreba deseori despre băieţii mei. Pesemne că-l preocupau, căci mă întreba mereu :

— Băieţii dumneavoastră învaţă ?

— Da. Kolea termină anul acesta, iar Kostea e în anul doi...

— Ce facultate urmează ?

— Politehnica. Kolea la automatică, iar Kostea la maşini de calcul.

— Şi-au ales singuri specialitatea sau i-aţi îndrumat dumneavoastră ?

— Singuri şi-au ales-o.

— Şi le-a fost greu să se hotărască ?

— Să-ţi spun drept, nu ştiu. Cred că nu.

— Şi învaţă bine fiii dumneavoastră ?

— Fiecare în felul lui. Cel mare merge bine, dar cel mic nu prea...

— Dacă aş fi avut condiţiile pe care le are fiul dumneavoastră nu mi-aş fi permis să învăţ prost.

— Cred că nu.

Alteori se interesa de lucruri mai complicate.

— Cum aţi făcut ca fiii dumneavoastră să nu devină paraziţi ?

— Cum am făcut ? N-am făcut nimic special.

— Aţi stat de vorbă cu ei ?

— Nu, cred că nu.

Mă duceam săptămînal la Vitali, vremea trecea și se produceau unele schimbări.

În primul rînd, Vitali dăduse examen de meșter. Cînd l-am întrebat despre rezultatul examenului, mi-a răspuns :

— Ăsta-i un fleac, nu examen ! Am exigențe mai mari față de mine, decît ceea ce mi s-a cerut la acest examen.

În al doilea rînd, au început să apară cozi, și nu numai în ajun de sărbători : cozile se formau la Vitali.

— Vitali, începi să-ți cîștigi renume.

— Renumele ăsta, vă spun drept, nu mă încîntă. Interesul meu e să-mi fac o clientelă serioasă, de la care să pot profita. De exemplu, am fost serios recomandat unei soții de mareșal. Altă clientă, doctoriță, a fost în R.D.G. și a adus niște bigudiuri de un model cu totul nou. Dar astea — și arătă disprețuitor cu capul spre femeile care stăteau la rînd — pentru astea e totuna dacă le faci din cap mătură ori altceva.

...Uimitor cum se schimbă psihologia omului în funcție de împrejurări. Cînd așteptam rezemată de perete și meșterul cel gras, cu cravată verde, a luat pe cineva peste rînd, m-am indignat și am făcut gălăgie. Acum eu eram aceea care intram la Vitali peste rînd și în spatele meu cîte cineva se revolta și chiar cerea uneori condica de reclamații. Atunci priveam de jos la cele care treceau peste rînd, iar acum privesc de sus la cele care stau la coadă. Altă optică. Veșnica poveste. Cei care au privilegii vor să nu și le piardă, iar ceilalți să le desființeze. Îmi era rușine de privile-

giile mele, şi sufleteşte mă simţeam alături de cele care vociferau. Trupul însă mi se aşeza în fotoliu. Ce să fac ? Aveam îngrozitor de puţin timp.

— Doamna are astăzi de ţinut un raport la minister, i-a spus o dată Vitali unei fete deosebit de îndîrjite. Fata avea nişte ochi ageri şi limpezi ca apa.

— Parcă numai ea are de ţinut raport. Rîndu-i rînd !

Foarte adevărat... cu sufletul eram de partea fetei.

— Bine, plec.

Dar cum se întîmplă întotdeauna în asemenea ocazii, în jur au început să se audă proteste.

— O fi avînd într-adevăr de ţinut un raport...

— E o femeie în vîrstă şi se vede că-i intelectuală...

— Ei şi ce mare pierdere dacă lăsăm o persoană să treacă înainte !

M-am aşezat deci în fotoliu, cu aprobarea masei. Nu aveam în ziua aceea de ţinut nici un raport la minister. Ce ruşine mi-era !

...Şi totuşi, din cînd în cînd, se iveau şi rapoarte la minister, iar uneori şi mai rău — recepţii. Atunci nu mă puteam lipsi de Vitali. Într-o zi, fiind invitată la o asemenea recepţie — naiba s-o ia ! — m-am dus direct la coafor, fără să dau telefon. Moisei Borisovici nu era acolo. Vitali, singur, şedea gînditor în fotoliu şi îşi aşeza uneltele de producţie — bigudiuri de toate mărimile, clame, diferite substanţe, şuviţe de păr. La început nu m-a observat, dar cînd m-a văzut, mi s-a adresat rece, altfel decît de obicei.

— A, Maria Vladimirovna, dumneavoastră erați... Eu de-abia mă apucasem de lucru, profitînd de faptul că sînt singur. Vreau să-mi însușesc particularitățile unei anumite operații legate de calitatea părului.

— Telefonul era ocupat... Dacă n-ai timp, plec.

— Nu, de ce ? Dacă ați venit, vă servesc. Dar va trebui să așteptați puțin.

Și începu să-și aranjeze locul de muncă. Mă așezai într-un colț cu o carte în mînă. Ah, cititul acesta printre picături. De cîte ori nu mi-am propus să mă las de obiceiul ăsta ! În fond, tot nu pricepi nimic. E un obicei prost, la fel ca mîncatul semințelor...

În fața mea urla un radio mic cît o cutie de conserve, care mă împiedica să mă concentrez : se transmitea concertul pentru vioară de Ceaikovski. E un concert care, de obicei, îmi place, dar acum se cînta un pasaj pe care nu-l agreez — acela în care vioara solistă se lansează în note duble fără acompaniament, încercînd zadarnic să imite orchestra. Ei, haide, haide, termină odată, îndemnam eu, în gînd, vioara. Hai, cîntă cu sunet mai plin. Și m-a ascultat. Se auzeau acordurile viorii, dar deodată a mai apărut un instrument alături. Să fie flaut ? Dar de unde un flaut în concertul de Ceaikovski ? Am ridicat capul. Fluiera Vitali.

Se ridicase de la masa de lucru și fluiera. Ba chiar se mișca în tactul muzicii. Circula între masă și dulap — subțire, ușor, cu coatele lui ascuțite de băiețandru — și fluiera. Fluiera atent, cu

băgare de seamă, acompaniind vioara, uneori aprobator: da, da, da, alteori cu dezaprobare parcă, nu, nu, nu! Se oprea din cînd în cînd, apoi prelua tema. Am fixat pagina cu degetul şi am început să-l ascult, uimită şi înfiorată.

Deodată se auzi un pocnet. Vitali închisese radioul.

— Aşezaţi-vă în fotoliu, Maria Vladimirovna. Am terminat.

— Vitali, dragul meu, dar fluieri minunat! Cine te-a învăţat?

— Să fluier? Nimeni. În apartamentul unde locuiam înainte, aveam condiţii mai bune, ţineam mereu radioul deschis şi în felul acesta am învăţat multe bucăţi.

— Dar ştii ce-ai fluierat acum?

— Fireşte. Concertul pentru vioară şi orchestră în re major de Piotr Ilici Ceaikovski.

— Ascultă, Vitali, ai un simţ muzical deosebit, ar trebui să ţi-l cultivi...

— M-am gîndit şi la asta, dar am hotărît să renunţ. Ca să-ţi iei un pian, trebuie să ai unde să-l pui...

...Vitali lucra, iar eu tăceam, ridicînd şi aplecînd capul cu docilitate. El vorbea singur.

— De cînd eram mic de tot, încă de la casa copilului, am vădit interes pentru muzică. Mi-aduc aminte cum o dată, cînd eram la plimbare, am auzit o orchestră şi m-am oprit din mers. M-au pierdut şi au început să mă caute. Eu rămăsesem pe loc încremenit. Altă dată educatoarea ne-a adus nişte instrumente de percuţie mici — poate că erau printre ele şi mari, dar

eu nu mi le amintesc decît mici. Castaniete, talgere, o tobă şi încă unele semicirculare, cum le zice ?

— Timpane poate ?

— Da, da, timpane. Am început să mă joc cu aceste timpane şi am făcut un scandal atît de mare, încît am scos-o din sărite pe educatoare. S-a supărat, s-a repezit la mine, a început să mă bată. N-am uitat momentul ăsta niciodată. Şi acum de cîte ori sînt singur, încep să plîng, parcă simt cum mă loveşte.

— Îngrozitor ! Şi cum, acolo la casa copilului, aveau obiceiul să vă bată ?

— Nu, nicidecum !

— Dar cum ai ajuns la casa copilului ? Parcă mi-ai spus că ai tată ?

— Tata nu putea să mă crească, iar pe mama n-o ştiu, n-am văzut nici măcar o fotografie de-a ei, a murit cînd aveam două săptămîni. Cu toate că n-am văzut-o niciodată, din cele auzite despre ea mi-am dat seama că trebuie să fi fost o femeie deşteaptă. Tata nu mă putea hrăni, mai erau două surori, aşa că m-a dat la creşă, de unde am ajuns la casa copilului.

— Cum ai aflat că ai tată ?

— N-aş fi aflat dacă n-ar fi fost la mijloc o întîmplare. A venit o dată la noi, la casa copilului, o delegaţie. Le-am plăcut şi m-au pozat în avion. Era un avion cît un pian. Apoi m-au dus în dormitor şi au vrut să mă pozeze dormind. Mi-au pus sub pernă o cutie cu bomboane „Sadko" şi mi-au zis : culcă-te şi fă-te că dormi, dacă vrei să primeşti cutia cu bomboane. De

oboseală am adormit cu adevărat, iar cînd m-am trezit, n-am mai găsit cutia sub pernă. Am început să plîng în hohote. În clipele acelea cînd adormeam, auzisem ce vorbeau. Directoarea casei copilului spunea despre mine că am tată și două surori. Cuvintele astea mi-au rămas întipărite în minte.

Peste un an — era aproape Anul nou, căci pregăteam bradul — am văzut cum o mamă i-a adus daruri copilului ei. Mi-am amintit că și eu am tată și două surori. Noaptea am ieșit în salon și am început să scutur bradul. Nu știu nici eu de ce l-am scuturat. Au ieșit îngrijitoarele și m-au văzut. Nu-mi aduc bine aminte ce măsură s-a luat pe seama mea. Mi-era însă totuna. Cînd mama aceea adusese daruri copilului, îmi amintisem totul — și cum m-a bătut educatoarea, și altele...

Vitali se întrerupse din lucru și se duse la fereastră. Peste un minut se întoarse.

— Iertați-mă, Maria Vladimirovna, așa mi se întîmplă întotdeauna cînd îmi amintesc de unele lucruri din viața mea. Nu-mi pot stăpîni plînsul...

— N-am vrut să-ți răscolesc amintirile, văd că ți-e greu. Iartă-mă că ți-am pus întrebarea aceea...

— Nu, mă simt mai bine cînd se lămuresc lucrurile. Puteți să-mi puneți ce întrebări vreți.

— Cînd te-au luat de la casa copilului ?

— Asta s-a întîmplat mai tîrziu, cînd a vrut să mă ia Anna Grigorievna.

— Cine e Anna Grigorievna ?

— O femeie de la uzina care ne patrona. Venea des pe la casa copilului. Nu știu cum s-a făcut că i-am plăcut și a vrut să mă adopteze. La început mi se pare că n-a spus asta nimănui, nici mie. Mă lua numai la ea acasă, ca să mă încerce. N-am buzunărit niciodată pe nimeni și la ea eram cuminte și liniștit, ceea ce a legat-o și mai mult de mine. Eu, drept să vă spun, visam să mă ia la ea. Dar în loc de asta, într-o bună zi i-a adus la mine pe tatăl meu și pe una dintre surori. Era și mama mea vitregă cu ei. Cum m-a văzut, mama vitregă a spus: „Să vină, unde-om mînca noi, o să mănînce și el!“ M-am dus la ei și am început să trăiesc din zi în zi mai rău.

— Dar de unde i-a luat Anna Grigorievna pe tatăl și pe sora dumitale?

— Am aflat pe urmă. Cînd a venit să mă adopteze, s-a dus la directoare și i-a zis: dați-mi-l mie pe acest copil, pe Vitali Plavnikov. Directoarea i-a răspuns că am tată și două surori. A pornit să-i caute, crezînd că-mi face o bucurie. După aceea, nici nu s-a mai uitat la mine: dacă nu mi-l dați să-l înfiez, nici nu vreau să-l mai văd în ochi.

— Și n-ai mai văzut-o de atunci?

— Niciodată.

— Acasă ai dus-o prost?

— N-aș putea să spun asta, o duceam chiar destul de bine. Dar sufeream mult.

— Se purta rău mama vitregă cu dumneata?

— Nu pot să mă plîng de ea. Dacă mi-aș fi amintit de mama mea bună, poate că aș fi putut

să mă plîng. Dar așa, nimic nu m-a împiedicat să-i spun mamei vitrege chiar mamă, deși mă luptam cu fanatismul ei religios. Suferearn însă pentru că n-o puteam uita pe Anna Grigorievna.

7

ÎNTR-O ZI, Galia veni la mine.

— Maria Vladimirovna... Vă rog să mă scuzați...

— Ce-i Galia ? Iar vrei să te duci după ciorapi supraelastici ?

— A, nu, în nici un caz. Maria Vladimirovna, vreau să vă pun o întrebare de ordin particular, deși mă cam jenez...

— Ei, hai, spune !

— Maria Vladimirovna, de mult tot vreau să vă întreb : cine vă face capul ?

— Ce cap ?

— Vreau să spun părul.

— Ah, despre asta-i vorba. Și eu care nu pricepusem...

— Mă iertați, Maria Vladimirovna, dar vă rog să mă credeți că eu și fetele vă privim des și ne minunăm. Nu toate femeile de vîrsta dumneavoastră se îngrijesc cu atîta gust. Pe cuvînt ! Nu vreau să vă fac un compliment, vorbesc sincer. Întrebați-le și pe fete !

— Bine, bine, și de ce-mi spui toate astea ?

— Aş vrea să vă întreb, Maria Vladimirovna, cine vă face părul cu atîta rafinament? Poate mă recomandaţi şi pe mine. Vă rog din suflet, bineînţeles, dacă nu vă supăraţi.

— De ce să mă supăr? O să vorbesc cu Vitali.

— Vitali îl cheamă pe meşter? E tare bătrîn?

— Tare bătrîn, cam ca dumneata.

— Printre fetele de aici eu nu mai sînt fată tînără. Merg pe douăzeci şi patru.

Galia oftă.

— Eşti bătrînă, ce mai!

— Nu vorbiţi aşa, Maria Vladimirovna, în ziua de azi bărbaţii socotesc că o fată e tînără dacă are şaptesprezece-optsprezece ani, cel mult pînă la douăzeci. Şi asta numai dacă se îmbracă cu gust.

Am privit-o pe Galia vrăjită: grozav îmi mai place fata asta! Se îmbracă, fireşte, cu gust. E greu de spus cum învaţă, cu al cîtelea simţ deprind toate astea fetele noastre. Totul e curat pe ea — simplu, scurt, nimic de prisos, nici un nasture, nici o broşă, nici mărgelele. E pusă la patru ace, pe nişte tocuri înalte şi subţiri. Probabil că bărbaţilor le vine să ia între degete, de mijloc, un asemenea bibelou şi să-l mute din loc în loc.

— Eşti frumos îmbrăcată, Galia, şi nimeni nu-ţi dă mai mult de şaptesprezece-optsprezece ani.

— Glumiţi, Maria Vladimirovna!

— E adevărul adevărat!

...Şi drept să spun, nu pot, în ruptul capului, să înţeleg că ar fi vreo diferenţă între optsprezece şi douăzeci şi trei de ani...

— Mulţumesc, zice Galia. Vă rog încă o dată, Maria Vladimirovna, să-i spuneţi lui Vitali că vreau să mă coafez şi eu la el. Sîmbătă avem o serată a tineretului. N-o să uitaţi ?

— N-o să uit.

N-am uitat şi, cînd m-am dus din nou la coafor, i-am spus lui Vitali, privindu-l în luciul oglinzii :

— Vreau să te rog ceva. Am o secretară, o cheamă Galia. De altfel, o fată destul de drăguţă. Ar vrea s-o coafezi dumneata. I-a plăcut foarte mult coafura mea...

— Ce fel de păr are ? întrebă sec Vitali.

— Părul ei ? Cum să-ţi spun... Un fel de şaten-deschis. Aproape de blond.

— Culoarea nu mă interesează. E lung, scurt ?

— Mai curînd lung.

— Dacă-l vrea tapat, să ştie că nu mă ocup cu asemenea coafuri. Nu mă interesează. Acum cele mai multe fete se tapează şi, vă spun eu, tot degeaba. Părul tapat e numai în aparenţă mai des, dar de fapt e tocit şi uscat. Unele se tapează şi nu se piaptănă cîte două săptămîni. Din asta părul n-are nici un folos...

— Nu, Vitali, despre tapat nu mi-a zis nimic. Fă-i o coafură frumoasă. pe gustul dumitale.

— E o fată interesantă ? mă întrebă profesional Vitali.

— După mine, foarte interesantă.

— Am întrebat, fiindcă pe fetele interesante le servesc uneori fără să țin seama de aspectul material. Mă interesează problema alegerii coafurii în funcție de dimensiunile frunții, de lungimea părului și de alte elemente. La fete e mai simplu să fac astfel de experimente decît la clientele serioase. Clientele serioase nu au nici părul prea viguros, nici figura atît de expresivă. Și apoi, ele vor să le coafez într-un anume fel, nu așa cum le propun eu, ca meșter. Pe de altă parte, dacă m-aș ocupa numai să coafez fetișcane, aș risca să nu cîștig suficient ca să pot trăi. Totuși, din cînd în cînd, îmi verific teoriile pe ele.

— Ei, verifică-le și pe Galia mea!

— Bine, de acord.

— Atunci, îi spun să-ți dea un telefon.

— Mai bine îi telefonez eu. Ce număr are?

— Telefonul meu de la serviciu.

— Bine, am să-i telefonez.

8

SÎMBĂTĂ O ZI SCURTĂ. Depinde pentru cine. Pentru mine, sîmbăta aceea a fost o zi lungă. La serata tineretului am venit chiar cu întîrziere. Cînd am pășit în sala clubului, dansul era în toi. Îmi place să privesc la picioarele dansatorilor. Adesea ele spun mai mult decît chipurile. Dar pantofii? Pantofi, pantofi, pan-

tofi — din import, cu vîrful ascuțit, ușori, cu tocuri atît de subțiri, încît par aproape niște ficțiuni. Slavă celor care pot merge, fără să se clatine, pe aceste ficțiuni (eu nu pot)! Iar alături de pantofii de damă, protectori, pantofii bărbătești, ba și sandale și chiar cizme... Și multe — oh, cît de multe! — perechi de fete: pantofi de damă, avînd alături pantofi de damă. Dansează grațios, cu multă atenție, degajat, cu un aer de independență, de parcă nu le-ar mai trebui nimic altceva. Oh, fetelor, sărmanele mele fete! Războiul s-a sfîrșit de mult, a crescut o altă generație, dar voi sînteți încă mult prea multe...

Printre mulțimea pantofilor de ultimă modă îi remarci pe cei — puțini, ce-i drept — mai simpli, fără tocuri: sandalete, chiar balerini. La drept vorbind, e nostim să umbli în balerini, dacă picioarele sînt drepte și ușoare... Am remarcat o pereche de balerini verzi. Cum se mai mișcau, cum alunecau de iute, cum băteau tactul! La fiecare cadență nu făceau una sau două, ci zeci de mișcări imperceptibile. Interesant! Ai cui or fi oare balerinii ăștia? Mi-am aruncat privirea în sus, de-a lungul unor pulpe plinuțe, și am văzut o fată extrem de tînără, de vreo șaptesprezece ani, cu buclișoare crețe (Vitali ar fi zis: oaie!) Era micuță și plinuță ca o ridiche, purta o rochie strîmtă de un auriu strident, scurtă pînă mai sus de genunchi, care-i contura puternic fesele mici și rotunde. Dansa cu

pasiune, făcînd pe cavalerul, cu o față subțire și melancolică, mai înaltă cu un cap decît ea. Îmi plac fetele care fac pe cavalerii la dans — pe ele poți să te bizui.

Printre mulțimea de pantofi care dansau, mi-au atras atenția niște pantofi bărbătești, noi, uriași, galbeni, cu o talpă monstruos de groasă din crep. Îmi evocau ceva, dar ce? A, știu. În acești pantofi dansa un papițoi, dar unul demodat, model 1956. Parc-ar fi fost decupat din paginile „Krokodil"-ului — cu haină pepit, căzîndu-i pe umeri ca un sac, cu pantaloni scurți și strîmți pe niște picioare uriașe și cu o chică lungă, netunsă... Papițoi de modă veche, ce mai!

Dar unde e Galia mea? Încerc s-o găsesc după picioare. N-a fost greu — am zărit imediat două picioare grațioase în pantofi gri, cu botul ascuțit ca o spadă. Cum o fi coafat-o Vitali? Mi-am ridicat privirea spre chipul ei și mi-am dat seama imediat că Galia e frumoasă foc, nu pur și simplu o fată drăguță, ci cu adevărat frumoasă. Să fie din cauza coafurii? Șuvițele ei, de un auriu-închis, ca mierea, se revărsau în jurul capului, dese și grele. Dansa cu un băiat, privindu-l vrăjită, și ochii ei albaștri emailați se topeau în lumină. Cine să fie băiatul? Volodea? O, dar e Vitali!

Cum de nu l-am recunoscut pînă acum? E drept că în costumul negru pe care-l poartă în seara asta are un aer neobișnuit — nu mai e atît de îngust, de înghesuit, ba chiar pare im-

pozant. Azvîrlind priviri severe dincolo de bronzul şuviţelor, splendid aranjate, îşi mişcă aparent nepăsător picioarele într-un ritm abia perceptibil, cu o zvîcnire uşoară a genunchilor. Asta e, probabil, noua manieră de a dansa: fără să te mişti din loc!

— Măi să fie — Galia şi Vitali!

Picupul pîrîi şi tăcu, perechile se risipiră, rupînd cu capetele lor serpentinele. Dar răsunară din nou acordurile muzicii: vals.

Ce înseamnă un dans nemuritor! Cîte dansuri n-au îmbătrînit şi n-au murit de-a lungul vieţii mele, dar valsul, valsul a rămas şi acum cel mai îndrăgit dintre toate. Perechile au început să unduiască, de parcă le-ar fi legănat nişte valuri. Nu ştiu de unde apăru în faţa mea Lebedev.

— Maria Vladimirovna, un vals!

— O, nu, Viaceslav Nikolaevici, de mult nu mai dansez.

— Nu dansaţi, dar se vede cît de colo că v-ar plăcea...

— De unde se vede?

— Fiindcă simţiţi tactul cu toată fiinţa: un-doi-trei, un-doi-trei... Permiteţi?

L-am refuzat.

— Zău că nu merită! Poate cu altă ocazie.

— Sînteţi fricoasă!

A cuprins pe după talie o fată şi a început s-o învîrtească. Dansează cu uşurinţă bătrînul! Îl invidiez şi sînt tristă...

...Iar tu stai şi priveşti cum se unduiesc în jurul tău dansatori în ritmul valsului...

9

MUZICA TĂCU, valsul se termină. Se aduse un microfon. În mijlocul sălii se ivi Zina, responsabila culturală, o fată zveltă, cu ţinută sportivă, cu mîini subţiri, dezgolite pînă la umeri. Se apropie de microfon şi spuse :

— Bună seara, tovarăşi !

— Bună seara, bună seara, vui răspunsul sălii.

— Începem partea a doua a seratei noastre distractive pentru tineret. În program momente vesele şi jocuri de masă.

— Iar jocuri de masă ! ? se auzi glasul înciudat al unei fete.

— Nu întrerupeţi, tovarăşi ! Eliberaţi spaţiul pentru jocurile de masă ! Fiţi disciplinaţi, tovarăşi !

Lumea se dădu înapoi, spre perete. La început m-au cam înghesuit spre rîndurile din spate, apoi m-au recunoscut :

— Maria Vladimirovna, vă rugăm, treceţi în faţă !

— În rîndul întîi, Maria Vladimirovna.

— Nu trebuie, mă apărai eu, stau bine şi aici.

— De aici n-o să vedeţi nimic...

— Am să văd, nici o grijă !

M-au împins totuşi în primul rînd.

În centrul spaţiului eliberat, Zina era în toiul agitaţiei. Se aduse un sac şi, din străfundurile lui, fata începu să scoată unul cîte unul nişte iepuri de cauciuc de mărimea unor pisici. Se-

rioasă, dîndu-și multă importanță, îi înșirui pe podea unul lîngă altul. Am numărat automat iepurii, erau cincisprezece. Toată lumea tăcea. Cînd a terminat de scos iepurii, au apărut din sac niște arme — una, două, trei, patru puști de jucărie, și niște obiecte enigmatice din carton, de culoare rozalie, probabil niște măști.

— Atenție, tovarăși, vă explic jocul. La acest joc iau parte două perechi : două fete și doi băieți.

Cei din sală rîseră.

— Fiți disciplinați, tovarăși, o să rîdeți pe urmă ! Jocul se numește „Vînătoarea de iepuri". Cine vrea să ia parte ?

Mulțimea se înghesui și mai mult. Nu ieși nimeni.

— Hai, tovarăși, ieșiți mai repede, fiți activi !

— Ei, fie ce-o fi, strigă o fată și se smulse din mijlocul mulțimii. Era aceea cu rochie aurie. Bravo ție, ridichioară !

Începutul a fost greu. După ridichioară au mai ieșit o fată — o știam și pe ea, era laborantă, Tonia — și încă doi băieți, amîndoi de la institutul nostru, unul scund, cu obrajii rumeni, iar altul lung, cît o zi de post, cu niște plete răvășite și cu blugi. Parcă-l chema Sașa Lukianov. Nu eram sigură că-i el, dar dacă era Sașa Lukianov, îi dădusem pînă acum, cu mîna mea, două mustrări scrise. Băiatul avea picioare prea lungi și se sprijinea cînd pe unul, cînd pe celălalt, îndoindu-le pe rînd.

— Fiți atenți încă o dată, tovarăși. Vă voi explica jocul „Vînătoarea de iepuri". La joc

iau parte patru inşi. Fiecare dintre ei trebuie să-şi pună arma la umăr...

Zîmbind stingheriţi, tinerii îşi atîrnară puştile de copil cu cureluşele de umeri.

— Aşa ! Să vă explic mai departe. Fiecare dintre voi patru va sta într-un colţ, uite aşa, cum vă aşez. În centrul sălii se află iepurii : îi vedeţi ?

— Cum să nu-i vedem ? Doar nu sîntem chiori ! zise băiatul cel scund.

În jur domnea o tăcere mormîntală. Iepurii stăteau în flanc, cu un aer foarte posomorît, cu urechile spînzurînd clăpăuge. Unul parcă tot dădea să se răstoarne într-o parte. Zina îl îndreptă.

— Fiecare dintre voi trebuie să împuşte cît mai mulţi iepuri şi să-i ducă în colţul său, aţi înţeles ? Luaţi arma de la umăr, îndreptaţi-o înspre iepure şi trageţi. Bineînţeles, nu se va auzi nici un foc de armă, fiindcă sînt nişte jucării, asta pentru securitatea jocului. După ce aţi omorît un iepure, îl duce fiecare în colţul său. Aţi înţeles ?

— Am înţeles, bîigui amărît băiatul cel lung, îndoindu-şi de astă dată piciorul drept.

— Acum vă voi pune măştile. Găurile din dreptul ochilor sînt acoperite, ca să nu vedeţi nimic. S-a înţeles ?

— Ce naiba o fi de neînţeles, că doar nu sîntem analfabeţi, spuse ridichioara.

— Atenţie, vă pun măştile !

Celui înalt i se nimeri o mască mohorîtă, de beţiv, cu nişte urechi mari, clăpăuge, şi cu un

nas violet, proţăpit peste buze. Celui scund — o mască galbenă, rotundă, adulmecîndă. Toniei i-au spînzurat o mască hidoasă de bătrînă, cu basma în cap. Dar cea mai îngrozitoare mi s-a părut masca cu care au împodobit-o pe vesela ridichioară aurie. Un cap umflat de muiere, colorat într-un roz vineţiu, aproape fără ochi, cu o singură ureche şi cu un rînjet scălîmb de paralitică pe locul unde ar fi trebuit să fie gura. O figură clinică de idioată. Toţi cei patru mascaţi, cu arma la umăr, stăteau în mijlocul sălii, de parcă ar fi descins din coşmarurile unui alcoolic.

— Atenţie, pregătiţi-vă ! La semnalul meu, participanţii încep vînătoarea de iepuri. Atenţie, începem !

Zina fluieră dintr-un fluier de arbitru sportiv sau de miliţian, nu ştiu prea bine ce fel era. Prima se porni o fată — ridichioara aurie — cu oroarea rozalie ce-i ţinea loc de chip. Luă arma de pe umăr, „ochi" cu multă rîvnă, „trase" în iepuraşii nevăzuţi şi se îndreaptă, cu paşi decişi, să-şi ia prada. Era, într-adevăr, foarte greu ca, pe nevăzute, să-ţi păstrezi direcţia de orientare. Ea o luă mai la dreapta decît era necesar şi trecu pe lîngă iepuraşi. Se aşeză apoi pe vine şi începu să se învîrtească pe podeaua goală, mişcîndu-şi în mod stupid mutra idioată. În sală se auziră cîteva chicoteli.

„Ce oroare, mă gîndii. Ce-o mai fi şi asta ?"

Tocmai punea mîna pe armă lunganul în blugi — Saşa Lukianov, sau poate nu e el ? — acela cu masca de beţiv. El se străduia în

chip vădit să aducă o contribuţie orginală: trase, zise „paf-paf“ şi se îndreptă spre iepuraşi cu paşi apăsaţi, ridicîndu-şi cît mai sus picioarele lungi. Apreciase destul de bine distanţa. La început călcă iepurii, le destrămă rîndurile, apoi se orientă, se aşeză jos, prinse doi iepuri şi, ţinîndu-i de urechi, îi duse în colţul altuia dintre participanţii la joc.

— Nu acolo, nu acolo, i se strigă.

Mulţi rîdeau acum cu hohote, se auziră două-trei fluierături. Zina voi să se amestece şi să organizeze ceva, dar nimeni n-o mai asculta. Celelalte măşti intrară şi ele în joc... Peste cîteva minute, în sală era o hărmălaie de nedescris. Toţi cei patru, care purtau măşti, uitaseră să mai tragă din puşti şi se bălăbăneau orbeşte, absurd, prin spaţiul liber, ciocnindu-se unul de altul, apucînd cu gesturi dezordonate şi tîrînd din loc în loc sărăciile alea de iepuri. Se rîdea cu hohote. Nimeni nu pricepea nimic, dar se rîdea din ce în ce mai tare. Nu înţelegeam de ce se rîde la spectacolul acesta îngrozitor, dar deodată am simţit că nu mai pot şi peste cîteva clipe o să încep să rîd şi eu, ca şi ceilalţi...

— Naiba ştie ce-o mai fi şi asta, zise, alături de mine, un băiat brunet şi spătos, punîndu-şi două degete în gură şi începînd să fluiere cu putere, ca un haiduc. Fluieră de două-trei ori prelung şi i se răspunse din diverse colţuri ale sălii.

— Tovarăşi, sînteţi rugaţi să respectaţi disciplina, se răţoi la microfon „culturala“.

...Cineva mă apucă de un picior. Mă uitai şi văzui îngrozitoarea mască cu rînjet de idiot. Pornită la vînătoare de iepuri, fata îşi pierduse cu totul direcţia şi se vînzolea printre picioarele spectatorilor.

— Scoate-ţi imediat masca! îi spusei cu un glas tăios. Se ridică şi aruncă jos masca. Mă privea din nou un chip drăgălaş, şi rumen, dar cu transpiraţia curgînd valuri pe obraji.

— Fetiţo, îi spusei, nu-ţi trebuie jocul ăsta, zău că nu!

Ea izbucni în plîns. Doamne, asta mai lipsea! Mă dusei la Zina.

— Puneţi capăt imediat acestui spectacol revoltător!

— Ce s-a întîmplat? întreabă înfiiptă Zina, dar, recunoscîndu-mă, îşi puse fluierul în gură şi trase un şuierat lung, pătrunzător.

— Atenţie, tovarăşi, jocul „Vînătoarea de iepuri s-a sfîrşit. Premiul întîi — un album cu ilustrate din Moscova — se atribuie tovarăşului... Cum vă numiţi tovarăşe?

Dar „tovarăşul" — flăcăul cel înalt, cu părul răvăşit — îşi smulse masca şi, cu un şut de fotbalist încercat, o azvîrlise în colţul celălalt al sălii. Ceilalţi doi îşi aruncară şi ei măştile, şi uite acum chipurile acelea hîde zburau, dansau deasupra capului. Se auzeau strigăte: „Ei, ei!" Măştile erau aruncate dintr-un colţ întraltul, lumea rîdea cu hohote. Măştii de beţiv îi smulseră nasul; acum, masca se legăna într-un colţ, cu o expresie de straniu regret. Zina veni la mine, frecîndu-şi nervoasă mîinile.

— Ce să fac? Serata tineretului se dezorganizează...

— Dar ce, n-aţi terminat încă?

— Nu, după plan trebuie să mai jucăm unul de-a oala spartă...

— Dă-mi te rog microfonul... îi spusei eu.

— Poftim.

...Ce să le spun? Nu ştiu — şi totuşi, trebuie să le spun neapărat ceva. Cînd mă apropiai de microfon, sala tăcu. Nu mi-am recunoscut vocea. Iar de cuvinte, ce să mai spun?

— Dragii mei copii, le spusei, dragii mei băieţi şi fete, iertaţi-mă că mă adresez în felul acesta tuturor. Am doi băieţi de vîrsta voastră: cel mare are douăzeci şi doi de ani, cel mic — douăzeci.

...Ce le tot îndrug? Dar nu mă mai pot opri. S-a făcut linişte deplină şi o mulţime de ochi mă privesc.

— Dragii mei, le spun, aţi rîs cu toţii mai înainte, aţi rîs fără să vreţi, nu vă puteaţi abţine, am rîs şi eu cu voi, dar este asta oare veselie adevărată? Există o veselie pe care ţi-o dă votca şi pe care fiul meu o numeşte „chimică", ei bine, ceea ce s-a întîmplat la voi, acum, a fost o veselie chimică...

— Aşa-i, aşa-i, se auziră nişte glasuri.

Cineva fluieră, alţii îl sîsîiră.

— N-aş putea să vă explic prea bine de ce, dar simt că nu-i o veselie sănătoasă. Cum să vă spun? Cîteodată, copiii azvîrlă cu pietre în cîte un cîine şi rîd... Oare ăsta-i haz?

Acum începu Zina să plîngă.

Mi-am adunat toată bărbăția și am spus :

— Să nu vă dea însă prin cap s-o învinuiți pe Zina. Ea n-are nici o vină, vina e numai a mea. Iertați-mă. Să ne gîndim și să facem în așa fel, încît să petrecem împreună serate cu adevărat distractive. Pînă vom născoci ceva mai amuzant, hai să dansăm ! Vă rog, un vals !

Și, dintr-o dată, ca la un semnal al unei baghete, picupul începu să cînte un vals. Eram lac de sudoare. Vorbisem, nu glumă.

Se apropie de mine băiatul cel înalt, în blugi.

— Maria Vladimirovna, îmi permiteți ?...

Am primit invitația cu un gest scurt din cap și i-am întins brațul. Acuma îmi era totuna, după o asemenea rușine nu mai aveam ce pierde. Mă conducea rotindu-mă între perechile de dansatori, iute, și rochiile, hainele, cămășile, chipurile se învîrteau într-un cerc nebulos, în care zăream cînd și cînd șoldurile arcuite ale fetei în rochie aurie.

— Dumneata ești Sașa Lukianov ? l-am întrebat pe partenerul meu.

— Eu sînt, mi-a răspuns.

N-am mai vorbit altceva. Valsul se termină. Mă înconjurară băieții.

— Maria Vladimirovna, următorul dans îl dansați cu mine ?

— Nu, cu mine, eu v-am invitat întîi...

— Ce-i mult strică, le spusei eu și ieșii în foaier.

Nu mă simţeam bine. Inima, probabil. Omul trăieşte şi nu ştie că are în el această pungă, dar vine o zi cînd află şi asta. Ce să-i faci ?...

— Maria Vladimirovna, ce-i cu dumneavoastră ? Sînteţi foarte palidă.

Era Galia, însoţită de Vitali.

— Galocika, adu-mi, te rog, puţină apă !

Galia mi-aduse un pahar cu apă. Era şi ea palidă. Nu cumva însemn şi eu ceva pentru ea ? La asta nu m-aş fi gîndit.

Am băut apa şi le-am spus :

— Nu-i nimic. Am ameţit pentru că n-am mai dansat de mult. O să-mi treacă imediat.

10

ÎN FOND, sînt o proastă. Deşi mie lucrul acesta îmi este cît se poate de clar, ceilalţi — pînă şi prietenii mei cei ma apropiaţ — nu mă cred şi socotesc că mă prefac.

Iată, bunăoară, ce s-a întîmplat în seara aceea. E greu să-ţi închipui o comportare mai prostească decît aceea pe care am avut-o eu atunci. Desigur, fiecare om cunoaşte sentimentul acut de ruşine pe care-l are cînd, rămînînd singur, oftează şi dă din cap la o amintire ruşinoasă. Aşa oftam şi dădeam din cap eu, amintindu-mi de comportarea mea de la serata tineretului. Probabil că va trebui să mai dau şi socoteală, în faţa vreunei instanţe, pentru subminarea pro-

gramului distractiv. Ceea ce, de altfel, mă speria cel mai puțin.

Ducîndu-mă în săptămîna următoare la Vitali, m-a întîmpinat tăcut și rece.

— Ei, cum ți-a plăcut serata noastră? l-am întrebat, ca să rup tăcerea.

— Serata? A fost, desigur, normală. Eu sînt în genere împotriva acestor serate și mă duc la ele numai ca să studiez diverse categorii de oameni. Dar la categoriile acestea n-am găsit pînă acum nimic interesant. Deși n-am terminat școala medie, iar mulți dintre ei au chiar institutul, nu văd la ei nimic înaintat în comparație cu mine...

Cînd te rușinezi de un lucru, te trage ața să scormonești mereu rana. L-am întrebat:

— Dar cum ți s-a părut cuvîntul meu?

— Să nu vă supărați pe mine, Maria Vladimirovna, dar ați vorbit prea simplu, fără nici un fel de formulări mai deosebite, și nu mi-a plăcut. De la dumneavoastră, care vă aflați în fruntea unei instituții, m-aș fi așteptat la o analiză mai adîncă.

— Nu cumva ți-au plăcut iepurii aceia?

— Iepurii? făcu un gest disprețuitor cu mîna. Cine spune de iepuri?! Un joc stupid, care nu dădea nimic nici minții, nici inimii...

— Și, după părerea dumitale, ce ar fi trebuit să spun oamenilor?

— N-aș putea să vă indic, deoarece nu sînt destul de cult. Dar aș fi vrut să aud niște formulări mai precise. Și apoi, iertați-mă, să dansați un vals cu un băiat care nu s-a jenat să vină la

serată cu blugi, nu cadrează după mine cu seriozitatea dumneavoastră...

Aşa deci... A şi dat verdictul.

Fireşte, pînă la urmă totul s-a aranjat. I-am cerut chiar scuze Zinei şi i-am propus s-o ajut la organizarea unei alte serate a tineretului. Am şi făcut-o. Ne-au ajutat mult băieţii, mai ales Saşa Lukianov, care s-a dovedit a fi un băiat uimitor, cu multă viaţă şi energie în el. Respira veselie, aşa cum plantele respiră oxigen. Era suficient să-l vezi cum îşi trece palma lată ca o lopată prin părul des şi cum, după aceea, ameninţă vreo şuviţă mai rebelă cu degetul — să stai smirnă ! — ca să-ţi dai seama că era un talent de prim ordin.

Există diferite feluri de umor. Umorul lui Saşa Lukianov era cît se poate de enigmatic. Ce spunea el în fond ? Dacă i-ai fi repetat cuvintele, ai fi găsit că nu era nimic de rîs. Şi, cu toate acestea, cînd le spunea el, oamenii rîdeau pînă la lacrimi. Era îndeajuns să-şi îndoaie piciorul, ca să te prăpădeşti de rîs.

Pierdeam seri întregi împreună cu Saşa Lukianov pentru organizarea acestei serate, electrizîndu-ne unul pe altul. Născoceam mereu tot felul de distracţii. Dacă ar fi fost să includem toate roadele imaginaţiei noastre, serata ar fi trebuit să dureze o zi şi o noapte. Trebuia deci să ne limităm. Serata am intitulat-o „cu tematică cibernetică". Am antrenat la decorarea sălii mecanici, ingineri. Totul era pe bază de semiconductori. Oaspeţii erau întîmpinaţi de o

„gazdă- robot", special construită, care-și sclipea ochii, se înclina și rostea cuvinte de salut... S-au recitat versuri și s-a interpretat muzică compusă de mașini electronice... S-a organizat o loterie cibernetică... S-au transmis telegrame de salut după un cod dublu, telegrame care trebuiau descifrate... Este drept că am avut și unele eșecuri : robotul-gazdă s-a stricat curînd, unul din ochi i s-a stins și a început să vorbească fără întrerupere : „'trăiți, 'trăiți, 'trăiți, 'trăiți", pînă ce Sașa Lukianov i-a dat cu un ciocan în cap și l-a amuțit definitiv...

Serata s-a desfășurat satisfăcător, a avut chiar succes, ce-i drept nu prea mare, nu pe măsura eforturilor depuse. Simțeam și eu că ceva n-a fost în regulă... A doua zi l-am chemat pe Serioja Șevțov, secretarul organizației de comsomol, un băiat lent, dar serios și care are o mare calitate : nu minte !

— Ei, ce spune lumea de serată ? Băieții-s mulțumiți ?

— Merge, răspunse el fără pic de entuziasm.

— Bine, dar lumea ce spune ?

— Părerile sînt împărțite. Unora le-a plăcut, alții spun că mai înainte era mai bine.

— Cum ? Cu iepurii aceia ?

— Care iepuri ? făcu el același gest ca și Vitali. Iepurii nu amuză pe nimeni. Rîd doar așa, pentru că n-au ce face. Ei spun însă că înainte se dansa mai mult...

— Bine, Serioja, o să ținem seama de asta...

Da, mă gîndeam eu după ce rămăsesem singură, nu e nimic mai misterios, mai inefabil ca

rîsul. Care să fie secretul ? Ceea ce pentru unul e amuzant, pentru altul e stupid, sau îngrozitor, sau plicticos. Poate că ar fi trebuit să apară pe estradă Saşa Lukianov şi să-şi îndoaie în felul lui comic piciorul...

Aşa s-a terminat, nu lipsită total de glorie, dar nici triumfal, activitatea mea de activistă culturală voluntară.

11

PRIMA SERATĂ, aceea nereuşită, mai avusese o urmare. Galia şi Vitali au început să se întîlnească. Nu mi-a fost greu să aflu. Adeseori, ridicînd receptorul, auzeam în aparat vocea înaltă şi aspră a lui Vitali şi gunguritul de porumbiţă al Galiei. În fond, pentru ea nu era de loc rău. Vitali e un băiat serios şi Galia părea fericită. La fiecare trei-patru zile ea apărea cu o nouă coafură, spre invidia tuturor fetelor din institut. Venea uneori cu părul strîns sus, ca un turn ciudat, dînd chipului ei un aer aristocratic, transparent, alteori cu o cuoafură ca în secolul al XIX-lea, cu părul lins şi adus după ceafă într-un coc bogat. Altă dată, valuri mari se revărsau, ondulate, pe umeri, cu un breton care-i umbrea ochii albaştri... Şi de fiecare dată avea un alt chip, de fiecare dată părea mai fericită...

Dar asta n-a ţinut mult. Treptat, intervalurile dintre coafuri au început să se rărească : o săptămînă, două... Într-o zi, venind la lucru, am găsit-o pe Galia plîngînd.

— Galia, draga mea, ce-i cu tine ?

Galia plîngea copilăreşte, în neştire, suflîndu-şi zgomotos nasul.

— S-a întîmplat ceva, Galia ?

Ea clătină din cap.

— Ei, hai, spune-mi, micuţo, ce-i ? E vorba cumva de Vitali ?

Din nou negă, clătinînd din cap, dar mi se părea limpede că asta era.

— Hai, aşază-te lîngă mine, şterge-ţi nasul şi spune ce ai pe suflet ?

Cu chiu, cu vai, mi-a spus :

— Nu mă iubeşte.

— De ce spui aşa ? Doar într-un timp lucrurile mergeau bine...

— Nu, Maria Vladimirovna, acum ştiu precis : nu mă iubeşte.

— Dar dumneata îl iubeşti pe el ?

— Îl iubesc. Nici n-aş fi crezut că sînt în stare de un sentiment atît de puternic... Ce să fac, acum m-am îndrăgostit de el... Ce ghinion...

Şi din nou o podidi plînsul.

— Maria Vladimirovna, viaţa mea nu-i de loc fericită. Nu vă uitaţi la mine că am mutrişoară nostimă. Pe mine nu mă iubeşte nici un bărbat.

— Dar Volodea ? nu mă putui reţine.

— Volodea ? Volodea e căsătorit. S-a întîlnit cu mine doar cît soţia lui a fost gravidă...

Ce puteam să-i spun? O compătimeam din suflet, dar simţeam că nu găsesc cuvinte. Blestemata de fire omenească ortogonală!

Am mîngîiat-o pe creştet.

— Linişteşte-te, fetiţo, poate că lucrurile nu stau chiar aşa de prost. Vrei să-i vorbesc?

— Vai, vorbiţi-i, Maria Vladimirovna! O să vă asculte, ştiu că vă respectă foarte mult. Puteţi să mă credeţi sau nu, dar ori de cîte ori mă întîlnesc cu el, îmi vorbeşte numai de dumneavoastră.

Era măgulitor pentru mine, dar, în acelaşi timp, absurd.

12

— VITALI, I-AM SPUS, vreau să vorbesc serios cu dumneata.

Se încruntă.

— Despre Galia?

— Într-adevăr, despre ea.

— Am presimţit de mult această discuţie, dar, la urma urmelor, eu n-am nici o vină. Galia m-a interesat ca material potrivit pentru experimentele mele în coafură. Are un păr viu, elastic, care căpătă o linie frumoasă, oricum l-ai aranja. Am încercat pe ea diverse tipuri de bigudiuri. Acum le-am epuizat şi nu mă mai interesează capul ei. Eu trebuie să evoluez, nu pot lucra tot timpul pe acelaşi tip de păr...

— Cum, nu înţelegi că aici nu e vorba de păr?

— Dar dumneavoastră nu înţelegeţi că nu sînt pregătit de însurătoare, nici ca vîrstă, nici din punct de vedere economic? Trebuie să-mi termin şcoala ca să nu mai vorbesc de institut şi, pe deasupra, n-am nici spaţiu. Dac-ar avea spaţiu, m-ar interesa, dar locuieşte într-o singură cameră, cu maică-sa şi cu încă o soră...

— Vitali, dar cum poţi să vorbeşti aşa? E îngrozitor să pui asemenea probleme în funcţie de spaţiu... E cinic, nu-ţi dai seama?

M-a privit atît de sincer nedumerit, încît mi s-a făcut ruşine.

— Pentru mine problema spaţiului are o însemnătate imensă. Dacă mă voi căsători vreodată, vreau ca eu şi soţia mea să avem condiţii bune de locuit. Unde s-o aduc? În cotlonul pe care-l ocup? Asta n-ar fi o soluţie serioasă. Şi apoi, faţă de viitoarea mea soţie, am pretenţia să nu-mi fie obstacol în evoluţia mea, ci, dimpotrivă, să mă ajute. Uite, de pildă, eu pierd mult timp ca să-mi pregătesc dejunul, prînzul, cina — şi cu asta irosesc din timpul meu liber. S-ar putea ca, dacă mă căsătoresc, ea să mă împiedice în dezvoltarea mea ulterioară...

— O, Vitali, dar ce vorbe sînt astea? Are asta vreo importanţă?

— Dar ce are importanţă?

— Important e dacă o iubeşti sau nu.

Vitali căzu pe gînduri.

— Poate că o iubesc. Sînt încă tînăr şi nici eu singur nu-mi dau seama dacă o iubesc sau nu.

Începu să se ocupe de părul meu şi tăcu. Tăcui şi eu.

— Maria Vladimirovna, pot să vă pun o întrebare ?

— Desigur.

— Maria Vladimirovna, eu vă apreciez foarte mult sub aspect intelectual, fără glumă, şi vă respect mai mult chiar decît pe mama mea vitregă... Şi apoi, fireşte, dumneavoastră aveţi o mare experienţă. Aş vrea să vă întreb : după ce-ţi poţi da seama dacă iubeşti pe cineva sau nu ?

Halal întrebare ! Va trebui totuşi să-i răspund. Am chibzuit cîteva clipe.

— Îmi pui o întrebare grea, dar mă voi strădui să-ţi răspund. După mine, semnul principal este sentimentul permanent al prezenţei. Chiar dacă lipseşte, o simţi lîngă tine. Vii seara acasă, deschizi uşa, camera e goală, dar ea e acolo. Dimineaţa, cînd te trezeşti, e lîngă tine. Cînd vii la lucru, o găseşti acolo. Cînd deschizi sertarul şi îţi ei instrumentele, ea se află în faţa ta.

— Înţeleg, zise Vitali.

— Foarte bine.

Tăcurăm iarăşi, de data asta un timp mai îndelungat. Pînă la urmă, îmi spuse :

— Maria Vladimirovna, am înţeles bine tot ce mi-aţi spus şi acum îmi dau seama perfect că, privind astfel lucrurile, n-o iubesc pe Galia.

— Aţi vorbit ? mă întîmpină Galia.

— Am vorbit.

Ar fi trebuit să mă întrebe mai departe: ei, şi ce-a spus? Dar ea nu m-a întrebat nimic. Înţelesese totul. Cîtă sensibilitate la Galia mea! Suferinţa, suferinţă femeiască! Eşti întotdeauna aceeaşi şi nimic nu-ţi poate fi de ajutor...

13

LA MIJLOCUL IERNII, Moisei Borisovici se îmbolnăvi şi muri. Fotoliul de lîngă Vitali rămase gol. Păcat de moşneag, era cumsecade... Un timp l-au mai căutat la telefon — erau probabil bătrînele acelea frumoase, cu părul albastru — dar şi acest fir se rupse cu încetul şi bătrînul meşter fu uitat de toţi.

În primăvară, la fotoliul vecin apăru un nou meşter. Era o femeie, pe nume Liuba, mare şi grea ca o bivoliţă, cu părul oxigenat şi în dezordine. De la bun început Vitali i-a devenit antipatic. Şi avea toate motivele! Toată lumea voia să se coafeze la el şi la ea nu venea nimeni. În timp ce Vitali lucra, ea îşi pilea unghiile colorate într-un violet strident, arborînd un aer de falsă indiferenţă şi fredonînd: la, la, la! Uneori se apropia de femeile care aşteptau şi le întreba aşa, într-o doară:

— Să vă servesc, fetelor?

— Nu, mai aşteptăm.

Clientela ei era formată în special de noile venite, femei de la ţară, cu feţe arse de soare,

brăzdate de riduri albicioase, care-şi scoteau stînjenite din păr cîte un pieptene colorat de plastic şi întrebau: „Faceţi permanente calde?“ Liuba le servea fără tragere de inimă, încleştîndu-şi dispreţuitor buzele violent rujate.

Şi pe mine mă antipatiza. Deşi de fiecare dată o salutam, nu-mi răspundea. O dată, cînd am mai rămas cîteva minute să-i traduc ceva lui Vitali dintr-o revistă englezească, am auzit-o spunînd casieriţei:

— Uită-te la ea, are copii mari, în curînd o să aibă şi nepoţi, şi îşi face de lucru cu un băieţandru. Şi se mai crede şi atrăgătoare, cînd, de fapt, e grasă, că abia merge.

Vitali începu să fie nervos şi să le repeadă pe femeile care-l aşteptau: „Dumneavoastră sînteţi multe şi eu n-am decît două mîini...“

Într-o zi, venind la coafor, l-am găsit plîngînd. Plîngea fără lacrimi, dacă se poate spune aşa. Stătea aplecat deasupra mesei sale, cu umerii zguduiţi de un plîns tăcut. Clipea repede din gene. Eh, copii, copii: atunci Galia, acum Vitali. Mă apropiai de el.

— Iertaţi-mă, Maria Vladimirovna, astăzi nu vă pot servi.

— Ce s-a întîmplat, Vitali?

— Nimic deosebit, dar trebuie să plec acasă imediat.

— Şi totuşi ce s-a întîmplat? Nu te las pînă nu-mi spui. Dar imediat.

— Trebuia să prevăd asta.

— Ce să prevezi? Hai, aşază-te şi spune-mi tot ce s-a întîmplat.

Se așeză.

— Maria Vladimirovna, știam că n-o să mă lase să-mi văd liniștit de treabă.

— Cine să nu te lase ? Liuba ?

— Și Liuba, și alții care s-au solidarizat cu ea — meșterii din salonul de bărbați — și Alevtina Petrovna, casierița. De mult le calc pe nervi cu munca mea. Eu am o clientelă formată și îmi permit să pierd multă vreme la o operație, planul suferă, cîteodată mai sînt căutat și la telefon, și asta-i întărîtă pe toți împotriva mea. Apoi, vin o mulțime de femei care doresc să fie servite de mine. Iar eu, pur și simplu nu sînt în stare să servesc pe toată lumea și nici nu sînt interesat, nici măcar din punct de vedere economic. Și de ce aș coafa o clientă care vine la noi de două ori pe an, la 1 Mai și la 7 Noiembrie, poate uneori și de Anul nou ? Nu servesc așa, pur și simplu, pe oricine pică. Cînd îmi aleg clienții, țin seama întotdeauna dacă asta-mi folosește în meserie. Sînt cliente care se supără și scriu în condica de reclamații. Am pînă acum cîteva, dar asta mie mi-e totuna, nu mă interesează decît munca, și atît.

— Azi ce te-a tulburat ?

— Să vedeți ce s-a întîmplat. Mi-au furat din buzunarul halatului carnețelul în care aveam adresele și telefoanele clientelor și l-au dus la organizația sindicală ca să cerceteze cazul.

— Care caz ? Ce, n-ai voie să-ți însemnezi niște adrese oarecare ?

— Formal, sigur că am voie, dar, de fapt, aceste adrese de femei dovedesc că am o clientelă

care vine exclusiv la mine, ceea ce este strict interzis. După regulament, trebuie să le servesc la fel pe toate și să-mi fac planul. Iar eu nu-mi pot permite așa ceva, fiindcă, dacă fac planul, voi începe să lucrez neglijent, de mîntuială. De pildă, acum, linia modei e cu breton. Bretonul trebuie să aibă o anume formă și eu îmi piend la un breton mai mult timp ca la un permanent. Normele în vigoare nu țin seama de asta. Bazîndu-se pe toate acestea — carnețelul, reclamațiile, neîndeplinirea planului — vor să-mi facă un întreg proces.

— Să mă gîndesc, Vitali, poate te pot ajuta cu ceva.

— M-am gîndit și eu, dar e greu să mă ajutați. Vedeți, avem o directoare destul de incapabilă și, pe lîngă asta, îi jignește pe meșteri, e grosolană, urlă cît o ține gura. Și, în afară de asta, Matiunin e și el împotriva mea.

— Cine mai e și Matiunin ?

— Șeful sectorului coafură din Direcția deservirii populației.

— Și ce are el împotriva dumitale ?

— M-a luat la ochi pentru faptul cum iau cuvîntul. Mă aleseseră secretar al organizației de comsomol pe raion. Eu n-am refuzat, cu toate că n-am timp. Trebuie să înaintez, să capăt autoritate. Am eu o oarecare autoritate, dar nu prea mare, aș spune medie. Am vorbit la o adunare de comsomol, punînd chestiunea foarte ascuțit. Vorbesc eu ce vorbesc, din ce în ce mai tăios...

— Despre ce vorbeai așa de tăios ?

— Despre amortizarea instrumentelor. Le-am spus : cînd o să se pună, odată și odată, problema neregulilor în plata compensațiilor pentru amortizarea instrumentelor ? Punînd chestiunea în felul acesta, mi-am cîștigat multă autoritate. Lui Matiunin însă asta nu i-a plăcut, fiindcă el este interesat să nu se plătească amortizarea !

— De ce e interesat ?

— Fiindcă, dacă nu se plătește, trage foloase.

— Fură ?

— Nu fură, dar profită !

— Și nu se poate face nimic ?

— E foarte greu. Aceste întreprinderi de deservire, pur și simplu, stau pe spinarea statului, iar Matiunin și cei de teapa lui profită de faptul că pînă acum statul, mergînd înainte pe alte planuri, n-a avut timp să pună regulă și în acest domeniu. Să luăm, de exemplu, consumul de materiale. Există o anumită normă de consum pentru cantitatea prescrisă la fiecare operație. Ici unul nu folosește toată cantitatea fixată pentru operație, colo altul schimbă materialul cu unul de calitate mai proastă, alții îl utilizează șmecherește a doua oară — și uite așa se strîng banii. Și apoi, eu mi-am permis să pun cu ascuțime și problema servirii civilizate. E mai bine să te servească prost un meșter cu un aspect exterior civilizat, decît la această proastă servire să se adauge un aspect dezordonat. Asta i-a ridicat împotriva mea pe meșterii care încă nu s-au deprins să servească civilizat pe clienți...

— Ascultă, Vitali, ce-ar fi să-i dau un telefon ?

— Cui ?

— Blestematului de Matiunin.
— V-aş fi recunoscător.
— Dă-mi numărul lui de telefon !
Am format numărul. Mi-a răspuns o voce plină, senzuală, de bas.
— La telefon Matiunin !
— Tovarăşul Matiunin ? Sînt profesorul Ko-valiova, directorul institutului pentru maşini de informaţii.
— Încîntat, îmi răspunse vocea de bas.
— Tovarăşe Matiunin, la una din unităţile dumneavoastră de coafură lucrează un meşter tî-năr, Vitali Plavnikov.
Matiunin tăcea.
— Mă auziţi ?
— Vă aud, răspunse el pe un ton sec.
— E al doilea an de cînd mă coafez la el şi trebuie să vă spun că e un meşter excelent, un adevărat artist...
— Toţi meşterii noştri sînt buni, răspunse rece Matiunin.
— Dar meşterul acesta... Ştiţi, desigur, că la el se înghesuie clientela...
— Nu găsesc nimic deosebit la el. În sectorul nostru toţi meşterii sînt calificaţi, au examenul de minim tehnic, ştiu să facă coafuri moderne şi tot felul de operaţii. În legătură cu acest Plavni-kov primim mereu plîngeri. E grosolan cu clien-ţii, nu-şi îndeplineşte planul...
— Dar nu te poţi ţine strict după plan cînd e vorba de o muncă artistică...

— Aceasta este părerea dumneavoastră. Dar la noi, toată munca e o muncă artistică. Şi în cazul ăsta, cine, mă rog, să îndeplinească planul ?

— V-aş ruga totuşi foarte mult să ţineţi seama de aprecierea mea în legătură cu munca lui. Cred că nu numai de la mine puteţi auzi o asemenea apreciere.

— Îmi pare rău, dar pe seama lui aud mai multe plîngeri. Şi, în afară de asta, de unde pot să ştiu cu cine vorbesc ?

I-am trîntit telefonul în nas.

— Ştiam că aşa o să fie, zise Vitali. E atît de îndîrjit împotriva mea, fiindcă nu-i dau bani. Mă fac că nu ştiu...

— Ce nu ştii ?

— Există o regulă nescrisă — fireşte, n-o s-o găsiţi în nici un regulament — ca fiecare meşter care vrea să fie lăsat să lucreze în linişte să-i dea bani lui Matiunin. Nu mulţi, dar destui : trei-patru ruble pe lună.

— Dumnezeule, ce spui, Vitali ? Cum se poate aşa ceva ?

— Şi de ce nu ? În sectorul nostru, uitat de toţi, asemenea fenomene se mai întîlnesc în rîndurile funcţionarilor din administraţie. Salariul e mic, bacşişuri nu primesc, se străduiesc şi ei să-şi îmbunătăţească situaţia cum pot. Altfel de ce ar rămîne el, om cu facultate, într-un asemenea post ?

— Are şi facultate ticălosul ? Ce facultate ?

— E jurist. Şi mie mi-ar plăcea să capăt specialitatea asta, dar s-o folosesc în adevărata ei menire. Aş intra la Facultatea de drept.

— Bine, despre asta mai vorbim noi, acum ar fi bine să-l demaşti.

— Pe cine ? Pe Matiunin ? E prea şmecher ! De unde să iau martori ? Şi apoi, atît timp cît rămîn în acest sector, o asemenea acţiune ar aduce prejudicii muncii mele. De-aceea, mi-e absolut imposibil s-o fac.

Deodată spuse pe neaşteptate :

— Maria Vladimirovna, vreau să plec !

— De aici, din unitate ?

— Nu mai vreau să fiu coafor.

— Ce-ţi trece prin cap ? Cînd ai o meserie în mînă şi mai ales cînd îţi place munca şi eşti atît de talentat.

— Un talent ca ăsta e cu totul nepotrivit pentru vremurile noastre. Şi să vă mai spun ceva, Maria Vladimirovna, eu nu sînt nemulţumit de cît cîştig, ci de felul cum cîştig. Se ştie că depind de bunăvoinţa unor cliente pe care nu întotdeauna le respect.

— Înţeleg, dar nu te grăbi. Am să vorbesc pentru dumneata la un studio cinematografic. Poate reuşeşti să intri acolo.

— M-am interesat şi eu. La studio se cer studii de specialitate — şcoala tehnică de artă. Acolo nu calitatea lucrului contează, ci să ai patalama la mînă...

— Să vedem totuşi poate izbutesc ceva. Numai nu te pripi. La revedere, Vitali, şi păstrează-ţi nervii în ordine !

Vitali se ridică în picioare:
— Mi-a revenit buna dispoziţie. Vă servesc...

...La studio n-a fost de loc atît de simplu cum presupuneam eu în naivitatea mea. În primul rînd, nu erau locuri libere. În al doilea rînd, se cerea, într-adevăr, o patalama. Dar mi-au făgăduit că se vor gîndi. M-am rugat mult de ei. Călcîndu-mi pe inimă, l-am dat pe Vitali drept nepot de-al doilea (nu ştiu, o fi existînd un asemenea grad de rudenie !?).
— Pentru că ne rugaţi dumneavoastră, o să încercăm să facem ceva, dar nu ştim dacă vom reuşi, mi-a spus administratorul.

14

ACASĂ — SPECTACOLUL OBIŞNUIT cu băieţii. Nu reuşesc niciodată să-i conving că sînt supărată pe ei. Din orice fac panoramă.
— Paiaţelor, le-am spus.
— Om eşti tu ? Eşti o paiaţă, răcni Kolea cu un glas tunător.
— Ce urli, prostule ?
— Opera „Paiaţe" de Leoncavallo.
Uneori îmi vine să-l iau de urechi, şi nu ştiu de ce tocmai pe el, şi nu pe Kostea.
— Tineretul, prinse glas şi Kostea, înţelegi tu, mamă, tineretul, zic, trebuie tratat cu deosebită atenţie, cu înţelegere, cum să-ţi explic.

Sună telefonul. Kolea se duse la aparat.

— Pe dumneavoastră, stăpînă. Oricine ar fi, mă rog lui Dumnezeu pentru sufletul lui...

Luai receptorul :

— Alo, da !

Era Vitali, dar nu-i recunoscui dintr-o dată vocea.

Era în glas o trepidație de undeva dinăuntru.

— Maria Vladimirovna, strigă el. Maria Vladimirovna, puteți să mă felicitați, nu mai sînt coafor. Am terminat cu această meserie !!

— Ce spui ? Atît de repede ? Te-am rugat doar să nu te pripești... Am niște promisiuni...

— Știți, Maria Vladimirovna. Nu mai trebuie. Nu vreau să am obligații decît numai și numai față de mine însumi...

— Cum, ai și plecat de la lucru ? Unde ?

— La uzină, ca ajutor de lăcătuș. Sînt foarte mulțumit.

— Cum asta ? Așa, pe neașteptate ?

— Eu nu acționez niciodată pe neașteptate. Mi-am chibzuit planul în toate amănuntele. Am să lucrez într-un colectiv, am să-mi termin școala, am să intru la facultate, dar pe dumneavoastră, Maria Vladimirovna, am să vă servesc întotdeauna. Așa, ca o excépție. Sînt gata să vin la dumneavoastră acasă, deși îmi va fi uneori cam dificil cu timpul.

— Îți mulțumesc, Vitali. Îți mulțumesc mult. Îți doresc succes. Mă auzi ? Dacă ai nevoie de ceva...

— Înţeleg, am să vă telefonez.

— Telefonează-mi. Toate cele bune, multe mulţumiri... Pusei jos receptorul şi îmi privii mîinile.

Cred că aici am scăpat ceva din vedere...

— Ce-a fost ? De bine sau de rău ? mă întrebă Kostea.

— Nici eu nu ştiu. Cred că de bine...

Ei, că să-i faci ?... Drum bun. Vitali !

DINCOLO DE POARTĂ

Introducere

UN MAIDAN LARG la marginea unui oraş mare. Şi un cap de linie ; mai departe tramvaiul nu merge, el întoarce aici. Afară, toamnă, o toamnă tîrzie, cu nesfîrşita ei tristeţe într-un cartier mărginaş, muiat de ploi. Mucede, scînduri înnegrite de vreme, şine, corturi, mormane de fier vechi. Iar de-a lungul liniei, un şir de copăcei pirpirii, meniţi să înverzească goliciunea locului, nişte copăcei jilavi, presăraţi cu stropi grei, ca lacrimile. Pe fiecare mai flutură cîte o frunză, două : mari, cafenii, aproape negre.

Un drum duce de la capătul tramvaiului spre maidan, înnoroiat, alunecos, prefăcut în clisă de camioanele ce-l bat zi şi noapte. Făgaşele adînci stau pline cu apă gălbuie şi tulbure. Drumul şerpuieşte către o clădire greoaie din cărămidă, ascunsă după un zid înalt, de asemeni din cărămidă. Pe creasta zidului străjuie două şiruri de sîrmă ghimpată. Lîngă poarta mare, de fier, stă de strajă o sentinelă în mantaua-i udă de ploaie.

Din timp în timp poarta se deschide şi în curte, mîrîind şi legănîndu-se ca raţele, intră camioanele încărcate vîrf şi ies goale. Alături de poartă

s-a pripăşit o coşmelie nu prea arătoasă, ai zice o magazie de lemne. E postul de control.

Pe dinăuntru coşmelia e la fel de nearătoasă ca şi pe dinafară. Pereţii sînt daţi cu vopsea de ulei albastră, dar un albastru urît, cum vezi pe garduri, cratiţe, găleţi şi lăzi de gunoi. Neprimitoarea încăpere n-a mai fost de mult zugrăvită : pe alocuri vopseaua s-a băşicat şi s-a desprins, gata să cadă, ici colo s-a şi jupuit. Din tavan atîrnă becul golaş, aninat de un fir răsucit. Acum e ziuă, dar becul tot mai arde cu lumina-i palidă-gălbuie, care dospeşte bolnavă faţă de cenuşia şi ploioasa zi de afară.

În zid sînt două ferestruici şi în ele două fete care scriu permisele. Şi apoi, e rîndul de oameni care se mişcă încet şi cu nepăsare. Oamenii aşteaptă în tăcere şi numai arareori, vîrînd pe ferestruică actele, schimbă cu cele două fete cîteva vorbe, ca de pildă : „Pentru laboratorul de refrigeraţie..." „La invitaţia dumneavoastră..." „Permisul a fost cerut de alaltăieri..." Timpul se scurge molcom, de după o ferestruică se aude glasul uneia din fete care strigă în telefon :

— Să vină însoţitorul de la zece, a sosit Jitkov, la invitaţia dumneavoastră...

Iar Jitkov stă într-un colţ şi aşteaptă însoţitorul.

Peste vreun sfert de oră acesta apare în sfîrşit. E un tînăr în haină de piele cu multe fermoare. Tînărul întreabă de Jitkov şi îl conduce prin coridor în curte. Aici însă constată că în mîna lui Jitkov se află o carte cu care acesta nu poate pătrunde pe teritoriul întreprinderii,

cel puţin aşa anunţă implacabilul text al unui aviz: „Este categoric interzis a se intra pe teritoriul întreprinderii cu serviete, geamantane, genţi de damă, cărţi şi altele". Aşa încît Jitkov va trebui să predea cartea la camera de păstrare.

Aici, pe poliţe zac mormane din toate cîte există pe lume... „şi altele": sacoşe cu alimente, rulouri de hîrtie, o bicicletă de copil. Suspecta recuzită se află în păstrarea tuşii Maşa, o femeie între două vîrste, înfăşurată în halatu-i albastru prost spălat, care doarme de-a-n picioarelea. În schimbul cărţii, Maşa îi înmînează lui Jitkov o plăcuţă de plastic cu un număr, după care se întoarce împăcată la scăunelul ei, ca să moţăie mai departe pînă i se aduce un alt obiect spre păstrare. Şi aici domneşte incomensurabila plictiseală a garderobelor, camerelor de păstrare şi îndeobşte a toate cîte se întemeiază pe neîncrederea dintre oameni. Jitkov rămîne o clipă pe gînduri, întrebîndu-se de pildă, dacă această mătuşă ar fi în stare să-şi iubească munca. Şi încearcă s-o facă mai atrăgătoare. De bună seamă că nu. Munca asta nu poate fi nici mai bună, nici mai rea, nu-ţi rămîne decît s-o rabzi şi să aştepţi, atîta tot.

Dar să-l lăsăm în plata Domnului pe acest Jitkov. N-o să-l mai întîlnim de-aici încolo. Ne-am folosit de el doar spre a vă înfăţişa postul de control şi a vi-l prezenta pe însoţitor — tînărul cu haină de piele cu multe fermoare şi nişte dinţi atît de ascuţiţi şi de scăpărători, încît parcă ar avea în gură o mie de dinţi şi pe haină o mie de fermoare. E unul din lucrătorii

ştiinţifici ai laboratorului numărul zece. Funcţia de însoţitor o îndeplinesc aici toţi inginerii şi cercetătorii, după cum le vine rîndul. Astăzi e rîndul tînărului savant Volodea Klimov, zis şi Vova-Criticul. În afara lui mai sînt în laborator alţi doi Vladimiri — Vova-Deşteptul şi Simplu-Vova. De altminteri, nu e de mirare că într-un singur laborator sînt trei Vladimiri, dacă ţinem seama de procentul general al Vladimirilor în raport cu numărul populaţiei. În legătură cu aceasta, Vova-Criticul nu s-a dat înapoi să facă un studiu (după metoda analizei selective) ca să constate că treisprezece la sută din totalul populaţiei de sex bărbătesc a Uniunii Sovietice poartă numele de Vladimir şi că prin urmare în laboratorul numărul zece procentul nu este cu mult depăşit.

Uitasem să vă spun că acest laborator numărul zece, cu procentul aproape normal de Vladimiri, este eroul povestirii noastre. Da, da, un laborator poate fi eroul unei povestiri, căci are o personalitate a lui.

Aici, în această clădire, după ce aţi străbătut coridorul postului de control, veţi vedea destule alte laboratoare. Se prea poate ca alte instituţii să aibă şi mai multe laboratoare ce se deosebesc unele de altele ca şi oamenii. Cît despre laboratorul numărul zece, el parcă n-ar avea nimic aparte. Dar vom vedea.

Şi pentru că în literatură se admit licenţele, am să vă conduc acolo, deşi nu posedaţi un permis în regulă.

Așadar, urmează-mă, dragă cititorule, asta ca să mă exprim ca în secolul trecut. Voi avea grijă ca ochiul tău curios să nu surprindă ceea ce nu ți-e îngăduit a vedea și voi îndeplini astfel rolul acelui însoțitor de care vorbisem mai sus.

Laboratorul

LABORATORUL NUMĂRUL ZECE se află la primul etaj al corpului central. El ocupă cîteva odăi. Printre acestea se află bineînțeles laboratorul propriu-zis, apoi atelierul și camera de preparare. Mai există acolo și un laborator fotografic, cinstit vorbind, mai degrabă o cămară fotografică. Două încăperi sînt rezervate pentru munca științifică — una mare, cealaltă mică. În odaia mare e destulă înghesuială, birourile galbene, prost furniruite și neșlefuite pe la colțuri, sînt așezate în lung și-n curmeziș. Pe unele din ele odihnesc mașini de calculat semiautomate. Ca să nu facă zgomot, mașinile sînt așezate pe covorașe de cauciuc, ceea ce nu-i de mare folos. Cînd funcționează două trei mașini simultan, nu-ți poți auzi glasul și trebuie să urli. De altminteri, lumea de aici e obișnuită cu zgomotul. Lărmuiesc oamenii, huruie mașinile, sună disperat telefonul.

În perete atîrnă o tablă de un cafeniu deschis. Pe tablă sînt scrise cîteva formule (dede-

subtul uneia scrie cu litere de-o șchioapă — „Curat cretinism"), după care sînt trasate cîteva curbe grafice și scheme. Alături un anunț : „Cei ce vor să meargă la Richter să se înscrie la secția întîi". Iar în colțul din dreapta sus, o inscripție cu adevărat enigmatică : „L-am dat gata pe Ceac-pac !"

Pereții, urîți, nici tu galbeni, nici tu cenușii, sînt zugrăviți alandala. De unul atîrnă un portret. Și ceva mai încolo doar un cui rămas de la altul. Pe peretele de vis-a-vis un afiș — „Păstrați banii la casa de economii", și o familie zîmbitoare : soț, soție, copil și un libret de economii. Toți trei seamănă leit : blonzi, rumeni, sănătoși, cu nasurile nițeluș în vînt, atît cît să nu fie cîrne, ochi albaștri ca peruzeaua, dinții ca laptele. Și atît de identici, că par multiplicați. Și nu seamănă numai ei între ei, dar și cu personajele din tablouri și reclame, cărți poștale și calendare. Pesemne că de aceea ochiul nu se oprește pe afiș. Întrebați-l pe fiecare din cei ce lucrează în această odaie : ce reprezintă afișul ? Mai mult ca sigur că nu țin minte. Nu l-au privit niciodată.

Orice-ai spune, arta e lucru ciudat. Ea ne reține atenția numai cînd e cu adevărat mare. Cu toate acestea, ne ducem traiul înconjurați de lucruri mărunte, neînsemnate, trecătoare, pe care le uităm numaidecît, și care într-un anumit sens sînt și ele un produs al ei. Să luăm, de pildă, cutiile de chibrituri. Fiecare din ele poartă un desen pe capac. Cineva s-a străduit să-l deseneze, să fie izbutit, chiar frumos. Dar întrea-

bă-l pe vecinul tău ce reprezintă desenul de pe cutia de chibrituri pe care a scos-o de cel puţin zece ori din buzunar şi n-o să ştie să-ţi răspundă.

La fel în toate. Dacă te uiţi mai atent în jurul tău, ai să observi că te înconjoară o mulţime de lucruri care se datorează artei şi pe care niciodată nu le-ai luat în seamă. De pildă, sertarul mesei tale de scris are la gaura cheii o bucată de tablă coşcovită, atîrnînd într-un cui ca o aripă frîntă. Cheia sertarului s-a pierdut de mult, nimeni nu mai foloseşte broasca pentru a închide sertarul, de altminteri, pare-se că nici nu l-a închis vreodată. Dar cînd te uiţi mai cu luare-aminte la bucăţica aceea de tablă, vezi că de jur împrejurul marginii ei neregulate are o cunună din flori mărunte, făcută cu presa. Desigur, din dragoste pentru frumos. Undeva la o fabrică oamenii ştanţează de dragul frumosului, după un model aprobat de nu ştiu cine, tăbliţele care se prind în două cuişoare la gaura cheii. Dar nu trec nici două zile şi tăbliţele astea cad.

Pe masa de scris se înalţă, sprijinit într-un picior de carton, calendarul. Bineînţeles că şi aici se vădeşte o încercare de frumos — o familie fericită făcînd plajă. Însă poza e prost tipărită, iar cerneala aplicată alături. Chilotul roşu de baie al fericitei mame a alunecat într-o parte, pe la jumătatea şoldului, şi steguleţul roşu ce flutură deasupra gării din staţiunea climaterică pluteşte în aer, desprins de prăjină. Dar ce contează ? Tot nu observă nimeni dacă are sau n-are calendarul poză. S-ar putea ca majoritatea oa-

menilor, în afară de copii, bineînţeles, să prefere un calendar fără poză. Şi plicul fără poză. Şi cana de ceai fără poză. Dar nu, aceasta nu-i cu putinţă. Aşa s-a pomenit de cînd lumea — dacă e vreun locşor liber, haide, trage-i o poză. De dragul frumosului. Ştanţează, desenează, ciopleşte, ca să fie frumos. Şi uite aşa curge pe lîngă noi un val nesfîrşit de frumuseţe : pe hîrtie, pe tablă, pe carton, rumenă, bălaie, fericită şi inexistentă. Curge val şi inundă totul, şi cînd colo, nimeni n-o observă. Te doare în suflet pentru acei ce o făuresc cu mîna lor. Ce destin cumplit : să fabrici frumuseţe, ca nimeni să n-o observe după aceea !

Cumplit destin, fără îndoială. Oare un asemenea destin îmi doresc mie ?

Gîndurile astea nu sînt ale mele. Aşa gîndeşte Jenea Streltov privind afişul care face reclama casei de economii. I se zice şi Jenka-Poetul şi e cercetător în laboratorul zece. L-au poreclit aşa pentru că scrie versuri. Cîndva, demult, a încercat să le arate colegilor, dar l-au luat în rîs. Ce-i drept, versurile nu erau grozave. Dar ce putea să facă bietul de el dacă-i bîzîiau în cap ca un roi de albine ?

Ca specialitate, Jenka e fizician şi munceşte în rînd cu ceilalţi, dar are el ceva din prisos. Ce anume, nu se ştie, dar are. Surplusuri sufleteşti, cum le-a definit o dată Vova-Criticul.

Jenka e un găligan cam oacheş la faţă, cu nasul lung, niţeluş plecat într-o parte. Pe fruntea joasă, părul negru, puţin argintat de cărunţeală, cade într-un fel de breton piezis, şi de sub

breton se zăresc, negri ca de tăciune, nişte ochi stranii, sălbatici, trăsniţi. Cît timp lucrează, Jenka scoate nişte sunete ciudate, de parcă gîfîie sau geme. Şade la masă şi ba îşi roade unghiile, chinuit de îndoială sau cuprins de disperare, enunţînd de cîte douăzeci de ori la rînd şi apoi respingînd o ipoteză, sau, din contra, pluteşte în euforie. Şi paralel cu acestea, în mintea lui se îngrămădesc şi forfotesc imagini dureros de vii şi reale. Jenka nu priveşte, ci vede. Zidul galben despicat de o crăpătură, stropii piezişi pe geamul murdar, porumbeii cu penele jilave pe acoperiş, fumul care iese din coş. Şi i se pare grozav de interesant numai să observe toate astea, aşa cum sînt aşezate în spaţiu: una mai departe, alta mai aproape. Şi văzîndu-le, simte ca un val de căldură. Mai tîrziu, mult mai tîrziu, cînd s-o termina toată harababura asta, o să scrie despre ele în asemenea cuvinte, încît cei ce vor citi să simtă şi ei ca un val de căldură înlăuntrul lor. Pînă una-alta însă nu-şi vede capul de treabă — sfîrşeşte una, răsare alta, ca peştii într-un banc.

Cît despre colegi, îi adoră pur şi simplu. Cînd te gîndeşti ce noroc să nimerească aici — la al zecelea, al nostru, al meu, cel mai drag, unde muncesc asemenea băieţi şi se face asemenea treabă! De drag ce li-i, cad din picioare muncind, umblă năuci, dar tot nu se lasă. Oare de ce n-a scris nimeni despre laboratorul ăsta pînă acum? Cu tot atîta forţă cîtă vezi la Gorki, cînd descrie cum încărcau oamenii, toţi laolaltă (sau descărcau) un şlep. La fel să fi des-

cris cineva beţia asta a muncii intelectuale. Într-adevăr, seamănă a beţie. Răguşeşti de atîtea dispute, cînd ai pierdut de mult sentimentul timpului şi te întrebi — e zi sau noapte — şi aerul, albăstrui şi îmbîcsit de fum, e atît de gros, să-l tai cu cuţitul. Şi cînd unul nu poate, cînd altul nu poate, dar împreună, cu grămadă, hei rup! — urnesc treaba din loc. La început o ia încetişor, iar după aceea vezi c-o porneşte la vale şi singură... Tii, că bine-i! Dar cine-i în stare să scrie despre asta? Cine altul decît Jenka Streltov?!

Ceac-pac

IAR LA MASA DE ALĂTURI şade şi... creează Kiril zis Ceac-pac.

Aici la zece în general sînt la modă poreclele. Un fel de copilărie întîrziată. Oameni serioşi, ditamai savanţi. mai toţi candidaţi în ştiinţe, dar cînd îi asculţi, te apucă rîsul, numai porecle şi vorbe năzdrăvane.

De ce l-au poreclit Ceac-pac? Asta n-o mai ştie nimeni, însă porecla i se potriveşte de minune. E mic, durduliu şi arţăgos ca un bărzăune, mai cu seamă că mînecile halatului său negru de lucru stau răşchirate în părţi, ca elitrele. Kiril scrie darea de seamă şi e surd şi mut faţă de toate cele înconjurătoare. Leit cocoşul-de-munte în prag de primăvară. În vreme ce Jen-

breton se zăresc, negri ca de tăciune, niște ochi stranii, sălbatici, trăsniți. Cît timp lucrează, Jenka scoate niște sunete ciudate, de parcă gîfîie sau geme. Șade la masă și ba își roade unghiile, chinuit de îndoială sau cuprins de disperare, enunțînd de cîte douăzeci de ori la rînd și apoi respingînd o ipoteză, sau, din contra, plutește în euforie. Și paralel cu acestea, în mintea lui se îngrămădesc și forfotesc imagini dureros de vii și reale. Jenka nu privește, ci vede. Zidul galben despicat de o crăpătură, stropii pieziși pe geamul murdar, porumbeii cu penele jilave pe acoperiș, fumul care iese din coș. Și i se pare grozav de interesant numai să observe toate astea, așa cum sînt așezate în spațiu : una mai departe, alta mai aproape. Și văzîndu-le, simte ca un val de căldură. Mai tîrziu, mult mai tîrziu, cînd s-o termina toată harababura asta, o să scrie despre ele în asemenea cuvinte, încît cei ce vor citi să simtă și ei ca un val de căldură înlăuntrul lor. Pînă una-alta însă nu-și vede capul de treabă — sfîrșește una, răsare alta, ca peștii într-un banc.

Cît despre colegi, îi adoră pur și simplu. Cînd te gîndești ce noroc să nimerească aici — la al zecelea, al nostru, al meu, cel mai drag, unde muncesc asemenea băieți și se face asemenea treabă ! De drag ce li-i, cad din picioare muncind, umblă năuci, dar tot nu se lasă. Oare de ce n-a scris nimeni despre laboratorul ăsta pînă acum ? Cu tot atîta forță cîtă vezi la Gorki, cînd descrie cum încărcau oamenii, toți laolaltă (sau descărcau) un șlep. La fel să fi des-

cris cineva beţia asta a muncii intelectuale. Într-adevăr, seamănă a beţie. Răguşeşti de atîtea dispute, cînd ai pierdut de mult sentimentul timpului şi te întrebi — e zi sau noapte — şi aerul, albăstrui şi îmbîcsit de fum, e atît de gros, să-l tai cu cuţitul. Şi cînd unul nu poate, cînd altul nu poate, dar împreună, cu grămadă, hei rup ! — urnesc treaba din loc. La început o ia încetişor, iar după aceea vezi c-o porneşte la vale şi singură... Tii, că bine-i ! Dar cine-i în stare să scrie despre asta ? Cine altul decît Jenka Streltov ?!

Ceac-pac

IAR LA MASA DE ALĂTURI şade şi... creează Kiril zis Ceac-pac.

Aici la zece în general sînt la modă poreclele. Un fel de copilărie întîrziată. Oameni serioşi, ditamai savanţi. mai toţi candidaţi în ştiinţe, dar cînd îi asculţi, te apucă rîsul, numai porecle şi vorbe năzdrăvane.

De ce l-au poreclit Ceac-pac ? Asta n-o mai ştie nimeni, însă porecla i se potriveşte de minune. E mic, durduliu şi arţăgos ca un bărzăune, mai cu seamă că mînecile halatului său negru de lucru stau răşchirate în părţi, ca elitrele. Kiril scrie darea de seamă şi e surd şi mut faţă de toate cele înconjurătoare. Leit cocoşul-de-munte în prag de primăvară. În vreme ce Jen-

ka este poet, Kiril se afirmă ca prozator. E gata să scrie rapoarte de dimineață pînă seara, cîte paisprezece ore pe zi și tot nu se satură. Colegii îi cunosc slăbiciunea și profită de el: „Raportul îl va scrie Ceac-pac". Și Kiril scrie. În jurul său clocotesc disputele, se vîntură glumele, zboară ocări, Ceac-pac însă scrie. El pune în rapoarte sentiment, poezie, dramatism. Depășește orice limită. Iar colegii fac haz. De fiecare dată cînd Ceac-pac termină de scris raportul, începe „spectacolul": lectura lui „artistică" în colectiv.

— Ascultați numai, fraților, ce spune aici: „splendida, inegalabila metodă a integrării..."

— Ba nu, mai încolo e și mai și: „rezolvarea acestei probleme atîrna de vîrful peniței..."

— „experiențele aveau un caracter echivoc..."

— „cînd colo, integralul se poartă pe deplin cuviincios..."

Și așa mai departe. Fiecare frază e întîmpinată cu hohote, de-ai zice că niște elevi dintr-a cincea citesc în recreație o scrisoare de dragoste. Ceac-pac se zgribulește și-și umflă elitrele. Bîlbîindu-se, încearcă să-și apere dreptul de a scrie frumos. Dar, neschimbat, dreptul acesta i se refuză. „Frate Arkadi, nu mai vorbi frumos". Și de cele mai multe ori Vova-Criticul e acela care pune mîna pe creionul roșu. Și aplecat asupra raportului, mînjește și șterge toate frazele înflorate, înlocuindu-le cu altele, zgîrcite și sărace: „metoda efectivă de integrare"; „eram pe cale de a rezolva această problemă"; „în procesul experimental au ieșit la iveală unele

fapte contradictorii", „integralul coincide în sensul lui principal"... „Ce prostănac și Ceac-pac al nostru, exclamă el în sinea lui. Cîtă lipsă de gust! Nu pricepe unde-i adevărata poezie!" Pentru Vova-Criticul asemenea rînduri ca: „Intersectarea unei succesiuni de multipli interior regulați ai măsurii finale este regulată în interiorul ei; intersectarea unei succesiuni descrescînde de multipli aparent regulați ai măsurii finale este regulată în aparență".

Claritate, laconism, ritm. Fraza este alcătuită din cuvinte, așa cum o mașină inteligentă e alcătuită din piese. Spre acest fel de poezie înclină Criticul și în schimb urăște din toată inima „apa de trandafir cu pretenții literare" a lui Ceac-pac. După corectura Criticului raportul arată mai mult sau mai puțin decent. E adevărat că îi lipsește poezia superioară, însă regulile buneicuviințe sînt respectate. Numai uneori, recitind raportul cînd e gata legat, Criticul tot se mai strîmbă cîteodată, de parcă l-ar durea dinții, dînd cînd ici, cînd colo peste propriile și supărătoarele scăpări care ies la iveală ca niște cioate pe drumul neted. Fragmente zgrunțuroase de fraze și propoziții: „cum s-ar spune..." „...poate că nici nu-i așa..." „...dar lucrul principal nu stă în asta..."

Nu mai departe decît astăzi îndrăgitul raport pe pagini fără număr, ultima creație a lui Ceac-pac, „prîslea" cum i-au zis colegii, a fost supus de către Vova-Criticul unei crîncene epurări, lucru pe care-l dovedea și enigmatica inscripție de pe tablă: „L-am dat gata pe Ceac-pac".

Firește, n-au lipsit nici discuțiile în contradictoriu. Jenka-Poetul îi luă apărarea lui Ceac-pac declarînd că a corecta rapoartele întocmite de Kiril e totuna cu a șterge pulberea multicoloră de pe aripile unui fluture. Însă Vova-Criticul glăsui cu asprime: „Și totuși, uite ce-o să facem cu pulberea asta..." și dintr-o singură mișcare tăie gros cu creionul roșu o jumătate de pagină.

Cu toate acestea, Vova-Criticul are și el sînge în vine, lucru pe care nu-l va contesta nici victima sa, adică Ceac-pac. Cei din laborator spun despre Critic: „Vova este noul tip literar — un pletos pozitiv!" Zvelt, lăcuit, elegant, de parcă ar fi pe rotile. Și așa cum e: frumos, elegant, pieptănat — părul de tăciune parcă ar fi din abanos lăcuit — pare dintr-o singură bucată. Și-i vine așa de bine la obrazul smead cămașa crem care lucește de bine ce-i călcată! Cămașa asta te duce cu gîndul la o existență ordonată, organizată fără cusur, la niște mîini care spală și calcă această cămașă și apoi la o umbră care, serviabilă, i-o oferă stăpînului casei la timpul potrivit, dimineața, înainte să plece la slujbă. Realitatea este însă alta, Criticul nu e însurat și cămășile și le spală și și le calcă singur, noaptea. Un dandy, un pedant și un fandosit, care umblă înfășurat în ironii ca în cămașa lui ultracălcată. Orice manifestare de sentimente o socotește indecentă. Astăzi, fiind de serviciu în calitate de însoțitor, e furios. În primul rînd, va trebui să conducă prin laborator pe nu știu ce ziarist. Taie frunză la cîini, trîntorii, n-au ce

face acasă la ei. În al doilea rînd abia în dimineaţa asta şi-a dat seama că o iubeşte pe Zina. M-m... şi e un lucru cîtuşi de puţin original.

Zina şi Klara

ÎNTR-ADEVĂR, să te îndrăgosteşti de Zina nu era o probă de originalitate. De ea au fost îndrăgostiţi, se pare, toţi colegii pe rînd, la diverse răstimpuri şi în diverse feluri. Şi cînd te gîndeşti că nici nu e măcar frumoasă în obişnuitul sens al cuvîntului. Căci dacă există cineva care nu s-ar potrivi pentru afişul casei de economii, atunci e Zina. Mică de stat, fragilă, cu obrazul smead şi şters, toată într-o culoare parcă : ochii, părul, sprîncenele, ca un portret în sepia, pe hîrtie de ambalaj. Se şi îmbracă întotdeauna modest şi în culori şterse : un pulover pe gît, vechi de cînd lumea, o fustiţă de postav pînă deasupra genunchiului, iar în picioare, pantofi de adolescent. Vocea o are puţin răguşită, surdă, ştearsă şi ea. Nimic deosebit. Poate doar părul des şi lung, fără onduleuri, ci numai înfoiat. Fiecare şuviţă, lungă pînă la umăr, cade liber, dreaptă, iar la urmă parcă oftează şi se răsuceşte niţeluş în sus. Atîta tot.

Orice colectiv, dacă-i dintr-o bucată, are conştiinţa lui. Ei bine, Zina e conştiinţa laboratorului numărul zece. De faţă cu ea nu poţi rosti

o trivialitate, nu poţi fi meschin. Ea vede tot şi te judecă cu asprime.

În domeniul ştiinţei Zina este printre cei mai dotaţi. Poate cea mai dotată după Vova-Deşteptul şi după Megatona. Nimeni nu se pricepe mai bine ca ea să iniţieze o experienţă, s-o pregătească, s-o conducă. La probe n-o egalează nimeni. Rebegită, zgribulită, suflîndu-şi în pumni, într-o pufoaică uriaşă şi pantaloni matlasaţi, cu ditamai cizme de cauciuc în picioare şi nişte mănuşi miniaturale cu un deget în mîini, Zina e mai rezistentă decît toţi bărbaţii. Dar ceea ce o caracterizează mai ales este o permanentă încordare intelectuală. Nici noaptea nu are linişte, nici în somn nu doarme. Somnul ei clocoteşte de gînduri şi idei : formule, aparate, rezolvări. Ce-ar fi să încerce uite-aşa ? Uneori se scoală la miez de noapte şi, stînd ca berzele într-un picior, un picior smead, iar pe celălalt adunîndu-l sub ea, cum fac aceleaşi păsări, se grăbeşte să-şi noteze vreo idee ce-i venise în somn.

Cînd a păşit pragul laboratorului era candidat în ştiinţe. Într-adevăr, nu chiar de prima tinereţe — avea vreo treizeci de ani. Şi totuşi toată lumea se îndrăgostea de ea. Cu îndrăgostiţii Zina se purta fără pic de cochetărie, serios şi inteligent, dar de iubit nu iubea pe nici unul.

— Probabil că există ceva în trecutul ei, spunea Klara.

Dar nimeni n-a întrebat-o niciodată de trecut. Aici în general nimeni nu e întrebat despre

nimic, dacă spune singur — bine, de nu, nici aşa nu-i rău.

Cît despre Klara, ea lucrează la masa de alături, parcă anume ca s-o pună în umbră pe Zina. E toată rumenă, aurie, pufoasă ca o chiflă, cu ochi de peruzea, buze trase cu penelul şi un ten atît de curat, de neted şi trandafiriu, că ţi-e şi jenă s-o priveşti. Ai zice că-i neverosimilă, ca şi cum n-ar exista aievea, ci ar fi desenată. Prea albă. Prea roză. Prea frumoasă. Fiinţe ca ea nu există în realitate. Colegii, cînd sînt între ei, o poreclesc într-un fel nu prea măgulitor: „Trei plăcinte". Parcă nu cadrează, îmbelşugată cum e, cu pereţii crăpaţi şi birourile roase. În schimb Zina, modesta, cenuşia Zina, Zina cea cu pantofiorii jumuliţi şi degetele oacheşe fără manechiură a prins parcă rădăcini dimpreună cu aceşti pereţi şi aceste birouri.

Rumoarea muncii

SE LUCREAZĂ DE ZOR în laboratorul numărul zece. Şi o dată cu munca ce se desfăşoară, paralel se infiltrează şi se împletesc în ea dialoguri. Rumoarea muncii li se spune aici. Dar să plecăm şi noi urechea.

Într-un colţ, la masă, stau doi inşi. Unul ţine în mînă o panglică de hîrtie pe care e tipărită o coloană de cifre. Celălalt completează nişte

rubrici și verifică datele. Între aceștia doi are loc următorul dialog :

— Doi. Alfa e mai mică.

— Patru.

— Douăzeci și șapte.

— Nu se poate.

— Douăzeci și șapte, dacă-ți spun. E posibil un exces.

— Ia du-te dracului cu excesul tău ! Exces ! Mori după savantlîcuri. Ba află de la mine că pur și simplu au luat-o razna cînd au descifrat.

E ca un fond pe care se desfășoară toate celelalte zgomote.

— Doar v-am spus, fraților, c-am ales o tactică greșită. Noi plecam și reveneam, pe cînd trebuia să nu plecăm de loc. L-am ațîțat pe bătrîn și acum are chef de încăierare.

— Zău că nu pot să înțeleg ce drept au să ne ia uite așa la goană ? Asta-i o încălcare a libertății noastre individuale.

— Libertatea este o necesitate înțeleasă. Cît s-au căznit să ți-o vîre în cap la școală, și tot degeaba.

— S-au căznit, s-au căznit !... Ba mi-a vîrît-o constituția. Acolo scrie negru pe alb : dreptul la muncă.

— Săracul de tine, ți se pare că n-ai ce munci ?

— Ba dinspre partea asta nu mi-e grijă, dar trebuie create condițiile. Poate că toată ziua mi-am spart capul cu vreo chestie și tocmai pe la șase mi-a venit așa ca o revelație, cînd colo,

sună clopoţelul. Taman cînd nu apucasem încă ideea de coadă.

— Mi-nchipui ce năstruşnică idee...

În legătură cu cele de mai sus sîntem datori cu o explicaţie. Găsim laboratorul într-o perioadă alarmantă : în toiul bătăliei pentru ziua de muncă de zece ore. Conducerea institutului, aflînd că în multe din laboratoare se stă pînă noaptea tîrziu şi se cheltuie energie electrică, a dat ordin ca salariaţii să fie evacuaţi din săli la semnalul unei sonerii. „Cînd ţi-e lumea mai dragă." Salariaţii s-au gîndit să ducă de nas conducerea şi după ce s-au vînturat o vreme pe maidan, au dat să se întoarcă în sălile lor. Dar n-a fost chip. Bătrînul paznic le-a apărat ca pe avutul său propriu. Într-o zi „poarta" fu luată cu asalt. La care directorul sau „bătrînul", cum i se zicea în mod obişnuit, făgădui să treacă la represalii. Din partea colectivului se prezentă Vova-Criticul, parlamentar faimos mai ales pentru darul de a vorbi cu elocinţă şi convingător pe orice temă. Directorul susţinea sus şi tare ziua de şapte ore, şi în ultimă instanţă se învoi cu ziua de opt ore. Criticul întîi ceru una exorbitantă, de douăsprezece ore, dar o lăsă numaidecît mai ieftin şi coborî la aceea de zece ore. Însă conducerea nu accepta un compromis. Criticul nici atît. Ambele părţi se aprinseră. Rezultatul a fost nul. Parlamentarul se întoarse în laborator şi înfăţişă celorlalţi cu mult umor tîrgul. Întocmai ca la iarmaroc, doar că le lipseau căciulile ca să dea cu ele de pămînt. Iată de ce astăzi toată lumea era agitată. Hotărîseră

ferm să nu plece în momentul cînd va suna clopoţelul. „Las să ne scoată afară cu miliţia!“ A spus-o Zina.

Fondul sonor zumzuie mai departe.

— Opt.

— Doi.

— Şaptesprezece.

— Unsprezece.

Şi pe fondul acesta se împletesc dialoguri, sau fraze izolate :

— Iar au stricat o serie întreagă. Priveşte, ce peliculă ! O porcărie !

— Poate că aşa a fost ?

— Nu-i posibil. Minuni nu există. Şi dacă ar fi, ar trebui să recunoaştem existenţa lui Dumnezeu.

— La drept vorbind, ideea n-ar fi chiar absurdă. În orice caz, nu mai absurdă decît multe alte idei ale tale...

— Ian te uită, un nou articol pe tema : „Va izbuti maşina să înlocuiască omul ?“

— O întrebare retorică, aparţinînd categoriei întrebărilor puse greşit. Mare folos nu aduce. Cam tot atîta cît şi întrebarea : poate crea Dumnezeu o piatră pe care nici el să n-o ridice ?

— În ce mă priveşte, cred că ar trebui să se definească întîi : ce-i omul şi ce este maşina ? Şi bineînţeles întrebarea cade de la sine dacă ea demonstrează că maşina, ca o totalitate de an-

grenaje, nu-l va putea înlocui niciodată pe om, indiferent de condiţii.

— Ascultă, nu cumva te-ai scrîntit de-a binelea ? O sută de ore muncă-maşini. Cine să ţi le dea ? Pentru nenorocita de problemă pe care o ai în studiu ?
— Da parcă tu n-ai cerut pentru a ta, care era şi mai prăpădită ? Şi-ai halit bunătate de două sute ore muncă şi nimeni n-a zis nimic.
— Le-am cerut în interesul ştiinţei.
— Şi eu pentru ce le cer ? Să mă înavuţesc ?

— Tii, ce-am mai integrat ! M-au trecut năduşelile.
— Chiar aşa, prieteni ! În exemplul nostru se poate verifica temeinicia tezei cu privire la dispariţia treptată a deosebirii dintre munca fizică şi cea intelectuală. Dar asta pornind de la celălalt capăt. Munca noastră inteleetuală capătă toate trăsăturile celei fizice.
— Ia mai lasă-te de demagogie.

Iată şi o dispută în mijlocul unui grup :
— Orice aţi spune, dar Poletaev are pe undeva dreptate.
— Cum să nu, are. Munceşte, iar de rest nici că-i pasă. Ce ştie el ce-i şofranul ? Cît despre articol, e culmea idiotismului.
— Şi atunci de ce l-au susţinut tinerii cu atîta aprindere ?
— Le-a atins pesemne unele coarde. Tineretul simte că e nevoie astăzi de o altfel de artă

și că adevărata cultură nu constă în a reciti și nici chiar a traduce pe Ronsard și pe Villon... (Vorbise Jenka.)

— În materie de artă ar fi trebuit să se treacă demult la autoservire (Ăsta nu poate fi altul decît Vova-Criticul.)

— Tovarăși, eu personal sînt pentru Poletaev. E drept că a cam îndrugat verzi și uscate. (Se bîlbîie, deci e Ceac-pac.) Dar în linii mari are dreptate. De ce e musai să-l socotim cult pe cel care-l preferă pe Bach și pe Blok? Bach și Blok nu-s feluri pe gustul meu. (Ce vă tot prăpădiți de rîs? E din Cernîșevski: „Cartea asta era un fel de mîncare pe gustul lui Rahmetov".)

— Atenție, băieți: glăsuiește asinul biblic! Măi, ce ți-i și cu Ceac-pac ăsta al nostru...

— Degeaba nechezați. Vorbesc serios. Propun să mergem la Ehrenburg și să-l întrebăm: ce este a doua viteză cosmică? Mai mult ca sigur că nu știe. Prin urmare, e incult. N-am pretenții, trăiască acolo. Dar să nu mîrîie la noi. Cultură-i asta?

— Vorbești și tu...

— Nu mă laud. Cult nu sînt. Poate doar un stropișor mai ceva decît Ehrenburg.

— Trage-te de mînecă. Ehrenburg cunoaște cîteva limbi.

Rîsete, care se sting treptat și de după ele răzbate o voce nu prea puternică și cam spartă. Dar ce-i asta? Parcă ar fi versuri. Le declamă inexpresiv, pe o singură notă, poticnindu-se și opintindu-se, de parcă ar sta pe gînduri:

Căci nu e nouă nicidecum
Nu-i ridicată de pe-acum
Din slove calde de-împrumut
Această lume în care scut
Ți-ai făurit din stih...
Doară cînd anii-n vremi au mas
Și a venit amarnic ceas
De socoteli și plată ;
Mormanul cel de slove dulci...

Îl scormonești... Da, parcă-l scormonești...

Il scormonești, văzînd atunci
Că lumea-i alta, și le-arunci
Cît colo — stih și vorbe dulci
Cu faimă, da, cu faima cîștigată.

— Ce-i asta ? Ia stai, ce-i asta ? Ia auzi-l „ce-i, asta ? Întreabă cine-i, cap sec !

— Fie și cum spui tu. Cine-i ?

— El. Ehrenburg.

Tăcere.

Într-adevăr n-ai ce spune. Tace chiar și Ceac-pac.

Romantism și statistică

LA MASA DIN COLȚ, mai departe decît toate de fereastră, șade, între două rînduri de îndreptare ce-l presează din ambele părți, Iașa-Calcul. Iașa doar tace și ascultă. Nu ți-ar pole-

miza cu cineva, ferit-a Sfîntul. Şi nici să-l contrazică pentru nimic în lume. Urechile le are clăpăuge, iar părul îi stă măciucă : fiecare fir răsucit ca un arc negru miniatural, separat de toate celelalte şi de sine stătător.

Porecla şi-a cîştigat-o graţie dragostei sale fantastice, pline de abnegaţie şi uitare de sine pentru statistica matematică.

În domeniul oricărei ştiinţe legate de exeperiment rezultatele experienţelor trebuie prelucrate. Iar statistica matematică este ştiinţa despre felul cum se prelucrează aceste rezultate.

Grosso modo experimentatorii se împart în două grupe. Parte din ei sînt grupaţi sub porecla de romantici sau cîrpaci — cel puţin aşa le zic ceilalţi — căci se mulţumesc numai să iniţieze experienţa şi să capete nişte rezultate acolo. Datele le prelucrează grosolan : trag cu îndrăzneală o curbă medie peste grupa de puncte ce-au rezultat, răspîndite care încotro, şi nu-şi sparg prea mult capul să se întrebe de ce aceste puncte se răspîndesc şi ce concluzie ar trebui să tragă propriu-zis.

Ceilalţi, statisticienii, se preocupă nu atît de fapte, cît de metode, vreau să spun, de metodele de prelucrare. Ăştia nu ţi-ar face un pas fără a cîntări eroarea posibilă. Fiecare afirmaţie de-a lor e dublată şi triplată de rezerve. Pentru nimic în lume nu ţi-ar declara de pildă că valoarea X rezultată din experienţa Y este egală cu atît. O nu, ei îşi exprimă ideile cu

totul altfel. Şi iată cum: o putem afirma cu probabilitate de 0,95% că reprezentarea reală a valorii X, necunoscută nouă, este cuprinsă între limitele X_1 şi X_2. Întotdeauna orice afirmaţie este pusă între „de la" şi „pînă la". Nici mai departe, nici mai aproape. Fii cu picioarele pe pămînt.

Şi de cînd lumea, între cele două tabere, domneşte o duşmănie încărcată de sarcasm.

Adepţii statisticii îi socot pe ceilalţi nişte bieţi neisprăviţi, cît despre lucrările lor spun că sînt din topor. Ca să vedeţi ce sînt în stare să afirme! Nu, asta n-are pur şi simplu nici un sens. Spuneţi că viteza este egală cu 5498 metri pe secundă. Dar ce valoare are afirmaţia voastră de vreme ce nu verificaţi exactitatea ei? La cît se ridică eroarea posibilă a valorii voastre? Şi care-i probabilitatea acestei erori? La care cei luaţi în tărbacă doar dau din mîini a lehamite. Ştiu şi ei atîta carte, doar cunosc statistica, dar n-au vreme de verificări. Zor-nevoie, ei trebuie să meargă înainte şi nimic mai mult.

Cît despre romantici, ei îi consideră pe statisticieni doar nişte pedanţi pisălogi, iar despre rafinatele metode ale statisticii zic că-s pierdere de vreme. Ba nu, mai rău. O transmutare a responsabilităţii de la o instanţă la alta. Degeaba, într-o etapă sau alta tot trebuie să-şi ia răspunderea. Şi oricum ai întoarce-o, ultima şi hotărîtoarea rezolvare va fi luată printr-un

superb act de voință. În ce privește calculul, ei bine, acesta trebuie folosit în mod creator, și nu să te lași înrobit lui. Orice s-ar spune, lucrările statisticienilor dovedesc mult prea multă migală, ca niște broderii de mare artă, de pe vremuri.

Și disputa dintre cele două tabere continuă tot așa, cînd fățiș, cînd într-ascuns.

Presupun că-i limpede de partea cui e autorul. El e de partea celor cu toporul.

Iașa e un tipicar înrăit. Poezia lucidă, încărcată de sarcasm a statisticii l-a captivat încă din adolescență. De aceea afirmațiile neverificate i se par și astăzi indecente și nule. Totuși în laboratorul zece Iașa e un izolat. Ceilalți toți pînă la unul sînt cîrpaci. Și Iașa cade din picioare de oboseală lucrînd de unul singur pentru toți. Și ce-i mai dureros, ceilalți îl mai și iau peste picior.

Acum șade la masa lui, își vede de treburi și totodată ascultă. Aici în general oamenii știu să lucreze în mijlocul zarvei, trăgînd cu urechea la dispute sau chiar discutînd în contradictoriu. („Bietul Iuliu Cezar ! Cum să se țină după noi ?“) Iașa însă nu deschide gura niciodată. Tace chitic, dar în sinea lui turuie tot timpul ! Uite și astăzi, le-a turnat în gînd un sac întreg. Și în problema lui Poletaev, și în legătură cu cultura. Vorbele s-au zbătut înlăuntrul său calde și vii, dar n-au izbutit să iasă la lumină. Asta pentru că Iașa e un poet lipsit de grai.

Megatona

DUPĂ VOVKA-DEŞTEPTUL, cei mai dotaţi din laborator vin în ordine Zina şi Megatona. Ce forţă e şi acest Megatona! În realitate îl cheamă Saşa, dar cine mai ţine minte asemenea amănunte? Porecla s-a lipit de el ca marca de scrisoare. Pînă şi femeia de serviciu îl strigă „tovarăşe Megatonîi", şi vă închipuiţi cumva că nu-i răspunde?

Megatona e îndeobşte un fenomen. Ca statură un uriaş, cu umerii de o tonă fiecare, muşchii alcătuind un fel de noduri pe sub stofa hainelor, de parcă ar vrea să ţîşnească afară. Cînd şade la masă, cu genunchii proptiţi de marginea ei, ai zice că masa nu-i masă, ci o boxă în grădina zoologică — pentru un taur, de pildă. Şi în ştiinţă are într-adevăr o forţă de taur, primitivă. Incult, tot ca un primitiv. Se pare că n-a citit niciodată nimic. După el Vietnamul e în America. Nu se omoară nici cu cărţile de specialitate. Uneori mai răsfoieşte cu mare scîrbă cîte una, muindu-şi degetul în gură, dar o pune numaidecît deoparte. „S-o mai citesc? Las' că mă descurc şi singur." Şi într-adevăr, se descurcă. E nemaipomenit de talentat.

— Asta îi vine „de la mama-Terra", rîde Vova-Criticul.

Vorbeşte întotdeauna nedeslușit, dar foarte captivant, cu un fel de sublimă neglijenţă a elocinţei. Nu catadicseşte să acorde cuvintele, ci pur şi simplu le înşiră, ele singure alcătuind

frazele. „Asta-i fără cînd nimic nu-i de loc"... spune Megatona şi pas de ghiceşte ce-a vrut să spună. Şi totuşi el e cel mai tare dintre toţi. Cînd nici unul n-o poate scoate la capăt, se duc la Megatona: e ultimul mijloc, un fel de berbece ştiinţific. Privind o formulă, Megatona prinde a mugi, pune mîna pe creion — căci cu condeiul tot n-a învăţat să scrie — şi se aşază pe treabă. Literele greceşti nu le cunoaşte: care-i xi şi care-i psi nu-i intră în cap pentru nimic în lume. Iar delta şi beta au în vocabularul său un singur nume: belta. Numai alfa o cunoaşte la figură şi îi zice alintător: „buburuza". Iar buburuza asta o punem aici... — şi scoate alfa din paranteză. Şi sfîrşind de orînduit, pronunţă de obicei una şi aceeaşi frază enigmatică: „Prescurtînd şi propriu-zis aici cu ce..."

Vova-Deşteptul şi Klara

VOVA-DEŞTEPTUL şi-a pierdut vederea în cursul unei experienţe. Nenorocirea s-a întîmplat cu doi ani în urmă. Tot laboratorul a fost cu sufletul la gură cît timp Vova a zăcut — şi a durat o vreme — la spital. S-a întors de acolo palid, cu ochii ascunşi pe după ochelarii negri, o cicatrice stacojie de-a curmezişul obrazului şi puncte albastre pe frunte.

Cum să-l întîmpine? Ce să-i spună? In ajunul înapoierii sale colegii au discutat cu aprindere această problemă.

Klara, care venise de curînd în laborator și nu-l cunoștea pe Vova-deșteptul, spuse că trebuie să-i arate cu toții maximum de sensibilitate, înconjurîndu-l cu toată atenția. Întocmai ca pe un muzicant orb, adăugase tam-nisam.

Palavre, i-o tăiase Vova-Criticul. Tocmai de sensibilitate nu are nevoie acum. Să nu-i arătăm milă. Numai dacă vom fi exigenți cu el cum sîntem cu noi înșine se va simți om întreg.

Nu s-ar putea spune că toată lumea a fost de acord de la primul cuvînt. Pe cel hotărîtor l-a rostit ca întotdeauna Zina : da, Vova-Criticul avea dreptate — nu-i nimic mai cumplit decît mila.

Și iată, pe ușa laboratorului intră Vova-Deșteptul, iar Zina, aceeași Zina care vorbise, îl privea albă ca varul și lacrimile îi curgeau șiroaie pe obraji. Și tot ea fu prima care îi strînse mîna, spunînd, de parcă l-ar fi văzut ieri : „Bună, Vovka". Nici n-a clipit din glas !

Într-adevăr, Vova-Deșteptul se simțea om întreg în laboratorul zece. Experimentator nu mai putea fi, ci numai teoretician, dar în această calitate era la locul lui. Lucrările și le bătea la o mașină specială pe care Simplu-Vova i-o dotase cu semnele matematice. Și ce de formule drăgălașe ieșeau de sub mîna lui ! Curînd cei din laborator s-au deprins cu faptul că Vova-Deșteptul lucrează în rînd cu toți. Și într-atît se deprinseră, că uneori, cînd Vova-Deșteptul mai greșea (și cui nu i se întîmplă să greșească ?), erau în stare să-i zică de la obraz, cu toată candoarea :

— Ascultă, Vovka, ce, ai înnebunit ? Nu vezi că aici ai luat-o razna ?

Şi Vovka se ruşina, de parcă într-adevăr trebuia să vadă. Fireşte, uneori era ajutat, dar şi el ajuta de multe ori. În teorie era mai tare ca toţi, şi decît Megatona : Ba nu, greşesc, fiecare era tare în felul său — Megatona în transformări, iar Vova-Deşteptul în sensul fizic.

De la o vreme însă nu ştiu cum s-a făcut că cel mai des îl ajuta Klara. Klara cea trandafirie şi superbă (Klara Trei plăcinte) se uita mereu peste umărul lui Vova, îi făcea schiţele, corecta greşelile de dactilo, îi citea cu glas tare articolele. La început cei din laborator s-au temut ca nu cumva să calce în străchini cu sensibilitatea ei excesivă. Dar nu, ei doi se înţelegeau de minune. Privindu-i, băieţii pufneau în pumni, zicîndu-şi în sinea lor că, mai ştii ? de cîte nu e-n stare Nichipercea !

Într-adevăr de cîte nu e în stare...

Cif

ODĂIŢA CEA MICĂ era astăzi goală. De obicei acolo şedea Cif. Aşa i se zicea aici lui Vikenti Vikientievici Laghinov, şeful de laborator şi directorul ştiinţific, membru-corespondent al Academiei de ştiinţe. Porecla i s-a tras întîi de la englezesoul „*Chief*“ — „şef“ ; curînd

însă cuvîntul şi-a pierdut accentul englezesc, fiind pronunţat limpede şi răspicat — „Cif“ şi atît.

Cif era punctul de atracţie al laboratorului. Ceilalţi erau mîndri de el. Îl iubeau şi făceau haz pe socoteala lui. Dar tot din dragoste, mîndrindu-se.

La drept vorbind, nici nu era bătrîn. N-avea, cred, nici şaizeci de ani. Însă alături de el toţi colaboratorii, pînă şi cei de patruzeci de ani, se simţeau copii de grădiniţă — atît era de nepătruns în nemărginirea erudiţiei sale faţă de ei! Cîte nu ştia omul acesta! Alături de cunoştinţele normale, prozaice, în minte i se îngrămădeau munţi întregi de date străine de laborator, ba parcă nelalocul lor. De pildă, ştia pe de rost pe un veac înainte data cînd cade Paştele. Iar vorbind de un articol referitor la alegerile prezidenţiale din America, era în stare să-ţi enumere toţi preşedinţii în ordine cronologică de la George Washington şi pînă-n zilele noastre. Ştia cu ochii închişi toate mărcile de şampanie şi de coniac, fiecare cu povestea amănunţită a soiului, deşi el nu punea în gură un strop de şampanie sau coniac. Susţinea că poate vedea în spaţiu toate cele patru dimensiuni, oferindu-se să-i înveţe şi pe alţii. Şi în domeniul specialităţii avea cunoştinţe strălucite şi vaste, dar oarecum nereale, ca o băşică de săpun umflată pînă la proporţii uriaşe, scînteind în toate culorile curcubeului. Adesea, şi mai cu seamă la început, co-

labolatorii i se adresau cu toate îndoielile, greşelile, disputele lor. Însă Cif nu răspundea niciodată la întrebări cu un net „da“ sau „nu“. Cu dibăcia unui prestidigitator, el producea un fel de cotitură şi problema se dezvăluia din alt punct de vedere, contopindu-se cu altele şi scoţînd la iveală o seamă de raporturi ale ei stranii şi neaşteptate, în timp ce aceea dintîi, din pricina căreia venise propriu-zis colaboratorul, pălea şi începea să pară o prozaică platitudine. Cel ce venise se sfia să mai deschidă gura, năucit de noile şi depărtatele perspective ce-şi dezvăluiseră înaripatul lor mîine, de parcă îi era şi jenă pentru necazurile lui mărunte de astăzi. Era de ajuns însă să se întoarcă la locul său, şi claritatea se topea, în schimb se ridica din nou aceeaşi întrebare — modestă, prozaică şi nerezolvată.

Cu toate acestea, le era drag să vină să-l vadă, să-l asculte. Numai cîte parale făcea elocinţa sa ! În ea predominau dezlănţuit exclamaţiile ascuţite, pentru că Cif accentua strigînd, în locurile cele mai neaşteptate, de pildă la prepoziţii. Nici măcar n-avea nevoie de o vocală ca să accentueze ! Şi numaidecît totul devenea foarte limpede. Era un spectacol cu adevărat superb şi un pic excentric. Altfel, comportamentul lui Cif păcătuia întotdeauna cu un pic de clovnerie. Nu ştiai niciodată dacă e serios sau îşi bate joc. Şi nici ce gîndeşte în sinea lui, la urma urmei. Cine era în fond acest Cif ?

Problemele cutiei negre

NIMENI NU PĂREA lămurit în ce-l privea pe Cif, dar numai Vova-Criticul se dădea de ceasul morții. Pentru filfizonul acesta spiritual, pentru scepticul cu mintea ascuțită, oamenii erau sau cel puțin păreau ca apele limpezi pînă-n străfunduri. Ceea ce nu se putea spune despre Cif.

Cu adevărat de neînțeles erau de pildă imixiunile lui în domeniul artei. Și ce tablouri picta Cif! Să-ți pui mîinile-n cap!... Unii se entuziasmau privindu-le, alții pufneau jigniți. Mai erau și din cei ce rîdeau cu poftă. Nu, picturile lui nu erau nici măcar abstracționiste, căci și acolo mai există unele legi. Cif însă nu recunoștea nici una. El crea dezmățat, luxuriant, fără gust și enigmatic. Putea să-ți înfățișeze de pildă o nimfă goală pușcă, roză-stocajie, călare pe o țeavă de tun, sau Muma Pădurii într-o piuă cu reacție, și flacăra țîșnind din duze. Sau să picteze ceva care de departe să pară o gravură, de aproape însă, la o cercetare atentă, constatai că-i făcut tot din semnele mărunte ale alfabetului Morse.

Vova-Criticul i-a făcut o dată o vizită lui Cif (se invitase singur) și a plecat de la el năuc din pricina tablourilor. Erau atîtea, că nu se mai vedea tapetul. Dar i-au atras atenția nu numai tablourile, ci și ramele. Cif emisese o teorie după care pictorii își nenorocesc tablourile co-

mandînd ramele la vreun meseriaş. El şi le confecţiona singur, şi le picta ca şi tablourile, uneori nu fără subiect, că te apucau fiorii. Era ca şi cum sacoul s-ar fi plimbat de unul singur, în locul stăpînului. În casa aceea toate erau stranii şi-ţi dădeau fiori, începînd cu bucata de furnir prinsă în cuie de perete, anume ca motanul cel albastru să-şi ascută ghearele pe ea, continuînd cu calea ferată de jucărie instalată pe pianul cu coadă (deşi în casă nu se aflau copii) şi sfîrşind cu stăpîna casei (sora sau mătuşa lui Cif), o cucoană ciolănoasă, curbată ca un vătrai, ce te privea cu un singur ochi, intelectual, şi care îl striga pe Cif cu numele copilului de odinioară : Cireşel !

Nici domeniul poeziei nu-i era străin lui Cif. Lucru descoperit din întîmplare de cei de la laborator, cînd Cif propuse din senin să se producă cu o poezie proprie în cadrul spectacolului de amatori ce urma să aibă loc. Aşa se face că, după flăcăul care cîntase la zece muzicuţe pe rînd, urmat de planturoasa domnişoară în roz (fluierat artistic), prezentatorul anunţă solemn :

— Dăm cuvîntul academicianului Laghinov, care va recita o poezie de compoziţie proprie...

O Doamne, să fi văzut ce-a urmat ! Plecîndu-şi într-o parte capul cît o baniţă, roşu ca macul, Cif începu să urle şi să geamă, cu ochii închişi şi legănîndu-se de pe un picior pe altul. Recita cîntat, după moda începutului de secol, nişte stihuri insultător de proaste. Despre ce povesteau ele nu s-a putut afla. Se pomeneau acolo sputnicul, Isus Cristos şi autoservirea. Iar

cînd sfîrşi pe neaşteptate ca o jucărie care s-a stricat, nimeni nu se hotărî să-l aplaude. Cif deschise ochii, ridică mîna, făcu un „compliment" (cum spun cei de la circ) publicului, îşi lovi jucăuş călcîiele şi dispăru. Abia atunci răsunară în sală cîteva aplauze răzleţe, anemice, care încetară îndată. Nu, orice-ai spune, Cif era o enigmă! De faţă cu el, Criticul îşi simţea încercatul scepticism pur şi simplu inexistent. În ce priveşte enigma lui Cif? Uneori Criticul ieşea de la el scrîşnind de necaz.

În cibernetică există o noţiune ce poartă denumirea de „cutie neagră". Ca să fie lămurit despre ce e vorba (căci termenul este mai degrabă ininteligibil pentru cercurile largi), socotim lucrul cel mai indicat de a cita dintr-un volum de specialitate, unul din acelea stivuite de-a dreapta şi de-a stînga Criticului. Iată ce spune acolo:

„Problema cutiei negre a luat naştere în domeniul electrotehnicii. Inginerul ia în primire o cutie închisă, avînd borne de acces pentru orice tensiune şi borne de evacuare, la care i se propune să observe orice descoperă. El trebuie să deducă ce-i va sta în putinţă în legătură cu conţinutul cutiei.

Deşi problema s-a născut întîi în electrotehnică, domeniul de aplicaţie s-a dovedit în scurt timp a fi considerabil mai larg. De pildă, medicul care consultă un pacient suferind de traumă a creierului îi poate pune cîteva întrebări (sau supune la cîteva teste) şi observînd reacţia la

ele să deducă cîte ceva cu privire la mecanismul maladiei.

În general, problema cutiei negre se ridică pretutindeni unde se impune studierea organizării interioare a unui sistem sau organism pe care nu-l poți sonda altfel fără a-i tulbura funcțiile. Singura soluție care-i rămîne observatorului este să facă un șir de observații, înregistrîndu-le într-un proces-verbal anume. De exemplu :

Ora :	Observația :
11 și 18 m.	N-am făcut nimic — cu toate acestea cutia scoase un zumzet egal, cu o frecvență de 240 herți.
11 și 19 m.	Am întors comutatorul însemnat cu K — la care frecvența sunetului a crescut pînă la 480 herți... și a rămas la acest nivel.
11 și 20 m.	Am apăsat întîmplător pe butonul însemnat cu ! (semnul exclamării) și temperatura cutiei s-a ridicat la 20° C.
	Etc., etc., etc.

Bănuiesc că acest citat vă va fi lămurit îndeajuns de ce Cif mai avea o poreclă, și anume aceea de „Cutia neagră". Într-un proces-verbal anume întocmit, Criticul nota cu răbdare toate rezultatele. Procesul-verbal se păstra pe masă, sub calendar. Uneori și alți colaboratori înscriau cîte ceva acolo.

În orice caz, ultima însemnare suna cam aşa :

Ora :	Observaţia :
10 şi 08 m.	N-am făcut nimic şi totuşi cutia emite cîteva chemări telefonice. a) la institutul de medicină legală — secţia psihiatrie, în problema aparatajului necesar diagnosticării ; b) la expoziţia de pisici ; propunea să expună motanul său cu o culoare a blănii extrem de rară — bleu-ciel — cu condiţia a nu fi expus în săli cu pereţi roz sau oranj ; c) la redacţia ziarului — ca să se înţeleagă cu ziaristul pe care-l aşteaptă astăzi la ora 14.
10 şi 20 m.	Cutia a binevoit să dispară într-o direcţie necunoscută.

Ziaristul

ZIARISTUL TREBUIA să sosească la 14 fix, dar era 14,15 şi el nu se prezentase încă. Nu se întorsese nici Cif. Şi Vova-Criticul deschidea şi închidea a nu ştiu cîta oară fermoarele hainei sale de piele. Doar trebuia să-l însoţească pe ziarist. Naiba să-i ia, nu te lasă să-ţi vezi de treabă şi pace. Şi totuşi era curios — cine o

mai fi şi ziaristul ăsta? Dar tocmai atunci sună telefonul — era poftit însoţitorul.

La poartă, în incinta postului de control îl aştepta un bărbat înalt, pămîntiu la chip, cu părul creţ, mărul lui Adam ieşit mult în afară şi nişte ochi lacomi şi strălucitori.

— Riazanţev, spuse ziaristul, vîrînd mîna în palma lui Vova.

— Klimov, se prezentă Vovka. Am venit să vă iau.

Ziaristul se arăta curios de orişice. I se întîmpla pentru prima oară să viziteze o asemenea instituţie şi-l mirau toate: sîrma ghimpată, sentinela, mătuşica de după tejgheaua largă ce păzea lucrurile pe care regulamentul de ordine interioară interzicea de a fi transportate pe teritoriul instituţiei, portarul care, punîndu-şi ochelarii pe nas, cercetă îndelung permisul, comparîndu-l meticulos cu buletinul. I se părea că paşii îl vor duce numaidecît într-o ţară a minunilor. Cu toate acestea, în timp ce străbătea curtea, nu văzu cu ochii nici un fel de minuni. Totul era cum nu se poate mai banal: asfalt umed, pomişori golaşi. Un vestibul cu nişte cutii poştale vopsite într-un alb marmorat, nişte cuiere cornute, afişe pe pereţi: „Turneul şahiştilor...", „Cei ce doresc să-şi trimeată copiii într-o tabără de iarnă..." Iar dincoace un portret într-o ramă îndoliată: „Volodea Saviţki, mort la datorie într-un tragic accident la... octombrie 19.. Luminoasa lui amintire va rămîne pentru totdeauna în inimile noastre..." (Ziaristul corectă maşinal: „...va rămîne veşnic vie în inimile noastre.")

Şi simţi un fior în spate privind portretul unui om foarte tînăr, aproape un adolescent, cu privirea candidă şi rîzătoare şi buzele groase. Cu toate acestea, inima îi bătu mai tare în piept, stîrnită de o stranie nerăbdare. Poate că aici încep minunile. Însă laboratorul unde îl conduse Klimov era un birou ca toate birourile, cu o grămadă de mese cafenii şi nici urmă de minuni. Toate erau extrem de obişnuite, în afară de enigmatica inscripţie: „L-am dat gata pe Ceacpac!" Te pomeneşti că e vreun cifru!

— Aş putea să-l văd pe academicianul Laghinov? i se adresă el lui Vova.

— Din păcate, în momentul de faţă — nu, îl lămuri Vova. Tovarăşul profesor Laghinov, membru-corespondent al Academiei de Ştiinţe, va sosi ceva mai tîrziu, adăugă apoi cu o voce ca din magnetofon. Va trebui să aşteptaţi puţin. Între timp, dacă veţi dori să puneţi vreo întrebare, mă voi strădui să răspund la cele care ţin de competenţa mea.

Ceilalţi îi priveau de la locurile lor pe cei doi ce stăteau în picioare. Pe Vova, mai alles — cu admiraţie. Straşnic îi mai zice. Dat dracului Vovka ăsta! Le toarnă ca din carte. Şi nici o umbră de zîmbet. Numai după inflexiunile vocii îşi dădeau seama, ei care îl cunoşteau de atîta vreme, că va urma o reprezentaţie.

— Aş dori, spuse ziaristul, să aflu în detaliu cum se aplică în munca dumneavoastră tehnica electronică. Maşinile cibernetice.

— O, nimic mai uşor. Instalaţiile cibernetice, maşinile de calcul electronice în special, sînt

un mijloc important de ridicare a producției în munca intelectuală. Calculele care înainte vreme ar fi pretins săptămîni și chiar luni de muncă sînt executate efectiv în cîteva minute de mașinile de calcul moderne de mare viteză. Remarcabilele mijloace moderne ale tehnicii în materie de calcul îi eliberează pe lucrătorii din domeniul științei de așa-zisa „muncă de salahor" (ghilimelele puse corect de intonație), ceea ce îi ajută pe savanții sovietici să cunoască mai profund legile lumii înconjurătoare. Perspective largi se deschid înaintea științei sovietice...

Ziaristul asculta năuc. Fiecare frază, dacă te gîndeai, era corectă, nimic de obiectat. Fiecare din ele ar fi putut să figureze cu cinste în viitorul său articol. Rostite însă, arătau destul de antipatice. În afară de asta, pe fiecare din ele fie că o citise sau auzise, fie că o scrisese el însuși. I se părea că rumegă hîrtie. Nu, asta era ceva inadmisibil, împotriva oricăror reguli... Oamenii trebuiau să povestească în cuvinte obișnuite, omenești, așa pretindeau regulile sale, și abia după aceea el avea să fabrice hîrtia. De aceea îl întrerupse pe Critic :

— Vă rog, mai concret. Aș vrea să aflu în amănunt ce aplicare au mașinile cibernetice aici, în laboratorul dumneavoastră.

— Vi le voi da cu multă plăcere. Adevărul este întotdeauna concret. Lucrările laboratorului nostru ar fi fost cu neputință fără mașinile electronice de calcul. În unele cazuri, e drept, ne putem descurca și cu mijloacele micii mecanizări...

Aici Vovka împunse cu degetul o clapă a mașinii de calcul de pe masă. Cu un hohot ca de plîns, scurt, dar expresiv, mașina se urni din loc cutremurată, hurui rotindu-și măruntaiele și, resemnată pesemne, tăcu. Cineva chicoti într-un colț.

„Nu cumva își bate joc de mine?“ se întrebă ziaristul. Însă Vovka era de o gravitate marmoreană, încheiat la toate fermoarele.

— O, foarte interesant! se arătă încîntat ziaristul, notîndu-și ceva în carnet. N-aș putea vedea cum funcționează această mașină?

— Cum să nu, cu plăcere! Încercați-o chiar dumneavoastră. Apăsați pe butonul acela cu cifra doi.

Ziaristul ridică grijuliu un deget lung și palid — se temea grozav de scurtcircuit — și totuși apăsă.

— Nu așa, mai tare, fără teamă. Și acum pe tabloul celălalt, pe cel mic, apăsați pe butonul de colo, tot cu cifra „doi“.

— Și ce-o să se întîmple? întrebă cu oarecare spaimă ziaristul.

— Deocamdată nimic. Ați apăsat? Bun. Și acum manevrați clapa aceasta cu semnul înmulțirii. Perfect.

Mașina mugi scurt, de parcă ar fi înjurat, dezlănțui fulgere de cifre și pe tăblița de sus apăru un număr.

— Patru, spuse Vovka, arătînd cu degetul. Doi ori doi fac patru.

— Interesant! se minună ziaristul. Ați putea efectua și calcule mai complexe?

— Orice fel. Adunări, scăderi, înmulţiri, împărţiri, ridicări la putere. Şi chiar extrageri de rădăcină, deşi cele din urmă nu sînt chiar atît de simple. Trebuie să cunoşti algoritmul.

„Algoritm“, notă ziaristul. Deşi, la drept vorbind, avea unele îndoieli în ce priveşte corectitudinea termenului. Cît mai ţinea minte, în şcoală se vorbea de logaritmi.

— Într-adevăr? întrebă cu glas tare.

— Propuneţi orice operaţie şi maşina o va executa.

— Două mii şapte sute optzeci şi nouă, rosti ziaristul îngrozit de propria-i îndrăzneală, înmulţit cu patru mii şase sute optzeci şi şapte. Sau poate e prea complicat?

— Nimic mai simplu. Formaţi numerele. Uite aici.

Ziaristul tot căuta şi nu găsea cifrele. Atunci Vova îl apucă de deget, ca pe un copil, şi apăsă clapele respective. Numai clapa cu semnul înmulţirii o apăsă ziaristul singur. Ce-a urmat după aceea? Maşina scoase un răget cumplit, tună şi fulgeră un şir de cifre, după care, servind rezultatul, se opri triumfătoare.

— Surprinzător, se minună ziaristul şi din senin, prinzînd curaj, întinse degetul şi apăsă pe o clapă la întîmplare.

Şi atunci se petrecu un lucru îngrozitor. Maşina prinse a ţăcăni cu alt fel de huruit straniu, de parcă ar fi sunat a gol, perindînd cifre la nesfîrşit, dar lucru şi mai înfiorător, tot huruia şi nu se mai oprea. Îi sări în ajutor Vova, cu o figură îngrijorată şi apăsă repede pe butoane.

Abia atunci maşina ţăcăni cu glasul ei de totdeauna, ca de om, se învîrti ce se învîrti şi se opri.

— Ce-a fost asta ? întrebă cu groază ziaristul.

— Nimic deosebit. Pur şi simplu, aţi băgat-o în infinit. Pe tablou nu stătea decît zero. Dumneavoastră aţi apăsat pe clapa împărţirii. Ori ştiţi şi dumneavoastră că la zero nu se împarte. Zero la zero este egal cu infinit. Ei, şi atunci maşina s-a apucat să numere pînă la infinit.

— Şi dacă n-aţi fi oprit-o ?

— Ar fi tot numărat în vecii vecilor. Bineînţeles, dacă nu s-ar fi defectat între timp.

— Ce neplăcut ! spuse cu părere de rău ziaristul.

— Nu face nimic, îl linişti Criticul. Asta ni se întîmplă de cel puţin zece ori pe zi.

„A băga în infinit", notă ziaristul, apoi întrebă :

— Dar unde sînt tuburile electronice ?

Şi din nou cineva pufni într-un colţ.

— Să vedeţi. Maşini ca astea nu au tuburi electronice. Ceea ce vedeţi aici nu-i decît un aritmometru electric obişnuit, al cărui car se pune în mişcare în mod automat. Dacă vreţi să vedeţi o maşină electronică adevărată, chestia se poate aranja. Maşina se află într-un alt corp al institutului şi este nevoie de un permis special, dar vi-l obţin numaidecît. Vă rog să luaţi loc în cabinetul profesorului.

Şi cu aceasta Vova plecă. Ziaristul îl aştepta în cabinetul profesorului. În perete atîrna un

tablou : un cer liliachiu învăluit în rotogoale groase de fum, despicate ca de un fulger de urma luminoasă a unei rachete. Un țărm de mare pustiu, cu valuri grele, line, sure. Pe un bolovan — o maimuță cu obrazul sprijinit în palme se uita la urma luminoasă a rachetei oglindită în apă. În colțul tabloului semnătura : V. Laghinov.

Halal tablou !

Riazanțev se zgribuli înfiorat. Ce oameni ciudați sînt aici ! Toate-s făcute parcă în batjocură. Și adineauri, colțosul acela cu fermoarele... Oare își bătea joc ?... Și ceilalți...

Pe masă zăcea un manuscris. Dintr-un fel de delicatețe profesională ziaristul își tot întorcea ochii în altă parte, străduindu-se să nu-l privească. Dar curiozitatea se dovedi mai tare, și pînă la urmă se uită în manuscris. Și văzu ceva de necrezut : pe o foaie curată, doar cîteva cuvinte înșirate unul de altul —

de aici
dar dacă
atunci
și prin urmare...

I se păru că nu e în toate mințile. Ridică prima foaie și se uită mai departe. Pagina următoare era complet goală. Și numai jos de tot scria :

„Așadar, inegalitatea (9.1) a fost demonstrată“.

Abia atunci înțelese despre ce era vorba. În fața lui se afla un text matematic, bătut la ma-

şină, în care încă nu fuseseră inserate formulele matematice.

Între timp, în biroul de alături discuţiile erau în toi. Însă doar frînturi de fraze răzbăteau pînă la el de după uşa închisă. Dar nişte frînturi foarte stranii. Asemănătoare cu foaia aceea demenţială. Părea că vorbeau o limbă necunoscută. De cele mai multe ori nu înţelegea nici măcar cuvintele, iar cînd izbutea să prindă cîte unul izolat şi să-l şi înţeleagă, constata că era pretenţios şi artificial ca şi maimuţa din tablou.

— Ramurile hiperbolei, spuse cineva.

„E prea înflorat..." îi trecu prin minte ziaristului.

Creierul electronic

SE AŞTEPTA SĂ VADĂ o maşină mare, ce-i drept, dar una cu roţi dinţate, sau cum le mai zice, într-un cuvînt, ceva asemănător cu aceea pe care o „băgase în infinit", poate mai grandioasă şi cu tuburi, dar atît. Sau chiar una avînd o formă umană, ca un robot. Cu tuburi în loc de ochi. Doar citise atîtea romane ştiinţifico-fantastice — ştia ce-i un robot, fiinţa aceea de oţel necruţătoare şi fără inimă, dotată cu un creier electronic. Cu toate acestea, era ferm convins că niciodată, nici o maşină nu va înlocui, pe deplin, omul. Nu va înlocui, orice ar

spune savanții burghezi, idealiști. A și vorbit o dată despre asta la un seminar.

Dar ce văzu aici nu semăna nici a mașină, nici a robot. Și îndeobște nu avea profil. Era doar o sală enormă, barată din loc în loc de pupitre sau poate de dulapuri. Ba nu, mai degrabă de o mulțime de orgi, exact ca aceea din sala mare a conservatorului.

Mașina funcționa, radiind în jur o căldură gravă, amenințătoare. Parcă era o vietate uriașă. Galbenele scînteioare ale puzderiei de beculețe clipeau neauzit și spăimîntător de viu, ca undele pe fața apei. Fiecare din ele se aprindea și se stingea, și pe toată suprafața uriașelor pupitre juca în dodii, clipind șăgalnic, viața. Mașina nu avea ochi, ea clipea din toată fața, din tot trupul deșirat. Oameni în halate albastre se mișcau agale de la un tablou de comandă la altul, schimbînd cînd și cînd cîte o frază scurtă, mutește, din vîrful buzelor. Mașina nu șuiera, nu huruia, nu țăcănea, dar tot aerul din jurul ei era încărcat de un țiuit stins, subțire ca pulberea și aproape nedeslușit.

Vova-Criticul tot explica ceva, însă ziaristul iarăși nu izbutea să prindă decît frînturi de frază risipite, ca „memorie operativă“, „memorie de durată“, „memorie pe tambur magnetic“ și abia mai apuca să le noteze în carnet. Obosise.

„Asta are memorie, nu glumă, își zise în gînd. Și a lui o fi pe tambur. Unde-am ajuns, o, cerule!“

— Creier electronic, rosti el cu glas tare, în dorința de a fi amabil. Uimitor de interesant!

— Da de unde, e model învechit, îi taie elanul Vova.

Cînd s-au reîntors în laborator, Cif venise și îl întîmpină pe ziarist cu o curtoazie aleasă, în maniera secolului nouăsprezece, ba chiar optsprezece. Conducîndu-l în cabinet, îl întrebă cu reverență:

— Cu ce vă pot fi de folos?

Coatele îi erau sprijinite de masă, iar degetele roșii butucănoase, unite ca pentru rugă.

...Ziaristul era și el în felul său poet. Văzuse și simțise multe. Și acum, șezînd față în față cu Laghinov, înfuleca lacom, ca un înfometat, orice impresie cît de neînsemnată. Omul din fața lui, un om între două vîrste, despre care nu puteai spune că-i bătrîn, cu obrazul stacojiu și părul des încărunțit, ca de aluminiu, tuns scurt, ședea în fotoliu și, privindu-și degetele, parcă surîdea. Tot el pictase maimuța. Și era tot atît de straniu și de neînțeles ca și „ramurile hiperbolei" de mai adineauri.

Trebuia să-i pună o întrebare oarecare, însă îi zburaseră din cap toate cîte și le pregătise încă de dimineață. Parcă vrusese să-l întrebe de mașini... Dacă vor putea înlocui vreodată omul... Ba nu, nu asta. E limpede că nu vor putea. Ori cu privire la perspectivele dezvoltării științei? Sau despre astronautică?

Și deodată Laghinov vorbi neîntrebat foarte încet și parcă pentru sine:

— M-da, multe se schimbă. Lumea pare de nerecunoscut. Dar oare nu-i mai de mirare altceva ? Nu cele ce se schimbă, ci tocmai ce rămîne etern. Omul cu necesitățile lui... Omenia... Dragostea...

Tăcu. Și așa rămaseră amîndoi, tăcuți, cîteva secunde. Apoi sună telefonul.

— Da, da, da, răspundea Laghinov. Tocmai la asta mă așteptam. La asemenea viteze ne ciocnim, se vede, de fenomene cu totul noi. Materia încetează de a mai fi ea însăși. Interesant, foarte interesant. Vin, vin neapărat.

Puse receptorul în furcă și, uitînd de vizitator, privi o vreme cu ochi imobili undeva în spațiu. Astfel, potolit, părea pe înțelesul ziaristului. În fața lui ședea un om bătrîn, obosit, nefericit. Dar se prea poate să fi fost doar o părere, căci totul dură numai o clipă. Cif se scutură numaidecît și întineri, devenind iarăși de neînțeles.

— Așadar, vă ascult, rosti el limpede, și glasul său scrîșni tăios și apăsat pe „așadar".

În aceeași seară, așezat la masa de scris, la el acasă, ziaristul lucra la articolul despre laboratorul lui Laghinov. Toate cîte văzuse îi stăteau ca aievea înaintea ochilor : capul mare și negru al lui Cif, ridurile adînci și stacojii, ochii de un albastru pur, mașina cu răsuflarea caldă, aerul din jur vibrînd de un țiuit nedeslușit și tînărul acela colțos, cu fermoarele, și zîmbetul unei fete care-l petrecuse cu vederea, fugar și mișcător, puțin asimetric. La început

îi plăcuse mai mult blonda. Dar nu, cealaltă era mai simpatică: cum i-a zîmbit, aplecîndu-se deasupra mesei și întorcînd puțintel capul, în timp ce părul îi cădea pe carte! Toate astea le vedea aievea, dar ele nu aveau nimic comun cu ce urma să scrie. Căci de scris avea să scrie după anumite reguli. Tocmai el să nu cunoască regulile? Cînd recitea articolele sale, închidea ochii de plăcere, repetînd sfîrșitul frazei pe de rost, și parcă legănat de valuri. Toate frazele erau atît de netede și de ritmate, de parcă le-ar fi citit și răscitit. Tocmai acest ritm lin și legănat al frazei, această eleganță a stilului era lucrul cu care se mîndrea. Oare e nevoie să dovedești originalitatea cînd ieși în mijlocul sălii să dansezi un dans de salon? E de ajuns să cunoști figurile dansului. Să scrii altfel decît după reguli ar fi tot atît de indecent, pe cît de rușinos ar fi ca printre perechile care dansează să se plimbe un fluieră-vînt cu pas legănat, ba să se mai și scarpine.

Își scria articolul cu îndemînare, tehnic, fără tărăgăneli și aproape fără ștersături:

„... O cenușie zi de octombrie. Copaci despuiați de frunze, o stradă mohorîtă. Dar în laboratorul numărul zece, unde e șef tov. X, lumina se revărsa în valuri. O lumină din acelea aparte, care..."

Cuvintele alunecă pe temă ca și condeiul pe hîrtie.

„... De azi înainte, spuse cu căldură V.A. Klimov, un tînăr și talentat savant, candidat în științe, nu există probleme care să nu poată fi

rezolvate, care să fie peste puterile noastre. Mașina noastră electronică, care execută opt mii de operațiuni pe secundă, ea singură poate înlocui o întreagă armată de calculatori.

Klimov vorbește înfocat, cu convingere. În ochii săi..."

(„Hm... în ochii săi... Mă întreb totuși — și-a bătut joc de mine, sau ba ?")

„...Huruie mașina (încordîndu-și creierul electronic, puse el din proprie inspirație, dar se răzgîndi și șterse). Tuburile inteligentelor aparate se aprind și se sting. Lîngă mașină — oameni în halate albastre. Colectivul lucrează ritmic și armonios, începînd cu directorul și sfîrșind cu portarul.

— Nouă, oamenilor sovietici, ni se pun la dispoziție toate mijloacele posibile pentru a sluji știința, îmi spune într-o convorbire amicală directorul laboratorului, profesorul V. V. Laghinov, savantul cu renume în domeniul tehnicii, membru-corespondent al Academiei de Științe.

Nu-i om tînăr profesorul Laghinov, însă ochii săi scînteiează de elan tineresc și energie nepotolită..."

Pentru o clipă revăzu în minte chipul stacojiu, însuflețit, cu ochii luminoși și în același timp obosit al omului de la masa de scris, iar deasupra sa maimuța aceea ciudată. M-da, merita să meditezi la așa ceva, dar mai tîrziu, altă dată, nu acum. Căci astea toate nu aveau nimic de a face cu ceea ce făcea în clipa aceea. Acum dansa și atît.

DUPĂ CE-L CONDUSE pe ziarist, tînărul şi talentatul om de ştiinţă V.A. Klimov se înapoie în laborator. Îi era niţeluş ruşine. Într-adevăr ceilalţi nu-l lăudară. Dimpotrivă.

— Ce purtare stupidă! Cum ai putut să-ţi baţi joc în halul ăsta? E şi el om. Şi apoi ce vină are că n-a mai văzut niciodată o maşină electronică? Auzi, algoritm. Ce făceai dacă îţi cerea să extragi rădăcina dintr-un număr? Cum ţi-ar fi căzut? Şi apoi, nu ştiu cine dintre voi a tot chicotit. Mai mare ruşinea!

— De chicotit am chicotit eu, declară Ceacpac, şi nu mă căiesc. Halal specialist! Te apucă şi rîsul. Nu s-a găsit unul de aici să scrie despre noi în gazetă. Şi credeţi-mă, nu mai rău decît dînsul. Dar ce zic eu mai rău, mai bine! De un milion de ori.

— Şi cine te împiedică? N-ai decît să scrii.

— N-am vreme.

— Toţi o ţineţi aşa — n-am vreme. De ce nu scrii noaptea? Încearcă. Pun rămăşag că nu iese nimic.

Jenea Streltov tăcea şi îşi spunea în gînd: „Eu pot. Şi am să scriu. Am să scriu despre voi, tovarăşii mei dragi, oameni minunaţi ce sînteţi. Şi toată lumea o să vă vadă aşa cum vă văd eu, şi toţi vă vor îndrăgi cum v-am îndrăgit şi eu..."

Puţin stingherit încă, Criticul trase cu un şuierat fermoarele hainei şi se duse la laboratorul foto, după peliculă. La masă şedea cineva. Era Vova-Deşteptul.

— Ce-i cu tine ? întrebă Criticul.

Vova-Deşteptul şedea cu obrazul sprijinit în palme. În lumina roşiatică a becului, chipul său grav era de o paloare tragică, iar ochelarii fumurii păreau negri de-a binelea. Ca o mască de carnaval pe un obraz de cadavru.

— Ce-i cu tine ? repetă întrebarea Criticul.

— Ascultă, Volodea, stai să-ţi pun o întrebare, spuse Vova-Deşteptul cu dezinvoltură, ba chiar neglijent.

— Ce mai aştepţi ? Dă-i drumul.

— Nu ştiu cum să-ţi explic... Într-un cuvînt, vreau să te-ntreb de Klara. Cum e ea ?

— Ciudată întrebare ! Klara-i Klara.

— Banal răspuns. A este A. Prima lege a logicii formale. Nu despre asta te întreb. Aş vrea să-mi descrii... cum să zic... exteriorul ei, spuse Vova-Deşteptul şi întoarse capul în altă parte, bătînd toba cu degetele în masa laboratorului. Spune-mi cum e.

Criticul simţi că i se zbate ceva în piept de bucurie. Ceva îl gîdila şi-n nas. Ce ţi-i şi cu sensibilitatea asta prostească ! Bine că-i întuneric. Şi ciudat lucru, nu-şi dădu seama că Vova tot nu l-ar fi putut vedea.

— Cum e ? Întru totul corespunzătoare. Frumoasă, luminoasă. Mare.

— Vorba ceea, clară, spuse cu glas înăbuşit Vova. Dar nu aşa, spune-mi mai amănunţit. Descrie-o, ca s-o pot vedea.

— Cum s-o descriu? Parcă-s trei plă... trei trandafiri la un loc.

O seară neagră, de nepătruns, biciuită de ploaie. După ziua de lucru de zece ore, cucerită cu sînge într-o luptă crîncenă, cei de la zece se răspîndesc pe la casele lor. Pe maidan se lăfăie băltoace mari şi în ele tremură şi se leagănă luminile răsfrînte ale felinarelor. Ultimii care ies sînt Zina şi Vova-Criticul. Zina e înfăşurată într-un fîş cu capişon şi în bătaia ploii pare o fetiţă. Picuri grei de ploaie picură de pe capişon pe nasul ei obraznic.

Vova calcă alături, cu mîinile vîrîte adînc în buzunarele hainei de piele. Capul descoperit cu părul negricios, pieptănat lins şi-l ţine ţeapăn şi merge drept, nu se apleacă, nu se gheboşează sub ploaie.

— Ascultă, Zina, îi spune el, vreau să-ţi aduc la cunoştinţă ceva cu totul lipsit de originalitate.

— Ştiu despre ce-i vorba, Vova, nu-i nevoie să-mi spui, îl opreşte ea cu o calmă seriozitate.

— Fie şi aşa. Nu-ţi mai spun. Atunci zi-mi tu o singură vorbuliţă, ştii care.

— O vorbuliţă ? Nu, asta nu !

O vreme tac amîndoi. Apoi deschide vorba tot Vova.

— Înţeleg totul, Zina. Bănuiam că a fost ceva în trecut. Dar poate mai tîrziu ?...

— Nu-i vorba de trecut, ci de prezent.
— Iubeşti pe cineva, Zina ?
— Desigur.
— Îmi dau seama că n-am dreptul să te întreb cine e şi de ce. Dar îi voi spune eu pe nume. Tu doar ai să zici da sau nu. Simplu-Vovka ?
— Desigur.

„Simplu-Vovka. Simplu-Vovka", tot repeta în sinea lui Criticul în drum spre casă, ocolind ca de obicei băltoacele, călcînd ţeapăn, drept ca bradul, sub ploaie. Şi se tot întreba : De ce Simplu-Vovka şi nu altul ? Buzele i se mişcau articulînd în şoaptă : „De ce Simplu-Vovka ?"

De fapt cunoştea răspunsul. Tocmai pentru că era Simplu-Vovka. Nici tu filfizon, nici tu sceptic, nici tu critic. Simplu-Vovka şi atît.

Nu e candidat în ştiinţe, nici măcar inginer, ci simplu tehnician. Nici cine ştie ce chipeş, un flăcăoaş nu prea arătos, cu o ancoră tatuată pe braţ. Dar are mîini de aur. Cînd cineva îi adresează o rugăminte, Simplu-Vovka doar zîmbeşte : „Se poate, cum să nu". Şi are un zîmbet atrăgător şi sincer ca o poartă deschisă. Poftiţi de intraţi, se poate, cum să nu.

Zina şi Simplu-Vovka. I-a văzut adesea împreună, dar nici prin minte nu i-a trecut... Nimănui nu i-a trecut prin minte. Şi întotdeauna el punea la punct schemele Zinei, în vreme ce ea, stînd alături, îşi rodea unghiile de nerăbdare. Serioasă, ca de obicei.

Şi astfel, mergînd pe drum sub ploaie, Vovka îşi dădu seama, poate pentru prima oară, că nu-i pe de-a-ntregul real. Zina şi Simplu-Vovka ! Ce poţi să-i faci ? ! Dar nu-i nimic, o să-i vină şi lui ceasul să devină pe de-a-ntregul real, da, da o să-i vină.

Ziua cea mare

ÎN VIAŢA FIECĂRUI OM se întîmplă şi zile mari. Zile care se scriu cu majusculă. Zile mari îşi au locul şi în viaţa fiecărui colectiv (dacă-i dintr-o bucată). Venise o atare zi şi pentru laboratorul zece. O zi foarte mare. N-am exagera zicîndu-i măreaţă, deşi aici nu prea au trecere vorbele mari.

De ziua aceea mare nimeni n-a mai lucrat cu adevărat. Au tot umblat din colţ în colţ, strîngîndu-se cînd şi cînd grămadă şi vorbind în şoaptă — de ce, nici ei nu ştiau. De dimineaţă li se comunicase oficial că dacă au poftă, pot rămîne în birouri şi toată noaptea.

Erau de faţă toţi, afară de Cif. El plecase de cu ziuă, pare-se la expoziţia de pisici, să-şi expună motanul. Nimeni nu s-a mirat. Cif făcea întotdeauna opinie separată.

Toată ziua se căznise Jenka-Poetul cu niscai versuri : mîzgălea, ştergea, transcria şi iar o lua de la cap, iar cînd cineva se apropia de dînsul, întorcea cu o mişcare convulsivă fila cu

fața în jos... Vedea limpede cele ce vroia să spună, de parcă ar fi fost încrustate negru pe alb, însă nu izbutea cu nici un chip să le descifreze și să le transcrie pe hîrtie. De cîte ori nu-și luase avînt, dar se lovea și cădea ca un bărzăune ce dă de un geam.

„Cu toți și nimeni,
Atît de mulți...“

Scria, ștergea, și iar scria, și iar ștergea...

„Cu toți și nimeni,
Eu nu vă știu pe nume...“

Dar tot nu era mulțumit, și iarăși ștergea.

Într-un colț, Simplu-Vovka își făcea de lucru cu un aparat de radio : îl regla, îl verifica. Aparatul era de mult reglat, el însă învîrtea la butoane, răsucea schimbătorul de unde, și tresăreau cu toții cînd răsuna în difuzor ciripitul aspru al alfabetului Morse.

Mai melancolic ca de obicei, Vova-Criticul se oprise lîngă aritmometru și-i tot împungea clapele — de nu știu cîte ori îl băgase în infinit... Îngrozitor de încet se scurgea ziua. Și doar poetul Jenka mîzgălea înainte :

„Voi, fizicieni, și condotieri, poeți...“

Scuipa de ciudă și iarăși ștergea.

În sfîrșit, ajuns la disperare, după ce încercase zeci de variante, se hotărî să transcrie una, poate, sau mai mult ca sigur, nu pe cea mai bună. Dracu s-o ia, fie ce-o fi ! Nu mai era în stare să continue.

Nu prea știa nici el cum îi ieșise, dacă a izbutit sau nu. Mai degrabă nu, dar fie ce-o fi. La noapte le va citi colegilor poemul. „După aceea" să facă haz cît or pofti, n-au decît.

Și iată că a venit noaptea.

Cu toate acestea încă e prea devreme. La radio se transmite muzică. Ce lucru straniu — să transmită muzică așa, ca de obicei, într-o asemenea zi. De fapt, de ce-ar fi altfel ?... Doar nu știe nimeni... Sau aproape nimeni. Mîine vor afla toți. Dacă numai...

Și n-a mai rămas mult. Cel mult o jumătate de oră pînă-n clipa cînd...

Simplu-Vovka se uită la ceas, învîrti butoanele. Deodată, în liniștea odăii se încrustară niște sunete... Ai fi zis că-i glas de păsăruică... piu-piu-piu... subțirel și regulat. Mai erau doar cincisprezece minute pînă la...

Și săriră cu toții de pe scaune, făcură roată în jurul aparatului. Încă un sfert de oră ? Cum să-l mai îndure și pe acesta, cum să-l facă să treacă mai repede ? Sau poate n-o să se întîmple nimic ? Dar nu, cu neputință.

Mai rămîneau cinci minute...

Blestematele de clipe treceau tîrîș, fiecare cît o viață, și inima ți-era prinsă în clește, iar semnalele rămîneau aceleași, păsăruica tot piuia și piuia. Nu, ei nu mai erau în stare să îndure și această ultimă așteptare. Stăteau cu toții palizi, pînă și Klara cea trandafirie. Buzele Zinei erau mai palide ca obrazul și Simplu-Vovka o ținea de mijloc — așa stăteau unul lîngă altul în vă-

zul tuturor, în timp ce mîna lui, cea cu ceasul, tremura încetișor. Criticul își înfipse unghiile în umărul lui, iar Vova-Deșteptul își acoperea ochii cu palmele. Oare ce-o fi văzînd ? Poate explozia, ultima care i-a fost dat s-o mai vadă ?

Două minute... unul...

Și tăcerea... o tăcere deplină.

. . . .

S-a săvîrșit... Ba nu, s-a înfăptuit.

. . . .

Jenka rămăsese în picioare, cu mîna pe spătarul scaunului. Simți însă deodată nevoia să se așeze în genunchi, da, chiar aici, lîngă aparatul de radio. Dar îi era rușine parcă. Și atunci puse un genunchi pe scaun, iar capul și-l sprijini în mîini. Domnea tăcerea.

O clipă mai tîrziu, tot el scoase un sunet stupid, ca un hohot gîtuit de plîns, se îndreptă de spate și ieși glonț pe ușă. Pe scaun rămase doar un petec de hîrtie. Cel care sparse tăcerea fu desigur Vova-Criticul. Vocea lui păru dureros de neschimbată și calmă, ca în toate zilele. Dar oare la ce se așteptau ?

— Nervii... mormăi Criticul. Ia să vedem ce-i cu petecul ăsta pierdut de Streltov ?

Pe petec erau mîzgălite versuri :

Cu toți și nimeni. A voastră cutezanță
Nu poartă un nume-anume — căci tot ar fi în van,
Poeți n-or să vă cînte-n poeme și în stanțe,
Prea mulți sînteți ca să v-arate pe ecran.

Şi oare vă cunosc poeţii, cineastii
Cum arătaţi şi cine sînteţi voi,
Voi, înţelepţii cititori în stele
Ascunşi de lume după ziduri noi?

Şi oare ştiu ce-amară-i cîteodată
Şi calea aspră care v-aţi ales
Iar truda minţii, mai grea ca la lopată
Şi a făptuirii aşteptare fără sens?

Şi ce zic despre voi poeţii ăştia
Cînd marii voastre zile-i vine rînd
Doară citesc nerăbdători gazeta...
Precum şi eu, cu voi cu toţi în gînd.

Plugari ce merg agale după plug
Şi ară ţarina ştiinţei de minune
Braţ lîngă braţ şi laolaltă-n crug.
Cu toţi şi nimeni, nici un singur nume.

Nu rîse nimeni. Dimpotrivă, toţi tăceau... o tăcere jignitoare parcă. Urmă apoi un mic colocviu :

— Emfatic, spuse unul.

— Inexact, îl completă altul.

— Ba nu, tovarăşi, dragii mei, mie mi se pare că ar fi ceva.

— Observaţia ta nu aduce nimic nou, Zina. Dacă un lucru există, nu se poate să nu aibă ceva.

Şi atunci prinse a suna telefonul. Criticul ridică receptorul. La capătul firului era Cif.

— Încîntat să vă salut, spuse Cif. Sărbătoriți ?! Cum se și cuvine tinereții. E firesc. E uman. Dar apropo, v-ați gîndit că sărbători există numai la oameni ? Cîndva voi ajunge un al doilea Engels, scriind despre „Rolul sărbătorii în procesul de transformare a maimuței în om". Cu toate acestea, cu cît omul e mai dezvoltat, cu atît mai puțin leagă noțiunea de sărbătoare de anumite zile. El începe să vadă sărbătoarea în zilele de lucru.

— Dar cu motanul cum e ? întrebă tam-nisam Vovka.

— Care motan ? A, da, mă întrebi ce-am făcut la expoziție ? Îți mulțumesc. A luat medalia de argint. Așadar, vă salut. Nu uitați că mîine e o zi de lucru. Și vă felicit cu prilejul acestei zile de mîine.

VARA ÎN ORAŞ

CÎND ÎNFLORESC TEII, orașul se îmbată cu miresme. Parfumul lor învăluie totul : tramvaie, magazine, scări.

Sala încăpătoare a bibliotecii era și ea plină de aromele teilor. Ferestrele stăteau larg deschise și cînd venea cîte o boare de vînt fiecare simțea că teii sînt pe aproape.

Conferința abonaților bibliotecii era în plină desfășurare. Totul ca de obicei : masa acoperită cu postav verde, carafe, flori în glastre, microfonul. Se adunase multă lume, vreo sută de persoane cel puțin. În prezidiu trona un scriitor — Alexandr Celimov, cu obrazul îmbătrînit și posac, puțintel buhăit și o cută săpată adînc între sprîncene. Mîinile mari, bătătorite, și le pusese pe postavul verde, iar privirea o ațintea către portretul lui Turgheniev.

La capătul celălalt al mesei se aciuiase pe un colț de scaun Valentina Stepanovna, directoarea bibliotecii. Cumplit de emoționată, avea un nod în gît și îi ardeau ochii în cap și, pradă unui chin nemărturisit, tot mișca din buze cînd vorbitorul se poticnea sau se bîlbîia.

Abia plecase de lîngă microfon Mişa Vahnin, lăcătuşul de la uzina de utilaje. Şi ce frumos a povestit aseară, iar astăzi s-a încurcat şi a dat totul peste cap. Pe Heinrich Böll l-a confundat cu Henry Buckle şi n-a fost chip să pronunţe „existenţialism". Sala s-a amuzat copios. Iar Valentinei Stepanova îi era ciudă. Ah, dacă l-ar cunoaşte !... Tînărul acesta are un fel propriu de a gîndi, şi păreri pline de prospeţie, lucru destul de rar.

...Scriitorul se plictisea de moarte. Cîte asemenea cuvîntări n-o fi auzit în viaţa lui...

Înaintea microfonului se afla Verocika, laborantă la un institut de cercetări, de prin vecini, răzgîiata Valentinei Stepanovna. Deşteaptă fată, de mai mare dragul ! Nu, pentru dînsa n-avea de ce să se teamă Valentina Stepanovna.

Iar scriitorul tot se mai uită la Turgheniev. Ce caraghios ! Mai bine s-ar uita la Verocika. Numai ochişorii ei cîte parale fac ! Ba şi ea toată, mlădie şi subţire ca o nuia.

Verocika vorbea „cu sentiment", cum s-ar zice, adînc emoţionată, despăturind şi împăturind conspectul. Pînă la urmă îl aruncă pe masă, şi apucînd cu mîna suportul, vorbi, vorbi, vorbi, cu obrazul lipit de microfon, şi obrazul i se învăpăia, se făcea ca focul, de parcă microfonul ar fi fost fierbinte...

„O draga mea, se poate să te emoţionezi în halul ăsta ? Cît e de frumoasă ! Are în ea ceva renascentian. Unde am văzut oare un tablou care-i seamănă ? O fată cu un crin în mînă. Leit Verocika cu microfonul."

Ca să n-o stingherească cu priviri prea insistente, Valentina Stepanovna se întoarse și privi pe fereastră. Dincolo, bulevardul își ducea viața de toate zilele. Un băiețaș în costum de marinar alerga după o minge roșie. Treceau trăsuri, porumbeii ciuguleau boabe. Și deasupra tuturor se ridica cu fală un nor greu și vinețiu. Era mare zăpușeală. Pesemne avea să plouă.

Cînd fata sfîrși de vorbit, răsunară aplauze. Verocika își desprinse mîna de pe microfon și porni spre locul ei, mlădiindu-se printre scaune... Și cînd trecu pe lîngă Valentina Stepanovna, se aplecă la urechea ei și-i șopti dintr-o suflare :

— Am vorbit tare prost ?

— Dimpotrivă, Verocika, ai vorbit foarte bine.

— Of, cum mă consolați întotdeauna, mai șopti ea, după care o șterse.

Scriitorul rămînea la fel de imobil și cuta dintre sprîncene i se săpa tot mai adînc. Să fi zîmbit măcar.

— Are cuvîntul pensionara Maria Mihailovna Lojnikova, cea mai veche membră a consiliului bibliotecii.

Lîngă măsuța cu microfonul se oprise o bătrînică măruntă, cu părul inele și un ciorap căzut. Cornetul acustic îi atîrna pe piept ca un corn de vînătoare. Înșirase pe măsuță foile conspectului, o grămadă, și văzîndu-le, scriitorul se cutremură. Iar Maria Mihailovna, apropiindu-se de microfon, se ridică în vîrfuri și, cu o voce metalică, răcni de răsună sala :

— Tovarăși ! Astăzi ca niciodată...

— Mai încet ! strigă cineva din public.
— Cum ?
Semăna a vrăbiuță — cînd dădea din cap, parcă ciugulea.
— Nu așa tare ! Mai încet ! strigau din sală.
— N-aud ! răcni triumfător în microfon Maria Mihailovna.
Poftim, acum iar rîdeau.
— Maria Mihailovna, draga mea, se apropie de ea Valentina Stepanovna. Stai cît mai departe de microfon și nu vorbi atît de tare.
Și apucînd-o pe bătrînică de umeri, o mută ceva mai departe. Oh, cît era de ușoară !
— Stai așa și, te rog, nu-ți încorda vocea.
Bătrînica o privi moț ca o vrăbiuță de după ochelari și duse cornetul la ureche.
— Vorbește mai încet ! strigă în cornet Valentina Stepanovna.
Toate astea aduceau a comedie și ea suferea.
— Aha, nu atît de tare ? înțelese în sfîrșit bătrînica.
Și înhățînd foițele, se ridică din nou pe vîrfuri.
— Tovarăși, reluă ea, astăzi ca niciodată literatura are un rol educativ uriaș. Azi o să analizăm operele stimatului nostru Alexandr Petrovici...
(O Doamne ! Și cînd te gîndești că pe scriitor îl chema Alexandr Alexandrovici !)
— Sînt opere de bună calitate. În ele recunoaștem cu ușurință trăsăturile înaintate ale eroilor timpului nostru, ale generației de constructori ai comunismului. Cel mai bine îi reu-

șesc stimatului nostru Alexandr Petrovici (o cerule !) tablourile care înfățișează lupta pentru depășirea planului, împotriva birocratismului și tărăgănelii. Și totuși, nu putem fi de acord întru totul cu aceste figuri. Astfel, printre personajele create de Alexandr Petrovici există unul pe nume Vadim, care în paginile romanului se dovedește a fi un personaj negativ, își îngăduie un șir de fapte amorale, într-un cuvînt, bea de stinge. În calitate de bătrînă învățătoare, vă întreb, Alexandr Petrovici, cui și în ce fel îi poate servi drept exemplu un asemenea Vadim ? Și vă întreb, oare putem educa tineretul cu asemenea exemple, Alexandr Petrovici ?

Se întoarse cu fața spre scriitor și aștepta un răspuns.

— Alexandr Alexandrovici, îi suflă cu implorare Valentina Stepanovna.

— N-aud !!!

— Alexandr Alexandrovici !! strigă în cornet Valentina Stepanovna.

— Aha, acum am priceput, dădu ea din cap. Și vă întreb, oare putem educa tineretul cu asemenea exemple, Alexandr Alexandrovici ?

Scriitorul clătină din cap și — în sfîrșit ! — zîmbi !

— Foarte bine ! se bucură Maria Mihailovna. Vedeți ? A și recunoscut greșeala. Dar să continuăm ! Și din nou puse mîna pe foi. Asemenea exemple ca Vadim nu fac decît să dezorienteze tineretul, să-l împingă pe o cale greșită, calea descompunerii morale. Trebuie să dăm tinerei

generații exemple de real eroism, pe care imitîndu-le... pe care imitîndu-le...

Se apucă grăbită să caute continuarea.

— Ce mai, e clar! ricană un june obez în primele rînduri.

— Lăsați femeia să-și spună focul, se oțărî o roșcovană în salopetă.

Iar bătrînica tot mai frunzărea filele conspectului:

— N-o să-și aștepte timpul... ba nu, nu-i asta... a, da, întruchipează în eroul său... ba nu, nici asta... Mi se pare că e aici: „totul trebuie să fie frumos în om, chipul și hainele, sufletul și gîndurile", cum ne învață marele scriitor rus Anton Pavlovici Cehov.

— O știm noi și pe-asta, spuse flăcăul cel gras.

— Sst! se răsti la el femeia în salopetă.

— Continuarea o am pe o altă foaie, se neliniști iarăși Maria Mihailovna. S-o caut.

Mîinile îi tremurau, foile se răspîndeau, o parte căzură pe jos. Scriitorul sări în picioare, se repezi să le ridice.

— Vă rog, nu... Pentru ce? tot repeta Maria Mihailovna. Sînteți scriitor de renume mondial și ridicați foile de pe jos... Le ridic singură... singură...

Cîteva capete din prezidiu dispărură sub masă. Primul ieși la suprafață scriitorul. Obrazul său lătăreț era stacojiu de efort. Adună foile și le înmînă Mariei Mihailovna. Bătrînica zîmbea și clătina din cap mulțumindu-i:

— Vă mulţumesc. Nu trebuia. Am să spun mai bine aşa, fără hîrtiuţă. E drept, nu la acelaşi nivel, dar din toată inima. Voi spune numai esenţialul : am citit operele dumneavoastră şi am plîns. Şi trebuie să ştiţi că nu plîng uşor. Vecina de apartament mă insultă — şi nu plîng. Surzesc — şi nu plîng. Dar cînd citesc operele dumneavoastră, plîng. Vă amintiţi cum Vadim al dumneavoastră se întorcea de la înmormîntarea mamei ? Nu vă amintiţi ? Păcat ! Am să vă citesc îndată. Am citat aici... Bine, nu mai citesc. Atunci vă spun : am plîns. Aici şi încă în nouă locuri... Am pus semne unde am plîns. Şi pentru aceste lacrimi, Alexandr Petrovici, vă mulţumesc din suflet şi mă închin în faţa dumneavoastră pînă la pămînt.

Şi dîndu-se cu un pas înapoi de lîngă microfon, i se ploconi adînc, ca măicuţele, pînă la pămînt.

Răsunară aplauze. Alexandr Alexandrovici se ridică, ieşi cu mişcări greoaie de după masă şi-i sărută Mariei Mihailovna mîna. Ea-i atinse cu buzele fruntea şi începu să plîngă. Sala vuia tot mai tare. Oamenii se ridicau în picioare, aplaudau şi strigau : „Mulţumim, mulţumim din inimă !“ Tînărul obez din primele rînduri aplauda de-i trosneau palmele. Maria Mihailovna se duse poticnindu-se la locul ei, acoperindu-şi faţa cu batista. În picioare, cu ochii plecaţi, scriitorul bătea şi el din palme, descumpănit. Şi smocul cărunt de pe frunte îi tresărea. În cele din urmă, se aşeză. Îşi reluă locul şi publicul din

sală. Valentina Stepanovna ciocăni în microfon şi se făcu linişte.

—Tovarăşi, pînă acum au luat cuvîntul zece abonaţi. Pe listă nu mai figurează nimeni. Poate că totuşi este cineva care vrea să mai spună cîteva cuvinte? Sau îi dăm cuvîntul lui Alexandr Alexandrovici?

— Lui Alexandr Alexandrovici! Îl rugăm. Îl rugăm, vui sala.

Celimov se ridică greoi, stingherit, cu mîinile căzute. Şi numaidecît se făcu o linişte totală. Numai microfonul ţiuia subţirel.

— Ce-aş putea să vă spun? În viaţa noastră, a scriitorilor, întîmpini de toate, bune şi rele. Şi la drept vorbind, mai multe rele decît bune. Scrii, şi apoi rupi, şi din nou scrii, şi din nou rupi, şi aşa mai departe. Şi te simţi lipsit de har, mizerabil, sfîrşit... Dar ce să vă mai spun! Ba uneori te simţi şi ticălos, ce să ne mai ascundem după deget? Se întîmplă. Dar alteori ai parte şi de lucruri bune. Nu că te laudă în gazete, asta nu! E o pură întîmplare că te laudă, sau te ocărăsc. În schimb cînd îţi dai seama că cineva are nevoie de tine... Nu toţi, ci numai cineva... e mare lucru. Mi-aţi mulţumit astăzi, aici... Nu voi trebuie să-mi mulţumiţi. Vă mulţumesc eu, dragi prieteni. Şi să vă dea Dumnezeu, cum se spune, noroc în viaţă.

Ah, şi ce vuiet s-a stîrnit după aceea, Valentina Stepanovna a trebuit să bată în microfon.

— Linişte! Linişte, vă rog, Alexandr Alexandrovici n-a terminat. Vă rog, continuaţi, Alexandr Alexandrovici.

— Să mai continuu? Nu. Mi se pare că am spus tot.

— Aţi auzit tovarăşi? Spre regretul nostru, Alexandr Alexandrovici a terminat. Îmi permiteţi, tovarăşi, să-i mulţumesc în numele tuturor... În numele colectivului de colaboratori ai bibliotecii, în numele activului de cititori şi al întregii mase a cititorilor...

Urmară aplauze, bocănit de scaune, hîrşîit de tălpi pe podea. Lumea din sală se ridica, ieşea, risipindu-se care încotro. În şuvoiul de oameni se alcătuiau ici colo vîrtejuri. În jurul lui Celimov — îngrămădeală. Unul punea o întrebare, altul îi vîra sub nas o carte pentru autograf, al treilea îl fotografia... Şi dintr-o dată în îngrămădeală se simţi cordialitate şi căldură. Valentina Stepanovna ştia că abia acum va urma un schimb de vorbe, vorbele cele mai pornite din inimă. Întîi aici, în pragul sălii, apoi la garderobă, după aceea în stradă, sub ochii palizi ai felinarelor, pe chei, pe băncile încă umede din parc... Şi uite aşa, seara se lungeşte şi n-ai putere să te smulgi, să pleci.

Toată lumea e atît de drăguţă, de afectuoasă, de inteligentă... Dar nu, astăzi nu va putea rămîne, în nici un caz. Vine Lealka la masă şi mîncare nu-i.

— Alexandr Alexandrovici, vă mulţumesc! Îmi pare aşa de rău că trebuie să plec!

— Ce putem face, Valentina Stepanovna! Dacă trebuie, duceţi-vă. Am să mai stau aici de vorbă cu tineretul dumneavoastră. Ce tineret minunat aveţi!

— Într-adevăr, avem un tineret, de ţi-e mai mare dragul.

— Să mai veniţi pe la noi ! îi strigă o fetişcană cîrlionţată, cu obrazul presărat din belşug cu pistrui.

— Voi veni neapărat.

ŞI CÎND COLO, afară plouase. Pe trotuare luceau băltoace cît toate zilele. Într-adevăr, aveau un tineret pe cinste. După ploaie, teii miroasă şi mai tare. La drept vorbind, un parfum destul de agasant... Ba nu, chiar ticălos. Dulceag, persistent, că-ţi face greaţă... Într-adevăr, ticălos de-a binelea. Cum miroseau şi atuncea teii... Curios, implacabil de persistentă-i memoria. Indestructibilă. Cîţi ani au trecut ! Rana s-a închis definitiv, durerea-i uitată, dar e de ajuns să simtă parfumul de tei şi totul reînvie, de parcă a fost ieri.

O luase pe bulevard. Sub tei şedeau pensionarii. Cu nimburi argintii în jurul cheliilor, bătrîneii jucau domino. Pe bănci, femei cu picioarele umflate butuc, depărtate şi poşetele pe genunchi, ca să ascundă abdomenul buhăit. Pe alei zburătăceau porumbeii şi se jucau copii în nisip.

Înaintea Valentinei Stepanovna mergea un bărbat cu un sacou larg în carouri, şi el pensionar pesemne. Călca mohorît, cu capul netuns, pestriţ de cărunţeală, aplecat pe umărul drept. Şi astfel privit din spate, avea ceva familiar în felul

— Să ne aşezăm, se învoi obosită Valentina Stepanovna.

Se aşezară pe una din băncile pensionarilor. O bătrînă înaltă care hrănea porumbeii la celălalt capăt al băncii se ridică şi se depărtă străpungîndu-i cu săgeţile ochilor.

Volodea se aşeză frecîndu-şi mîinile, încîntat, neîndemînatic, greoi în sacoul său neglijent, cu umerii aduşi şi unghiile nu prea curate. Cum vine asta, n-are grijă de el ?

— Da, multă apă s-a scurs de atunci, îngăimă Volodea. Acum adesea mă întorc cu gîndul la trecut şi văd că probabil noi doi am comis o greşeală.

— Vorbeşte numai despre tine. Eu n-am comis nici una.

— Răutate ce eşti ! Ciulinule ! zise Volodea iarăşi.

(„Atît ar mai lipsi, să mă las impresionată de această splendidă dantură !" îşi zise în sinea ei Valentina Stepanovna.)

— Nu, fără glumă. Întotdeauna mi-ai lipsit, iar acum, cînd te văd atît de tînără, de subţirică şi de plină de farmec... Zău că se zbate ceva în pieptul meu.

— Ai devenit cinic, spuse cu tristeţe Valentina Stepanovna, desenînd ceva cu tocul în nisip. Sau poate ai fost întotdeauna şi doar eu nu observam ?

— Cinic ! Ai dreptate, sînt cinic ! se bucură Volodea. Bine zis. Trebuie să recunosc că fără tine am decăzut oarecum, atît moraliceşte cît şi fiziceşte. Mania e un om minunat, o femeie

său de a merge, ca un fel de grație ce nu-i era necunoscută. El să fie? Bărbatul întoarse capul, și Valentina Stepanovna se convinse că era într-adevăr Volodea. Dar cît de îmbătrînit!

— Valiușa, tu?

— După cum vezi.

— Nu ne-am mai întîlnit tare demult noi doi, îngăimă Volodea. Vreo trei ani, nu? Trebuie să recunosc că de nu știu cîte zile tot mă plimb pe aici, așteptîndu-te. Tot acolo lucrezi?

— Da.

— Va să zică, tot acolo... Ai rămas aceeași. Nu te mai schimbi. Ba parcă ai mai întinerit.

— Trucul e arhicunoscut: spune-i femeii că a întinerit și n-ai să greșești.

— Nu, fără glumă. Știi, de mult visez să te mai întîlnesc. Cînd te apropii de sfîrșitul vieții... ceva te îmboldește să fii alături de cei care ți-au fost deosebit de dragi. N-ai observat și tu?

— Nu, probabil că nu mă apropii de sfîrșitul vieții, spuse Valentina Stepanovna. Tu n-ai decît, eu însă nu.

— Așa ai fost întotdeauna — severă. Te recunosc, ești cea de totdeauna! rîse Volodea și pentru o clipă i se zăriră dinții albi, lungi și frumos modelați. Dantura asta pe care i-o cunoștea atît de bine. Și cît a iubit-o. Dar totul a rămas în trecut, s-a dus.

— Hai să ședem puțin pe o bancă, propuse Volodea. Aș vrea să stau de vorbă cu tine. Numai cu tine. Sînt atît de singur! Nu mă crezi? Îți dau cuvîntul meu!

de treabă, un bun medic, dar îi lipsește, cum să spun... acel ceva care se cheamă eterna feminitate. Închipuie-ți, sînt uneori silit să-mi spăl singur chiloții, maiourile... Firește, nu mi-e greu : locuința noastră e într-unul din noile blocuri, deci, apă caldă și rece, crematoriu pentru gunoi — toate astea nu ne lipsesc. Dar mi se pare oarecum jenant pentru un bărbat să se ocupe de gospodărie, nu crezi ? E împotriva firii. Cu tine n-am avut asemenea probleme. Îmi amintesc ce gospodină minunată erai în cămăruța noastră la mansardă... În mansarda noastră de la etajul șase... Ții minte ?

— Nu mai țin minte. Am uitat.

— Nu cred, rîse Volodea. Femeile nu uită niciodată.

„O Doamne, își zicea Valentina Stepanovna, acest chip, această dantură, acești obraji i-am iubit cîndva. Și cît ! Mă trezeam dimineața cu un «te iubesc» și adormeam cu aceeași vorbă pe buze. În fiece clipă : «te iubesc».“

— Simți cum miros teii ? întrebă ea.

— Desigur. Ce parfum minunat !

— Ei bine, trebuie să plec, spuse Valentina Stepanovna. Mă așteaptă Lealka.

— Apropo de Lealka. Ia spune, cum o duce ? întrebă Volodea cu o privire parcă flămîndă. E mare de tot ? Termină facultatea ?

— E în anul trei.

— Frumoasă probabil ?

— Pentru mine — foarte frumoasă.

— Cu cine seamănă ?

— Cu tine.

— Mă crezi ? Cu asta trăiesc ! spuse el dus pe gînduri. Desigur, nu-ţi vine a crede, dar ăsta-i adevărul. Tu şi cu Lealka — voi sînteţi raţiunea mea de a fi.

— Mă rog, dacă zici tu... Dar e timpul să plec, se ridică Valentina Stepanovna.

Se ridică şi el.

— Valiuşa, poate ai să-mi dai voie totuşi, mie, un bătrînel, să mai dau pe la voi cînd şi cînd ? Să mai bem un pahar de ceai, să mai stăm la taclale, să mai facem haz de o glumă...

— N-are rost.

— Orice ai spune, îi sînt tată.

— Ea nu te cunoaşte şi nici nu vrea să ştie de tine.

— E un lucru dureros, spuse Volodea.

Bătrînul Volodea. Îi era milă, oricum. Îl întrebă :

— Cu sănătatea cum o duci ?

— Binişor.

Îşi luară rămas bun. Avea o mînă slabă, fără vlagă, moartă parcă. Cînd ajunse la capătul aleii, Valentina Stepanovna întoarse capul. Volodea stătea în acelaşi loc, cu mîinile căzute fără vlagă. Sacoul cadrilat părea verzui de departe.

URCĂ TREPTELE SCĂRII fără grabă. „Să nu te grăbeşti, şi pe fiecare palier numeri pînă la o sută“, îi spusese medicul. N-avea ce face.

De acum încolo nu-i rămînea decît să numere. Pînă la ceasul de pe urmă.

Avea în sacoşă trufandale: ridichi, pătrunjel, morcovi, salată. Toate erau proaspete, fragede, de un verde crud. Nu le luase de la stat, le cumpărase din piaţă, de la ţărani. Scump, dar face. Lealka are nevoie de hrană, Lealka e prea palidă.

Pe ultimul, al şaselea palier, Valentina Stepanovna numără pînă la cincizeci şi deschise uşa. Broasca ţăcăni, şi iat-o acasă.

— Vei fi tu, Stepanovna? strigă din bucătărie tuşica Polia, vecina de apartament.

— Eu. Lealia n-a venit?

— N-a venit. Păi s-a dat jos din pat abia pe la zece, şi-a înfoiat pletele şi ţuşt pe uşă. N-a luat nimic în gură, nici măcar o-nghiţitură de ceai. Tot zor şi zor. Să nu fi moţăit în pat pînă la zece, avea timp de toate.... Eu...

— N-a sunat?

— Eu zic că nu. N-am de unde să ştiu. Am bătut afară covoarele. Şi-a ieşit la praf, Maică Precistă! Mi-a umplut ochii. Poate o fi sunat, da eu n-am de unde şti. Pe mine n-are cine mă suna, de aia nici nu alerg.

Aşa era cu Polia, de cînd lumea: Tu o vorbă, ea douăzeci. Valentina Stepanovna îşi agăţă pardesiul în cuier şi trecu la ea. În odaie era răcoare, fereastra — deschisă şi perdeaua albă umflată de vînt ca o pînză de catarg.

Se aşeză la masă, să chibzuiască. Întotdeauna îşi făcea socoteala înainte de a se apuca de treburile casei. Se socoti nu prea îndelung — vreo

trei minute. Să orînduiască toate cum trebuie, una după alta, ca să fie gata la timp. Să-i ajungă vreme pentru fiecare fără să se grăbească.

...Să aleagă și să curețe legumele — una; să pună supa la fiert — doi, iar cînd va fierbe supa, să clătească rufele — trei...

Socotea în sinea ei, îndoind de fiecare dată cîte un deget.

Lealka veșnic rîdea de ea și-i scornea tot felul de porecle pe chestia asta.

— Batalionul unu, pe loc repaus, batalionul doi — înainte marș... Leit comandant de oști!

— Nu se poate fără o socoteală, trebuie să știi ce și cum faci. Mie de-aceea îmi ajunge timpul pentru toate, iar ție nu...

— Zi cum vrei și ce vrei, dar la așa ceva nu mă pricep și pace. Nu știu să mă planific.

— Cînd vrei, la toate te pricepi, Lealka.

Așa era într-adevăr. Cînd voia, Lealka putea orice. Însă după toane. Îi venise într-o vreme toana cusutului. Își cususe o rochie de seară. Veneau prietenele și rămîneau paf. Dar ce, numai o rochie? Rochia e un fleac. Cususe și pantaloni lui Oleg! I-a mai venit după aceea și o toană culinară. Făcuse rost de undeva de o carte de bucate din secolul optsprezece, se pare. Fîlfîie șorțulețul pestriț, se vîntură brațele subțirele mînjite cu făină pînă la cot...

Polia stă alături cu burta scoasă înainte.

— Da parcă-așa se face coca? Unde s-a mai văzut s-o plămădească careva ca alde tine? Cînd îi nedospită, apoi nedospită rămîne, iară cînd îi cu drojdie, cu drojdie. Tu le amesteci

pe toate: drojdie, bicarbonat, opăreală. Capsomană-i, Doamne iartă-mă. Şi toate numai după carte. N-ar sta să-ntrebe pă-i mai bătrîni, ferit-a Sfîntul... Aşa să ştii. La noi cînd îi cu drojdie, cu drojdie, iar cînd îi nedospită, nedospită...

— Ascultă, Polia, tu ai greşit vreodată? o întreabă Lealka.

— Nu. Dar cum vine asta că am greşit?

— Foarte simplu. Ţi s-a întîmplat cîndva să n-ai dreptate?

Polia chibzuieşte cinstit şi răspunde cu modestie:

— Nu ţin minte. Parcă nu mi s-a întîmplat.

...Cu toate acestea plăcinta ieşise pe cinste: crescută frumos, semeaţă, rumenă... A gustat din ea pînă şi Polia, după care spuse codindu-se: „Parcă n-ar fi rea", dar o drese numaidecît: „Ei, da la noi plăcinţile-s mai arătoase..."

Tot aşa pe toane mergea şi învăţătura Lealkăi. Un semestru numai cu zece, spre bucuria Valentinei Stepanovna şi cu fotografia afişată pe tabla de onoare a fruntaşilor la învăţătură, iar celălalt începînd cu un doi. Şade lungită şi fumează: „Nu mai vreau la şcoală, vreau să mă mărit!"

— Nu ţi-ar fi ruşine! Tu care eşti atît de capabilă...

— Nu se ştie încă de ce sînt capabilă. Poate că în mine se pierde o viitoare cîntăreaţă.

De aici, încă o toană, a muzicii. Şi-a cumpărat o chitară şi învaţă să cînte după un manual. Apoi cîntă din gură în zdrăngănit de chitară,

foarte sîrguincios și tot atît de fals. Căci a călcat-o elefantul pe ureche.

— Nu, Lealka, în tine nu se pierde o cîntăreață.

— Cînt tare urît?

— Desul de...

— Atunci explică-mi cum de s-a îndrăgostit Borka de mine, cînd o făceam pe Carmen? Află că tocmai pentru că-i cîntam.

— Nu „pentru că-i cîntai", ci, „deși îi cîntai".

— Halal de așa mamă! Fiară, nu mamă. O mamă adevărată își adoră orbește odrasla — înțelegi? — orbește. Și-i plămădește o copilărie de aur. Ai înțeles ori ba? Și acum, verificarea. Nu-i așa, șoricelule, că eu cînt tare frumos?

— Da de unde...

— Vai și amar de tine, șoricelule. Sinceritatea o să te piardă, ascultă la mine. Și totuși, te iubesc...

Te privește o clipă cu capul plecat într-o parte, apoi chițăie o dată subțirel și se năpustește ca o nebună să te sărute:

— Of, dulce mai ești, șoricelule! Și cît de mic și cît de drăgălaș!

Ei, dar ajunge. E timpul să meargă la bucătărie. Să curețe legumele — unu, să pună supa la fiert — doi.

Valentina Stepanovna se duse la bucătărie, luă lighenașul de pe poliță, dintr-un cui, tocătorul. Toate le avea puse la locul lor, fiecare lucru pus în cuiul lui. Nu din pedantism, ci din economie de timp.

începu să aleagă legumele. Lîngă ea, Polia spăla rufe gheboşîndu-şi spinarea deasupra albiei din tablă zincată care văzuse multe.

— Polia, mai bine ai fi luat maşina mea de spălat. Spală mult mai repede. Ieri, într-o oră, am spălat o mulţime de rufe...

Aoleu, nu trebuia să înceapă. Cu Polia o păţeşti. Cum tragi de lănţişor, pălăvrăgeala începe să curgă val, de nu se mai opreşte. Uite şi acum...

— Maşina ! ! ! Am mai văzut noi maşini ca alde asta a voastră. În orice treabă — maşina. Curînd o să născociţi maşină de şters mucii la nas, sau de făcut nevoile...

(În ochii Poliei, Valentina Stepanovna este întruchiparea intelectualităţii, cu toate păcatele şi slăbiciunile ei.)

— ...Nu, Stepanovna, n-am nevoie de maşina ta. N-aş lua-o să mi-o dea pe degeaba, darmite să mai plătesc mii de ruble. O învîrţi şi-o tot învîrţi, nici tu nu ştii la ce. Ba încă după ceas. Patru minute fix. Fie că-s rufele albe, fie că-s negre, ori murdare, totuna. Patru minute. Dar eu cu mîinile mele patru minute frec ? Poate că mă uit la lumină să descopăr fiecare petişoară, cît de mică. Deunăzi Maruska aia de jos a spălat şi ea cu maşina — să mori de rîs, nu alta. Le-a pus toate grămadă şi dă-i şi învîrteşte. Au ieşit nişte rufe, de latră şi cîinii la ele.

(„Maruska a de jos", vecina de la alt etaj, era ţinta permanentă a săgeţilor neiertătoare ale Poliei.)

— E mai greu să speli cu brațele, oftă Valentina Stepanovna.

— Ție, drăguțo, orice ți-e greu. De, nu mai țipă tinerețea-n tine, da de inimoasă, inimoasă. Sînt și eu cam la anii tăi, da iacătă, mai pietroasă. M-a călit munca. Și-ai să vezi tu c-am să spăl rufe mai dihai ca mașina ta.

— Cum vrei mata...

Polia se apleacă din nou deasupra albiei și, zvîcnind din omoplați de enervare, se pune pe spălat. Valentina Stepanovna taie morcovii. E liniște. Numai rufele clipocesc în albie, și cuțitul bocăne pe tocător : boc, boc, boc.

„Bine că tace. Are și omul dreptul la puțină liniște."

Din păcate, nădejdea nu i-a fost îndreptățită. Polia încă nu se săturase de vorbă.

— Să vezi, Stepanovna... Duska Savrasova are un nepot. Tînăr, da căpos, nu așa. Are atîta cultură-n căpățîna lui, de-a mirare. Știi, a terminat școala tehnică. Înainte vreme, cînd pleca la vreo chermeză, mi ți-l vedeai ieșind pe ușă spălat și călcat, de ziceai că-i înger. Și la șold cu tranzistoru... Mă rog, toate după cuviință. Ne uităm la el, Duska și cu mine, și ne crește inima în piept de bucurie Pîn-la urmă i-au dat o cameră așa că s-a mutat de la tuș-sa. De dus o ducea bine, ce să zic, numai că de la o vreme începuse a-i cădea părul. Azi așa, mîni așa, ce-i vine în minte drăguțului — să se însoare. Duska ce să aibă împotrivă, că doar nu la ea șade. Zis și făcut. Se duce la sfat cu una. O vreme a mers cum a mers. De la un timp încoace însă începe

dumneaei să-şi facă de cap. Zurbagioaică în lege. Rufe albe, cenuşii, trandafirii. de care or fi, le fierbe la un loc, auzi dumneata ! El tace. Pînă la urmă însă dă cu pumnu-n masă. Ea, în loc să se potolească, şi mai dihai. Auzi mneata — umblă cu sutien legat cu sfori. Iacătă unde-o ajuns cu neobrăzarea. Văd eu că n-or să aibă ei trai împreună, se despart, cum te văd şi mă vezi.

(Cînd Polia laudă pe unul, pe altul trebuia neapărat să-l ponegrească. De obicei însă, nu se laudă decît pe ea.)

— Auzi neobrăzare, sutien legat cu sfori ! Aşa ceva nu-ngădui ! Măcar că lucrez ca paznică de rînd şi n-am terminat universităţile voastre, sau cum, Doamne, le mai ziceţi, dar am şi eu cultură la cap, să nu crezi. Bărbatul meu, răposatul, bea de stingea, dar eu răbdam şi răbdam. Şi cînd bora în stare de beţie, ştergeam şi tăceam chitic, nu ca altele, care te fac de rîs în faţa vecinilor. La mine aşa ceva nu s-a pomenit. Îi spălam rufşoarele, i le cîrpeam, i le călcam — albe ca laptele, de se făcea lumină-n casă...

Tăcu. Se lăsă liniştea. Se auzeau numai rufele plescăind, frecate de mîinile ei.

— Da ce-am vrut să te întreb, Stepanovna, se învioră deodată Polia. Gagicu s-a-mbolnăvit ori nu mai vine, hai ?

— Despre cine vorbeşti, Polia ? se prefăcu a nu-nţelege Valentina Stepanovna.

— Chiar nu pricepi ? îşi miji Polia ochii a viclenie. Despre cine aş putea vorbi decît despre Olejek al vostru ? Că doar chioară nu-s. Butuc

nesimţitor să fi fost şi tot băgam de seamă. V-a bătut cît v-a bătut pragurile şi deodată parcă a intrat în pămînt, nici tu bonjur, nici tu du-te-ncolo. Ba şi Lariska parcă-i scoasă din sicriu — ori poate crezi că nu văd? Se boieşte, se sulemeneşte, degeaba, parcă-i aia cu coasa de dincolo de mormînt.

Valentina Stepanovna tăcea.

— Te-ascunzi de mine, hai, te-ascunzi? Nu se cade. Că cine să le priceapă astea mai cu inimă ca o muiere? Ori poate îţi doresc ţie sau Lariscăi răul? Că doar sub ochii mei a crescut fetişcana, mai deunăzi umbla pe sub masă: tuşa Polia-n sus, tuşa Polia-n jos. De puţine ori i-am şters mucii de la nas? Iar tu, coada la spinare şi tule-o la servici. Ia-o de unde nu-i. Noroc că Polia era aici, n-avea unde să fie în altă parte. Un copil nu-i o mîţă. Mie mi-e milă şi de mîţe, darmi-te de copil. Şi cînd colo, te fereşti de mine, de parcă aş fi taleanca pompierilor, ori mai ştiu eu ce.

— Polia dragă, nu te supăra. N-am ce-ţi ascunde, crede-mă. Nici eu nu ştiu nimic.

— Că te ascunzi, că nu, tot aia-i. Se vede cît de colo. Nu piteşti mîţa-n sac, degeaba. A umblat flăcăul cît a umblat, da uite că i s-au încurcat cărările. Şi fetişcana nu-i în apele ei. Da nu cumva e şi cu icre?

— Doamne fereşte, ce tot îndrugi, Polia? Şi ce expresie! De ani de zile te aud şi nu mă pot obişnui cu jargonul ăsta al dumitale.

Şi Valentina Stepanovna împinse cu cuţitul verdeaţa în supa tulbure care fierbea.

— Iaca na, s-a supărat. Cică am nu știu ce jargon, exclamă cu mirare Polia. Te mai rugai și-aldat să nu mă beștelești cu asemenea vorbe. Că tare-mi sînteți subțiri dumneavoastră, mai subțiri ca firul de păianjen. Ori poate tu n-ai fătat plozi? Ori poate n-ai vorbit cu vreunul? Ai și fătat, ai și vorbit, da uite că-nchizi gura omului. Mai bine ai avea grijă de rufele Lariskăi. Că-i îngălată, nu vezi? Nu și le spală, le zvîrle colo și dincoace, iar ție nici că-ți pasă.

— Mă ierți, Polia, îmi plesnește capul de durere, îndrugă Valentina Stepanovna și se retrase la ea în odaie. Ca într-un adăpost antiaerian.

...Să clătească rufele — trei... Mai clătește-le dacă poți. La bucătărie e Polia. Ce limbuție uimitoare! Probabil din pricină că nu citește. Asta îi ține loc de lecturi. Ce-ar fi s-o deprind cu cititul? Nici o nădejde. Mai degrabă mă dezvață ea de carte.

Ca să nu-și piardă vremea, Valentina Stepanovna se apucă să șteargă praful. Ce treabă liniștitoare! Mîinile-s ocupate, iar capul liber să gîndească ce-i place, nimeni nu te bombăne, nimeni nu mormăie alături. Poți gîndi ce-ți poftește inima, de pildă, la conferința de astăzi. Dar nu, n-avea chef să se gîndească la ea, nu-i dădeau pace gîndurile despre Lealia și Oleg.

În perete atîrna o fotografie: Lealia și Oleg la pădure ci schiurile. Oleg — înalt, zvelt, chipeș, cu părul brun, pieptul larg cuprins de un pulovăr. Obrazul frumos cu pielița mată ca de ceară. Sprîncenele negre îmbinate deasupra nasului. Și

alături Lealka arcuită ca un lujer, de parcă nici n-ar atinge pămîntul, un picior aruncat în sus şi-ntr-o parte, rîde în hohote, iar părul e pudrat cu zăpadă...

Ţîrîi telefonul. Valentina Stepanovna ieşi pe sală şi ridică receptorul.

— Tu eşti, şoricelule ? spuse de departe glasul drag, nedesluşit, îngroşat.

— Eu, iubito. De unde vorbeştı ? Te aştept. Avem salată.

— Oho, salată ! În regulă. Îmi place salata. Mă auzi, şoricelule ? Te iubesc. Pricepi ?

— Pricep. Cînd vii ?

Vocea Lealkăi întîrzie o clipă, apoi, înfrîngîndu-se parcă, rosti :

— Nu ştiu. Curînd. Nu m-a sunat nimeni ?

— Nimeni. Cel puţin de cînd sînt acasă. Poate s-o întreb pe Polia ?

— Nu. Nu-ntreba.

— Bine. Fie. Atunci te aştept ?

— Ne-am înţeles.

Valentina Stepanovna puse receptorul în furcă. Dar n-apucă să se depărteze că se auzi un nou ţîrîit. O, Doamne, măcar de-ar fi Oleg !

— Eu sînt, Valiuncik !

— Jana ! Dar unde ai dispărut atîta vreme ?

— O, e o poveste întreagă. Închipuie-ţi, sînt din nou îndrăgostită.

— Dumnezeule !

— Fie că te îngrozeşti sau nu, va trebui să mă accepţi aşa cum sînt, virtuoasă prietenă.

Tri-la-la ! Mă condamnaţi, stimată Valentina Stepanovna ?

— Să te condamn ? Mă bucur pentru tine.

— Ştii, cel mai mult i-au plăcut picioarele mele. Zice că în picioare stă toată eleganţa secolului.

— Nu cumva e un prost ?

— Mmm... mai ştii ? Dar nici eu nu sînt prea deşteaptă. Aşa-i ?

— Poate că ai dreptate.

— Întotdeauna, Valiuncik, ţi-am apreciat sinceritatea. Tot mai eşti şcolăriţa care-ţi toarnă adevărul verde-n faţă ?

— Nimic de zis, frumoasă şcolăriţă ! Nu mai am mult şi voi fi bunică.

— Cu-um ? Deja ? Lealka ?

— Da de unde, ce ţi-a venit ! Pur şi simplu m-am referit la vîrstă.

— M-da... vîrsta e coşmarul nostru al tuturor... Şi totuşi, nu-ţi vine să te desparţi de iluzii, aşa-i ?

— Doar ştii că de-ale mele m-am despărţit de foarte multă vreme.

— Şi eu deasemeni. Dar din timp în timp ele renasc din cenuşă. Doar ştii că de anul trecut renunţasem definitiv la dragoste. Mi-am zis — ajunge. Şi cînd colo, ca un uragan a dat peste mine iarăşi. Simt că mă prinde ca un vîrtej, mă prinde, mă prinde... Nu, Valiuncik, aşa ceva nu poţi exprima la telefon. Îmi dai voie să trec pe la tine ? Tu ce faci acum ?

— Prepar cîte ceva pentru masă. O aştept pe Lealka.

— Vin la tine numai pentru un minut. Unul mititel. Stau puțin, fumez o țigară și ia-mă de unde nu-s. Se poate ?

— Firește.

— Te pup.

— Și eu te aștept.

...Ce ți-i și cu Jana asta. De rîs și de plîns în același timp. Și totuși ține la ea. Nu-i lucru de glumă să-i simți umărul lîngă al tău toată viața. Am stat în aceeași bancă la școală, am lucrat la aceeași masă. Am dus împreună greul și necazurile războiului. Să nu fi fost Jana, noi două ne duceam pe copcă. Lealka se și îmbolnăvise, mititica, de scorbut. Și cine a salvat-o ? Jana. Fructe, lămîi... Și cînd ? În toiul războiului... De unde ? Cînd o întrebai, numai rîdea : „Am cîștigat prin muncă cinstită". Cunoștea nu știu care administrator de la un depozit. Cine s-o judece ? În tot cazul, nu eu.

Iar pe atunci, micuță, Lealka era, oh, atît de frumoasă ! Sfîșietor de frumoasă. Se opreau trecătorii pe stradă și o priveau cu lacrimi în ochi : ce copil extraordinar ! Părul negru ca pana corbului, ochii verzi, privirea severă, iar genele... ca niște măturoaie.

De mult n-am mai văzut-o pe Lealka brună... În fiecare săptămînă altă culoare : cînd ca spicul pîrguit, cînd ca mahonul... Nu demult a venit căruntă, cu o nuanță liliachie în păr, cică nu-i mare lucru — decolorezi părul și pui un pic de cerneală.

— Lealka! Iar ai schimbat culoarea? Ai milă... Doar ştii că-s bolnavă de inimă.

— Omul trebuie să meargă în pas cu vremea, şoricelule. Ai grijă să nu rămîi în urmă. Şi, în general, despre ce-i vorba? Părul e al meu? Al meu. Buzele — ale mele? Ale mele. Dacă vreau le vopsesc, le vopsesc şi basta. Nu-ţi place, cumătra mea? Prin tine vorbeşte secolul nouăsprezece.

— Doar nu-s născută în secolul nouăsprezece. O ştii prea bine, Lealka.

— N-are a face. Cu sufletul eşti tot acolo. Vai, şi ce secol confortabil! Totul clar ca la Polia: albul numai alb, negrul — negru de-a binelea... Ai vrea să mă vezi pură şi neprihănită ca o porumbiţă, de parcă aş fi coborît din povestirile lui Turgheniev, cu undiţa în mînă, plecată peste un iaz bătrîn? Un fel de Liza Kalitina...? „Un cuib de nobili“?

— Îndrugi şi tu...

— Şi ce dacă îndrug, şoricelul meu! Tinerelul meu! Frumuşelul meu!... Numai cît fac urechiuşele astea ale tale ca două camee. Dar părul? Aproape că nu ai fire cărunte. Of, te sugrum, te sugrum!

— Dă-mi drumul, zănatico...

Dar s-o vezi pe Lealka la oglindă, mare comedie. E captivant s-o priveşti cum „îşi face obrazul“. Buzele strînse şi mina gravă, aproape îndurerată, creionul dermatograf în colţul ochiului verde... O trăsătură, două, şi ochiul înviază, prelung, misterios, migdalat... Urmează freza-

tul genelor cu un briceag neascuţit. Cu acest briceag genele sînt îndoite în sus una cîte una. Iar briceagul trebuie să fie neapărat neascuţit. O dată Oleg cel pedant, găsind pe masă briceagul, l-a ascuţit. Ce să spun, grozav serviciu, cît pe ce să-şi taie Lealka genele. După care briceagul a fost tocit anume pe marginea unui ghiveci cu flori.

Of, şi Oleg ăsta ! Ce i-o fi lipsit ?

Dar iată că sună la uşă. A venit pesemne Jana. Chiar aşa, ea e. I-a deschis Polia şi, bombănind, s-a întors în bucătărie. Nu poate s-o sufere.

— Bună ziua, Valiuncik, bună ziua, sufleţelule, o strînge Jana în braţe. Nu ţi-am pus o ştampilă ?

— Mi se pare că nu. Intră.

De după uşa bucătăriei răzbate monologul Poliei :

— Muierea uşărnică e ca fusul strîmb : ţop încoace, ţop încolo ! Habar n-are că i-a trecut vremea, că ar fi tocmai să se gîndească la suflet. Azi-mîni împlineşte o juma de veac ! da ei ce-i pasă, se împopoţonează, şi gata. Iar Lariska se ia după dînsa. Păi cum, se putea !...

— Da ce tot mormăie Polia acolo ? Cu cine vorbeşte ?

— Singură. Aşa face. Tu n-o lua în seamă.

— Şi se înfoiază şi se împăunează de ţi se face greaţă, zău aşa, se auzi limpede de după uşă. Azi-mîni plineşte cincizeci, da ei îi arde de împopoţoneală — genunchii goi, iar pe sub genunchi vinele ca marea albastră... La ce folos ?

Tot nu sai mai sus de nas şi n-ajungi mai deşteaptă ca mă-ta şi ca tat-tu. De, dacă eşti bătrîn, bătrîn rămîi şi pace. Vremea nu curge îndărăt, iac-aşa.

— Asta-i despre mine ?

— Da de unde ! Despre ea. Să mergem.

...Jana se tolăni în fotoliu, picior peste picior. Într-adevăr, uimitoare picioare, nu vor să recunoască dreptul vremii. Scoase o ţigară şi-o aprinse.

— Cam aşa stă treaba, Valiuşa. Am întîlnit din nou în drumul vieţii iubirea.

Jana se exprima întotdeauna în stilul acesta elevat. Şi, ciudat lucru, nu te dezgusta. Chiar îi stătea bine.

— Şi cine-i el ? întrebă Valentina Stepanovna.

— Un marinar. Un intelectual. Ştii, am o slăbiciune pentru epoleţi şi trese. Nu degeaba femeile din toate timpurile au îndrăgit militarii. Aurul, chivărele, tunicile, dolmanele...

— Tu ştii ce-i aia dolman ?

Jana căzu pe gînduri.

— Un fel de sabie ? întrebă ea.

— Nu prea. Mai degrabă un fel de tunică.

— Aşa mi-am zis şi eu : un fel de tunică. Ah, vremea noastră e atît de ştearsă : kaki şi iar kaki. Uniforma marinarilor întotdeauna mi-a dat emoţii. Crede-mă sau, dacă vrei, nu mă crede, dar ăsta-i adevărul.

— Te cred cu dragă inimă.

— Întotdeauna îţi baţi joc de mine. Fireşte, sînt caraghioasă. Slăbiciunea asta a mea pentru

sexul tare e o trăsătură pe care mi-o cunosc din totdeauna. Cînd întîlnesc în cale dragostea, uit de toate şi mă aprind vîlvătaie.

— Dar unde l-ai găsit ?

— O, e un roman întreg. Ne-am întîlnit la coadă la bilete. Eu cumpărasem unul pentru Soci, el pentru Mineralnîe Vodî. Ne-am luat cu vorba, am rîs, el îmi fredona „*Oci ciornîie*..." Una alta. „Trebuie, zice, să mergi neapărat la Soci ?" — „Neapărat." — Te-aşteaptă cineva acolo ?" — „Nu mă aşteaptă nimeni, sînt liberă ca pasărea cerului." — „Atunci, zice, mai bine am pleca amîndoi la Mineralnîe Vodî." Şi m-a cuprins ca un vîrtej... În ochi numai cercuri, cercuri. Şi am plecat la Mineralnîe Vodî.

— Aşa deodată ?

— Nu, nu deodată. Peste două zile. Fireşte, între timp m-am pus la punct, am pensat sprîncenele, am vopsit părul — nu vezi ? „Gama cu reflexe." Nu te uita la rădăcină, acolo a mai crescut. Tu uită-te aici. O nuanţă splendidă. Taiorașul mi l-a făcut Anna Markovna. Răscroiala mînecilor mai joasă, fusta în pliuri moi. Mi-am făcut rost şi de o poşetă la culoare, pantofi ungureşti cu tocul cui — îi ştii. Într-un cuvînt, eram ca o regină... Arătam perfect onorabil. Mai mult de treizeci şi opt nu mi-aş fi dat pentru nimic în lume, şi tu ştii ce ochi format am cînd e vorba de vîrstă. Totul a fost ca un vis minunat...

— Şi cît a durat visul ?

— Două săptămîni. Pînă am terminat banii.

— Banii lui ?
— Nu. Ai mei.
— Şi el ?
— A rămas acolo. La despărţire avea ochii plini de lacrimi. Mi-a dat cuvîntul că mă cheamă la telefon cum se întoarce.
— E însurat ?
— Mi se pare că da... Mă condamni, Valiuşa ?...
— Pe onoarea mea că nu.
Deodată Jana îşi îngropă nasul în moliciunea spătarului şi se porni pe plîns. Un plîns în hohote.
— Jana, iubita mea, ce-i cu tine ? Te-am jignit cumva ?
— M-am jignit eu însămi...
— Te implor, nu plînge. Eu nu sînt Polia. Înţeleg totul.
Jana scutură din cap. Şuviţele de un castaniu deschis, „gama cu reflexe", se risipiră şi printre ele se întrezăriră altele negre, presărate cu cărunţeală.
— Mi-am adus aminte, Valiuşa, de Leonti Ivanovici... (Leonti Ivanovici era răposatul soţ al Janei, generalul.) Lîngă el eram ca într-o cetate. De-ar fi trăit, nimic din toate astea nu s-ar fi întîmplat. Săruta şi văzduhul din jurul meu. Of, blestemata de singurătate ! Nu, n-ai să înţelegi...
— Doar sînt şi eu singură.
— Tu o ai pe Lealka.
— Aşa e. O am pe Lealka.

... Se linişti brusc. Ridică fruntea, îşi şterse ochii şi zîmbi.

— Ştii, am avut totuşi un noroc turbat că nu m-am îngrăşat. Din spate mă iei drept o fetişcană, nu-i aşa ?

— Aşa-i.

— Mă duc... Am stat niţel, am fumat o ţigară, am vărsat cîteva lacrimi. Ce bine e cînd ai lîngă cine să verşi cîteva lacrimi !

— Vino la mine oricînd, la orice oră.

— Să vărs cîteva lacrimi ?

— Şi să rîzi, nu numai să verşi lacrimi.

— O, prietenie, tu eşti aceea... Valiuşa, prietena mea devotată.

— De totdeauna. De cînd lumea.

— Condu-mă, te rog, mi-e frică de Polia.

Valentina Stepanovna o conduse pînă la ieşire.

— Trîntoriţă ! se auzi foarte clar de după uşa bucătăriei.

Jana îşi trăgea viteješte mănuşile.

— La revedere, Valiuncik. Rămîi sănătoasă. Sărut-o pe Lealka.

— Mai vino pe aici.

Uşa se închise, pe scară ţăcăniră tocurile cui. Iar în bucătărie monologul Poliei continua.

— Mie nu-mi trebuie bărbat. Ce-ai de la el ? Nimica decît murdărie. Spală-l şi tot spală-l... şi duhneşte urît. Da cine-i după uşă ? Tu, Stepanovna ? Intră, nu te ruşina. Ori poate nu spun drept ? La anii ei şi-i umblă gîndul la bărbaţi ! Mai mare ruşinea ! Cît fusei tînără, eram foc, nu alta ! Dar acuma numa bărbat nu-mi tre-

buie. Dă-mi-l pe de gratis şi nu-mi trebuie. Ce-ai de la el decît murdărie? numa duhoare. Fără o juma de votcă nici că-ţi vine în casă. Păi dacă-i aşa, mai bine mă duc la biserică. Bărbat nu-mi trebuie...

Valentina Stepanovna se îndepărtă încetişor şi, strecurîndu-se la ea în odaie, închise uşa. Trebuie să mai fac nişte găluşte, dar las-o încolo de supă. La bucătărie-i Polia. E de-a dreptul uimitor cum un singur om e în stare să-i tiranizeze pe toţi ceilalţi, fiindcă i se pare că are întotdeauna dreptate.

Nu-i rămînea decît să şteargă praful. Într-adevăr, ce neglijentă-i Lealka! Să vezi numai ce-i pe masa ei! O poşetă, conspecte, pixuri, creionul dermatograf, portjartierul, un ciorap. I s-a dus un fir, va trebui să i-l remaieze...

Valentina Stepanovna apucă poşeta Lealkăi, dar într-un fel stîngaci şi din poşetă curseră pe jos, tot felul de mărunţişuri: rujul, pudriera, cîteva ruble mototolite, nişte hîrtiuţe... Se apucă să le culeagă de jos lăsîndu-se în genunchi. La fel ca scriitorul, cînd a ridicat foile conspectului... Una din hîrtii, despăturită îi atrase atenţia şi fără să vrea citi:

„Savcenco Larisa Vladimirovna... anul naşterii 1940... se trimite la secţia ginecologică a maternităţii Nr. 35, pentru întrerupere de sarcină... 6-7 săptămîni..."

Pentru o clipă cerul luminos de după fereastră clipi, de parcă voia să închidă ochii, de parcă nu voia nimic să mai vadă.

Rămase o vreme în genunchi, apoi adună lucruşoarele şi se ridică ţinîndu-se de colţul mesei. Le puse înapoi în poşetă. Totul era absurd şi imposibil, absolut imposibil. Mai citi o dată hîrtia. Nu se înşelase.

Bine, fie şi aşa. Îngrozitor, dar fie şi aşa. Îngrozitor că mi-a ascuns-o. Şi eu care credeam că n-are taine faţă de mine.

Valentina Stepanovna se duse la bucătărie şi stinse gazul de sub oala cu supă. Slavă Domnului, Polia lipsea. Pe urmă se întoarse în cameră şi se aşeză în fotoliu. Dar fotoliul nu o primea. Îşi strînse picioarele sub ea şi puse capul pe braţul lui. Aşa mai merge. Aproape că n-o doare. Închise ochii. În stradă lărmuiau copii. Vîntul smucea perdeaua şi aducea în odaie parfuml de tei.

TOT AŞA MIROSEAU TEII şi în blestemata aceea de vară. Ţin minte, eu stăteam aici, el dincolo. Eu, cu faţa spre fereastră, el întors cu spatele.

— Valiuşa, nu-mi vine a crede că vorbeşti serios. Chiar vrei cu adevărat să plec ?

— Vorbesc foarte serios.

— Nu fi zăbăucă. Înţelege odată că aşa ceva nu înseamnă nimic. O mică aventură şi atîta tot. M-am aprins. Se întîmplă.

— De ce m-ai minţit ?

— Te-am minţit ? Nu cumva crezi că trebuia să ţi-o servesc pe tavă ? Mersi. Mi-ai fi făcut

un scandal monstru și ai fi stricat totul... Iar eu țineam prea mult ca raporturile dintre noi să rămînă aceleași, pentru a ți-o spune.

Și toate astea i le spunea Volodea. Nu, cu neputință. Nu putea să le spună el. Exclus!

— Valiușa, ascultă-mă, faci din țînțar armăsar. Dar înțelege o dată: te iubesc. Cealaltă e zero pentru mine, nu înseamnă nimic. Bine, dacă vrei, am să rup cu ea... Vrei?

.... Cum de nu înțelegea că nu-i vorba de altă femeie, ci de minciuna dintre noi?

— Nu-i vorba de altă femeie.

— Dar atunci despre ce...?

— De mine e vorba. Nu te mai iubesc. Pleacă.

— Bagă de seamă, ai să regreți.

Și a plecat. Țin minte senzația aceea: lumea întreagă se frîngea, se sfîșia în două, de sus pînă jos. Și în același timp mă încolțea gîndul că încă nu-i prea tîrziu. Că pot să-l mai ajung din urmă, să-l chem înapoi. Uite țigara lui în scrumieră: mai e vie. Mai fumegă. Ce mai stai atunci? Aleargă, cheamă-l înapoi. Și bufnetul ușii de jos. S-a sfîrșit.

Dar nu, Volodea așa cum îl știusem nu mai exista. Se despicase în două, dedubîndu-se: cel dinainte, al meu, îndrăgit, și aproape ca propria-mi mînă și celălalt — cel nou, surd, și crud. Strein. Și nu-mi dădea pace gîndul: cum de îndrăznește străinul acesta să umble în trupul lui Volodea al meu? Ucigașul...

Cînd lumea se despică în două, omul e buimăcit. Se petrecuse ceva inimaginabil, ceva cu

neputinţă, şi totuşi se petrecuse. Omul nu e în stare să cuprindă toate aceste contradicţii şi i se pare că piere. Ce absurditate! Omul poate să îndure mult mai multe. Şi chiar pierind, supravieţuieşte. Supravieţuieşte, uită, se vindecă.

...De Lealka nu i-am pomenit nimic. La ce?... ca să-i fie milă?... Încă o minciună între noi. Dar nu, pe atunci nici vorbă de Lealka. Ziceam că-i băieţaş şi o să-l cheme Volodea. Iar băieţaşul abia se zămislise, nici măcar nu aveam siguranţa. Îi spun mai tîrziu, mi-am zis. Şi nu i-am spus de loc. Abia peste vreo doi ani a aflat întîmplător că exista Lealka...

La început însă gîndul nu-mi era la Lealka. Mă gîndeam la Volodea. Şi mă întrebam: cînd s-a ivit? Cînd mai zăcea zăpada sub fereastră sau venise primăvară? Mi se părea foarte important să aflu unde anume sfîrşea Volodea din trecut şi începea cel nou. Era foarte important să descopăr linia de demarcaţie dintre ei, şi să dau cu barda o dată pentru totdeauna.

Cu toate acestea în ziua aceea m-am dus la servici. La bibliotecă Jana pălăvrăgea cu cititorii. Lîngă măsuţa ei era întotdeauna coadă. Mă văzu de cum am intrat şi se îngrozi:

— Valiuşa, ce-i cu tine? Eşti verde la faţă.

Mie mi-era groaznic de rău. Jana mă duse la toaletă. Acolo, ţin minte ca acuma, stăteau găleţi cu var. Într-una zăcea şi o bidinea. Dar mai ales podeaua de mozaic în pătrate galbene şi rosii o văd ca acum, venea spre mine ameţitor. Jana îmi ţinea capul. Pe urmă m-am simţit ceva mai bine.

— Valiuşa, iubita mea, spune-mi, nu-i vorba de-o... ?

Dădui din cap.

— Dumnezeule, ce interesant ! O să ai un baby mic.

Pe atunci era pasionată de cinema şi în special de Hollywood şi vorbea numai cu „baby“ şi „darling“.

— Volodea pesemne e în al nouălea cer ?

— Volodea nu ştie.

— Cum aşa ?

— Jana, tot ai să afli, aşa că-i mai bine să-ţi spun de pe acum. Nu mai există nici un fel de Volodea. Ne-am despărţit.

... Lacrimi în ochii negri ai Janei. Ce preţ au cuvintele ? Lacrimile sînt mai grele...

— Valiuncik, îmi dai voie să te întreb un singur cuvinţel ? Unul mic de tot ?

— Nu.

— Nu despre Volodea. Unde nu se poate, nu se poate. Dar despre „ăsta“. Pe el ai să-l laşi sau îl lichidezi ?

Şi „el“ era Lealka.

— Nu ştiu, Jana, nu ştiu nimic.

... De aici începe o existenţă stranie, asemănătoare delirului. Zăceam în pat şi mă gîndeam. De la lucru plecam fix la sfîrşitul programului — eram grăbită. Intram în casă, mă întindeam pe divan cu faţa la perete şi mă gîndeam. Suna telefonul, eu nu răspundeam. Numai inima bătea alarmată la fiecare ţîrîit. O auzeam bătînd cu ciocanul în urechi. Vecina ciocănea în uşă :

— La telefon !

Nu răspundeam. Apoi striga în telefon :

— Nu-i acasă ! Sau poate doarme !

Iar inima tot bătea și bătea, apoi puțin cîte puțin se liniștea. Peste o jumătate de oră iarăși suna telefonul și din nou începea să bată inima. În timp ce eu repetam în sinea mea doar o singură frază bizară :

„Dacă ești tu, fii blestemat, fii blestemat !"

Și din nou mă gîndeam. Mereu la același lucru : unde să trag hotarul între ei doi ? Dincolo se afla Volodea cel de altădată. Pe acela îl iubeam. De partea asta era cel nou. Pe el se cuvenea să-l urăsc. Iar hotarul dintre ei se dădea cînd încolo, cînd încoace... Uneori cel nou se contopea cu cel de altădată... Erau clipe cînd mi se părea că Volodea al meu n-a existat niciodată. Și atunci îi strigam celui nou, de parcă ar fi fost aievea înaintea mea : „Ascultă, nu cumva vrei să-mi răpești totul pînă la ultima fărîmă ?" Și dimpotrivă, în unele clipe cel de altădată se infiltra în ăsta nou... ceea ce era și mai cumplit... Căci în asemenea momente eram în stare să iert, să-l chem înapoi... Și-mi amintesc așa de bine de o scamă pe spătarul divanului care se vîntura încolo și înapoi, legînîndu-se sub respirația mea... Nu mai dereticam de loc în odaie și nici de mîncat nu mîncam. Și nu eram în stare să văd pe nimeni în afara Janei. Numai pe ea o puteam suporta. Mare lucru cînd un om nu te scoate din fire ! Și Jana nu m-a scos din fire niciodată. Îți umbla prin odaie de colo-colo și îngîna un cîntecel pe sub nas... Mai mătura aici, mai ștergea praful colo,

Se ducea la oglindă — bucle, gene, una-alta. Ori își făcea singură cu ochiul hoțește. Darul imitației îl avea din naștere, ca maimuțele. Ridica o sprînceană și imediat vedeai omul. Sau îți vorbea despre rochii într-o șoaptă tainică, izvorîtă de undeva din străfundul pieptului, plină de patimă, de parcă ar fi fost o stea de la Hollywood.

— Un model, *very nice*... Mînecile bufante, umerii ridicați, dar nu mult, numai cît să steie bine. Și-ți iese un pătrat moale, înțelegi ? Fustița în șase clini pînă mai jos de genunchi, nițeluș cloșată... gulerul bordat...

O ascultai și te mai lăsa durerea din inimă. Parcă ai fi privit dincolo de nenorocirea ta la o frumoasă pasăre multicoloră zburătăcind fără griji. Asta era Jana. Cînd te uitai la ea, toată era din bucățele. Și fiecare bucățică luată cu împrumut de undeva, privită separat nu arăta cine știe ce grozavă. Dar toate laolaltă o alcătuiau pe Jana. Pe sentimentala, generoasa, smintita și draga de Jana.

Despre Volodea nu vorbeam. Așa ne înțelesesem. Și Jana se ținea de cuvînt. Și cît îi venea de greu cîteodată, și-ar putea da seama numai unul care o cunoaște. Să nu vorbească despre ceva era un lucru tare greu pentru dînsa. Într-o zi s-a pregătit însă anume — ba și-a rujat și buzele cu liliachiu — și mi-a spus așa :

— Valiuncik, te rog dă-mi voie să-ți spun ceva... Crede-mă, am să fac un infarct dacă nu

mă lași. Tu știi cît îmi ești de dragă. Doar n-am de gînd să stărui să te întorci la Volodea...

— Nu vreau să aud nimic...

— Dar trebuie să te gîndești la viitor, nu? Doar îți vreau numai binele. De asta poți să fii sigură. Ascultă, dacă ai hotărît să lichidezi, atunci nu amîna, căci are să fie prea tîrziu.

...Nu înțelegeam nimic în toate astea și nici nu vroiam să știu. Nu mai avusesem niciodată de a face cu asemenea lucruri. Trebuia să mă afund într-o lume a crimei, să fac un tîrg, să mă ascund, să mă strecor hoțește... Citisem în ziare despre diferite cazuri în care atît femeia, cît și medicul erau deferiți justiției. Urma deci să devin o criminală, posibilă să ajungă pe banca acuzaților. Și totuși, fără asta nu se putea. Ce să mai fac și cu acest al treilea Volodea? Aveam destulă bătaie de cap cu cei doi.

Și Jana îmi aranjă totul. Mă duse la doctor. Un oarecare Vladimir Kazimirovici. Avea niște haine din stofă străină... Și o voce grețoasă, parcă se prăjeau jumările-n tigaie. Iar obrazul oacheș, curat și îngrijit, inteligent... Jana îmi dăduse toate asigurările că Vladimir Kazimirovici are mînă ușoară: „Ai să vezi și tu, lucrează extraordinar! Mai mare dragul." Eu ce să fac — m-am supus! Pe atunci n-aveam nimic al meu, nici voință, nici vreo dorință...

— Indubitabil, mă lămuri savant Vladimir Kazimirovici. Sarcina certă. În ceea ce privește intervenția chirurgicală, poate că n-o să fie nevoie de ea, dacă ne luăm la timp toate măsurile cuvenite...

Întotdeauna vorbea întortocheat Vladimir Kazimirovici. În fraze lungi și emfatice, de parcă ar fi umblat de jur împrejurul sensului, în opturi...

Îmi propuse să urmez „un tratament facil și nedureros“ cu injecții. Douăzeci și cinci de ruble una. Un medicament sosit direct din străinătate, care nu te obligă la nimic, în schimb poate să dea rezultate. Am început să vin la injecții... Doctorul locuia la Karpovka. Într-o vilă cît un palat, din piatră, cu două etaje și tot confortul : gaze, baie, telefon. Și o grădină cu un amoraș stupid. Păsările îi făcuseră în cap și amorașul plîngea. Blestemata de vilă ! Și către ea ducea o străduță umbroasă, năpădită de tei... Crengile lor se aplecau pînă peste garduri, împovărate cu flori. Atunci am înțeles cît poate să fie de ticăloasă mireasma de tei.

...Dar injecțiile nu-și făceau efectul. Vladimir Kazimirovici spunea de fiecare dată : „Poate astăzi, poate mîine. Mai așteaptă !“ În ce mă privea nu mai credeam în injecțiile acelea... Asemenea pescarilor dibaci, Vladimir Kazimirovici mă prinsese în cîrlig și mă ducea de colo-colo. luîndu-mi cîte douăzeci și cinci de ruble de fiecare dată, ca să-mi poată smulge mai ușor mia ce-i era asigurată. Iar mia n-o aveam, așa că m-am împrumutat de la Jana.

Vladimir Kazimirovici era tare blînd și mieros. De fiecare dată cînd îi dădeam mîna la plecare, mi-o reținea în palma sa. Și mie mi se părea că strîng în pumn o broască rîioasă... Și uite așa a mers o vreme...

— Drăguţă doamnă, tratamentul nostru a luat sfîrşit, se îndură el într-o zi. Din păcate însă n-a dat rezultatele scontate. Din partea mea, v-am anunţat din timp în mod loaial că nu garantez succesul în proporţie de sută la sută. Este adevărat ?

— Şi ce-i de făcut, doctore ?

— Dacă nici acum, ca şi mai înainte, nu arzi de dorinţa de a... hm... păstra fătul, atunci va trebui să ne întîlnim încă o dată ca să aplicăm o metodă mai puţin plăcută. În schimb mai certă.

Aşa vorbea, întortocheat, Vladimir Kazimirovici...

Ce-mi rămînea să fac ? Am acceptat. Îmi ceru banii înainte, căci „mi s-a întîmplat nu o dată să văd cuconiţe slabe de înger ştergîndu-o cum s-ar zice, chiar de pe masa de operaţie..."

Ne-am înţeles în toate privinţele : rămăsese pentru vineri seara, după ora zece, cînd se va întuneca de-a binelea. Nimeni nu trebuia să mă conducă şi nici să mă întîmpine. Aşadar, conspiraţie perfectă. Îmi ceruse să aduc cu mine două cearceafuri sterilizate prin fierbere, şi călcate cu fierul fierbinte pe ambele părţi. „Te previn că rufele nu se restituie." Acte nu aveam voie să iau cu mine. După intervenţie nu puteam rămîne la vilă mai mult de zece minute : „Cîte nu se întîmplă. Răspunderea e mare, ştiu. Însă eu nu mă tem de răspundere, îmi spuse la despărţire Vladimir Kazimirovici. Repet, nu are voie nimeni să te petreacă şi nici să te întîmpine."

Veni și ziua de vineri. Era seară, se întuneca treptat și în sfîrșit se lăsă noaptea. Mă aflam din nou în tramvai, în drum spre vilă. Durerile și riscul care mă așteptau acolo nu m-au preocupat cîtuși de puțin. Tot lungul drumului nu m-au chinuit decît cei doi Vladimiri. Mai rău, mi se părea că și eu însămi mă despicasem în două și nu mai vedeam unde sînt cea de totdeauna și unde nu. În general părea că totul se sfîrșise și se destrămase. Mîrșăvia mă înconjura din toate părțile, eu însămi mă înrobisem ei... Cînd am ajuns în fața vilei, era întuneric beznă — o recunoscui numai după amoraș. Mă apropiai de portiță, vîrîi mîna printre stinghii, să dau la o parte cîrligul. Dar... ca din pămînt răsări cineva lîngă mine. O rază de lanternă îmi biciui obrazul...

— Actele dumitale, cetățeanco...

SUNĂ. A VENIT CINEVA. Asta nu e Lealka. Ea nu sună așa, ci totdeauna tare, stăruitor, voios. Pe cînd soneria asta era atît de slabă. Numai un : țîr — și atît. Valentina Stepanovna continua să șadă în fotoliu, cu capul sprijinit de brațul lui aspru.

— Nu-i nimic, o să deschidă Polia.

Ușa scîrțîi încetișor și în odaie intră Lealka.

— Ești aici, șoricelule ? Ce-i cu tine ? De ce stai pe întuneric ?

— N-am nimic. Stau și eu așa. Nu mă simt prea bine.

— Ce s-a întîmplat? Ia dă fruntea încoace. E rece! Simulezi, şoricelule. Am să aprind lumina, se poate? Aşa-i mai bine. Mi-e foame de mor. Unde ai pus salata?

— N-am făcut-o, spuse Valentina Stepanovna. Ia şezi colea.

Slabă, deşirată, cu picioarele lungi şi îmbrăcată cu o rochie verde-cenuşie, scurtă, mai sus de genunchi, leit un greier, Lealka se lăsă pe divan. Un greieraş în lege. Cînd se aşeză, genunchii i se proptiră în bărbie. Palidă, cu cearcăne devorîndu-i jumătate de obraz.

— Ascultă, Lealka...

Lealka scoase o agrafă din păr şi o strînse între dinţi:

— Vrei să mă prelucrezi, şoricelule, nu-i aşa?

— Nu. Vreau doar să-ţi povestesc ceva.

— Să auzim. Dă-i drumul...

— ŞI CE S-A ÎNTÎMPLAT după aceea?

— După aceea am luat-o la picior. Niciodată în viaţă n-am alergat atît de iute. Ei fluierau, eu alergam ca vîntul. Norocul meu că aveam picioare tinere şi puternice. La drept vorbind, nici acum nu-s de lepădat, slavă Domnului, mă mai poartă...

— Va să zică, ai scăpat de ei?

— Închipuie-ţi. Fluierăturile au început să se audă mai slab, tot mai slab, şi în cele din urmă nu s-au mai auzit de loc. Eu însă tot mai alergam. Bocceluţa o zvîrlisem încă de la în-

ceput, de cum o luasem la goană, aşa că fugeam cu braţele goale, fără bani, fără nimic. Şi ştii ce bine mă simţeam alergînd astfel ?... Îmi dădeam seama că scăpasem de toţi : de miliţieni, de doctor şi de judecată...

— Pe-atunci te trimiteau în judecată pentru asta ?

— Pe-atunci te trimiteau în judecată pentru orice.

— Şi ce-a fost după aceea ?

— După aceea n-a fost nimic. Cu sufletul la gură am ajuns în staţie — cînd colo, tramvaiul parcă mă aştepta. Afară era beznă, iar tramvaiul te îmbia cu geamurile sale mari, luminate puternic... Un tramvai frumos, parcă anume pus la dispoziţia mea. Am dat buzna în vagon. Toată lumea se uita la mine : eu, roşie, zburlită, fericită... Numai ce m-am urcat că tramvaiul a şi pornit. Vine controlorul, dar eu n-am bilet. Şi nu mi-a dat amendă — de ce, nu ştiu nici azi. Cum am sosit în oraş, numaidecît m-am dus la un telefon public, ca să-l sun pe Vladimir Kazimirovici. Mă temeam că l-au arestat din pricina mea. Cînd colo, nimic. Nici nu s-a speriat prea tare. „Nu te alarma, zice, sînt deprins să răspund." Şi m-a rugat să poftesc marţi. „Vineri, zice, e zi cu ghinion." Ei, şi i-am tras atunci un perdaf în lege.

— Nu mai spune ! Nu prea-mi vine a crede. Şi ce i-ai zis, mă rog ?

— N-am să mai vin, zic, niciodată la dumneavoastră. Sînteţi un ticălos.

— Chiar așa? Dar ai fost vitează, nu glumă. Și nu ai leșinat numaidecît de remușcări?

— Nu. Dimpotrivă. Am mai adăugat încă ceva: „În ciuda dumitale, zic, am să nasc zece plozi la rînd..."

— Ceea ce era o vădită exagerare. Și după aceea ce a mai fost?

— După aceea te-ai născut tu.

— Ce poveste drăgălașă...

...În coridor se auzi ceva căzînd și vocea Poliei:

— Trîntorițele naibii! bombănea ea aproape plîngînd. N-ai liniște nici la miez de noapte. Stau la taclale și nici că le pasă de alții. Ziua dorm și noaptea se foiesc ca lunaticele... Toate pe dos, nu ca la oameni. Ba nu, de data asta nu mă las, fac schimb de locuință orice ar fi, fac schimb și pace...

LA POLIGON

În memoria lui F. V.

FOAIE DE ZBOR

1.07.1952 *Nr. 18942*

Comandantul navei *Lt. Nocikin A. V.*

LISTA PASAGERILOR

Nr.	Gradul și titl.	Numele și prenumele	Observații
1	general-maior S.T.I.	Sivers A. E.	
	colonel-ing.	Cehardin D. G.	responsabil
	maior-ing.	Skvorțov P.S.	
	civili	Teotkin N. T. Romnici L. K. Djaparidze M. G. Manin I. F.	
	Comandant al O. P.		(semnat) Lugovoi

I

DIMINEAȚA ACEASTA VĂRATICĂ din preajma Moscovei abia se trezise din somn și

se întindea galeş. Iarba căruntită de rouă, ce se culcase peste noapte, se ridica alene, şi picuri grei, ca de argint-viu, i se scurgeau de pe mustăţi. Cocoşii se strigau săteşte nestingheriţi. Pe cîmpul de zbor avioanele încremenite în nemişcare semănau a peşti mari ce stau la pîndă. Soarele sculat cu hărnicie din zori se reflecta piezis şi risipit în aripile lor. Deasupra gheretei cu aparatele meteorologice vîntul proaspăt şi tărişor umfla „ciorapul“ în carouri albe şi negre, ca tabla de şah. De altminteri, vîntul acesta care bătea dinspre nord-vest era favorabil.

Lîngă clădirea aeroportului, pe băncile joase, aşezate în trei laturi, se instalaseră cu bagajele alături călătorii, în aşteptarea decolării. Nisipul galben, curat al platformei, inscripţia de pe tăblia de placaj — „Se fumează numai aici!“ — coşurile de hîrtii confecţionate din cămăşi de bombe — toate laolaltă creau atmosfera încordată, specifică aerodromurilor.

Maiorul Skvorţov, însărcinat cu conducerea cursei, un ofiţer înalt, cu obrazul ars de soare, în uniforma de campanie strînsă bine cu centura peste mijloc, se vîntura de colo-colo cu pasul său iute, preocupat, lăsînd impresia că e prezent peste tot.

În gura lui sclipea un dinte de metal. Pe o ladă mare cu inscripţia „Fragil“ se aciuiase un bărbat uscăţiv, între două vîrste, în uniformă de general; era rebegit, se vede, căci îşi ţinea mîinile vîrîte adînc în mînecile mantalei de ploaie cenuşii, cu petliţe albastre. Ai fi crezut că doarme. Cel puţin ochii săi ascunşi după

lentilele ochelarilor erau paşnic închişi. Cîţiva civili forfoteau pe lîngă bagaje. Sprijinindu-se pe lungile-i picioare, desfăcute în compas, o femeie înaltă, în pantaloni, muta cu băgare de seamă cutii cu aparate. O ajuta un bărbat de statură mijlocie, voinic, în civil, cu chelia lucind oglindă, arsă de soare. Omul lua fiecare cutie şi o clătina, ducînd-o la ureche. La una din cutii zăbovi, ridicînd în sus un deget.

— Ce-i, Teotkin ? îl întrebă femeia.

— Lucrul dracului, ce să fie — nu-i imobilizat conţinutul. Vorbea cu vădită satisfacţie.

— Ian te uită cîtă emfază ! zise, atent la scenă, un ofiţer de artilerie cu figura cam descompusă şi ochii supărător de albaştri. „Nu-i imobilizat conţinutul" ! Aţi băgat de seamă, dragii mei, cît de mult îi place mîncătorului de hîrtie să se împăuneze cu florile elocinţei ? Intr-o slavonă-bisericească modernă, ca să zic aşa ! Trec deunăzi pe o stradă şi cînd colo, o inscripţie : „A se ocoli săpăturile" ! Grozav spus, nu ? O adevărată perlă a poeziei birocratice. Un stil demn de condeiul lui Trediakovski !...

— Cine vorbeşte aici de Trediakovski ? întrebă generalul cel uscăţiv, deschizînd numai un ochi.

— Eu, tovarăşe general.

— A-a, colonelul Cehardin ! Bucuros să te văd. Moţăiam pe lada asta, cînd deodată aud o voce cunoscută, care, ca totdeauna, face demagogie. Degeaba vorbeşti aşa despre Trediakovski. L-ai citit ori poate îl judeci numai din auzite ?

— Recunosc că din auzite, tovarăşe general, se învoi Cehardin şi, mototolind ţigara încă în-

treagă, își aprinse alta în loc. Nu izbutesc să fiu la curent nici măcar cu literatura contemporană.

— Foarte regretabil, colonele. Merita să-i faci atîta cinste. Ia să vedem care dintre cei de față l-a citit pe Trediakovski ?

Teotkin nu se lăsă așteptat. Deschise gura și zise :

Ecaterina, o !
A plecat la Țarskoe Selo.

— Poftim ! Iarăși nefericita asta de „Ecaterina, o !“, se strîmbă generalul, de parcă-l dureau măselele. Spre știința dumitale, e un apocrif.

— Cum ați spus ?

— Apocrif, repetă generalul. Așa se cheamă o operă pe o temă biblică socotită a fi greșit tratată și respinsă de biserică. Sînt convins că Trediakovski n-a scris „Ecaterina, o !“. Căci este unul din marii poeți ai Rusiei ! De pildă... generalul se încruntă și, coborînd vocea, rosti solemn :

Tu glasul meu, o nalte cer,
Mi-ascultă, alta nu-ți mai cer.
Pămînt, ascultă-al meu cuvînt,
Căci slova mea cu ploi, cu vînt
Pe munți și-n văi și-al ploii cînt,
Va curge-n ierbi și-n flori de mint...

— Chiar că nu-i rău ! observă Cehardin.

— Nu-i rău ? Ba-i minunat ! Cîtă măreție, cîtă forță ! „Tu glasul meu, o nalte cer, mi-as-

cultă..." Care altul din poeții Rusiei ar fi cutezat să vorbească atît de direct cu cerul ?

— Maiakovski, spuse Cehardin.

„Hei, tu de colo, domnul cer !"

— Așa e, uitasem.

Și generalul închise iarăși ochii.

Disputa dintre Teotkin și femeie, întreruptă pentru cîteva clipe, fu reluată :

— Doar singur le-ai împachetat, spunea ea cu ciudă, și tot dumneata cauți pricină ?

— Autocritica este o forță care pe toate le pune în mișcare, rîse Teotkin. Și cînd rîse, chipul său cu două șiruri de dinți puternici și cizelați ca niște perle alese pe sprînceană deveni dintr-o dată mai atrăgător. Chelia mare, lucioasă, simpatică, nu-l îmbătrînea.

— Cine-i dînsa ? întrebă cu jumătate de glas maiorul Skvorțov, chemîndu-l deoparte pe Teotkin, și arătă cu o mișcare a bărbiei femeia.

— Proiectanta noastră, Lida Romnici. Ce, n-o cunoști ? Strașnică femeie, măcar că-i numai piele și os.

— Am auzit de ea. E din grupa lui Volkorezov, aceea care lucrează în unitățile militare ?

— Îhî.

— Ziceam că Romnici e bărbat.

— Mulți zic așa. Cum îți place ?

— Tare-i slută.

— După mine, nu-i chiar tare. Ce-i drept, m-am mai deprins cu ea.

Din clădire ieşi pilotul, un lungan şleampăt, cu combinezonul descheiat. Skvorţov se apropie de el.

— Ascultă, unde-s aici mai-marii dumitale?

— Dar ce s-a întîmplat?

— Am sosit cu un grup de lucrători şi bagaje pentru o cursă specială la Lihariovka. Foaia de zbor e la mine. Decolarea fixată pentru şase patruzeci. De ce nu ni se dă plecarea?

Vorbea cu o anumită eleganţă, subliniind tonul oficial printr-un limbaj economicos adecvat. Lunganul nu răspundea însă nimic şi doar îşi îndesa pipa cu tutun.

— Cine-i comandantul navei? întrebă în cele din urmă Skorţov.

— Eu, îngăimă lunganul fără chef.

— Te întreb: pe cînd decolarea?

— Cînd o fi, o să decolăm.

— Binevoieşte a raporta după regulament şi spune-ţi numele. Executarea! se înfurie Skvorţov.

— Comandantul navei, locotenent Nocikin, raportă pilotul luînd cam fără chef poziţia de drepţi.

— Aşadar, te întreb, locotenent Nocikin, de ce se întîrzie cursa?

Pilotul se înmuie din nou în combinezonul său descheiat, îngînînd pe gînduri:

— Nu dă...

— Fleacuri! Am telefonat eu şi mi s-a spus că se poate zbura. Ce-nseamnă asta?

— Nu iau la bord pe membrii de familie. N-am voie, se oţărî Nocikin arătînd-o cu pipa pe Lida Romnici.

— Aiureli ! Dînsa nu-i membru de familie, ci proiectant din cadrul unităţilor militare. Inginerul Romnici. Se poate să nu fi auzit de ea ? O cunoaşte întreaga Uniune.

— N-am auzit, strecură printre dinţi Nocikin. Oricum, e femeie. Şi cu o femeie la bord nu decolez, orice s-ar întîmpla. Pînă nu primesc un ordin în acest sens,

— Dar e trecută în foaia de zbor ! Poftim, priveşte, la numărul cinci : Romnici L. K.

— Ce-are a face ? Acolo poţi să treci şi o pisică.

Nocikin scutură pipa de genunchi şi, întorcînd spatele maiorului, se îndreptă spre gheretа cu două uşi, deasupra cărora scînteiau în soare, proaspăt zugrăvite, un „B“ şi un „F“. Skvorţov se întoarse la însoţitorii săi. Doar nu era să se ducă după el şi acolo !

— De ce se întîrzie decolarea ? întrebă generalul.

— Comandantul navei, locotenentul Nocikin, refuză să ia la bord o femeie.

— Dar ce, avem şi femei cu noi ?

— Într-un fel, da. Pe inginerul proiectant Romnici, ataşat pe lîngă unităţile militare.

— Bine-a zis cine-a zis : „Unde sfîrşeşte ordinea, începe aviaţia“, exclamă nu fără venin Cehardin. În locul dumitale, l-aş pune pe acest Nocikin să stea ca la drapel. Să ştie cum se stă în faţa superiorilor...

— Nu e cazul, îi obiectă Skvorţov. N-ar fi în spiritul tradiţiilor aviaţiei noastre. Regulamentul e regulament, dar comandantul unei nave, ori-

care ar fi împrejurările, este *persona grata*. Regulamentul, s-ar zice, nu se extinde și asupra lui... Poate vorbiți dumneavoastră cu el, tovarășe general !

— Eu ? La ce-ar folosi ?

— Epoleții de general nu-s lucru de glumă...

— Bine, fie. Punem la treabă și Icoana Maicii Domnului de la Iversk, cea făcătoare de minuni, rînji generalul ridicîndu-se și porni spre ghereta cu pricina.

— Halal aviație ! nu se mai potolea Cehardin. Nu în zadar spune și Tiorkin că...

„Aviația o-njură generalii și majurii..."

— Din păcate nu poți zbura călare pe o țeavă de tun.

— Ce-i drept, e drept. Asta așa-i.

— Lăsați. Îi bagă mințile-n cap generalul Sivers.

Între timp Sivers se apropiase de pilotul proaspăt ieșit din gheretă. Trezindu-se cu el în față, locotenentul Nocikin luă poziția de drepți, cu pipa lipită de vipușcă.

— Să trăiți, tovarășe general.

— Salutare. Dacă nu mă-nșel, locotenent Nocikin ?

— Întocmai, tovarășe general.

— Dar ce ai acolo, locotenent Nocikin ? întrebă generalul Sivers, arătînd cu degetul subțire și sarcastic cocîrjat avionul.

— Un avion, tovarășe general.

— Avion ? Și eu care credeam că-i closet zburător. Pentru bărbați.

— Unde vedeţi closet, tovarăşe general ?
— Pentru bărbaţi. Cunoşti, nu ? „B“ şi „F“. Trebuia să fi zugrăvit un „B“ pe uşa avionului dumitale. Vorba ceea : simplu şi limpede.
— Nu vă înţeleg, tovarăşe general, îngăimă chinuit Nocikin. E avion, nu closet.
— Locotenente, vederea te înşală, acela e closet, nu avion.
Nocikin stătea posac, cu ochii în pămînt.
— Glumiţi, tovarăşe general ?
— Da de unde. Nici prin minte nu-mi trece. Nu fac decît să repet gluma celebrului matematician David Hilbert, de care sper că ai auzit, nu-i aşa ?
— N-am auzit, tovarăşe general !
— Ei vezi ! oftă cu amărăciune Sivers. Va trebui să mă ocup de educaţia dumitale. Aşadar, ascultă. În secolul trecut, cînd celebra matematiciană Emmy Noether, de categoria Sofiei Kovalevskaia a noastră... n-ai auzit nici de dînsa ?
— Nu, tovarăşe general !
— Halal ! Aşadar, cînd Emmy Noether era pe punctul de a fi aleasă profesor la Universitatea din Göttingen, unii bărbaţi învăţaţi de felul dumitale i-au respins candidatura pe motiv că e femeie, or, o femeie, spuneau ei, nu poate fi membră a senatului universităţii. Recunoşti argumentarea ?
— Întocmai, tovarăşe general.
— Şi atunci, marele matematician David Hilbert, despre care n-ai mai auzit, ceea ce nu-l împiedică să fie mare, l-a întrebat pe preşedinte... (Aici generalul rosti tare şi răspicat cîteva cu-

vinte în limba germană.) M-ai înţeles, locotenente Nocikin ?

— Nu, tovarăşe general. De la absolvire n-am mai avut prilejul să-mi reîmprospătez cunoştinţele de engleză...

— Spre cunoştinţa dumitale, am vorbit în germană, nu în engleză, şi iată ce spusesem : „Nu cumva senatul e baie de aburi, că n-au voie femeile ?“ Spiritual, nu-i aşa ?

— Da, tovarăşe general.

— Iar acum, înarmat cu teoria înaintată, cred că ai să zbori şi cu o femeie la bord, nu-i aşa ?

— Întocmai. S-avem iertare, tovarăşe general.

— Apropo, ţine seama, apărător al patriarhatului ; nu-i politicos să spui „s-avem iertare“. Pentru că asta înseamnă că te scuzi înaintea dumitale însuţi şi te descarci de orice răspundere. Oamenii bine crescuţi spun : „scuzaţi“ sau „vă rog să mă scuzaţi“, iar după regulament se spune : „îmi cer scuze“. Ai înţeles ?

— Înţeles, tovarăşe general, s-avem iertare. Permiteţi să mă retrag ?

— Ce să mă fac cu dumneata ? Poţi pleca.

Nocikin făcu un stînga-împrejur impecabil şi porni glonţ spre avion, timp în care generalul Sivers se întoarse la platforma pentru fumat.

— Ce se aude, tovarăşe general ?

— În ordine. Decolează. În asemenea situaţii, lucrul cel mai indicat e să-i zgîndăreşti omului imaginaţia.

— Vă mulţumesc. M-aţi scos din impas, tovarăşe general.

— N-ai pentru ce, dragul meu.

Începu îmbarcarea. Lăzile erau transportate pe scară cu mare grijă.

— N-o întoarce cu fundul în sus! N-o întoarce, zbiera Teotkin, că altfel te-ntorc eu pe tine!

Alături, Lida Romnici, în picioare, privea lăzile cu nespusă suferință. Și abia acum observă Skvorțov ce ochi mari, cenușii și triști are. Nu, nu era slută, cum i se păruse, ci numai foarte slabă, bolnăvicios de slabă. Cureluşa ceasului mare, bărbătesc de la încheietura mîinii stîngi juca liber încolo și încoace. Pantalonii mototoliți făcuseră genunchi, însă și asta avea ceva de eleganță. Dar mai ales călca pămîntul nu știu cum simplu. Simplu și ferm. „Halal femeie!", își spuse în sinea lui Skvorțov.

Cît timp dură îmbarcarea, în cabina de navigație Nocikin îi povestea încetișor pilotului secund, locotenentul Kudreavțev, pățania cu Sivers:

— Să fi văzut ce m-a frecat... Măi, da ce m-a frecat!... N-am cuvinte să-ți spun... Pe englezește și în tot felul. Mi l-a citat și pe un oarecare David Hilbert. Ai auzit de ăsta?

— Nici în vis! Îi cam place să te lase cu gura căscată. Parcă nu știi ce a pățit Sanka Krivțov cu dînsul?

— Tehnicianul ăla cu mustăcioară? Modelistul?

— Îhî. Cică mergea pe stradă, era într-o iarnă, așa că avea pe cap căciula cu urechi, dar dezlegată. Pricepi cum stă treaba? Merge el, cum îți spun, pe stradă, cînd colo dă nas în nas

cu Sivens. Generalul venea în pas dănţuitor, de parcă n-avea gradul care-l are. Îl zăreşte şi-i face semn: „Ia vino olecuţă!“ Sanka dă fuga, ce să facă? — i se muiaseră picioarele, nu alta. Face drepţi, cum scrie la carte, iar generalul îl plesneşte uşurel peste urechi cu mănuşa şi zice de colo: „Ce eşti mata? Locotenent sau vreun spaniol, hai?“ Sanka înlemnise acolo. „Locotenent...“, zice. „Aşa-a? Credeam că eşti spaniol.“ După care îi întoarce ţanţoş spatele şi-şi vede de drum, iar Sanka rămîne locului cu ochii holbaţi. Multă vreme n-a putut să uite...

2

DESPRINZÎNDU-SE DE SOL, avionul lua înălţime anevoie parcă. Unul din planuri urca în sus, celălalt cobora în jos. Oamenii alunecau pe scaunele lor metalice, rabatabile. În ochiurile rotunde ale hublourilor pămîntul ce se depărta vertiginos apărea mereu mai mărunt în detaliile sale, ca de jucărie, şi incredibil de pur. Un autobuz roşu se tîra ca o buburuză de-a lungul panglicii sclipitoare a şoselei. Urechile ţi se înfundau. Lăzile prost fixate în lăcaşuri zăngăneau cutremurîndu-se şi alunecau într-o parte. Toate se cutremurau şi vibrau din pricina huruitului motoarelor.

— Curat cutie de conserve, oftă Teotkin. Zdrăngăne de ţi-e mai mare mila.

— De, nu-i un avion de pasageri, obiectă tînărul deşirat de lîngă el, semănînd a adolescent, cu gîtul lung şi nişte ochi negri care priveau cu devotament. O maşină militară serioasă, numai din metal.

— Mulţumesc pentru explicaţii ! Bine că mă lămurişi tu, Vanea-Manea, că vezi, nu ştiam, rîse Teotkin din toată inima.

Vanea Manin lucra la institutul numărul şapte şi era arhicunoscut tuturor ca omul gata oricînd să explice oricui şi orice. I se zicea de obicei Vanea-Manea.

— Într-adevăr, numai confortabilă nu-i zdrăngănitoarea, spuse sfătos un bărbat bălai. În cămaşa lui de un cenuşiu-deschis, semănă a mînătărcă răsărită după ploaie.

— Şi dumneata de unde eşti ? Tot de la şapte ? îl întrebă prietenos Teotkin.

— A, nu, eu sînt de la cutia douăzeci. Inginer Djaparidze.

— Îmi pare bine. Teotkin. De la K.B.-ul lui Perehvatov. Dar cum de te cheamă Djaparidze ?

— Te referi la exteriorul meu bălai ? O pură întîmplare. M-a adoptat tatăl vitreg, gruzin get-beget. Din naştere sînt Liutikov, nu Djaparidze. Dar ia spune-mi, care sînt condiţiile de existenţă ?

— Unde ?

— Păi acolo, la Lihariovka.

— Suportabile. Se poate trăi.

— Luai cu mine niscaiva cîrnaţi bine afumaţi.

— N-ai făcut rău.

Avionul sparse covorul de nori și își luă cursul pe linie orizontală. Acum motoarele huruiau mai ritmic, iar lăzile își regăsiseră liniștea.

— Ei, ați terminat cu scamatoriile voastre pentru luarea vitezei ? întrebă generalul Sivers, fără a se adresa cuiva anume.

— Întocmai, tovarășe general, răspunse Skvorțov.

— Perfect. Acum pot să trag și eu un pui de somn. Cu cît dormi mai mult, cu atît faci păcate mai puține.

— Dar n-o să vă deranjeze dacă stăm la taifas ? sări cu deplină politețe Vanea-Manea.

— Vă rog, nu vă sinchisiți.

Cu toate acestea, flecăreala se potoli.

— Am avut pe vremuri un prieten. Kolea Nefediev, spuse deodată generalul Sivers, fără să deschidă ochii. Bun băiat, fie-i țărîna ușoară, a căzut exact acum zece ani, în iulie una mie nouă sute patruzeci și doi. Iar lui Kolea al meu îi plăcea grozav să doarmă. Și treaba asta o trata, cum să zic, într-un fel profesional. Îi zicea acestei ocupații „a ședea pe spate". Și mai ales îi plăcea să doarmă acompaniat de tăifăsuială... Nici măcar tirul de artilerie nu-l deranja...

Generalul tăcu.

— Și după aceea ?

— După aceea, nimic... Am spus asta fără vreun scop anume. Pur și simplu mi-a venit să pomenesc un om de treabă.

Se lăsă tăcerea.

Acum avionul zbura lin, ca un fier de călcat pe o rufă, afundîndu-se din cînd în cînd în go-

luri și revenindu-și imediat. Era frig, scaunele metalice se făcuseră ca gheața. Dincolo de hublouri erau minus treizeci și cinci de grade.

— Un om echivalează cu zero virgulă trei zecimi calorii, sparse liniștea Teotkin. Rog pe tovarăși să respire.

Maiorul Skvorțov se uita prin hublou. Un peisaj celest în ramă ovală. De cînd zboară — s-ar putea spune că de cînd lumea e atașat la aviație — și tot nu s-a putut obișnui cu priveliștea asta care se deschide înaintea ochilor de cîte ori avionul zboară deasupra norilor și ei sînt luminați de soare. O împărăție a gheții, fantastică, plutind în învolburări de vis. La orizont se ridică abrupții munți de zăpadă. Iar jos, dedesubtul avionului, norii curg ca ghețurile pe rîu, ca primii solzi de gheață pe apa încătușată de ger. Iar dacă te uiți mai cu luare-aminte, în ochiurile dintre nori, ai să zărești ivindu-se tainic, pe sub văluri de pîcle terestre, drumuri și rîpe, păduri și cătune... De parcă s-ar fi dus la fundul unui lac și zac acolo în împărăția apei.

— Nevăzuta cetate a Kitejului, rosti la urechea lui Skvorțov glasul colonelului Cehardin.

— Închipuiți-vă că tocmai la asta mă gîndeam acum, numai cu alte vorbe.

— Ce contează vorbele? spuse Cehardin, privind norii cu ochii săi luminoși. Ce poți să redai în vorbe, în afară de lucrurile cele mai elementare? „Plouă, a murit un om, avionul zboară la o înălțime de zece mii de metri" — asemenea lucruri, da, se pot reda mai mult sau mai puțin în cuvinte. Dar ia încearcă și explică ce-i aici

frumos? Şi de ce-i frumos? În afară de „Vai cît e de!"... n-ai să poţi spune nimic...

— Sînt încîntat că v-a plăcut, spuse Skvorţov măgulit, de parcă el ar fi fost stăpînul acestor nori. Iar cînd o să ne apropiem de Lihariovka, nu cumva să vă scape... Ce frumuseţe e acolo, vorba ceea „Vai cît e de!..." Pe o întindere de vreo patruzeci de kilometri, numai apă, într-o horbotă de braţe, delte, ostroave, zătoane... Delta rîului Maşugan, dacă aţi auzit...

— Am şi văzut-o, jubilă Cehardin. Doar nu vin pentru prima oară.

— Cum e viaţa la Lihariovka? Suportabilă? întrebă din nou Djaparidze.

— Cît se poate de suportabilă, îl lămuri Skvorţov. Ba nu, să nu mint. Vara mai merge, iarna însă e vai şi amar. Geruri aprige, vreo treizeci de grade minus, vîntul cam cincisprezece-optsprezece metri pe secundă. O dată vîntul ne-a luat latrina, adică aşa-zisa toaletă. Cînd vin dimineaţa, ia-o de unde nu-i, numai grămezile, pardon de expresie... Vîntul e aşa de puternic, încît — mă credeţi? — suflarea lui străbate printre cărămizi. Te întorci acasă după ce te-a bătut viscolul ore în şir şi prin colţuri găseşti grămăjoare de zăpadă.

— Casele sînt prost construite, lămuri Manin.

— Dar ce-i pe acolo mai deosebit? întrebă într-o doară Djaparidze.

— Porcii, rîse Teotkin.

— Da, da, îl susţinu Cehardin. Într-adevăr, ăsta-i lucrul cel mai remarcabil la Lihariovka — rasa locală de porci. Înalţi, slabi, pe picioare

lungi... Cînd îi vezi pentru întîia dată, nici nu pricepi de sînt porci sau ogari. O, da, niște porci bătăioși, războinici. Se încaieră pe maidanele cu gunoi, guiță, se mușcă... Un fel de circ al porcilor.

— Asta pentru că stăpînii nu le dau de mîncare, spuse Teotkin. Acolo se obișnuiește să se creadă că porcul își procură singur cele necesare pentru a supraviețui. Ei, și atunci bieții porci își fac veleatul pe maidanele cu gunoi.

— Bine, dar au carnea bună ? se interesă Djaparidze.

— Mai mult sau mai puțin. Carnea lor miroase a pește, răspunse Skvorțov. Eu, cît mă privește, nu-s năzuros. După mine, orice substanță organică e comestibilă. În schimb pe alții îi supără.

— Măi fraților, ce-am să vă povestesc, pentru că veni vorba de porci... îl întrerupse Teotkin. Am cumpărat o dată un asemenea jambon și tare am mai fost păgubit din pricina lui. Pe vremea aceea îi făceam curte unei localnice, o femeie de treabă... Cum îi zicea, Doamne ? Pare-mi-se Nastia.

— Ori poate Nina ? îi suflă Skvorțov.

— Nu le mai încurca. Nina a fost cu alt prilej. De data asta însă a fost Nastia, mi-am adus aminte exact. M-a chemat Nastia la ea. Eu, firește, în culmea emoției. Alergai să cumpăr una, alta, ceva rachieș de poame, de la un particular de la bancă...

— Particoler, îl corectă Manin.

— Fie și particoler. Și în chip de acord final, ca s-o dau gata definitiv, cumpăr din piață, cum vă spuneam, un jambon întreg. Mă duc la ea încărcat ca o albină. Și înmînîndu-i jambonul: „Bagă-l la cuptor, Nastenka!“ Abia mai suflam de atîta generozitate. Cînd colo, ea, în loc să fie impresionată îl miroase: „Pute a pește!“ Vă imaginați scena, nu? Parcă mi-a dat cu leuca-n cap. Am înhățat rachiul și, pe-aici ți-e drumul. Și uite așa n-a mai ieșit nimic din toată afacerea...

— Oare de ce miros a pește? întrebă Manin.

— Naiba-i știe. Poate că pescuiesc pește în rîu. Cu asemenea lighioane nici nu-i de mirare. Sînt în stare de orice.

— Dar cu băutura cum stăm? întrebă Djaparidze oarecum jenat, împurpurîndu-se la față.

— Asta e că în materie de băutură nu prea stăm strălucit, interveni Skvorțov. În oraș, vă dați seama, vînzarea spirtoaselor este interzisă, iar la Lihariovka găsești numai rachiu de poame, o licoare care nu poate inspira pe nimeni. Apropo, trebuie să știți că cel puțin optzeci la sută din insuccesele amoroase ale lui Teotkin se datorează tocmai acestui rachiu. După ce bei poșirca asta, nu mai...

— Încetează, te rog, cu aluziile tale scabroase, îl repezi Teotkin. N-ai nimic sfînt...

Skvorțov continuă fără să-l asculte.

— Și dacă tot ai să stai la Lihariovka și nu te dai în lături de la un păhărel, e cazul să te informez cu privire la Arca lui Noe.

— Ce-i aceea?

— Aşa se cheamă dugheana pe care o conduce un oarecare Noe Şoşia, un tip remarcabil în felul său. Dacă îi pici cu tronc, Noe oricînd îţi poate face rost de votcă, de coniac, de bere. Eu cred că-i de ajuns să-i spui numele dumitale, ca să te asigure cu tot soiul de băuturi. Şi o dată cu aceasta şi pe noi.

— Port un nume gruzin numai din întîmplare...

— În cazul acesta va trebui să-l cucereşti prin farmecul dumitale personal.

Djaparidze rămase pe gînduri, de parcă se îndoia că are farmec.

În avion se făcea tot mai frig. Un norişor de aburi înconjura fiecare gură care se deschidea pentru a vorbi. Cînd unul, cînd altul dintre pasageri se ridica şi, încercînd să se mai dezmorţească, bătea din palme şi tropăia. Djaparidze deschise valiza şi, împurpurîndu-se de ruşine, se înfăşură într-un sveter miţos.

— Spiritul de prevedere n-are nimic condamnabil, lămuri Manin.

Cît despre el, nasul i se învineţise de-a binelea şi ochii săi negri şi umezi priveau cu atîta jale, de parcă erau ai unui căţel bătut.

— Cum de-o fi dormind generalul în asemenea gheţărie ? întrebă cu jumătate glas Teotkin.

— Mai adineauri dormeam, îi răspunse chiar Sivers, acum însă nu, şi asta graţie grijii dumitale.

— Doar vă e frig, tovarăşe general.

— Nicidecum. Nu mi-e frig niciodată. După cum nici prea cald. Observația dumitale îmi amintește de o întîmplare: O dată măicuța mea, o bătrînică sprințară, măcar că-i trecută de optzeci de ani, m-a trezit din somn ca să mă întrebe: „Cum poți dormi, Sașa, cînd te sîcîie muștele?"

Toată lumea rîse cu poftă. Veni lîngă ceilalți și Lida Romnici, frecîndu-și mîinile înghețate. Era toată vînătă, de un vînăt uniform, și zgribulită în jachetica-i scurtă.

— Tare-i frig.

— Vrei să te încălzesc? o întrebă Skvorțov.

Lida doar ridică la el niște ochi molcomi, cenușii și mari. Iar Teotkin pufni în rîs.

— Nu-nu, fără interpretări. Am să te înfășor într-o husă de motor, vrei?

Într-un colț al cabinei zăceau două huse mari, unsuroase, semănînd a pufoaice, numai bune pentru niște uriași. Skvorțov luă una din ele, o scutură și, cu un gest plin de galanterie, o înfășură în ea pe Lida Romnici.

— Și umerii i-nfășură
În larga lui hermină...

cită Cehardin.

La care Lida rîse și buzele-i învinețite, bine întinse pe gingii, se desprinseră de ele parcă în silă, ca într-o grimasă. „Și totuși, cît e de slută", zise în sinea lui Skvorțov, în timp ce Lida se așezase jos, fără a-și pierde eleganța, și se înfofolea bine în prelată.

— Te pomenești că ți-e cald ? o întrebă cu invidie Teotkin.

— Încă nu, dar o să-mi fie.

Teotkin ridică cea de-a doua husă.

— Și, mă rog, de ce ar sta de pomană bunătatea de husă ? Hei, cine are nevoie de încălzire ? Mărturisiți mai repede, ca nu cumva să rămîneți cu buzele umflate.

— Ia-o și taci.

— O iau, dar nu pentru că-s egoist .. mormăi Teotkin, înfofolindu-se.

— Ci pentru că așa voiește nevastă-ta care te-a trimis. Cunoaștem, cunoaștem antecedentele. îl completă Skvorțov.

Și Teotkin, transformat într-o gogoașă, se așeză jos alături de Lida. Ședeau cuminți unul lîngă altul, ca niște bieți sinistrați. Avionul, mîrîind monoton, se înșuruba tot mai adînc în necuprinsul gerului. Cei doi înfășurați în huse păreau singurele oaze în acest colos de metal înghețat.

Manin nu rezistă nici el.

— Teotkin, fă-mi loc să mă încălzesc.

— Da ce, am zis ceva ? Poftim de intră, nu mă opun. Ian te uită cît a putut să crească prăjina asta. Numai oase înșirate.

Se suciră, se-nvîrtiră, se potoliră.

— Ia stați, de ce să stea gol locul de lîngă mine ? se dumeri Lida, privindu-l întrebător pe Cehardin. Doriți ?

— Nu, vă mulțumesc. Aproape că nu simt frigul.

— Dar dumneata ? se întoarse ea către Skvorțov, ridicînd ochii săi cenușii, melancolici.

Drace ! Ce ochi ! Şi din nou nu i se mai păru urîtă.

— Cum aş putea să te refuz ? făcu Skvorţov pe craiul. Dorinţa unei doamne e lege pentru mine.

Ea însă parcă nici nu-i auzi răspunsul, se înghesui calmă să-i facă loc, apoi adună capetele husei pe piept cu mîna ei subţire, înălbită de frig la încheietură.

— Măi băieţi, crăp de foame, declară Teotkin. Asta-i lege la mine, cum mă ridic în aer, cum mă apucă foamea.

— Dacă te-ar apuca numai atunci şi tot ar fi bine, zise Skvorţov.

— Nu, serios. Cum decolez, cum începe să mă-njunghie la lingurică. Ar fi trebuit să cumpăr haleală pentru drum.

— De ce n-ai cumpărat ? Văzuşi ce înseamnă omul prevăzător ? Pleacă la drum cu desaga plină de cîrnaţi.

— E o chestie psihologică. Cînd mănînc bine, nu-s în stare să mai cumpăr haleală. Iar aseară am trecut pe la crenşăvărie...

— Pe unde ? întrebă Lida Romnici.

— Pe la crenşăvărie, repetă cu candoare Teotkin.

— Ia zi pe litere, îl invită Skvorţov.

— Kostea, Raisa, Elena...

Toată lumea se porni pe rîs.

— Degeaba rîdeţi, interveni generalul Sivers. Asta e o boală : ignoranţă cronică. Şi un văr de-al meu a fost bolnav de aşa ceva. Om civilizat, inginer de drumuri şi şosele, dar pînă în ceasul din urmă a scris „parabula".

— Teotkin, ia spune cum se scrie „parabolă“ ?
— Ia mai duceţi-vă naibii ! Nu-s dator să mai dau o dată aspirantura...

Treptat soarele se mută în partea cealaltă şi acum bătea în hublourile din dreapta. Cehardin fuma privind norii. Generalul Sivers dormea dus, sprijinit de perete. Iar Skvorţov, care începuse să se încălzească, era cu gîndul la sacul de treburi care-l aşteptau la Lihariovka. În dreapta simţea atingerea uşoară a umărului ciolănos, cu osatura subţire, al Lidei Romnici, dar nu se gîndea nici la acest umăr, nici la ea.

Sub frunte i se perinda Lihariovka, aşezarea cu care se deprinsese în aceşti ultimi ani, de parcă ar fi fost un al doilea cămin al său şi unde, în schimb, dispunea de libertatea nestînjenită şi aferată a unei deplasări în delegaţie, vedea cu ochii minţii clădirea de piatră a hotelului ofiţeresc (data trecută a trebuit să şadă în baracă pentru că aici nu erau locuri)... „Cum sosim, se gîndea el, numaidecît mă duc să mă scald. Chiar astăzi...“ Apoi îşi imagină că a şi coborît poteca abruptă şi colbuită, în jos spre rîu, către zătonul acela verde şi binecuvîntat, că şi-a şi zvîrlit hainele de pe el, şi-a pus slipul şi buf... Sclipătul cald al apei l-a şi înconjurat, şi el începe s-o despice, s-o împingă în lături cu picioarele, simţind cu cît spor înoată, şi cît e de nesfîrşit, de triumfător, şi prosteşte de sănătos, cu fiecare fibră a muşchilor săi, cu fiecare deget, cu fiecare unghie... Seara vor pune la cale o mică partidă de cărţi. Se pare că băieţii s-au

nimerit simpatici, nu-i de lepădat nici Teotkin, pare să aibă haz, şi, în general, e bine să te întorci la Lihariovka.

Avionul îşi vede de treabă înainte, tot mîrîie, tot plonjează, în timp ce el, Skvorţov, calcă de pe acum pămîntul colbuit al Lihariovkăi, zdravăn, sănătos, sprinten, fără nimic de prisos în valijoară : extensorul, cîteva perechi de chiloţi, aparatul de ras. Dar mai ales e sănătos. Asta-i grozav : dacă i-o cer împrejurările, oricare ar fi ele, viaţa — poftim, ăsta-s eu, sănătos tun !

Şi îşi mai zicea ceva. Că mulţi au să se bucure de întoarcerea sa, iar printre aceştia mulţi va fi şi Sonecika Krasnikova...

3

ULTIMA DATĂ cînd a mai fost la Lihariovka, cu vreo lună şi jumătate în urmă, era acolo o arşiţă insuportabilă, şi mai ales prea timpurie. Tocmai pe atunci maiorul Krasnikov îşi serba avansarea. O mulţime de lume se adunase în locuinţa sa nu cine ştie ce spaţioasă, în schimb bine gospodărită şi primitoare, cu canapea şi perne cusute în cruciuliţă. Nici o boare de vînt nu înfiora perdelele de tul scrobite. Oaspeţii şedeau în jurul mesei moleşiţi, scăldaţi în năduşeli, pînă şi votca, cu mari dificultăţi procurată de la Noe (chiar el, Skvorţov, nu pregetase a pune la bătaie tot farmecul său personal), o în-

ghițeau anevoie. Votca era caldă și galbenă ca ceaiul răcit rămas pe fundul paharelor. Holbîndu-și ochii morți, din farfurie îl privea o scrumbie într-o încercuire vînătă de ceapă inelată. Față în față cu Skvorțov ședea căpitanul Kurganov — ăsta era muiat de-a binelea — iar alături oacheșa-i nevastă, cu priviri cam fioroase, un decolteu cît toate zilele și rochia căzută de pe un umăr. Căpitanul tocmai dăduse peste cap cu chiu, cu vai o dușcă de votcă și, revenindu-și din moleșeală, ținteа o feliuță de scrumbie cu ceapă, să-și dreagă gustul, cînd nevastă-sa, într-o șoaptă clară și răspicată, șuieră :

— Bagă de seamă, dacă mănînci ceapă, te pun să dormi cu fața la perete.

Mîna înarmată cu furculița rămase o clipă suspendată în aer, apoi coborî ascultătoare.

„Ia te uită ce viperă !“ se gîndi Skvorțov. În stînga lui ședea soția șefului de secție, Liuda Șumaeva, o blondă înaltă și slabă, cu un gît lung și costeliv și ochii veșnic plini de îngrijorare.

— De ce nu bei, Liudocika ? o întrebă Skvorțov.

— E zăpușeală, mor de cald. Of, de-ai ști cum m-am săturat să tot zac aici în Lihariovka asta. Cred că aș da orice numai să plec. Iubesc orașul, zarva lui... Teatrul, opereta. Mai ales opereta. Cunosc pe de rost toate ariile din operete.

„Mai ții tu minte clipa
Cînd soarta ne-a zîmbit...“

îi fredonă ea încetișor la ureche.

— Țin minte, cum să nu, spuse Skvorțov.

— Ție îți arde de glumă, mie însă nu-mi vine să rîd. Judecă și tu, ce văd aici ? Piața, prăvălia, bucătăria, copiii... Parcă aș fi o păpușă cu arc... legată de lampa de gaz...

— N-ar strica să-ți iei un serviciu...

— Unde să-l găsesc ? Aici pe fiecare post sînt cel puțin zece neveste. Nu, nu, singura ieșire e să plec, să plec și nimic mai mult.

— Ar fi o soluție. Doar nu-i lucru imposibil. Convinge-l pe Serghei...

— Să-l conving pe Serghei ? Și tu crezi c-o să vrea să plece ? O, e un egoist fără pereche, pe lîngă că e îndrăgostit de munca lui... Ascultă, spune-mi și mie de ce e făcută lumea astfel, încît lui îi sînt rezervate numai plăcerile, ziua și noaptea ?...

Skvorțov rîse.

— Dar ce, tu nu ai plăceri noaptea ?

— Foarte rar, răspunse simplu, cu tristețe, Liuda.

Și maiorul îi sărută mîna.

— Hei, Pașka, nu cumva ți s-a urît cu binele ? îi strigă de la capătul celălalt al mesei un om mic de stat, cu ochi focoși și țeasta rasă, de culoarea fildeșului, locotenent-colonelul Șumaev.

— Îl vezi ce posesiv e ? suspină Liuda.

Căpitanul de vizavi strecură iarăși mîna, de astă dată pe furiș, în direcția scrumbiei. Profita de faptul că nevastă-sa stătea de vorbă cu vecinul ei din dreapta.

Skvorțov o auzi spunînd :

— Cînd e-așa cald, devin diabolic de rea, că Mufisto.

— Mufisto, repetă după ea Skvorțov.

— Nu spune decît adevărul curat, șopti cu tristețe Liuda. Cît pătimește omul acesta de la ea, nu-ți poți imagina. El duce fetița la grădiniță, el merge la piață, el face totul... Nici eu nu-s cine știe ce gospodină, nimic de zis, dar de gătit gătesc și pun pe masă fără să scot ochii nimănui. Pe cînd ea îi zvîrle mîncarea ca la cîini : mănîncă ! Data trecută, Serghei a jucat cărți la ei ; ei bine, le-a zvîrlit farfuria cu roșii uite așa, de-a lungul mesei, să nu-ți vină să crezi. Și roșiile tăiate cu toporul, fără ulei, fără nimic... Pe cînd ea...

— Liudocika, las-o pe ea, se rugă Skvorțov. Ducă-se la naiba !

Un amator de muzică deschise difuzorul. Mesele fură împinse în colț și începu dansul. Două-trei perechi porniră în pași lenți, parcă a silă, pe podeaua vopsită proaspăt și bine ceruită. Locotenent-colonelul Șumaev se înclină reverențios în fața soției lui. Ridicîndu-se, Liuda îi puse pe umăr o mînă costelivă și galbenă ca turta de ceară. Era cu o jumătate de cap mai înaltă. Și abia atunci Skvorțov văzu că e desculță. Cu tălpile-i înguste goale, de îți venea să spui că-s palme, nu tălpi care o purtau ușor și spornic prin odaie, Liuda se mișcă mlădie, ca o pisică tînără și slabă ce se gudură la picioarele stăpînei.

— De cîte ori o vezi, tot desculță, numai desculță, mormăi Mufisto. Cum de o mai rabdă bărbatu-său ? !

— E cald, încercă s-o potolească vecinul de masă.

— Parcă altora nu li-i cald, dar numai ea-şi permite... Toate sînt încălţate cu pantofi cu tocuri, că doar nu sîntem de la ţară.

Simţind că se sufocă, Skvorţov se ridică de la masă cu gîndul să iasă la aer. Pe drum cineva-l apucă de mînă. Era amfitrionul şi sărbătoritul însuşi, nou-ivitul maior Krasnikov. O stea mare lucea festiv pe epoletul său lat, nou-nouţ. Krasnikov, în culmea fericirii, era beat turtă.

— Şezi niţel aici cu mine, Paşa ! Tu ştii cît te iubesc. Uite cît de tare ! Tot am vrut să-ţi spun, dar nu găseam prilejul. Zău că te iubesc foarte mult. Nu mă crezi ?

— De ce nu ? Ba te cred.

— Hai, şezi aici, prietene de-o viaţă.

Skvorţov se aşeză :

— Să bem pentru... Într-un cuvînt, pentru realizările noastre... Iată-mă şi maior...

Băură. Votca era şi mai caldă decît la început, fierbinte de-a binelea. Skvorţov simţi că i se face greaţă.

— Uf, cît de tare te iubesc, ticălosule ! Zău că nu mai pot de dragul tău, îngăima Krasnikov, în spasmele iubirii pentru aproapele său. Şi, cuprinzîndu-l pe Skvorţov pe după grumaz, începu să-l sărute.

— Dă-mi drumul, frate, mi-e cald, încercă să se elibereze Skvorţov.

— Ţi-e silă, hai ? Bine, fie-ţi. Tot te iubesc şi aşa...

— Şi de unde pînă unde m-ai îndrăgit aşa, deodată ?

— Ehei, tu eşti un om politiceşte lămurit.

— Aşa-a ? ! se minună Skvorţov.

— Pe cuvîntul meu. Şi eu sînt lămurit politiceşte. Toate le verific prin teorie. Uite, nu demult vine la mine Sonia mea — e o femeie tare cumsecade, dar de un nivel politic, ce să ne mai ascundem după deget, tare scăzut — si mi se plînge că are greutăţi în gospodărie. Şi atunci îi spun : „Sonia, în toate trebuie să te bizui pe teorie". Cu mare greutate am făcut rost de volumul „Bărbatul şi femeia", partea a doua. O carte extrem de profundă. Şi ce crezi ? Cum a citit-o, i-a si ajutat. Zău că i-a fost de leac. Uite, chiar dînsa o să ţi-o confirme. Sonia !

O femeie nu prea înaltă, bine clădită, cu părul negru pieptănat lins pe căpşorul rotund, veni lîngă ei. Fără să se ridice, Krasnikov o trase lîngă el.

— Vreau să te prezint, draga mea. Dînsul e Paşa Skvorţov, omul drag inimii mele. Şi ea e Sonia, nevastă-mea.

— I-am mai fost prezentat soţiei tale, dădu să spună Skvorţov.

— Nu-i nimic, ce dacă ? O să fie cunoştinţa mai trainică. Dă-i mîna, Sonia.

— Krasnikova, spuse ea întinzîndu-i o palmă inflexibilă, parcă de lemn. Ochii săi negri puţintel bulbucaţi, cu albul pur, erau candizi, de-o candoare molcomă, ca două făclii.

— Îi povesteam adineauri maiorului cum te-am ajutat în gospodărie. Este ?

— Este, îl împăcă Sonia, făcînd discret cu ochiul lui Skvorțov. Iar acum, drăguțule, e tocmai timpul să te duci la nani. Ai băut destul.

— Eu-u? Sînt tare ca piatra.

— Te rog s-o asculți pe mămica.

Krasnikov se ridică cuminte și le făcu „pa" cu mîna.

— *Good by!*

Sonecika își conduse bărbatul în camera de alături și se întoarse numaidecît.

— Gata. Doarme. Cînd se cherchelește, e atît de cuminţel și de conștient, că ți-e mai mare dragul. Alți bărbați își bat joc ori se războiesc cu vesela, el — nici pomeneală, civilizat în cel mai înalt grad. Își scoate singur ghetele, umblă în vîrfuri, ca să nu trezească copiii. În privința asta n-am a mă plînge. Sînt fericită, aș putea spune, față de alte neveste.

— E o adevărată plăcere să vezi o femeie fericită, glumi Skvorțov.

Între timp cineva adusese o armonică. „Un joc de-al nostru, rusesc!" strigară care mai de care musafirii. Armonistul desfăcu larg burduful armonicii, și sunetele dragi, nițeluș bîlbîite și scîrțîitoare, plutiră prin odaie îmbiindu-te la joc. Sonia ieși cea dintîi în mijlocul odăii. Deși cam pătrățică, juca cu grație și lin. Privind-o, îți spuneai că așa au jucat pesemne bunicile noastre, generații întregi de bunici, străbunici și străstrăbunici... Skvorțov o privea fermecat, cuprins de un sentiment straniu, care-l făcea să se simtă rus pînă-n măduva oaselor.

Cînd puseră din nou picupul, Skvorţov o invită la dans. Avea un mijloc foarte subţire, cu adevărat de viespe, care o despărţea în două. Şi cuprinzînd-o de acest mijloc, o învîrtea în ritmul dansului, iar ea i se supunea ascultătoare, privindu-l de jos în sus drept în lumina ochilor, în timp ce micuţa inimioară de aur atîrnată de un lănţişor fin se cutremura în decolteul rochiei sale bleu, chiar la marginea porţiunii arse de soare. Skvorţov dansa cu desfătare, şi cînd se termină placa, se opri cu regret.

— Ia stai, mi se pare că-mi fierbe ceainicul, spuse deodată Sonecika. Mă duc să văd...

El o urmă. La bucătărie ardea o lampă de gaz. Lumina ei molcomă se strecura prin ferestruica de mică. Ceainicul tăcea.

— Nici nu ţiuie, spuse Sonecika.

Pe masă, sub ştergare, se odihneau pesemne plăcintele. Alături tronau cănile cu toartele într-o parte. Sonecika respira încetişor, mica inimioară de aur se ridica şi cobora lin, cuminte în lumina roşietică din bucătărie. Şi aşa cum îi stătea alături, Skvorţov o cuprinse, şi ea se supuse, ca la dans. În jurul gurii ei plutea un ostrov de respiraţie pură şi parfumată şi, sărutînd acest izvor al respiraţiei, el se cufundă ametit ca într-o claie de fîn proaspăt cosit...

Dar tocmai atunci prinse a ţiui ceainicul...

. . . .

— Fraţilor, strigă cineva, se vede delta !

Se năpustiră cu toţii spre hublouri. Jos se aşternea o panglică verde lată, cam cît o jumătate de planetă, brăzdată toată de vine negre de

apă. Năvalnic, rîul, răşchirat în multe braţe, le arăta meandrele şerpuitoare toate dintr-o dată. Din cînd în cînd cîte o rază de soare, reflectîndu-se pe faţa apei, îi orbea, şi o porţiune de rîu părea pentru o clipă mercur revărsat. Chiar şi de aici, de la înălţimea aceasta, îţi puteai da seama cît era de puternic şi lat.

— M-da-a, nu-i de lepădat pîrîiaşul, exclamă generalul Sivers.

— Iată şi Lihariovka noastră ! strigă Skvorţov.

— Unde ? Unde ?

Pe malul net conturat, de parcă-l tăiase cineva cu barda, se vedea o singură uliţă cu case înşirate de o parte şi de alta ca mărgelele. Ceva mai la o parte albeau altele, mai mari.

— Un orăşel în lege ! Il vedeţi ?

— Fiecare trece la locul său ! Aterizăm ! strigă cel de-al doilea pilot.

Toţi se instalară pe bănci. Şi avionul, virînd, aplecîndu-se mult pe o latură, începu să coboare. Din vîrtejul de jos se desprindeau treptat clădirile aerodromului, ca o panglică subţire pista de aterizare, ghereta meteorologilor, „ciorapul" în pătrăţele, lung, umflat de vînt. Zbîrnîind, avionul slobozi trenul de aterizare, atinse pămîntul cu o bufnitură resimţită de toţi şi porni să alerge şi să salte pe bulgării pistei.

De jur împrejur se întindea cît vedeai cu ochii stepa netedă ca-n palmă şi pustie ca la facerea lumii. Vîntul apleca la pămînt tulpinile ierburilor moarte, seci, uscate, aproape imponderabile. Avionul se opri din rulaj. Pentru cea din urmă oară motoarele urlară sălbatic şi tăcură.

— Am sosit, anunţă locotenentul Nocikin.

Împingîndu-se cu valizele, călătorii prinseră a se strecura spre ieşire. De afară un ostaş lipi de bordul avionului o scăriţă subţire de metal. Coborîră pe pămîntul secetos şi încins, fierbinte. Grea ca o lespede, arşiţa se prăvăli asupra lor.

Din clădirea albastră ieşi un ofiţer şi se îndreptă spre avion. Maiorul Skvorţov îi raportă cu mîna la chipiu :

— Tovarăşe comandant al gărzii, grupul de specialişti de la Moscova s-a prezentat spre executarea lucrărilor pentru unitatea militară. La bord se află o încărcătură specială în greutate de patru sute de kilograme. Comandantul grupului, maior Skvorţov.

— Am onoarea să vă salut, răspunse comandantul gărzii, întinzîndu-i mîna. Bine aţi venit.

4

ORĂŞELUL. SITUAT nu prea departe de centrul raional Lihariovka, nu avea încă un nume. Se alcătuia din douăzeci sau treizeci de clădiri de piatră de acelaşi tip, cu parter şi etaj, împodobite cu nişte cununi *empire* de-a lungul faţadelor, vreo cîteva barăci de lemn şi o mulţime de magazii cu acoperişul din carton asfaltat. Se mai afla aici, întocmai ca în toate celelalte oraşe, o şcoală roşie şi albă, şi un Club al ofiţerilor, încă în construcţie, cu două-

sprezece coloane bondoace, tencuite grosolan cu ciment.

Erau în orășel trei hoteluri: unul de lemn, tip baracă, altul de piatră și al treilea „lux". Cel dintîi era pentru lume de rînd, civili și alții mai mărunței. Arăta ca orice baracă, dar una mai mare, și avea așa-zisele „dependințe" de-a dreptul în stradă. În cel de-al doilea, de un rang ceva mai înalt, erau găzduiți în special ofițerii. Acesta, înălțat în piața circulară proiectată de constructori a sluji drept centru așezării, era prevăzut cu apă curentă și avea dependințele în interior. Hotelul de „lux" reprezenta ultima, cea mai înaltă treaptă a eleganței și-i găzduia pe generali și îndeobște gradele mari. Aici erau ficuși, lambriuri aurii și fiecare cameră avea baie. Dar trebuie să recunoaștem că în lunile de vară apa venea pe țevi foarte rar, iar cînd venea, era numai rugină, așa încît diferența dintre cele trei hoteluri, cel de tip baracă, cel de piatră și ultimul, de „lux", se dovedea nu atît în confort, cît în cinstirea de care se bucura. De altminteri, toate trei erau construite ponciș și la repezeală. Cu cît creștea rangul locatarului, cu atît se înmulțeau tablourile pe pereți, zorzoanele de sticlă la lustre și bibelourile de pe mobile, poleite ca să aducă a bronz — atîta tot.

Inginera Romnici fu găzduită, conform uzanțelor, în baracă. Ea completă formularul, plăti pe o săptămînă înainte și primi în schimb o chitanță.

— Avem un singur pat pentru femei, la camera numărul trei, uşa a doua pe dreapta, spuse cu prea puţină amabilitate portăreasa.

Lida deschise uşa şi se pomeni într-o cameră nu prea mare, cu tapet cu buchețele, şi fereastra perdeluită cu un cearşaf ud, din care pricină odaia mirosea a baie. La perete se înşirau trei paturi de fier, două ocupate şi unul liber. Pe cele ocupate zăceau două mogîldețe cu cearşafurile trase pe cap, iar pe cearşafuri călătoreau muştele. Patul liber era învelit cu o pătură uşoară, albastră, la un capăt al căreia scria — spre a nu se confunda — „picioare". La celălalt stătea moț o pernă înfoiată, cu colțurile băgate înăuntru, iar deasupra inscripției mai sus-pomenite atîrna un şervet curat, din cel cu pătrățele, ca napolitanele. Scaunele lipseau. Lida puse valiza jos, încetişor, ca să nu facă zgomot, şi se aşeză pe pat. Sub greutatea ei, patul se balansă şi scîrțîi înspăimîntător. Femeia plinuță de vizavi se trezi şi scoase de sub cearşaf fața somnoroasă, plină de pete roşii pe care se imprimaseră cutele pernei; zărind-o pe Lida, zîmbi. Şi îndată se văzu că-i tînără, că are o fire blajină şi a dormit pe săturate. Lida îi răspunse şi ea cu un zîmbet, iar vecina îi întinse o mînă mică, umedă, cu vîrfurile degetelor maronii, o mînă de fotograf:

— Lora Sundukova.

— Lida Romnici.

— Aoleu! Dar te cunosc! Am auzit vorbindu-se de dumneata. Eşti proiectantă, nu?

— Într-adevăr.

— Am mare respect pentru femei ca dumneata. Teotkin mi te-a descris atît de frumos. Şi dumneata lucrezi cu Perehvatov, nu?

— Apropo de Teotkin. A sosit şi el. Am aterizat acum cîteva minute.

— Nu mai spune! se lumină la faţă Lora. Îmi pare grozav de bine. Ia spune, unde l-au repartizat? La cel de piatră?

— Nu, parcă tot aici.

— Nu mai spune! Aici? Atunci e minunat, se bucură ea sincer. Ca să vezi ce noroc! Tomka, a sosit Teotkin! Hai îmbracă-te.

Dădu la o parte cearşaful, dezvelind fără jenă trupul alb, drăgălaş, poleit de soare în părţile mai rotunjite. Plecînd capul şi arcuind gîtul de încordare, se apucă să-şi încheie sutienul bleu mai mult decît încăpător. Pe patul celălalt, cearşaful prinse viaţă, şi de sub el se ivi un creştet negru, numai cîrlionţi, iar după el un obrăjor mic şi oacheş.

— Nenorocito! Iar a venit Teotkin! Iar ai să suferi?!

— Ce să-i faci! Şi apoi, eu nu sînt contra suferinţelor, ci pentru ele.

După care Lora trase pe ea sarafanul, luă prosopul şi ieşi.

De sub cearşaf ieşi o fată negricioasă, cîrlionţată şi sprinţară ca un pudel. Ochii negri frumoşi priveau mai degrabă trist decît vesel, în contradicţie cu gura, plină de dinţi albi şi strîmbi, care rîdea necontenit.

— Eu sînt Tamara, zisă şi Tomka. Cea grasă e Lora. Nebuna s-a îndrăgostit lulea de Teotkin,

să mori de rîs, nu alta. Îi spun : lasă-te păgubașă, da ea nimic, dă-i înainte, parc-ar fi smintită. Teotkin și Teotkin într-una, și nimeni altul, ca să vezi ! În ce mă privește, nu găsesc la el nimic extraordinar, un bărbat ca toți bărbații, chel, ba și destul de bătrîn, deși ca vîrstă n-ar fi, în orice caz n-ai să spui despre dînsul că e tip bine, nu-i așa ?

Tomka murmura ca un izvor, lin și uniform, fără întreruperi, și doar din cînd în cînd își presăra vorba cu cîte un : „nu-i așa ?", aplecînd capul într-o parte și privind undeva în lături. Dînd înainte din coate, începu să se îmbrace.

— Nu te uita la mine, sînt așa de slabă, că mi-e rușine, zău ! Lora e prea grasă, eu sînt prea slabă, fiecare cu ale sale, dar să știi, Lorka în felul ei e foarte bine, deși la noi la K. B. nimeni nu o socoate tipă șic, cică-i prea grasă. După mine, cînd ești plinuță, firește nu prea tare, chiar stă bine, înfrumusețează femeia, nu-i așa ? Lorkăi îi stă bine și-așa, plină. Ș-apoi, e mamă, are doi copii, un băiat și o fetiță, Mișa și cu Mașa. Dar s-o vezi cum brodează, se pricepe de minune la lucru de mînă, să vezi cum lucrează Colbert ! Pentru mine toate astea sînt magie neagră, știu să cos numai pe fir, dar fără umplut, și în general nu mă omor cu lucrul, prea-i demodat, nu-i așa ?

La început Lida a vrut să-i răspundă, curînd însă se convinse că acest „nu-i așa ?" nu e decît retorică.

— Cînd te gîndești că noi două, Lora și cu mine, facem curînd luna. Timpul fuge, condiții

de trai nu-s de fel, zăpuşeală, muşte, paturile tari, pe clişee soluţia se întinde, descifrează cum vrei, iar la cantină supa „F. C." şi pîrjoale „F. G." : „F. C." — fără carne, iar „F. G." — fără garnitură. Acasă eram mare amatoare să mănînc elegant, cînd făceam o salată de boeuf, ziceai că-i un tablou ieşit din mîna unui artist, sînt făcută să fiu gospodină, aşa spune soţul. El e un tip interesant, deşi e mic de statură şi cheleşte. Mie îmi zice „maimuţico", dar numai aşa, în suflet mă iubeşte îngrozitor. Cînd ia chenzina, mi-o aduce întreagă, şi uite aşa, mi-o dă toată în mînă. N-aş lucra, dar vreau să strîng bani pentru televizor, ca să am şi eu o casă civilizată, pentru că, spune lumea, altfel bărbatul o să se simtă atras în altă parte, nu-i aşa ?

— Nici eu n-am televizor.

— Ei, cu salariul dumitale e un fleac să strîngi pentru televizor, la mine e altceva. Sînt tehnician laborant, iau şase sute şi bărbatul o mie, numai dintr-atît nu pui deoparte în fiecare lună, totul se duce pe mîncare, îţi vine să şi rîzi, nu-ţi rămîne nimic, da nimic. Toate prietenele mele au economii, dar eu nu. Sînt meşteră numai la gătit, dar ca să fac economii nu mă pricep, nu-s făcută pentru aşa ceva, nu ştiu să socotesc fiecare ban, îmi place să arunc banii în vînt. Ador să ies seara la restaurant. Pentru ce mai trăieşti, dacă îţi refuzi totul, copii n-ai, curînd se duce tinereţea pe pustii, nu-i aşa ? Lorka nu, ea se pricepe grozav la economii, ei, dar are şi nevoie, e singură, a lăsat-o bărbatul, ai auzit ? A părăsit-o pentru nu ştiu ce pletoasă şi i-a lăsat şi

doi copii, pe Maşa şi Mişa — o tragedie îngrozitoare, zău aşa, eu am şi plîns, pe cuvîntul meu, doar asta e...

Şi n-ar fi contenit dacă de afară nu se auzea o bubuitură profundă, frumoasă, catifelată, la care geamurile zăngăniră alene, drept răspuns.

— Bariera sonică... spuse Tomka.

— Ba nu, trotil. Vreo două sute de kilograme, o corectă Lida.

— Cum îţi spuneam, doar asta-i foarte tragic cînd bărbatul îşi părăseşte nevasta! Ce l-au mai prelucrat, degeaba! Eu pe al meu uite cum îl ţin: numai se uită cu un ochi la o femeie şi nu-i trec cu vederea pentru nimic în lume. Îi şi zic: nu te uita. Rîde: n-am nevoie de nimeni în afară de tine, maimuţico. Mă iubeşte. Şi eu îl iubesc, numai că eu nu sînt aşa focoasă, nici ca fată nu-mi plăcea să mă sărut, mai ales cînd mă săruta cu patimă, pur şi simplu nu suportam, probabil din pricină că sînt slabă, nu-i aşa? Şi dumneata eşti slabă. Probabil că nici dumneata nu ai prea mult temperament?

Lida nu apucă să răspundă, se auzi o bătaie în uşă.

— Cine-i? întrebă Tomka.

— Pot să intru?

— O Doamne, un bărbat! prinse a se frămînta Tomka, vîrînd sub saltea un obiect de toaletă. Intră!

În prag stătea maiorul Skvorţov, pus la punct, cu cizmele oglindă, cu centura cu diagonală strînsă pînă la refuz.

— Lidia Kondratievna, am venit să te iau.
— Cum aşa ? Unde ?
— Dacă nu m-am înşelat asupra situaţiei, încă n-ai luat masa. La cantina de aici nu mai capeţi dejunul la ora asta, iar cina se serveşte mai tîrziu, însă eu, luînd legătura cu personalul respectiv, după lungi tratative am rezolvat problema. Aşa încît te invit la masă.
— Bine, vin imediat. Însă mai întîi să mă spăl şi să mă schimb.
— Cît timp îţi trebuie pentru aceste operaţii ?
— Vreo zece minute.
— Perfect. Peste zece minute fix te aştept în vestibul.
Skvorţov salută şi ieşi.
— Ce bărbat interesant ! exclamă Tomka, cum se închise uşa. E curtezanul dumitale ?
— Ce-ţi trece prin minte ? Abia ne-am cunoscut.
— Cu atît mai bine. Mie îmi plac grozav asemenea bărbaţi : e exact după gustul meu. Acasă nu-mi permit asemenea lucruri, îmi respect căminul, dar aici, de ce nu ? Bineînţeles, nu mă gîndesc la ceva serios, dar să dansezi, să faci puţin haz, nu văd nimic rău în asta. E un bărbat interesant, înalt, or, asta mie îmi place, deşi m-am măritat cu unul mărunt. Are trăsăturile fine, deşi fără vreun farmec deosebit, în schimb i se citeşte inteligenţa pe faţă, nu-i aşa ?
— Cred că da. Nu prea am băgat de seamă.
— În schimb te-a băgat el în seamă, şi încă foarte bine, crede-mă, am experienţă în materie. Întotdeauna observ cine pe cine place, am

ca un fel de clarviziune, așa zice bărbatul meu. N-apucă să gîndească la vreuna, că eu am și început să fiu geloasă. Totul să fie al meu, fiece gînd și fiecare răsuflare, așa înțeleg eu viața de familie !

— Unde aș putea să mă spăl ?

— În curte, colo la stînga, sînt niște jgheaburi, și deasupra lor, spălătoarele. Să te conduc, vrei ?

— Nu, mulțumesc ; voi găsi și singură.

Cît se spălă, se mai auziră două bubuituri. În general, văzduhul Lihariovkăi vibra mai tot timpul de bubuituri și ar fi fost cazul să nu le mai ia în seamă.

5

— PÎNĂ OR TERMINA de construit Clubul ofițerilor — pare-se că acesta va fi un adevărat palat, cel puțin așa arată planul — am să mă văd silit să te invit la masă la una din întreprinderile de alimentație publică destul de exact caracterizată cu termenul : „prompthaleală".

Maiorul Skvorțov avea un fel al său de a vorbi : scurt și cu oarecare umor, elegant și cu o voce ca o strună ce vibra ușor la vocale, de parcă un zornăit brav de pinteni nevăzuți acompania fiece cuvînt. De vină era probabil contrastul dintre maniera de a vorbi și conținutul celor spuse, dar tot ce spunea avea haz. „Chiar

că nu-i de lepădat, își zise în sinea ei Lida Romnici. Bine c-a trecut să mă ia."

Cantina se afla într-o clădire greoaie, cu un singur cat, avînd ca anexă o alta în chip de ciupercă. La intrare, legat de o proptea, creștea un copăcel pirpiriu, cu trei crenguțe răschirate a jale. Frunzele prăfuite, de un verde cenușiu, răsucite parcă a cerșit din pricina arșiței, tînjeau de sete. De copăcel atîrna o mică placardă: „Locotenent Neustroev, tehnician-șef".

— Ce-are aici a face locotenentul Neustroev, tehnician-șef ?

— E o glumă a vieții, îi explică Skvorțov. După multe încercări neizbutite de a planta copaci în orășel, locțiitorul comandantului corpului de spate, generalul Ghindin, a dat ordin ca fiecărui ofițer să i se repartizeze cîte un copăcel pentru care va răspunde cu capul. Judecînd după starea în care se află copăcelul dat, capul locotenentului Neustroev, tehnician-șef, este expus unei iminente primejdii.

— Așa ? !... Și după o clipă de tăcere : Dar mai simplu nu știi să vorbești ? îl întrebă Lida.

— Dacă trebuie, știu, cum să nu, rîse Skvorțov.

Intrară în încăperea pe ușa căreia scria „Sala comună". În odaia încăpătoare se înșiruiau mese acoperite cu mușama cenușie. Pe mese, întoarse cu picioarele în sus, tronau scaunele. O femeie de serviciu mătura podeaua, hîrjîind furioasă mătura de scînduri.

— Aici se pare că se face curat... îngăimă cu nehotărîre Lida. Dar tonul ei plin de sfială îl însufleți pe Skvorțov.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, intră.

O conduse printre mese, sub privirea de flăcări a femeii, spre ușa din capătul celălalt pe care scria: „Sala Nr. 2, rezervată pentru ofițerii superiori. Strict interzis accesul altor persoane." Lida se codi iarăși.

— Fii liniștită, îi spuse Skvorțov. Ai de-a face cu mine, și cît timp sînt aici, îți este asigurată masa ofițerească.

Mica sală Nr. 2 era luminoasă și chiar cochetă: pendeluțe albe la ferestre, pereții îmbrăcați cu tapet vesel, pe mese mușamale azurii. Între ferestre atîrna o placardă purtînd lozinca: „Să împiedicăm pătrunderea muștelor!" în timp ce geamurile erau înlocuite cu niște plase dese de sîrmă. Cu toate acestea, muște erau berechet. Din tavan spînzurau panglici cu lipici, uscate de zăpușeală, neprezentînd nici un pericol pentru ele. Dogoarea soarelui pătrundea prin ferestre în fascicole de lumină. La mese ședeau călătorii de mai adineauri. Lida se instală și ea, și se uită de jur împrejur.

Pe peretele din față atîrna un tablou mare, în ulei, pesemne o copie, dar una liberă, fantastică, „Ivan Țarevici călare pe lupul cel sur", al lui Vasnețev. Zugrăvit de o mînă vădit nepricepută, tabloul respira o stranie sinceritate. Flori de basm, pictate fără gust, scînteiau trandafirii în bungetul de nepătruns al codrului, Țareviciul, prostănac și holbat pînă la smin-

teală, strîngea cu brațul curmeziș trupul fecioarei leșinate. Pletele ei roșcovane zburau luate de vînt, ca flacăra unui avion care a luat foc. Cu rînjet pișicher și cu limba scoasă de un cot, lupul alerga cu pieptul înainte, afară din tablou, direct asupra privitorului...

— După cît mi se pare, ți-a stîrnit interesul această operă plastică? o întrebă Skvorțov. Să-ți dau lămuririle necesare. Întotdeauna am visat să lucrez ca ghid. Această pînză grandioasă aparține penelului unui pictor amator local, maiorul Tîsiacinîi. Maiorul poartă o dragoste fără preget picturii, la care aceasta nu-i răspunde cu aceeași monedă.

— De ce vorbești așa?

— Te pomenești că-ți place!

— Într-un fel, da.

— Zguduitor tablou, i se alătură și generalul Sivers. L-aș cumpăra. Acest maior Tîsiacinîi nu-și vinde tablourile?

— Mi se pare că nu.

— Ce păcat! L-aș fi cumpărat.

Cehardin miji ochii și privi tabloul printre pleoape.

— Un primitiv popular... Cu toate acestea, nu fără o scînteie.

— Vorbiți serios? se minună candid Vanea Manin, mutîndu-și privirile de la unul la altul. Atunci sînt un neghiob.

— Dacă-i găsiți calități, ei bine, atunci și eu sînt un neghiob, spuse maiorul Skvorțov. Tăiați-mă, omorîți-mă, și tot n-am să văd vreo valoare artistică în acest tablou.

— Just, îl susţinu Teotkin. Nici eu n-aş vedea. Se spune că în ţările capitaliste i se leagă măgarului o pensulă de coadă şi el pictează, iar după aceea tablourile se vînd cu sume fabuloase...

— Taci, Teotkin, se apără Lida ca de o muscă, întorcînd către Skvorţov oceanele sale de mîhnire. Nu vezi nimic în acest tablou? Chiar nimic, nimic! Atunci ce fel de tablouri îţi plac?

— Ce fel? Multe... murmură în doi peri Skvorţov.

Nu era pregătit să răspundă la o asemenea întrebare. La pictură nu se pricepea. De altminteri, nu se pricepea în multe domenii şi îşi dădea foarte bine seama de acest lucru. Dar fiind sensibil la orişice aluzie, prinzîndu-le din zbor cu atîta uşurinţă, avînd şi darul vorbei închegate şi frumoase, unui ochi neavizat izbutea să-i lase impresia că ar fi un cunoscător în multe materii. Acum întîrzia cu răspunsul în nădejdea că va surprinde ceva, vreun semn cît de mic... Şi atunci las' că se desfăşoară el...

— Şi anume? Care din ele?

Ei, drace, ca un făcut, nu izbutea să-şi aducă aminte de nici unul: nici titlu, nici autor. E drept că unul i se ivise în minte chiar acum, şi foarte limpede: o celulă de temniţă, apă, şobolani, o femeie palidă cu umerii dezgoliţi, care-şi dă pe spate capul, cuprinsă de o nesfîrşită deznădejde... Frumos tablou. Dar cum s-o fi chemînd?

— „Nu-l aşteptaseră", îi suflă Djaparidze.

— Într-adevăr, nu-i o lucrare de duzină, se avîntă Skvorţov şi tocmai se pregătea să se lanseze în cîteva generalităţi care nu obligă la nimic, cu privire la tabloul pe care nu era sigur că-l mai văzuse, cînd deodată se ruşină să facă pe grozavul sub ochii aceştia care-l priveau atît de deschis şi de trist. La drept vorbind, nu mă pricep de loc la pictură... recunoscu el pe neaşteptate pentru sine însuşi.

— Mi-am închipuit.

Cu aceasta luă sfîrşit discuţia în materie de artă. Tocmai intrase chelneriţa cu şorţuleţ alb, rumenă, grăsană, poleită, şi atît de asemănătoare cu o matrioşcă de la magazinele de artizanat, că-ţi venea s-o scuturi, ca să scoţi din ea pe cea de-a doua.

— Simocika ! exclamă Skvorţov. Bună ziua, Simocika ! Înfloreşti ca un trandafir în luna mai ! Mă bucur că te revăd ! Ia spune cu ce ai să ne hrăneşti astăzi ? Nu ştiu cum stau ceilalţi, dar eu sînt mort de foame.

Imperturbabila Simocika doar îşi holbă la el ochii rotunzi de un albastru celest :

— N-aveam blide, să punem supa.

— Vai de mine, cum se poate una ca asta ?

— No că n-are nimiec, numaidec le spală. Pînă-s gătate, vă iau comanda.

— Dar ce-aveţi de mîncare ?

— Ciorba şi pîrjole.

— Ciorba e „F. C." ?

— Smîntîna s-o gătat, n-o rămas nici ţîrucă decî pentru ginerali.

— Ce-ar fi să învîrteşti niţică de acolo, hai? îi făcu cu ochiul Skvorţov.

Fără să răspundă, Simocika notă: „şepte borşuri, şepte pîrjole" şi ieşi.

— N-ai ce face, o să trebuiască să aşteptăm pînă spală blidele — aşa li se zice aici farfuriilor de supă.

— Drace, de cîte ori vin pe aici, mă apucă o foame de nu văd cu ochii, se plînse Teotkin. Şi aici aştepţi pînă te ia cu leşin.

— Ascultă, Teotkin, nu strică să-ţi însuşeşti cele mai de seamă trăsături ale poporului rus: minte întreagă şi răbdare, îl dăscăli Skvorţov. De pildă, ce poate face un om răbdător în situaţia noastră deosebit de grea? Să-şi alunge gîndul prozaic de la mîncare citind niscaiva beletristică.

Şi Skvorţov luă de pe măsuţa din colţ caietul cu coperte cenuşii, de care atîrna, prinsă cu o sfoară, o ciozvîrtă de creion.

— În faţa dumneavoastră se află, după cum rezultă din inscripţia de pe copertă, „Condica de sugestii şi reclamaţii". Sugestiile, ca de obicei, lipsesc sau nu prezintă interes, în schimb reclamaţiile... Le-ar invidia şi Cehov. Îi mai era jenă după al său fiasco în materie de pictură şi, ca să-şi spele obrazul, dădea zor cu Cehov. Trecînd pe lîngă gară, vîntul mi-a luat pălăria...

— Hai citeşte, citeşte! se răsti la el Teotkin. Sîntem informaţi că eşti alfabetizat.

— Atenţie! începu Skvorţov, Exemplul nr. 1. O reclamaţie modestă, reţinută, scurtă, şi cu

toate acestea plină de adîncă durere: „Rog să se acorde cea mai serioasă atenție felului cum sînt serviți vizitatorii cantinei, care serviciu se desfășoară extrem de încet și de grosolan. Locotenent-colonel Leahov." Nu rîdeți, tot hazul nu-i în reclamație, ci în răspunsul la ea: „Tovarășe locotenent-colonel, la o cercetare faptele nu au confirmat reclamația dumneavoastră. Vi s-a răspuns la grosolănia dumneavoastră cu aceeași monedă. Resp. cantinei Șciukina."

Toată lumea rîse, numai Lida Romnici nu. Poate că-i lipsește simțul umorului?

— Ce mi-i și cu Șciukina asta, responsabila cantinei! spuse generalul Sivers.

— Iată și reclamația numărul doi, citi mai departe Skvorțov. Un strigăt pornit din străfundul inimii, dar rămas fără răspuns. Ascultați, e aproape un poem: „Sînt profund revoltat de felul cum se prepară aici gîsca. E crudă, complet crudă, și apoi, nu încape îndoială, bătrînă. Ia cineva probă la o asemenea delicatesă? O vreme am ținut bucata în dinți, pe urmă am pus-o în farfurie și am achitat trei virgulă cinspe ruble. Pentru ce?"

Rîse toată lumea, chiar și Lida. Rîdea parcă fără chef, cu capul plecat și, întorcînd fața în altă parte, își ștergea lacrimile cu palma, ca copiii. Skvorțov era atît de bucuros că rîde! Grozav de bucuros! Frumos rîdea și Cehardin, iar printre hohote, îi dădea zor cu „Gîsca! Auzi, gîsca!" și se pornea iarăși pe rîs. Așa arăta mult mai blajin și mai simplu.

— Iată încă... începu iarăşi Skvorţov, dar nu termină.

Apăru Simocika cu tava plină de farfurii aşezate pe două rînduri. Ciorba era cafenie, cam trecută de vîrsta mijlocie, încălzită pesemne de nu ştiu cîte ori, în schimb în fiecare farfurie plutea un mic ostrov alb de smîntînă.

— Bravo, Simocika! o felicită Skvorţov. Pentru smîntîna asta meriţi din plin o sărutare!

— Eu-s nevastă, ş-am omu mieu! îl puse la locul lui Simocika.

Nu apucară să ia cîteva linguri de ciorbă, că uşa se deschise şi, purtîndu-şi triumfal abdomenul bombat, intră un general de statură uriaşă, cu umerii plini şi o chică leonină de culoarea argintului vechi. Îndreptîndu-şi din mers umerii şi umflînd pieptul, generalul o porni direct spre masa lui Sivers.

— Am onoarea să vă salut, tovarăşe general. Mă cheamă Ghindin, Semion Mironovici. Nu mă cunoaştţi încă, în schimb vă cunosc eu. Nu-i nimic, de acum înainte o să mă cunoaşteţi şi dumneavoastră: o dată ce aţi venit la casa mea, va trebui să mă cunoaşteţi. Vă rog să mă solicitaţi fără nici o jenă în orice problemă. În clipa asta însă am venit să vă iau. Acum cîteva minute mi s-a raportat că aveţi intenţia să luaţi masa aici, la sala numărul doi. De ce? Pentru oaspeţi ca dumneavoastră avem o altă sală, una specială. E regretabil că v-au lăsat să veniţi aici, trebuiau să vă conducă direct acolo. Dar ştiţi, pînă-i obişnuieşti pe oamenii

ăștia cu disciplina... Veniți cu mine, tovarășe general!

— Pe loc repaus! spuse Sivers. Vă rog să luați loc.

Ceea ce nu-i prea plăcu lui Ghindin. Totuși împinse scaunul și se așeză.

— Atunci, să mergem, tovarășe general!

— Aș zice că e mai bine să rămîn aici, cu oamenii mei, îi arătă Sivers cu mîna pe ceilalți. Știți, sînt dintre acei conducători care nu se despart niciodată de popor.

— Cum doriți, spuse generalul Ghindin, începînd să se mînie, păstrînd însă tonul omului de lume. Totuși vă sfătuiesc încă o dată să mergeți. Am să vă ospătez cu rață friptă.

— Rață friptă? șovăi parcă Sivers. Îmi pare rău, vă mulțumesc din toată inima, dar nu era nevoie... Spre regretul meu, trebuie să vă refuz. Și ca să nu scap prilejul, țin să vă exprim întreg entuziasmul meu.

— Cu ce ocazie?

— Sînt uimit de finețea în atitudine la care s-a ajuns aici, în unitatea de sub comanda dumneavoastră.

— În ce sens? întrebă Ghindin circumspect.

— În cel dat de Gogol. Vă amintiți? „La noi în Rusia, dacă în alte privințe nu i-au ajuns din urmă pe străini (cer iertare, nu eu, nu eu, ci Gogol!) ei bine, în priceperea de a trata omul le-au luat-o cu mu-ult înainte... Avem asemenea înțelepți care știu a vorbi cu un moșier stăpîn a două sute de suflete cu totul altfel decît cu cel ce posedă trei..."

— Mă uimește memoria dumneavoastră extraordinară, îl întrerupse generalul Ghindin. În alte împrejurări aş fi fost fericit să vă ascult pînă la capăt, dar acum mă cheamă datoria, ştiţi, datoria...

— Ca să vedeţi! În schimb, eu am timp berechet. Mai cu seamă că la cantina de sub ordinele dumneavoastră nimeni nu se grăbește să servească felurile. Vă rog numai să mai ascultaţi un fragment — unul singur — extrem de educativ...

— Credeţi-mă, n-am timp.

Generalul Ghindin se ridică.

— Un moment, îl apucă de mînecă Sivers, zorit. Consideraţi că-mi faceţi un serviciu personal. „Cicikov trecu pe la grădina publică, toată numai din copăcei pirpirii, ce nu se prinseseră se vede încă de-a binelea..."

— Nu înţeleg ce legătură...

— O să înţelegeţi numaidecît. Vă amintiţi cum scria la gazetă: „Oraşul nostru s-a împodobit, datorită grijii arătate de primarele nostru, cu o grădină publică toată numai copaci umbroşi cu coroana bogată..."

— Zău că...

— ...de-ţi venea să lăcrămezi de bucurie văzînd cum palpită inimile orăşenilor şi revarsă şuvoaie de lacrimi drept recunoştinţă faţă de primarele nostru..."

Fruntea lui Ghindin se făcu stacojie. Se ridică.

— V-am înţeles, tovarăşe general. Spre norocul dumneavoastră, am slujit multă vreme la

unitățile din Caucaz și mi-a intrat în sînge una din regulile de acolo, cea care spune că oaspetele este persoană sacră. Datoria ospitalității este mai presus de orice. Cu toate acestea, am să vă comunic totuși părerea mea în legătură cu problema atinsă de dumneavoastră: e mai ușor să-l înveți pe Gogol pe de rost decît să crești aici măcar un singur copăcel. Am onoarea!

Se înclină și ieși. Ușa se trînti ca de furtună.

— Ce mai reprezentație! se tăvălea de rîs Teotkin.

Imperturbabil ca de obicei, generalul Sivers se ocupa de ciorba din farfurie, care între timp se răcise.

— Dînsul e generalul care a repartizat fiecărui ofițer cîte un pom? întrebă Lida Romnici.

— Chiar dumnealui în persoană, o lămuri Skvorțov. Ciudat om! Tare ciudat!

— Birocrat înveterat? mai mult afirmă decît întrebă Vanea-Manea.

Prețuia mai presus de orice formulele gata fabricate și întotdeauna încadra fenomenul, oricare ar fi fost el, într-o anumită rubrică.

— Da de unde! se revoltă maiorul. Orice vrei: tiran, despot, mitocan, dar nicidecum birocrat. Nici pomeneală!

— La drept vorbind, se cam îmbată cu puterea, de ce să ne ascundem după deget?! îl susținu Teotkin. Ce de severități a pus la cale, n-o să credeți! Astă-iarnă — dar știți ce frig e aici iarna? — cheamă un căpitan să ridice niște talaj, iar căpitanul se prezintă cu mantaua pe el. Ghindin de colo: „De ce ești cu

manta?" „E frig, tovarăşe general." — „Nu-i nimic, scoate-o; te încălzeşti numaidecît!" povestea cu haz Teotkin.

— Tiran? se interesă, animat de speranţă, Manin.

— E şi asta, se învoi Skvorţov, dar nu epuizează problema. Ghindin e un fenomen complex... Energic, inteligent, talentat, în mîna lui orice treabă merge strună... Ştiţi ce era pe aici înainte să fi venit el? Un prăpădit de cătun uitat de lume, sălbăticie, numai bordeie şi gropi cu gunoi şi de jur împrejur pustiul. Apa o aduceai cu cobiliţa de la rîu. Tot orăşelul nostru aşa cum e astăzi nu l-a construit decît Ghindin! Şi în ce condiţii! Arşiţă, apă nu există, oamenii cad seceraţi de boli...

Skvorţov vorbea cu aprindere şi, lucru straniu, chiar fără umor. Îl susţinu şi Cehardin.

— Sînt perfect de acord cu dumneata. Generalul Ghindin e un tip original. Un administrator de factură aparte şi un gospodar genial, cum se pot ivi numai la noi, în procesul de călire a omului dînd piept cu greutăţile... Gîndiţi-vă numai cum îi vine unuia care răspunde pentru un asemenea ţinut să lucreze în condiţiile noastre?

O iei la dreapta,
Îţi piere murgul,
O iei la stînga,
Pieri tu cu murg cu tot...

Iar acest Ghindin nu se teme nici de dracu, nici de tat-su. Faţă de legi are o atitudine con-

structivă. Dacă sînt de plătit ore suplimentare, le plătește și basta și le trece la alt cont, din pămînt face rost de fonduri acolo unde nici nu te aștepți, pe trîntor îl pune pe liber, pe lucrătorul vrednic îl momește la dînsul... Totodată, este incontestabil un om cinstit. O ață nu și-a însușit. I s-a oferit aici la venire o vilă separată, ei bine, nu, a refuzat. Stă și acum la hotel.

— Și familia ? întrebă Manin.

— E la Moscova, interveni Teotkin. Soția e o femeie în vîrstă, copiii mari, ce să caute aici ? Ghindin și-a adus aici pe tăticu-su, între noi fie vorba, un bătrîn destul de amuzant ! Și uite așa, stă cu tăticul. Căci e un fiu devotat.

— Șederea îndelungată departe de familie poate duce la descompunere morală, se cită pe sine însuși Manin.

— Nu te teme, l-a și dus, rîse Teotkin.

— E un om plin de merite. Îmi pare rău că l-am jignit. M-a pus Nichipercea... spuse generalul Sivers, lăsînd jos lingura.

Simocika aduse felul doi.

6

EXPERIMENTĂRILE se prelungeau.

Cînd generalul Sivers se înapoie la hotel se făcuse noapte. Sună la ușă multă vreme. Într-un tîrziu, îi deschise portăreasa cu halatul aruncat pe umeri și părul pe bigudiuri, după

care, jenată, dispăru. Sivers urcă la el, la etaj. În apartamentul compus din două camere era zăpușeală. Și tare ar fi vrut să facă o baie.

Intră în baie și deschise robinetul, dar apa nu curgea. Ce plăcere! Turnînd cu cana din găleată, cu chiu, cu vai se spălă deasupra chiuvetei pe obraz și pe mîini, se întoarse în odaie și deschise larg fereastra. Afară stăruia aceeași dogoare. Aerul nopții, sufocant de fierbinte, nu se clintea. În depărtare, sub vălul dulce al pîclelor, clipeau roiuri-roiuri luminile Lihariovkăi. Undeva urlă sacadat o sirenă și tăcu, apoi se auzi un vuiet depărtat, de parcă răgeau sumedenie de lei, un brîu de foc despică ca briciul înaltul cerului, stingîndu-se după o clipă... Ca de obicei, la obiective lucrările continuau și noaptea.

Generalul plecă de la fereastră. Nu, despre ziua de astăzi nu se putea spune că ar fi fost un succes. Dar nici n-avusese vreun rezultat negativ. Or, asta era foarte important — să nu ai rezultate negative. Să vedem, să vedem.

Tăcerea din odaie era pînditoare, plină de felurite sunete mărunte. În țevile conductei de apă forfota plescăitoare și țiuitoare nu înceta. Sub tavan, pe plafoniera mată își făceau de lucru foșnitorii purici de pădure de un soi local aparte — mari, aspri, cu chiurasă, adevărați cavaleri în zale. Se deprinsese cu acești locatari ai apartamentului: ei își duceau în țara lor un trai concentrat, însuflețindu-se mai cu seamă noaptea, cînd se adunau în globul lămpii pentru turnirele lor puricești...

Sub lampă, pe masa rotundă, acoperită cu o faţă de catifea verde, se zărea un dreptunghi — o scrisoare. Sivers o desfăcu.

„Dragă Saşa, scria soţia, cum o mai duci pe-acolo? Pentru Dumnezeu, fii prudent, întotdeauna sînt îngrijorată pentru tine. Mi-e dor de tine, băieţilor de asemeni. Pînă una-alta, la noi totul e bine, mai ales sîntem sănătoşi. Volodea umblă ţanţoş şi nu-şi mai încape în piele de fericire: o corespondenţă de-a lui a fost tipărită în „Komsomolskaia pravda". Iura a luat un premiu la concursul de aviomodelism. Iar Kolea iarăşi a căzut ieri în noroi şi a făcut şi o gaură în pantaloni..."

Generalul Sivers zîmbi pe sub mustaţă, murmurînd:

— De la fiecare după capacităţi, fiecăruia după nevoi.

Kolea, mezinul, era preferatul său: un băieţel năravaş, de o frumuseţe rară, cu nişte ochi de tăciune — o cadră de copil!

„Caută să nu întîrzii prea mult acolo, scria mai departe soţia, nu ştiu de ce, dar mi-e urît fără tine şi mi-e dor. Îmi vin în cap tot soiul de gînduri. Ieri a fost pe la noi Boris Nikolaevici şi mi-a spus că Doller a căzut la pat, Sitnikov de asemeni. În ce-l priveşte pe Doller, te mai puteai aştepta, dar Sitnikov i-a uimit pe toţi. Pe Boris Nikolaevici îl îngrijorează sănătatea ta. Aici plouă mereu, aşa o să treacă vara şi noi căldură n-am avut. Şi acum, cu bine. Te sărut, dragul meu, şi te aştept. A ta Lilia."

Scrisoarea n-avea dată — stupid obicei femeiesc. Sivers cercetă plicul, ca să constate că fusese expediat prin poşta aeriană cu patru zile înainte. Mai reciti o dată scrisoarea, şi o undă de duioşie amestecată cu ciudă îi lumină o clipă obrazul. „Prostuţa mea prostuţă", rosti el undeva înlăuntrul său. Apoi rupse scrisoarea în bucăţele mărunte de tot, căută sub masă coşul şi, negăsindu-l, le aruncă în scrumieră. Cineva bătea la uşă.

— *Avanti!* strigă Sivers.

Nici o mişcare.

— Intră! *Avanti* înseamnă „intră" în italiană.

Uşa se deschise şi în prag, ocupînd tot spaţiul ei, se ivi generalul Ghindin. Ţinea în mînă o sticlă de coniac.

— Îmi permiteţi să intru?

— Fireşte, vă rog! Îmi face plăcere. Luaţi loc.

Ghindin se aşeză şi puse pe masă sticla.

— Am venit să mă interesez cum v-aţi instalat. E o datorie de gazdă. Nu vă lipseşte nimic? Dar vă rog, cu toată sinceritatea.

— Nimic, vă mulţumesc, absolut nimic. Dimpotrivă, totul este mai presus de aşteptări.

— Cum vă place apartamentul?

— Minunat.

— Serviciul?

— Excelent.

— Pe aici, vara, nu arareori avem greutăţi... cu apa, spuse Ghindin. Ştiţi, bolile creşterii...

Din pricina asta suferiţi şi dumneavoastră sub aspectul confortului...

— Da de unde? Nici n-am observat că nu e apă.

Generalul Ghindin se porni pe rîs.

— Lăsaţi, lăsaţi, destule politeţuri. Am slujit multă vreme în Orientul Îndepărtat, aşa încît cunosc una din formulele care definesc politeţea pe chinezeşte. În limba rusă ea ar suna cam aşa: „Mingea politeţei mele se rostogoleşte pe coridorul amabilităţii voastre, şi fie el nesfîrşit acest coridor al amabilităţii voastre, pentru mingea politeţei mele." Ajunge să tot rostogolim mingi pe coridoare. Vă spun simplu şi clar: am venit pe la dumneavoastră pentru că vreau să vă cunosc mai de aproape, să petrec un ceas într-o conversaţie plăcută şi să golesc cu dumneavoastră o sticlă de coniac... Apropo, e franţuzesc, Martel autentic. Aici, în satul acesta n-are cine preţui un asemenea coniac. Or, în dumneavoastră bănuiesc un cunoscător.

— Eu şi cunoscător! Păcatele mele! La drept vorbind, cîndva problema m-a interesat într-o măsură oarecare. Ştiţi în ce constă în principal superioritatea celebrelor coniacuri franţuzeşti? Nicidecum în calităţile viţei însăşi, ci în acelea ale stejarului din care se fac butoaiele. Viţa franţuzească propriu-zisă, aşa-numita *folle blanche*, care produce alcoolurile de coniac, nu se laudă cu o prea mare superioritate faţă de soiurile noastre caucaziene, şi mai cu seamă cele armene. Stejarul însă...

— A doua oară mă conving de vasta erudiție și memoria dumneavoastră extraordinară. Cu atît îmi pare mai bine să vă ofer un coniac ținut vreme îndelungată în o tară de stejar, poate cea mai plină de calități. Așadar, închinăm un păhărel ?

— Să-l închinăm.

Sivers luă de pe masă un pahar și porni spre baie, cu gîndul să aducă de acolo și pe al doilea, însă generalul Ghindin îl opri :

— O, nu vă deranjați. În hotelul nostru „de lux" avem pahare și păhărele, și porțelan și veselă pentru un banchet.

Apăsă pe butonul soneriei și, la chemarea lui, se prezentă aceeași portăreasă somnoroasă. Zărindu-l pe Ghindin, se grăbi să desfacă bigudiurile.

— Ascultă, Zina, dumneata cunoști obligațiile care revin unei portărese de serviciu ? întrebă Ghindin.

— Le cunosc, tovarășe general. Vă rog să mă scuzați, am ațipit numai un pic, pe cuvîntul meu.

— Îți amintesc încă o dată că în cuprinsul obligațiilor dumitale intră și aceea de a nu dormi în orele de serviciu și a te prezenta imediat la chemarea soneriei. Dar a te prezenta îmbrăcată cuviincios și pieptănată, nicidecum cu părul vîlvoi, ca o marțiană picată atunci din cosmos. Dacă aceste obligații te depășesc spune-mi numai două vorbe și am să te eliberez de ele pe loc.

— Tovarășe general...

— Atît, ajunge. Despre toate acestea o să vorbim în alte împrejurări. Iar acum fii bună şi trezeşte-o pe Ada Trofimovna şi spune-i că o rog să aducă aici pahare de coniac şi gustări. Bagă de seamă, cele de coniac, nu pur şi simplu cupe.

— Am înţeles, tovarăşe general.

Femeia ieşi.

— Aţi văzut-o ? Cu asemenea oameni trebuie să lucrez ! exclamă cu amărăciune Ghindin. Din păcate nivelul lor de trai aproape nu depinde de calitatea muncii lor. Dar mai supărătoare ca toate e această opoziţie interioară. La noi oamenii s-au dezobişnuit cu totul de aşa-zisul *„service"*, sau, ca să vorbim drept, nici nu au fost obişnuiţi vreodată... Lumea este într-atît de străină şi de ideea *service*-ului, că fiecare iniţiativă în acest domeniu e întîmpinată cu ostilitate. Şi aflaţi de la mine că din ambele părţi. Tot ce se poate mai surprinzător. Protestează şi cei puşi să servească şi cei care trebuiesc serviţi. Şi în atitudinea dumneavoastră — ţineţi minte, aceea de la cantină ? — s-a vădit după mine cel de-al doilea protest.

— Ah, nu-mi mai pomeniţi de atitudinea mea ! exclamă cu sinceră părere de rău Sivers. Care protest ? Am îndrugat pur şi simplu verzi şi uscate, fără să mă întreb ce spun. Vă rog să mă scuzaţi, regret din inimă.

— Lăsaţi, nu merită... îl opri Ghindin, deşi vădit bucuros. Ce să mai dezgropăm morţii ? Nu voiam decît să spun că la noi, din pricina unei false înţelegeri a democratismului, oamenii se

împacă prea ușor cu orice condiții de viață. Întrebi un asemenea democrat: „E confortabil? Serviciul bun?“ Iar el de colo: „Excelent!“ În realitate, serviciul e mizerabil, și așa ar fi trebuit să spună: serviciul e mizerabil!

— Nu sînt pretențios.

— Nu-i vorba de dumneavoastră, ci de un principiu. Ca să deprinzi oamenii cu ideea *service*-ului — și, pentru că veni vorba, este o idee nobilă și nicidecum pe măsura paraziților — trebuie să le ceri, și iar să le ceri, și nu să patronezi neglijența. Și Ghindin zvîrli pe masă pumnul său mare și roșu, încleștat. Să le pretinzi! Și nicidecum să închizi ochii! Vă închipuiți că nu știu că-i mult mai ușor să treci cu vederea decît să pretinzi? Că lucrul cel mai simplu e să fii un mic Cristos în uniformă, atoateiertător? Obligația de a pretinde îți părăduiește viața. Datorită ei m-am pricopsit cu un infarct al miocardului și nu se știe cu ce m-oi mai pricopsi de aici înainte. Dar chiar de-ar fi să mor, voi muri bătînd cu pumnul în masă!

— Ce vă trece prin minte, Semion Mironovici! Noi doi mai avem de trăit.

— Dați-mi voie să vă istorisesc o întîmplare, continuă, fără să-l asculte, Ghindin. Îndată după război, căzînd din anumite motive în dizgrație, am fost înlăturat de la treburile importante și trimis să comand o divizie în Sahalin. Ce să te faci? Ești soldat. Fie și Sahalin. Dar știți dumneavoastră ce înseamnă Sahalinul de Sud? Ei nu, cum ați putea să știți, n-aveți de unde!

Condițiile de trai — mai rele nici că se poate, locuințe — ioc. Niște coșmelii acolo de bambus, cu pereții din hîrtie, prin care vîntul își face mendrele cum îi vine. Ne-am instalat de bine, de rău — unde lucram, acolo locuiam. Cum sosii la noul loc de muncă — de, ia totul în primire. Tocmai seara am simțit, ca omul, nevoia să vizitez o toaletă. Ies pe stradă, umblu și umblu — nicăieri. Îl poftesc la mine pe comandantul trenului divizionar: „Mă ierți, tovarășe colonel, că te deranjez la ceas de noapte, dar unde aveți pe aici o toaletă?" Mă privește jenat: „Toaleta nu a fost prevăzută în schemă. Unitatea abia se instalează, aici au locuit înainte japonezii și n-aveau toalete." „Treaba lor, zic. Poate că japonezii o pot duce și fără toalete, evreii însă nu! De aceea fii amabil și dă ordin ca pînă mîine dimineață la ora opt punct să am o toaletă. Dacă n-o voi avea, vei răspunde." „Am înțeles, tovarășe general!" Mă scol de dimineață. „Cum merge?" „Tovarășe general, s-a lucrat toată noaptea. Permiteți-mi să raportez însă că la ora opt punct toaleta nu va fi gata." „Și atunci pe cînd?" „La opt și douăzeci de minute." „Nu face nimic, douăzeci de minute mai pot aștepta." Și ce credeți? La opt și douăzeci punct...

Se auzi o bătaie în ușă și o femeie frumoasă, zveltă, cu o tavă în mîini, intră în odaie. Era îmbrăcată cu gust, pieptănată cuviincios și avea niște ochi mari, prelungi, migdalați, cu o privire stranie. Femeia salută calmă și puse tava pe masă. Pe tavă se aflau două pahare de cristal

cu picior, pentru coniac, prăjituri, caşcaval, cîteva feliuţe subţiri de lămîie.

— Mulţumesc, draga mea, spuse galant Ghindin. Dă-mi voie să ţi-l prezint pe generalul Sivers, Alexandr Evghenievici. Ada Trofimovna, directoarea hotelului nostru.

— Încîntată, spuse Ada Trofimovna.

Generalul Sivers se ridică în picioare şi se înclină.

— Ia loc, te rog, o invită Ghindin.

Ada Trofimovna se aşeză, adunînd pe genunchi mîinile fine cu degetele lungi.

— Generalul Sivers este oaspetele nostru mult respectat şi te-aş ruga să-i acorzi toată atenţia. M-ai înţeles, Ada ?

— Micul dejun vi-l trimit în cameră ?

— Vă rog, nu, se grăbi să se împotrivească Sivers. N-ar face decît să mă pună în încurcătură, mai ales că n-am obiceiul să iau gustarea de dimineaţă.

— Poate masa de prînz sau cina ? interveni Ghindin.

— Nu, nu, nimic, vă mulţumesc.

— După cum vezi, Ada, oaspetele nostru nu doreşte nimic. Cu atît este mai interesantă sarcina dumitale — să-i faci pe plac. Te rog, s-o ai în vedere, Ada. Iar acum nu te mai reţin...

Ada Trofimovna se ridică, zîmbi, se înclină şi ieşi.

— Ce ziceţi de dînsa ? întrebă Ghindin. Ducesă, pe cuvîntul meu ducesă. Ai zice că-i Eliza Dolittle din „Pigmalion".

— Frumoasă femeie, se învoi Sivers.

— Şi ce-mi place la ea sînt manierele. Pentru maniere o țin. Asupra șefilor are un efect salutar și fără greș. Pică uneori cîte unul dezlănțuit și începe să tune și să fulgere. Numaidecît o trimit pe Ada în expediție. Și cît ai bate din palme, îl vezi pe Jupiter mîncîndu-ți din palmă. M-da în acest sens Ada e de neînlocuit... Un singur defect — e proastă ca o gîscă.

— Ce importanță are? spuse Sivers. Femeia e ca poezia. Știți cum spunea Pușkin: „Poezia, Doamne iartă-mă, se cuvine să fie puțintel stupidă".

— Este adevărat că unora le place feminitatea într-o formă pură, ca să zic așa *au naturel*. Dar gusturile nu se discută. Eu personal prefer femeile cu care, în pauze, mai poți schimba și o vorbă. Îmi permiteți să vă mai torn?

— Vă rog.

Ghindin turnă cîte puțin coniac în cele două pahare.

— După cîte am auzit, coniacul se bea în pahare mari, nu-i așa?

— Într-adevăr. Atîta doar că, înainte de a-l bea, ceremonialul cere să clătești puțin cu licoare pereții paharului, uite așa, cu o mișcare circulară, ca să-i poți sorbi parfumul.

Generalii își clătiră paharele cu o mișcare circulară, sorbiră aroma coniacului și băură.

— Cum vă place?

— Clasa întîi, murmură Sivers, închizînd ochii de plăcere.

— Sînt încîntat de înalta prețuire. Mai merge o dată?

— Merge.
— Pentru cunoştinţa noastră.
Ciocniră şi dădură pe gît.
— Luaţi caşcaval, Alexandr Evghenievici.
— Mulţumesc, nu. Prefer o feliuţă de lămîie.
— Apropo, spuse deodată Ghindin, privind coniacul la lumină, data trecută, la cantină era cu dumneavoastră, dacă nu mă înşel, o femeie. Cine e această doamnă ?
— Într-adevăr, aşa se pare, se învoi cu totală indiferenţă Sivers. Lidia Kondratievna Romnici, proiectant pus la dispoziţia unităţilor militare. Dar de ce ?
— Mi s-a părut interesantă. O figură care ţi se întipăreşte în memorie. După aceea am mai întîlnit-o de vreo două-trei ori la cantină, pe stradă... Aţi observat ce ochi are ? Nişte ochi de martiră, de sfîntă ! De unde asemenea ochi la un inginer proiectant sovietic, ba încă pus la dispoziţia unităţilor militare ? O enigmă ! Dar mai ales franchetea, franchetea aceea întipărită pe faţă...
— Excepţională descriere ! Vă pricepeţi ! M-aţi dat gata chiar şi pe mine.
— Va să zică, nu vă place ?
— Cum să vă spun... E prea slabă.
— O femeie nu poate fi prea slabă.
— Chestie de gust. Or, după cum aţi observat pe bună dreptate, gusturile nu se discută.
— Sînteţi desigur însurat ? întrebă Ghindin.
— Desigur, răspunse Sivers pe un ton care tăie de la început orice poftă de a continua pe aceeaşi temă.

— Aveți și copii ?
— Trei flăcăi.
— Cîți ani au, dacă-mi permiteți ?
— Cel mare termină școala, mezinul a împlinit doisprezece. Îl cheamă Kolea. O cadră de băiat.
— Asta-i bine, spuse Ghindin. Eu am două fete. Măritate, mi-au făcut și nepoți. Nevastă-mea a rămas cu nepoţeii acolo, eu aici, singur cu papá. Un fel de burlac la bătrînețe.
— Asta-i bine, spuse Sivers.
Coniacul din sticlă scădea văzînd cu ochii. Generalii stăteau la taifas în condițiile deplinei înțelegeri, cuprinși de-o oarecare moleșeală.
— Știți, dacă unui om îi vine pofta să facă ceva pe lumea asta, spunea Ghindin, în loc să stea cu mîinile-n cruciș privindu-și buricul ca Buda, ei bine, de bîrfeli nu scapă. Asta-i ca doi și cu doi fac patru ! Bunăoară eu. Cîte nu se spun pe seama mea ! Cică-s tiran, hoț, ba și desfrînat ! Hoț vă jur că n-am fost niciodată, în buzunarul meu n-a intrat un ban străin, ci, dimpotrivă, am dus război cu hoții. Și cu mult succes. Dovadă — subalternii mei nu fură. Cît despre punctul doi — desfrînat, de, aș fi bucuros, dar nu mi-o îngăduie vîrsta, mai ales după două infarcturi. Ăștia de aici au început să-mi lege de coadă tot felul de tinichele. Cică aș trăi cu Ada. E aproape o calomnie, pentru că trăiesc foarte puțin cu dînsa și am nevoie de ea pentru cu totul altceva. Prefer să am în jur oameni de-ai mei care lucrează în stilul meu. Să primească, să strălucească, să-mi facă pe plac.

Toate acestea ea le are. Unii mă sfătuiesc s-o concediez, ca să nu se mai îndruge nimic! Ha! De clevetit tot vor cleveti. Cît trăiește Ghindin, au să-l cleveteaşcă. Aşa i-a fost scris.

— *Habent sua fata libelli.*

— Cum aţi spus?

— E în latineşte: cărţile îşi au destinul lor. Şi oamenii.

— Din păcate, n-am putut să capăt o educacaţie clasică: exista pe atunci norma procentuală. Am terminat liceul real. Şi ca să vorbim drept, nici nu l-am terminat, căci a început războiul civil, aşa că mi-am înfipt grenada la brîu, ştiţi şi dumneavoastră:

Şi spre spaima burgheziei,
Lumii hai să-i punem foc"...

Nici dumneavoastră nu v-aţi terminat studiile?

— Ba nu, liceul l-am terminat în nouă sute optsprezece. Abia după aceea am nimerit pe frontul războiului civil.

— Dar ştiţi ceva, Alexandr Evghenievici, aceste studii clasice v-ar putea juca un renghi dacă o să le pomeniţi faţă de alţii! Astăzi nu prea sînt simpatizaţi oamenii care abuzează de limbi străine, atît de cele vii, cît şi de cele moarte. În locul dumneavoastră m-aş feri să le mai folosesc. Mai ales cu numele dumneavoastră cîtuşi de puţin rusesc, ca s-o spun aşa fără ocol.

— Sînt nobil rus, răspunse cu trufie Sivers. Strămoşii mei şi-au vărsat sîngele pentru Imperiul Rus, iar eu, pentru Republica Federativă

Rusă. O să lămurim noi, singuri, Rusia şi cu mine, dacă sînt rus sau ba.

— V-am prevenit numai, îl opri blînd Ghindin. În sănătatea dumneavoatsră !

— Acum vreo lună, îl întrerupse Sivers cu oarecare însufleţire, m-a poftit la el şeful cadrelor, un oarecare Mişcenko. Trebuie să vă spun că locul acesta îl ocupa mai înainte un alt maestru în materie, dar l-au debarcat. Mă cheamă la el acest Mişcenko şi începe să mă descoasă despre una, despre alta, dar nu dă cărţile pe faţă. Il fac şi eu pe Švejk în faţa lui. Şi uite aşa ne purtăm de nas unul pe celălalt, să vedem care pe care ? În cele din urmă, iese la iveală că îl interesează numele meu. Cică de unde-l am ? Adică — nu cumva eşti agent al unui spionaj străin ? Şi-i spun : „E o chestiune serioasă, permiteţi să trec pe la dumneavoastră mîine". Şi a doua zi vin înarmat cu documentele necesare, printre care o relicvă de familie : zapisul cu semnătura proprie a împărătesei, Elisavet, unde se adevereşte că străstrăstrăbunicul meu Karl Joakin Florian Sivers este ridicat la rangul de nobil, el şi tot neamul său cît va veni după dînsul, drept răsplată pentru slujba credincioasă în armata rusă. I-am arătat lui Mişcenko acest zapis, i-am propus chiar să cerceteze pecetea din ceară roşie, el a cercetat-o, şi, ştiţi, a rămas foarte mulţumit. Şi plecînd de la el, îmi spuneam pe drum : Doamne, minunate-s faptele tale ! Oi fi tot eu acela care în două zeci şi unu a fost dat afară de la universitate ?

— M-m-da, viaţa noastră face adesea nişte cotituri bruşte, spuse încet Ghindin. Cînd lucrurile se întorc în rău, întotdeauna îmi pun nădejdea în asta. De felul meu sînt optimist.

— Apropo, vorbi iarăşi Sivers, mi-am amintit o istorie întîmplată lui Dmitri Dmitrici Morduhai-Boltovski. Era pe vremuri un asemenea profesor de matematică. Povestea se întîmpla, poate, în douăzeci şi doi, poate, în douăzeci şi trei, nu mai ştiu bine. La universitate, unde Dmitri Dmitrici avea o catedră, se dezlănţuise nu ştiu a cîta campanie de demascare a elementelor străine de clasa muncitoare. Se înmînaseră formulare. Şi în rubrica „apartenenţa de clasă înainte de revoluţie“ Dmitri Dmitrici se apucă să scrie „nobil“, chipurile. Însă la drept vorbind e o eroare, căci neamul Morduhai-Boltovski este de viţă princiară şi deoarece, datorită intrigilor guvernului ţarist, titlul i-a fost retras în mod abuziv, profesorul stăruia pe lîngă puterea sovietică să-l restabilească, aşa cum impune echitatea, rugînd a fi socotit ca atare. Ce s-a stîrnit după aceea, n-am cuvinte să vă descriu. În brînci l-au dat afară pe bătrîn de peste tot. Înţelesese şi singur că a făcut una boacănă. Şi rău i-ar fi mers dacă nu-l ajuta o împrejurare. Căci trebuie să ştiţi că familia Boltovski nu o dată îi dăduse adăpost lui Mihail Ivanovici Kalinin, ascunzîndu-l de poliţie. Aşadar, cînd s-a dezlănţuit furtuna, a plecat Dmitri Dmitrici la Moscova, în audienţă la Mihail Ivanovici: „Aşa şi pe dincolo, uite ce-am păţit, ia-mi apărarea, că m-au luat la

goană de pretutindeni". Fireşte că Mihail Ivanovici l-a primit, l-a ascultat şi i-a promis să-l ajute. Şed ei amîndoi unul în faţa celuilalt şi-şi amintesc de trecut. Şi-i spune Mihail Ivanovici Kalinin: „Îţi aminteşti cum îmi spuneai pe-atunci, Dmitri Dmitrici? «Lasă-te păgubaş, Mişa. Nu spargi zidul cu fruntea!»" „Îmi amintesc, cum nu." „Şi totuşi, Dmitri Dmitrici, iacătă, l-am spart!"

Generalul Sivers tăcu.

— N-am înţeles prea bine. În legătură cu ce mi-aţi spus istorioara? se interesă cu amabilitate calmă Ghindin.

— Ziceam că şi zidul se poate sparge cu fruntea, numai dacă loveşti sistematic.

— Fie-vă gura aurită, spuse Ghindin şi ridică paharul. Aşadar, pentru frunte?

— Pentru ea, Semion Mironovici. Dar şi mai bine, pentru frunţi.

...Deodată se auzi un chicot cavernos, urmat de gîgîituri şi fluierături năvalnice, după care în baie răsună un plescăit: curgea apa.

7

A DOUA ZI GENERALUL SIVERS se sculă dimineaţa devreme. Avea de gînd să se ducă la poligon. Îi plesnea capul de durere şi gura îi era iască. „Îmbătrînesc, se gîndi. Şi doar am băut o nimica toată." Cînd să se spele, robinetul de la baie ciripi, vărsă un strop de ru-

gină, după care secă. A trebuit să-şi toarne din găleată apă călîie, ceea ce şi făcu fără chef. Pe fundul găleţii se sedimentase peste noapte un strat catifelat de rugină. Şi iar îşi spuse: „Îmbătrînesc! Începe să mă supere lipsa de confort." Se întoarse în cameră, luă de pe tavă o feliuţă de caşcaval scorojită şi unsuroasă — din cele de aseară — şi-o mestecă încet, cu dezgust. Îi mai rămîneau vreo cinci minute pînă să vină maşina să-l ia. Coborî în stradă. La picioarele scării aştepta un moşneguţ sur ca un şoricel, cu capul ras şi obrazul năpădit de peri.

— Bună ziua, spuse Sivers.

— Bună ziua, îi răspunse moşneguţul într-o şoaptă tragică. Pe dumneavoastră vă aştept aici. Anume mi-am ales locul acesta de lîngă scară. Sînt Ghindin, Miron Ilici, tatăl generalului.

Sivers îi întinse mîna.

— Bucuros să vă cunosc.

— Am stat aici, deoarece sînt hotărît să vă vorbesc. V-am aşteptat ca pe un mîntuitor!

— La dispoziţia dumneavoastră. Cu ce vă pot fi de folos?

— Poftiţi la noi, îl invită moşneagul rotindu-şi ochii în jur, a sfială parcă. Un lucru vă rog, ceea ce discutăm rămîne între noi doi.

— Fiţi pe pace!

Intrară într-o odaie cam goală, perfect asemănătoare cu „apartamentul de lux" de la etajul superior, doar ceva mai simplă şi mai neprimitoare; lipseau faţa de masă de catifea

verde, oglinda, filodendronul din colţ. Părea nelocuită. Atîta doar, pe scaun odihnea, desfăcîndu-şi larg umerii, o ditamai tunică de general, iar de sub pat se iţeau ştaifurile călcate ale unor papuci de casă terfeliţi.

— Vă rog să mă scuzaţi, aici e cam deranj. Ştiţi, nu izbutesc să deretic... Şaptezeci şi cinci de ani sînt şaptezeci şi cinci de ani, şi arşiţa e arşiţă.

Moşneagul se tot foia, cu mîini tremurătoare, negăsindu-şi locul.

— De ce nu staţi jos ? îl întrebă Sivers.

— Dumneavoastră să luaţi loc, da, dumneavoastră, nu eu ! exclamă papá Ghindin. Poftim aici în fotoliu, eu am să mă aşez pe scaunul de colo, nu, nu, vă rog aşa !

După o scurtă luptă între ei doi, Sivers a trebuit să accepte uriaşul fotoliu ce mai purta parcă amprenta umerilor bogaţi ai generalului Ghindin, iar bătrînul se aciuă pe o margine de scaun, strîngînd cu sfială picioarele sub el.

— N-aţi vrea să-mi spuneţi numele dumneavoastră cel mic ?

— Alexandr.

— Şi după tată cum vă zicc ?

— Evghenievici.

— Am dat de un Sivers în enciclopedie. Nu cumva sînteţi dumneavoastră ?

— Nu, acela-i unchiul meu.

— Tare prost se documentează la noi enciclopediile ! Un om ca dumneavoastră să nu fie trecut...

— Miron Ilici ! îl opri Sivers. Eu sper că nu despre includerea mea în paginile enciclopediei aţi vrut să discutăm noi doi ?! Dacă aveţi o asemenea posibilitate, n-am nimic împotrivă, dar o să stăm de vorbă cu altă ocazie, acum însă trebuie să plec.

— Vai de mine, iertaţi-mă ! Vă spun imediat, se îngrozi moşneagul. Rugămintea mea e cu totul de altă natură. Mă adresez dumneavoastră, pentru că aveţi înrîurire asupra fiului meu. Vă rog frumos, interziceţi-i să bea.

— Cum aş putea, păcatele mele ? Abia ne cunoaştem !

— Nu-mi spuneţi asta, am văzut în ce stare s-a întors aseară de la dumneavoastră. N-are voie să pună strop de băutură în gură. Alcoolul e otravă, moarte sigură pentru el. Are inima foarte bolnavă !

— Vă cred, dar n-am nici o vină. Nu l-am corupt eu. El a venit la mine cu o sticlă de Martel. Vă jur.

— Ştiu, ştiu ! ridică braţele spre cer bătrînul. Însă dacă nu l-aţi fi susţinut în această iniţiativă... n-ar fi băut de unul singur

— Mi se pare că fiul dumneavoastră nu-i chiar un băieţaş.

Bătrînul izbucni în lacrimi.

— Nu-l cunoaşteţi pe Sioma al meu. Are un suflet de aur ! Sensibil, gingaş... Îi vedeţi doar învelişul exterior, de soldăţoi grosolan. Eu, numai eu ştiu ce suflet are ! Un boboc, o floare, nu om !

Sivers zîmbi fără să vrea.

— Nu rîdeţi, vă implor! Nu rîdeţi, îl rugă papá Ghindin, împreunîndu-şi mîinile păroase. Nu ştiu cum să găsesc cuvinte ca să înţelegeţi! Nimeni nu înţelege. Nici măcar nevastă-sa nu înţelege! Nu a venit aici cu el... N-o condamn, dar dacă aş fi fost soţia lui, l-aş fi lăsat oare să plece singur? Nu, îl urmam oriunde, şi la capătul pămîntului... Dacă aţi şti cum suferă Sioma al meu, ţi se sfîşie inima văzîndu-l. „Tăticule, îmi zice, nimeni nu mă iubeşte, numai tu mă iubeşti, tăticule!" Chiar aşa spune! Şi ăsta-i adevărul, adevărul adevărat! Nu mă are decît pe mine, şi nici eu nu-l am decît pe el. „Nu bea, zic, Sioma." Da el tot bea...

Moşneagul scoase din buzunar o batistă cenuşie îngălbenită, o împături în opt şi cu acest pătrăţel îşi şterse lacrimile. Sivers se crispă de durere. Nu lacrimile, într-adevăr nu lacrimile, ci această batistă îl dăduse gata.

— Miron Ilici, vă rog, nu plîngeţi, altfel acuşi mă pun şi eu pe bocit, sînt fire nervoasă. Spuneţi, cum vă pot ajuta. Credeţi-mă, am să fac tot ce-mi stă în puteri.

— Cum mă puteţi ajuta? Fiindu-i prieten. Nu are, să ştiţi, nici unul, dar nici unul. E mîndru şi singur. Aici toţi îl privesc chiorîş, nu-i iartă principialitatea. Căci e cinstit şi pur ca un briliant, iar oamenii nu suportă asta. „Nu-mi pasă", zice, dar credeţi că nu-i pasă? Toate intrigile şi clevetirile îi cad greu la inimă, da, tocmai la inimă. Dar mai cu seamă n-are voie să pună strop de băutură în gură, nici un gram. După cel de-al doilea infarct.

profesorul mi-a spus aşa, vi-l citez cuvînt cu cuvînt: „Dacă bea, cumpăraţi-i loc la cimitir. Dar urgent!“ Ce ziceţi de asta? Şi el bea!

— Liniştiţi-vă, Miron Ilici, n-am să mai beau cu el şi-l voi opri să bea şi cu alţii, dacă voi avea prilejul.

— Credeţi că asta e de ajuns? hohoti Miron Ilici. Aţi văzut-o pe Ada aceea? Da? O, ce femeie înspăimîntătoare! Credeţi că-l iubeşte? Nu-i pasă decît de propria ei frumuseţe! Suflet incapabil de iubire! Deşert întunecat şi nimic mai mult! La mine se uită ca la o... Vă jur, m-aş uita mai cu milă, ştiu eu, la un cîine rîios decît se uită ea la mine! Nu-i nimic, eu rabd, pe toate le rabd de dragul bietului meu Sioma...

— Ascultaţi, Miron Ilici, degeaba îl prohodiţi. Sioma al dumneavoastră e bărbat vajnic. Da, da!... Activ, energic, nici dracu nu se pune cu el. Aseară am tras amîndoi la măsea şi eu o sfeclisem niţeluş, da el nici într-o sprînceană. O să mai ţină mult, pe cuvîntul meu. Vă îngroapă, să ştiţi...

— Vorbiţi serios, Alexandr Evghenievici? nu îndrăznea să creadă bătrînul. Asta-i impresia dumneavoastră?

— Vorbesc serios.

— Poate că aveţi dreptate, cine ştie... Sînt tot singur şi singur, n-am cu cine mă sfătui, fără să vrei îţi vin nişte gînduri în cap... Poate, cine ştie...

— Nu poate, ci sigur, declară autoritar Sivers. Cît despre băutură, am să vă amintesc acest splendid catren al lui Omar Haiam :

De-o viață beau, de moarte nu mi-e frică.
Să vină, și-n țărînă culca-m-oi iarăși beat,
Aromele de vin din lut ce se ridică
Deasupra-mi vor pluti în aeru-mbătat...

— Omar Haiam ? Vă place Omar Haiam ? se însufleți deodată papá Ghindin. Nu se poate !

— Vă e drag și dumneavoastră ?

— O, îl ador !

— Ce încîntare ! Vă amintiți de...

...Șoferul mașinii care-l aștepta pe generalul Sivers la scara „hotelului de lux" tot claxona de la o vreme, dar nici Sivers, nici Miron Ilici nu-l auzeau. „Vă amintiți ?..." întrebă Sivers. „Da, da, ce încîntare, cît de înălțător, se extazia Miron Ilici. Dar dumneavoastră vă amintiți ?..." Și tot recitau și recitau versuri, și de bucurie bătrînul lăcrăma. De altminteri, și Sivers era profund mișcat.

Nu auziră nici huruitul mașinii care a oprit, nici pașii omului voinic care coborîse din ea și urca scara, nici scîrțîitul ușii care se deschise. În mijlocul odăii stătea în vîrfuri Miron Ilici și gesticulînd avîntat, declama :

În juru-mi cînd privesc cu ochiul clar,
Pustiu de bucurii e totul și amar
Dar dragă-mi este clipa de hotar
Dintre trezie și pahar —
În ea e-al vieții har...

— Da, da, într-adevăr, aşa e! răspunse Sivers îngropat în imensul fotoliu.

— Bună ziua, Alexandr Evghenievici, exclamă generalul Ghindin intrînd. Văd că aţi şi găsit un limbaj comun.

8

LA LIHARIOVKA erau zile de arşiţă, grele ca o lespede şi sufocante încă de dimineaţă. Pe măsură ce mercurul urca în termometre, comandamentul muta mai de dimineaţă ora de program. Ziua de lucru începea de la ora cinci; şi totuşi arşiţa nu te slăbea de loc. În birouri oamenii şedeau istoviţi, scăldaţi în sudori, înrăiţi, lipiţi de scaunele lor. Uneori nu aveau cu ce să-şi astîmpere setea şi alergau de la o secţie la alta în căutarea apei. Cît despre poligon, ce să mai vorbim, acolo era iadul şi nimic mai mult. Şi totuşi lucrau în acest iad, îndîrjiţi pînă la istovire, ofiţeri şi soldaţi, negri ca tuciul, atît de schimbaţi, că nu-i mai recunoşteai. Iar în mijlocul acestui blestem de dogoare, delta cu pacea şi lărgimea ei era oaza unde-ţi găseai odihna. Sus, stepa netedă ca-n palmă, monotonia ei moartă, mortificatoare şi arşiţa ca o caznă. Jos delta rîului.

Delta aceasta se înfăţişa felurită la nesfîrşit, schimbîndu-se de la un loc la altul şi de la o zi la alta. Aici rîul se resfira în sute de braţe

şi ridica cu unda lui ostroave de nisip, ca apoi tot el să le tragă în adînc, sau îneca lăstărişul de sălcii şi întorcea cu vîrful în sus rădăcinile — un fel de demenţă dezlănţuită de nisip, apă şi vegetaţie. De-a lungul albiei ei tufanii şi copacii creşteau unde se nimerea şi unde apucau să prindă rădăcină — pe mal? fie şi pe mal; în apă? fie şi acolo. Şi toţi şi toate dădeau frunză, creşteau năvalnic şi fără oprelişti. În zăvoaiele înguste, unde apa avea un curs foarte iute, că nu-i puteai ţine piept nici cu vîslele, rămuretul tufanilor acoperiţi de apă vibra încordat, cu crengile răsucite de şuvoiul năvalnic, şi totuşi înverzea, înverzea cu orice preţ şi din toate puterile.

Mai era şi cîte un crac mai larg unde, mai mult sau mai puţin, toate se aşezau la locul lor: la mijloc apa şi pe de lături lăstărişul. Unul din aceste braţe, cel mai năvalnic poate, cu o lăţime de o jumătate de kilometru şi mai bine, îl îndrăgiseră străinii de meleag sau „delegaţii", cum li se spunea prin partea locului. Aici veneau la scăldat. Localnicii nu s-ar fi încumetat a se scălda, ferit-a Sfîntul, şi după lucru se zideau în casele lor.

— Dracu să-i pieptene! se revolta Teotkin. S-au încuiat în case, de parcă sînt asediaţi, şi-au acoperit şi ferestrele, îşi cresc copiii pesemne, iar aici se iroseşte în zadar atîta frumuseţe! Zău că i-aş aduce cu de-a sila. De urechi!

Skvorţov, Manin, Teotkin, Djaparidze, iar dintre femei, Lora, Tonka, Lida Romnici ve-

niseră direct din stepă, şi acum stăteau tolăniţi pe nisipul ţărmului. Lîngă Teotkin zăcea megafonul pe care îl căra cu dînsul ca să facă pe grozavul la poligon: tare îi plăcea să înjure în pîlnia lui. Cînd erau însă femei de faţă, se abţinea. Cele trei reprezentante ale sexului slab se întinseseră ceva mai la o parte, cît mai aproape de tufanii cu umbra atît de scurtă şi rară, că aproape nu ţinea răcoare. Bărbaţii făceau plajă de zor, singur Djaparidze se ferea de razele soarelui, deoarece din neatenţie se şi prăjise. Zăcea întins pe o pătură, ascunzînd de soare trupul dolofan de culoare zmeurie sub un cort confecţionat dintr-un cearşaf sprijinit pe teu, de sub care i se zăreau numai picioarele, expuse săgeţilor fierbinţi. În mînă avea revista „Ogoniok" — dezlega cuvinte încrucişate.

— Ia priviţi cum s-a instalat gingaşul nostru Liutikov! Pe pătură, îl demască Teotkin. Dedesubt pătura, un avut personal, deasupra altul, cortul. Ce mi-e şi cu luptătorii ăştia pentru bunăstarea proprie!

— Ştii doar că s-a ars, îi luă apărarea Manin.

— Ceea ce poate să justifice doar cortul de deasupra, nicidecum pătura de dedesubt. Mişka, de unde ai pătura? E prea frumoasă ca să fie de la hotel.

— Mi-a dat-o o cunoscută.

— Prieteni, interveni Skvorţov, nu-l preţuiţi pe acest tînăr la justa lui valoare. În faţa voastră se află un Casanova pe măsura Lihariovkăi. Se bărbiereşte în fiecare seară, cu ris-

cul de a-şi dăuna sănătăţii, pune un papion zis „moartea fetelor“ şi pleacă în căutare de amuzamente erotice...

— Exageraţi, tovarăşe maior, se împotrivi Djaparidze măgulit.

— Degeaba faci pe modestul, ştiu tot. Am o reţea de informatori în toată Lihariovka. Ştiu de pildă că preferi brunele de proporţii medii, nici slabe, dar nici prea prea, spre deosebire de Teotkin, care manifestă gusturi destul de diferenţiate... Asemenea mult preaharnicei albine, el culege miere din orice floare...

— Eşti cinic, se înfurie Teotkin. Mă văd silit să lupt împotriva influenţei tale dezagregante asupra maselor. Cu cinismul tău, ne pustieşti sufletele.

— Poftim, cui îi pustiesc eu sufletul ! Ca să vezi ! se minună Skorţov. Şi cum nu ştiu ce părere au masele, mă duc să mă scald. Cine mă urmează ? Să trecem rîul, merge ?

Se ridică şi îşi desfăcu umerii largi, sugîndu-şi nefiresc de tare burta arsă de soare, aproape lipind-o de şira spinării.

— Ce sistem practicaţi, yoga ? întrebă Djaparidze.

— Nu, al meu propriu.

— Ascultă, de ce te lauzi ? i-o tăie Teotkin. N-ai nimic frumos în tine. Mă şi mir cum de te mai iubesc femeile.

— Nici pe tine nu te persecută, după cîte ştii.

Lida Romanici se ridică în tăcere şi intră în apă. Avea un costum de baie decolorat de soa-

re. Bretelele înguste ale sutienului se împleteau de-a curmezişul spatelui slab şi dungat în mai multe nuanţe. Cînd apa îi ajunse pînă la brîu, se afundă şi porni înot.

„Dar e o înotătoare de clasă“, îşi dădu seama numaidecît Skvorţov.

Lida înota craul, cu acea neînţeleasă armonie a mişcărilor mlădii care-l fac pe omul aflat în apă să semene cu un peşte, o vidră, un delfin. Skvorţov se aruncă şi el în apă şi, ajungînd-o din urmă, porni înot alături. Lida scoase din apă capul neverosimil de mic, cu părul ud lipit de el, şi chipul acesta nou, zburdalnic parcă, părea negru-violet.

— Hai să trecem rîul, vrei? propuse Skvorţov. Nu ţi-e frică?

În loc să-i răspundă, Lida se scufundă, şi el după dînsa, deşi nu apucase să tragă suficient aer în piept. În adînc apa era luminoasă, chiar slab însorită şi Skvorţov văzu la vreun metru şi jumătate distanţă în apa străpunsă şi străluminată de soare picioarele ei lungi care se mlădiau alene, abdomenul plat, abia conturat. Silueta înotătoarei se depărta şi pierea în pîclele apei verzui şi translucide. Un peştişor bătînd sprinţar din codiţă săgetă pe lîngă obrazul său, lăsînd în urmă o trenă de băşicuţe scînteietoare, mărunte ca mărgelele.

Cînd nu-i mai ajunse aerul, Skvorţov ieşi la suprafaţă. Se uită în jur, Lida nicăieri. Şi tocmai începuse să fie neliniştit, pregătindu-se să se scufunde din nou, cînd deodată un cap mic negru se ivi în depărtare mai în josul cursu-

lui, se întoarse spre el, deschise gura şi, făcînd să-i lucească şiragul superb al dinţilor, îi strigă :

— Încearcă să mă ajungi !

Şi porni de-a curmezişul rîului. Braţele arcuite prinseră a frămînta apa ca o morişcă de mătase. „Ce bine înoată ! se gîndi Skvorţov, dar oricum, pentru mine e un fleac s-o ajung din urmă şi s-o întrec, doar sînt bărbat, stăpînul firii !“ Porni după ea cu iuţeală şi faptul că trebuia să-şi pună la încercare forţa îi făcea plăcere ; înota iute şi cu spor. Fireşte că o ajunse şi o lăsă în urmă, apoi micşoră viteza şi aşteptă să-l ajungă ea. Trecu de la craul la bras, şi ea de asemeni, cu uşurinţă, firesc, aproape pe nesimţite. Acum înotau alături, fără grabă, marcînd cu grijă fiecare mişcare.

— Înoţi foarte bine.

— Mulţumesc.

— Categoria a doua ?

— Cîndva a fost a-ntîia

— Şi acum ?

— N-am vreme. Am un băiat.

— Păcat.

— Păcat, dar nu numai de asta.

Vorbeau în pauze, în acele frînturi de secundă cînd ridicau capetele ca să tragă aer în piept. O zvîcnire înainte, o alunecare, braţele în lături, gura la suprafaţă, o vorbă. Şi din nou, o zvîcnire înainte, o alunecare... O convorbire în ritm de bras :

— Ne ia curentul.

— Ar fi trebuit să ne orientăm mai sus.

— Unde ?
— Spre salcia aceea.
— Bine.
„Iată cum vorbim, iată cum înotăm“, se gîndea Skvorţov. O zvîcnire înainte, o alunecare, un cuvînt. „Cu femeia asta se poate înota. Bravo ţie, Lida !“ Înota cu desfătare. De jur împrejur era soare — lumină directă şi reflectată, încît nu te puteai dumeri unde-i cerul şi unde apa.
De pe mal se zăreau doar două capete, care ridicîndu-se şi afundîndu-se ritmic, înaintau de-a curmezişul rîului. În urma fiecăruia şuvoiul despicat forma un triunghi.
— Bravo înotători ! se minună Manin. Ce înseamnă antrenamentul.
— Da ce credeai ! îi răspunse Teotkin. Paşka Skvorţov al nostru e ăl mai de frunte campion. Da uite că nici ea nu-i mai prejos.
— Ian te uită, frate, cine vine încoa ! se minună Tomka. Pe cărăruia către ţărm apăruse Sivers într-o toaletă mai mult decît civilă : nişte prăpădiţi de pantaloni, tenişi în picioare şi o cămaşă cenuşie cu mînecile suflecate. Teotkin sări în picioare, luînd poziţia de drepţi :
— Să trăiţi, tovarăşe general !
După el se ridică Manin. Generalul Sivers dădu din mînă a îngăduinţă.
— O, vă rog, fără onoruri.
Se aşeză pe nisip, îşi scoase tenişii, îi scutură şi-i puse iar fără grabă.
— Astăzi e o zăpuşeală grozavă, deschise vorba Vanea Manin.

— E cald bine, se învoi Sivers.

— Nimic de zis, cald ! se porni pe rîs Teotkin. Patruzeci şi două de grade ! Călduţ !

Dintre toţi cei de faţă numai el se simţea la largul lui în prezenţa generalului. Ceilalţi toţi se zgribuleau ca de frig. Sivers se instală comod pe plajă, adunîndu-şi sub el picioarele turceşte. Pe piept, în deschizătura cămăşii, se zărea un triunghi zmeuriu — o arsură. Mîinile goale şi subţiri erau şi ele trandafirii. Generalul îşi expuse cu vădită plăcere obrazul sub bătaia soarelui :

— Ce cald şi bine e !

— O să vă prăjiţi, tovarăşe general, nu se mai potolea Teotkin.

— Fii liniştit. Deviza mea e una şi aceeaşi cu a „Salamandrei".

— Care salamandră, tovarăşe general ? se interesă Teotkin.

— Eşti tînăr şi de aceea ţi se iartă că nu ştii. Pe vremea blestematului regim ţarist de asigurările contra incendiilor se ocupa societatea „Salamandra". Pe uşile celor asiguraţi se băteau în cuie nişte tinichele cu imaginea unei salamandre şi deviza „Iau foc şi nu ard". E una din cele mai vii amintiri din copilărie. Cine ştie ? Poate dacă nu erau acele tinichele, întreg destinul meu ar fi fost altul.

— Cum adică ?

— Aş fi luat foc şi aş fi ars în cele din urmă.

— Despre salamandre am citit la Čapek, încercă să intre în vorbă Tomka.

— Nu întrerupe, o dăscăli Lora.
— Dar am şi terminat, spuse Sivers.
Convorbirea nu se închega, şi pace.
— Ar fi bine să faceţi o baie, tovarăşe general, îl sfătui Teotkin, scărpinîndu-şi abdomenul cafeniu, aproape negru, năpădit de peri cîrlionţaţi. Zău că n-o să vă pară rău.
— Dar apa-i caldă ?
— De-a dreptul fierbinte. Ciorba de la cantină e ceva mai rece.
— Nici eu nu ştiu ce să fac, îngăimă pe gînduri Sivers. Ce-ar fi să mă scald într-adevăr ? Ba nu, nu mă scald.
— Dar e zăpuşeală, tovarăşe general.
— De căldură n-a murit nimeni.
— Scăldaţi-vă, Alexandr Evghenievici, îl sfătui cu înfocare Lora. După baie te simţi ca în rai, nici nu ştiu cum să vă exprim starea asta.
Stătea pe burtă, cu dosul bogat în sus, toată presărată cu nisip ca o chiflă cu pudră de zahăr. Generalul o privi nu fără oarecare plăcere.
— Ce-ar fi totuşi ?... se ridică Sivers.
— Desigur, ar fi bine.
Generalul îşi tot muta greutatea corpului de pe un picior pe altul. Se vedea că se frămîntă.
— Dezbrăcaţi-vă, Alexandr Evghenievici, noi o să ne întoarcem, nu-i aşa ? susură ca un izvor Tomka, încercînd să-şi potolească energia trupului. Lora, întoarce-te, eu închid ochii.
Sivers oftă din străfunduri şi dădu jos pantalonii. Trase fără grabă cămaşa peste cap. Triunghiul zmeuriu de pe pieptul alb şi neted,

fără un fir de păr, se contura limpede ca un fanion. Scoase din buzunar un slip şi dură mult pînă şi-l legă pe sub chiloţi. În sfîrşit îi scoase şi pe aceştia. Dezbrăcat, era alb şi subţire ca o macaroană.

— Putem să ne uităm? întrebă Tomka, furişîndu-şi privirea pe după cot.

— Cît potfiţi, spuse Sivers. Şi mîţa poate să se uite la rege.

— Cum, cum? piui Tomka.

— Nu luaţi în seamă. Vorbesc şi eu ca să nu tac.

— Ian priviţi unde sînt ai noştri! strigă Vanea Manin.

Două capete, două puncte negre, ridicîndu-se şi afundîndu-se la fel de ritmat, despicau apa departe, tocmai lîngă malul celălalt.

Între timp generalul Sivers se apropiase de linia umedă a nisipului, şi vîrînd cu prudenţă vîrful piciorului subţire, fin, în apă, scoase un strigăt ascuţit.

— Ce s-a întîmplat, tovarăşe general? întrebă speriat Teotkin.

— Şi asta zici că-i apă caldă?

— Caldă, zău că-i caldă, ca laptele proaspăt muls!

— Tinere, tot luînd masa la cantine, ai uitat cum este laptele proaspăt muls. Ba nu, scutiţi-mă, în asemenea condiţii nu mă scald.

— Nu se poate, Alexandr Evghenievici! Vin şi eu cu dumneavoastră, vreţi?

— Nici să n-aud.

Generalul Sivers se depărtă de mal şi începu să se îmbrace tot atît de tacticos şi de metodic

cum se dezbrăcase. La urmă își puse ochelarii, rosti un „Am onoarea“ și se depărtă fără să se mai uite înapoi. Ceilalți o vreme tăcură, petrecîndu-l cu privirea, apoi începură să comenteze :

— Ce om ciudat ! Se teme de apă, spuse Djaparidze.

— Nu de apă se teme, ci de frig, obiectă Lora.

— Dar ce, e frig ? Crăpi de căldură ! observă Manin.

— Lui însă-i e frig, stăruia Lora. E un om aparte. Nu demult am citit un roman despre un om de pe Venus. A venit pe pămîntul nostru și tot îi era frig, și frig... Nu se putea încălzi de loc, și pînă la urmă a murit. Mi-a plăcut, să știți.

— Venus e simbolul iubirii, spuse visătoare Tomka. Azi era tăcută, contrar obiceiului.

— Las-o încolo de Venus a dumitale, o întrerupse Teotkin, nu-i e frig, nici pomeneală, a zburat cu un avion fără încălzire și nici că-i păsa. Nu, altceva e la mijloc, dar ce ?

— Apropo, strigă de sub cortul personal Djaparidze, cine știe care este satelitul lui Mars, șase litere și cu S la sfîrșit ?

— Engels ! se repezi Teotkin.

— Zăbăucule ! Nu Marx, ci planeta *Mars* [1].

— În cazul ăsta nu știu.

— Păcat că a plecat Sivers, spuse Manin. El știe totul de pe lume. Un om extraordinar de cult. Cunoaște opt limbi, dacă nu mai multe.

---

[1] Marte.

— Cum de i-or fi încăpînd în minte ? chicoti Teotkin. N-am fost în stare să învăț două ! Da parcă numai asta ? Cei de la minister, oameni serioși, nu așa, mi-au spus că generalul Sivers cunoaște pe de rost tot tabelul de logaritmi. N-am crezut, firește. Mă duc la el : „E adevărat, Alexandr Evghenievici, ce se spune că ați cunoaște pe de rost tabelul de logaritmi ?“ Se uită lung la mine : „Ți-au spus așa ceva ? Ei, dacă așa ți-au spus, spune și dumneata mai departe.“ Și și-a văzut de drum.

— Era unul ca ăsta la circ. Extrăgea rădăcina pătrată, se amestecă în vorbă Djaparidze. Nu era întreg la minte.

— Desigur, povestea cu logaritmii nu-i verificată, continuă Teotkin, cît despre „pi“, ei bine, am fost de față... Îi cunoaște valorile pe de rost pînă la șaizeci de semne și-n felul acesta își măsoară gradul de beție. Începe și-i calculează valorile. Dacă se încurcă la patruzeci, nu mai bea nici să-l tai.

— Că bine ne-ar prinde și nouă un „pi“ din ăsta ! îngăimă Manin.

— Auzi cine vorbește ! El care și fără asta nu pune strop în gură. Soarbe cu ceasurile dintr-un păhărel, că mi-e și silă să mă uit...

— Ce-ar fi să ne scăldăm ? întrebă Djaparidze din umbra binefăcătoare a cortului.

— Strașnică idee ! strigă Teotkin sărind în picioare. Exact momentul potrivit ! Hai la scăldat, popor !

Teotkin făcu un salt năvalnic și, apucînd de pătura pe care se tolănea Djaparidze, o tîrî

pînă la mal, acolo o ridică de un capăt şi o scutură, rostogolindu-l pe ocupantul ei în apă cu revistă cu tot.

— Zău că nu pricep asemenea glume, striga Djaparidze.

— Hai şi tu la grămadă! răcni Teotkin şi, apucîndu-l de gît pe Manin, dar punîndu-i în acelaşi timp piedică, îl trînti în apă peste Djaparidze, iar deasupra se aruncă şi el. Se vînturară în aer picioare, braţe, spinări. Fericit, Teotkin pufnea ca o focă. Lora privea joaca lor cu înduioşare.

— Ce vesel e! Ce comunicativ! Un om ca el mai rar!

— Într-adevăr, se învoi Tomka. Însă maiorul Skvorţov îmi place incomparabil mai mult. Să nu te superi, dar nici nu se compară sub aspectul pregătirii.

— Fetelor, haideţi în apă! le strigă Teotkin. Niţeluş sclifosindu-se şi închircindu-şi degetele de frică, Lora şi Tomka coborîră în apă, alegînd locul unde era mai puţin adîncă. Rîul curgea năvalnic şi spăla bancul de nisip cu şuvoaie vîrtoase parcă ţîşnite dintr-un furtun. Aşchii, băşici, crengi treceau în viteză, rotindu-se şi legănîndu-se pe lîngă ele.

— Vai ce puternic e curentul! exclamă Tomka. Aproape că nu-i pot ţine piept. Te trec fiorii, nu-i aşa?

— Îngrozitor! îi ţinu isonul Lora. Nu, o asemenea scaldă nu-i după gustul meu. În fiecare clipă te poţi îneca.

— Dar unde-or fi ai noştri, Lida şi maiorul? Mai adineauri li se vedeau capetele şi acum nu se mai văd.

— Uite-i colo pe malul celălalt. Nu, nu aici, ci mai la dreapta. I-ai descoperit? Ca să vezi unde i-a putut duce curentul! Oare cum se vor întoarce, bieţii de ei?

Departe, în răchitişul mărunt de pe malul celălalt, se vedeau două umbre subţirele ca două semne de întrebare: o femeie şi un bărbat. De la distanţa asta, figurile nu se puteau desluşi, dar, judecînd după toate, cei doi discutau şi cu însufleţire. El povestea ceva gesticulînd, ea asculta cu o mînă sprijinită în şold, cu alta jucîndu-se cu o creangă. De departe păreau două marionete mînuite de sfori, stînd la taifas!

— Ciudaţi oameni! Cum de nu li-i frică să înoate atît de departe? se minuna Lora. În locul lor aş fi murit de frică. Mă rog, el ca bărbat încă treacă-meargă, dar ea... Nu înţeleg asemenea femei descreierate.

— Ba eu le înţeleg foarte bine. Şi eu sînt ca ele, atîta doar că nu mă pricep să înot, altfel eram şi eu pe acolo. Nu mi-e frică de nimic. În viaţă trebuie să încerci de toate, nu-i aşa?

Iar cele două siluete de pe malul depărtat îşi schimbaseră poziţia. Acum vorbea ea şi asculta el.

— Ia stai, Lora, răsări deodată Tomka, mi se pare că între ei doi se-nfiripă ceva.

— Prostii ! Ce-ţi dă prin minte ! Nu se-nfiripă nimic, ce tot spui ! Ea are bărbat şi copil, el are nevastă şi copil.

— Ca şi cum asta ar fi o piedică, chicoti Tomka. Tu şi cu soţul tău n-aveţi doi copii ? S-a sinchisit Alexei de asta ? Nici nu i-a păsat. Şi-a văzut de dragostele lui, şi gata. În zilele noastre nimeni nu se mai uită la copii. S-au plăcut, au ieşit împreună o dată, de două ori, de trei ori, şi s-a dus căminul. Păi nu ? Aşa va fi şi cu ei.

— Eşti îngrozitor de mic-burgheză, Tomka. Îi judeci pe alţii după tine, probabil.

— După mine-e ? Greşeşti, rîse Tomka. Tocmai că nu-mi pasă de bărbaţi. Căminul meu nu se va risipi, să ştii.

— Atunci nu mai vorbi aşa despre Lida. Ea nu e din acelea care să îngăduie... Lida e un om profund.

— Fie cum zici. Hai să înotăm puţin.

Şi umflîndu-şi obrajii şi holbînd ochii, Lora şi Tomka se trîntiră în apă şi porniră înot ca broaştele, stîrnind puzderie de stropi. Curentul le prinse în vîltoarea lui.

— Auleu, mi-e frică, mă trage apa, striga Lora. Stai puţin că mi-a căzut cosiţa.

Se ridică în picioare, căci apa îi venea pînă la brîu, şi îşi stoarse cosiţa bogată. Tomka, şi ea în picioare, avea respiraţia scurtă şi grea, încît îi jucau omoplaţii.

— Tot mai discută Lida cu maiorul, observă Tomka. Dacă-ţi spun că nu-i lucru curat, nu mă crezi. Prea mult stau la taifas.

Lora nu răspunse. Privea spre malul celălalt unde cele două siluete ca două semne de întrebare tot mai tăifăsuiau în pace. Bărbatul parcă se chincise jos.

— Îi face declarații, strecură Tomka.

— Nu mai îndruga ! Unde s-a mai pomenit ca cineva să declare dragoste șezînd pe vine ?

— Crede-mă, am un fler în materie ca de cîine polițist.

În vremea asta Teotkin, Manin și Djaparidze, sătui de zbenguială, ieșeau din apă.

— Una-i prea grasă, cealaltă oase înșirate, spuse Djaparidze. Nu există pe lume perfecțiune.

— Parcă ăsta-i lucrul cel mai de seamă ? îl consola Manin. Important este ca femeia să ne fie prieten adevărat !

— Just ! se învoi Teotkin. Ce ziceți, fraților, să mă însor ori să mai amîn cu treaba asta ?

— Ai vreo candidatură ? se interesă Manin.

— Numai candidaturile nu-mi lipsesc. Toată Lihariovka e pe listă și cam jumătate de Moscovă !

— După mine, mai bine nu te însura, îl sfătui gînditor Djaparidze. Cum te însori, cum îți pierzi libertarea, leafa să i-o dai, de băut să nu bei...

— Depinde cum o nimerești, observă Manin. Sînt printre ele unele atît de sensibile...

— Bine, fraților, îi stăvili poliloghia Teotkin. Toate la vremea lor. Hai s-o întindem. Soarele apune, curînd vor da iama țînțarii, și-atunci

ţin-te. Nu mai spun că pierdem masa. Iar campionii noştri tot se mai consultă pe malul celălalt.

— Doar n-o să-i aşteptăm! sări Djaparidze.

Teotkin puse mîna pe megafon şi strigă în pîlnie:

— Paşka! Lida! Skvorţov! Romnici!

Glasul i se rostogoli deasupra apei cavernos şi tunător, şi pe malul celălalt cele două siluete ca două semne de întrebare, un bărbat şi o femeie, prinseră a da din mîini.

— Campionilor! Naiba să vă ia! tuna megafonul. Ce mai aşteptaţi? Ori poate ţineţi o conferinţă acolo? Întoarceţi-vă imediat! Altfel plecăm fără voi!

— Voi... îl îngînă ecoul.

Două triunghiuri mititele se desprinseseră de malul celălalt. În vîrful fiecăruia se zărea cîte un punct negru, care acu dispărea în apă, acu apărea iarăşi la suprafaţă.

Teotkin lăsă jos megafonul şi mîrîi printre dinţi:

— Frumos mai înoată... bestiile!

9

GENERALUL SIVERS se întorcea de unul singur acasă. Avea inima grea ca un bolovan. M-m... păcat că nu s-a scăldat totuşi... Ar fi trebuit...

Şi mergînd aşa, îşi amintea de o zi din copilăria lui, care-i lăsase aceeaşi senzaţie chinuitoare. Avea pe atunci vreo şapte sau opt ani. Părinţii plecau într-o vizită şi-l chemau să vină cu ei. Iar el se tot codea, neputîndu-se hotărî : să meargă sau să nu meargă ?

— Ajunge cu sclifoseala, hotărăşte-te odată, spuse mama.

El însă tot mai stătea pe gînduri. În cele din urmă se hotărî parcă — nu, n-o să meargă. Aşa spuse, numai că de fapt ar fi vrut să fie rugat. Dar nimeni nu stătu să-l roage, ceilalţi plecară şi el rămase singur. Îngrozitor de singur ! Şi dorea atît de mult să meargă în vizită. Generalul Sivers vedea ca aievea tapetul azuriu, şi în singurătatea lui o unică rază de soare, dreaptă ca o săgeată, pătrunzînd în odaie, şi în ea fire de praf ca nişte steluţe.

Acum tot singur mergea de-a lungul drumului gîrbov, brăzdat de făgaşele adînci ale noroiului împietrit. Şi cîte lucruri nu înghiţise acest noroi acum uscat : un pîslar putrezit, înlăuntrul lui o jumătate de galoş, un ghem de sîrmă ruginită, o roată... Ce de bătălii se dau probabil aici în perioada eroică a noroaielor ! Cum urlă maşinile şi cum se zbat lîngă ele oamenii, vîrînd sub cauciucuri scînduri, pari, ba chiar şi pufoaice. Şi cum suflă vîntul rece, iar oamenii îşi aprind ţigările, ferind cu palma flacăra care se străvede roşietică printre degete...

Acum însă pe laturile drumului înverzeau copaci stranii. Cum le zice oare ? răchite sau săl-

cii ? Nişte copaci bărboşi, ca în basme, înfăşuraţi cu alge pînă-n vîrf. Asta pentru că primăvara apele au crescut pînă în vîrful lor, şi retrăgîndu-se, au lăsat pe trunchiuri bărbile de alge. Iar ritmul în care se retrăgeau apele se citeşte foarte limpede pe scoarţă şi în frunze: sus în vîrf frunza e sănătoasă, lucie şi de un verde-închis, ceva mai jos, crudă de tot, palidă şi îngustă, iar jos abia se crapă mugurii.

Generalul Sivers îşi aminti cum pe vremea cînd nu se ridicase încă aşezarea, asta însemna cu cîţiva ani în urmă, exact în perioada revărsărilor de ape, odată îl adusese aici luntraşul Stepan Martemianovici, un moşneag cu chip de apostol, dar un beţiv şi un spurcat la gură fără pereche. Da, chiar aici, în locul acesta... La zeci de kilometri împrejur nu era decît apă, şi din ea răsăreau ca nişte căciuli negre creştetele copacilor. Iar pe sus săgeta parcă un pescăruş. Moşneagul ţinea vîsla în aer şi din ea picurau stropi cristalini. Şi fiecare strop năştea cercuri pe apă...

Drumul îl aduse pe malul rîului. În apa potopită de înserare stătea un cal înhămat la saca. În jurul lui se învîrtea căruţaşul, ciolănos şi pîrjolit de soare, cu pantalonii sumeşi. Omul lua apa cu găleata şi stropea abdomenul umflat al calului, coastele ce se ridicau şi se lăsau la fiecare respiraţie. Generalul Sivers se opri locului să privească toate acestea cu încordată atenţie şi stranie nostalgie.

O bubuitură prelungă şi vastă pluti în văzduh, ca un suspin adînc, cutremurînd împreju-

rimile şi sporind şi mai mult sentimentul acela grav şi profund, născut de priveliştea de sub ochii lui.

Şi deodată zări în rîu doi băieţaşi mici şi bălai, de trei sau patru ani, cel mult. Năpîrstocii se foiau în apă pînă la brîu, pînă la umeri, pînă la gît, afundîndu-se şi chincindu-se ori plesnind apa cu palmele şi bolmojind voioşi pe limba lor. Dar de ce se scăldau îmbrăcaţi? Bluziţa udă roşie cu dungi albastre a unuia scînteia viu pînă departe la soare. Celălalt era îmbrăcat mai modest, cu un maiou bleu. Cel dintîi mai purta pe umăr şi o puşcă, şi aşa se bălăcea în apă.

— Ascultă, omule, aceştia sînt copiii dumitale? se adresă generalul Sivers căruţaşului.

— Ai mei, ai noştri, cum să nu, îi răspunse cu vădită plăcere sacagiul.

Omul se îndreptă de spinare şi îşi şterse cu mîneca obrazul cafeniu. Din mustăţi îi picura apa.

— Şi mă rog dumitale, de ce se scaldă astfel, îmbrăcaţi? Şi cu arma pe umăr?

— Chiar aşa, de ce?

— Păi eu te-am întrebat pe dumneata.

— Şi eu pe matale.

„Ce bine e totuşi că sînt în civil, îi trecu prin minte lui Sivers. Mi-ar mai fi vorbit aşa dacă eram în uniformă?“

— Omule, asta nu-i treabă cu cap, spuse el, să laşi copii atît de mici să se scalde singuri. Mă rog, lîngă mal apa e mică, dar dacă se duc mai încolo, se îneacă.

— Că bine zici, se îneacă de-a binelea, se învoi cu mare satisfacţie căruţaşul, privind copiii pe sub palma-i lată şi cafenie. Trei paşi mai încolo şi le vine pînă la gît, încă oleacă şi se scufundă. Pe urmă cîteva băşicuţe acolo şi ia-i de unde nu-s.

— Drace ! se înfurie Sivers. Te întreb : de ce n-ai grijă de ei ?

— Iaca na, că altă treabă n-am. Cămaşa ţi-e mai aproape de piele. Nu-i treaba mea să-i păzesc.

— Parcă spuneai că sînt ai dumitale ?

— D-apoi acu zic că nu-s ai noştri ? Curat că-s ai noştri, eu ce zic...

Abia acum se lămuri Sivers că omul era beat. Beat turtă. Nu-i rămînea, aşadar, decît să se ocupe el de copii.

— Hei, voi, vitejilor, strigă el, ia ieşiţi la mal ! Fuga !

Două căpşoare bălaie, unul săltat mai sus, altul lăsat ceva mai jos, se întoarseră numaidecît. Cel mai mic avea nişte ochi albaştri ca peruzeaua şi un strop de apă diamantin îi scînteia în vîrful nasului.

— Nu ieşim, spuse el cu tot calmul. Ne jucăm aicea.

— I-auzi, obrăznicăturile ! constată căruţaşul urcînd pe saca. D-apoi nu i-am chemat şi eu ? N-au venit, şi pace. Ehei, plozi ca ăştia n-ajung decît la puşcărie, ascultă ce-ţi spun.

— Ieşiţi numaidecît din apă ! Cu cine vorbesc ? se răsti Sivers.

Căpşoarele se întoarseră iarăşi, ca pe arcuri.

— Di-i, boală ! Trîntorița naibii ! se necăjea căruțașul, mînuind cu spor biciul. Căruța se urni din loc împiedicat, dlătinînd și hurducînd sacaua care semăna din belșug stropi argintii.

— Face să-ți mai bați capul cu ei ? Lasă-i necuratului și hai cu mine la Noe, lansă căruțașul o invitație la întîmplare.

— Care Noe ? Cel din Biblie ?

— Nu-l cunoști pe Noe ?

— Nu.

— Auzi, nu-l cunoaște pe Noe !

Și dînd din mînă a lehamite, căruțașul își îndemnă calul și ieși la drum.

Generalul Sivers rămase singur pe mal. Ce te faci ? Va trebui să-i scoată pe țînci din rîu. Și tare n-are chef să intre în apă. Să-i momească poate cu vorba ?

— Ascultă, tinere, cel cu bluzița roșie ! Cum te cheamă ?

— Serioja, răspunse cel mic.

— Ia spune, Serioja, ai venit singur aici ?

— Nu, cu Serioja.

— Nu înțeleg nimic ! Care din voi e Serioja ? Tu sau el ?

— Eu sînt Serioja. Și el e Serioja.

— Ei bine, Serioja și cu Serioja, ieșiți numaidecît din apă, altfel vă scot de urechi !

— Și eu te împușc, declară Serioja cel mic.

— Poftim, mă împuști, observă cu amărăciune generalul Sivers. Ar însemna să depășiți limita defensivă necesară.

— Defensivă ?

— Nu lua în seamă, vorbesc aşa, cu mine. Tu nici nu ştii să tragi, nu-i aşa, frăţioare?
— Ba minţi, că ştiu.
— După toată regula?
— Buf! strigă Serioja.
— Halal împuşcătură! Mi-e şi lehamite să te ascult!
— Parcă tu ştii să tragi mai bine!
— Păi sigur! Să vezi cum bubuie la mine! Ai auzit bubuitura de mai adineauri? Eu trăsesem. Ştiu să trag cu tunul cel mai mare din cîte există.
— Da ce, tu eşti soldat?
— Nu, general
— Ba minţi. Generalul e unul mare şi de aur, şi roşu tot, iar tu eşti sur.
Sivers oftă şi se învoi:
— Sînt sur.
În aceeaşi clipă Serioja cel mai măricel deschise pe neaşteptate gura şi întrebă cu voce de bas:
— Da din lachetă ştii?
— Îl auzi cum spune: „lachetă" în loc de rachetă. Nu-ţi vine să rîzi? spuse Serioja cel mititel.
— Nu-mi vine, îl dăscăli Sivers pe cel mic cu severitate. Şi în general, destul cu demagogia. Ieşiţi imediat din apă, s-a înţeles?
— Mie tot nu mi-e frică de tine, declară viteješte Serioja cel mic.
— Doamne, cu ce ţi-am păcătuit?
Generalul Sivers se descălţă şi porni după ei. Apa nu era adîncă, doar pînă la genunchi,

pantalonii şi-i suflecase, aşa că nu-i udă. Băieţii îi întinseră mînuţele destul de ascultători şi ieşiră pe mal. Din hăinuţele lor apa curgea şiroaie. Sivers îi dezbrăcă şi cu mîini neîndemînatice de bărbat le stoarse bine. Dar cum să-i ducă acasă goi puşcă ? Se gîndi puţin, apoi le puse chiloţeii, iar maioul şi jacheţica roşie le dădu să şi le ducă fiecare. Şi cît erau de diferiţi aceşti doi copii ! Serioja cel măricel era zdravăn ca un săculeţ bine îndesat, în timp ce Serioja cel mic, trandafiriu şi cu ochii ca peruzeaua, semăna cu un nasture de sidef nou-nouţ.

— Da puşca ? întrebă cel mic.

Sivers îi petrecu şi puşca pe după umerii ca laptele.

— Şi acum, după mine, viteji !

Copiii îi întinseră încrezători mînuţele reci.

— Vai de mine, sînteţi sloi ! Hai acasă ! Unde staţi ?

— În lumea largă, răspunse calm Serioja cel mic.

— Răspunsul tău e spiritual, dar nu de ajuns de clar. Arată cu degetul unde e casa ta.

— Acolo, arătă Serioja cel mic tot orizontul. Unde sînt tufi.

Dar „tufi" nu se zăreau nicăieri. Generalul Sivers stătu puţin pe gînduri, apoi oftă şi porni pe cărare la dreapta. Mînuţele lor reci zăceau în palmele lui ca două pietricele umede.

— Ştii, şi eu ştiu să trag din rachetă. Eu ştiu tot. Cînd mă fac mare, am să-i împuşc pe toţi.

— Chiar pe toţi ? Lasă snoavele.

— Ai să vezi, am să-i împuşc.

— Nu-mi rămîne decît să sper că nu vei apuca acele zile. Ascultă, asasin mondial în devenire, care-i numele tău de familie?

Serioja se gîndi o vreme, apoi spuse mîhnit:

— Am uitat.

— Îl cheamă Zaiţev, spuse deodată Serioja cel mare. Iar pe mine Ivanov.

— Bravo, Serioja, îl lăudă Sivers. Eşti băiat deştept.

— Ba nu-i deştept de loc! sări cel mic cu invidie. Nu poate să pronunţe litera „rî". Ştii cum spune? „Colbul stligă cal". Nu-ţi vine să rîzi?

— Ţi-am mai spus că nu-mi vine. Nu-i frumos să rîzi de defectele semenilor tăi.

Deodată Serioja cel mic se opri locului şi-i întinse lui Sivers bluziţa lui udă.

— Ce-i cu asta?

— Nu pot s-o mai duc. E grea.

— Ce să mă fac cu tine, frăţioare? Bine, dă-o încoace.

Pe drum venea un ofiţer.

— Serioja, dînsul nu-i tăticul tău?

— Să mă uit. Nu, nu-i al meu.

— Ascultă, tovarăşe maior, strigă Sivers, nu ştii ai cui sînt copiii ăştia?

Maiorul se opri, oarecum jignit de felul familiar cum îi fusese adresată întrebarea, şi cercetă cu indiferenţă copiii.

— Pe ăsta nu-l cunosc, iar ăstălalt mai mic parcă ar fi nepoţelul colonelului Neceaev, şeful statului-major. Unde i-aţi pescuit?

— În rîu.

Maiorul rîse.

— Duceți-i repede acasă, probabil că-i caută.

— Dar unde stă Neceaev ăsta al vostru ?

— Uitați-vă, acolo, în clădirile comandamentului.

Sivers mulțumi și porni cu copiii în direcția arătată.

— Eu n-am tată, spuse Serioja cel mic, n-am decît pe mămica. Am avut un tătic, chiar doi tătici, dar acum n-a mai rămas nici unul.

— Dar mămica e aici ?

— Nu, a plecat la Moscova. Cu avionul.

— Și tu stai cu bunicul ?

— Mai mult cu bunica. Bunica mi-a cusut bluza asta pe care mi-o duci tu.

Bluza udă atîrna răcoroasă de degetul îndoit al generalului.

— Nu ți-e frig ?

— Nu, mi-e cald. Doar mergem spre sud.

— De unde știi ?

— Eu știu tot. Există sud și există nord. În sud e cald, în nord e frig. Și mai este est și vest, acolo e așa și așa, nici prea cald, nici prea frig, ci numai cald și atît.

— Dar tu ești tobă de carte, Serioja !

— Eu știu tot. Numai mămica e prostuță. Nu prea tare, dar puținte! e prostuță. Eu vorbesc cu ea și ea nu mă ascultă. O întreb : „Da mașinile merg cu roțile în sus ?“ Și ea zice „Da“. Și plînge. Nu-ți vine să rîzi ?

— Ți-am mai spus : nu-mi vine.

Serioja tăcu o vreme, apoi rosti pe gînduri:

— Am nevastă și cinci copii, dar nu i-am părăsit.

În jurul clădirilor comandamentului răsăriseră, ca ciupercile peste noapte, o sumedenie de barăci strîmte și poncișe, cu antene pe acoperiș, privind posac cu ochișorii lor mici. Pe ușa uneia dintre ele năvăli o femeie de vreo treizeci de ani, despletită, cu o fustă înflorată. Se năpusti spre ei ca o pasăre în zbor, căzu în praful drumului și-l cuprinse cu deznădejde pe Serioja cel măricel.

— Seriojenka, dulceața mea, inimioara mea, te-au găsit, copilașul meu drag...

Plîngea, măturînd pe jos cu părul ei uscat, desfăcut ca un steag.

— Ar trebui să ai mai multă grijă de el.

— O, cetățene dragă, nu te-am zărit! Dumneata i-ai adus? Unde i-ai găsit?

— În rîu.

Femeia se făcu albă la față și, ridicîndu-se, prinse a-și scutura fusta.

— În rîu! Ca să vezi! Numai Zaițez îl pune la cale. Îl trage și la rîu! Nu ți-am spus să nu mai umbli cu banditul ăsta? se năpusti femeia asupra lui Serioja al ei. Ăsta nu te-nvață de bine. E un bandit!

„Banditul" stătea modest mai la o parte, privindu-și picioarușele mititele.

— În rîu! Auzi ce le dă prin minte! Altă dată o să vă înecați de-a binelea! Ba nu, deacu-nainte îl încui, să mai șadă și acasă, cre-

menalul ! Cum să-ți mulțumesc, cetățene dragă ? Am acasă o juma... Te interesează ?

— Nu beau.

— Și cum te cheamă, dacă nu ți-e cu supărare ?

— Alexandr Evghenievici.

— Am să te pomenesc cît oi trăi, Alexandr Evghenievici ! Poate intri totuși puțin... Dacă nu votcă, bei un ceai. Numai că nu-i dereticat în casă, da ne ierți mata...

— Mulțumesc, nu. Trebuie să-l duc și pe năzdrăvanul ăsta. Unde stă ?

— Acolo unde-i clubul. Lăsați, mai bine vă conduc.

— Nu te deranja. Mă descurc și singur.

— Ce deranj ! Mata i-ai scos din apă... Cît oi trăi am să te pomenesc...

— Acolo e casa mea, spuse deodată Serioja cel mic.

În timp ce Serioja cel mare mergea agățîndu-se cu disperare de mîna maică-si, pe față i se citea încordare și mînie.

Cînd intrară în curtea clubului, ceva multicolor veni în goană în întîmpinarea lor, tropăind pe potecuța asfaltată. Era o femeie plină, în capot cu flori mari. Alerga ca o rață, legănîndu-se pe tocurile foarte înalte, și pieptul mare i se mișca încoace și-ncolo.

— O să te fac răspunzătoare, Ivanova ! strigă ea. Niciodată n-am fost de acord cu această prietenie, și iată culeg roadele ! Dă încoace băiatul ! Îl smuci spre ea pe Serioja cel mic, întrebînd severă : Unde-i bluza ?

— Poftim, i-o întinse Sivers.

— Şi de ce-i udă? Ce neobrăzare! De aici încolo fiul dumitale n-are să-mi mai calce pragul. N-am să-i dau voie nici în curte să intre măcar! E un huligan în lege! Am să mă adresez miliţiei!

Şi întorcîndu-le spatele, porni înapoi, tîrînd băieţaşul de mînă şi legănînd în mînă bluza udă. Cînd uşa cafenie de la intrare bufni ca un foc de artilerie, Serioja cel mare izbucni în lacrimi.

— Nu plînge, dulceaţa mea! Nu las eu pe nimeni să te oropsească.

— Bu-un! puse punct Sivers. Şi acum, să plec.

— Păi nu veniţi la noi? La un pahar de ceai?

— Mulţumesc, altă dată.

Sivers îi strînse mîna femeii şi o luă în direcţia hotelului.

— Ce om de treabă! suspină femeia.

— Ştie să tlagă cu lacheta, o lămuri Serioja.

— Lachetă, lachetă. De tine, pacoste, îmi pasă, nu de lachetă.

10

PENTRU ZIUA DE VINERI nu se fixaseră lucrări la poligon, aşa încît Skvorţov dormi cu nesaţ două ore mai mult. De cîte ori avea pri-

lej, nu se dădea în lături să mai tragă un pui de somn. Dar mai ales îi plăcea să se mai întoarcă pe partea cealaltă, sau să lenevească în așternut cînd știa că nu are unde se grăbi, după ce se trezea la obișnuita oră matinală. Chiar îi ruga pe camarazi să-l scoale, spre a-i aminti că-i „prea devreme, încă nu-i ora de sculare"... Naiba-l știe ce găsea într-asta? Pesemne senzația fericirii încă neirosite.

Astăzi însă nu-l sculase nimeni. Se trezi singur, se spălă (ce miracol — apa curgea!), se îmbrăcă și ieși în vestibul. Ușa biroului era întredeschisă și după ea tăifăsuiau două femei.

— Nu-i merge bine aici. S-a smochinit ca o ciupercă, biata de ea, de ți-e mai mare mila. Aerul să fie prea uscat pentru dînsa? Nu, orice ai spune, aici omului nostru nu-i merge bine, și pace.

— Cred și eu.

— Mă duc. Mulțumesc pentru buna primire. Și pentru tratația cu ceai...

— Mai dă pe-aici, să mai bem și al'dat.

— Mai dau. Mă uit la tine și mă minunez cum de te îngrași așa.

— Dacă-i pe bază nervoasă!... Din pricina nervilor mă îngraș.

Skvorțov pufni în pumn și, dînd ușa de perete, agăță cheia la locul ei.

— Bună, fetelor. Tot ciripiți?

„Fetele", deși trecuseră de cincizeci, se sfiiră și chicotiră amîndouă.

— Tovarăşul maior! exclamă cea grăsană. Mă tot uita-am că-i ceasul zece, da cheia tot în uşă! „Nu s-o fi îmbolnăvit?“ zic...

— Ba am dormit şi te-am visat pe dumneata, Maria Evstafievna.

— Ce le mai născoceşti, tovarăşe maior...

— Parol! Formele bogate au fost totdeauna slăbiciunea mea.

Administratoarea roşi ca macul şi acoperi decolteul sarafanului cu palma.

— Ce tot spuneţi, tovarăşe maior...

— Ba mai e şi însurat, spuse musafira cea slabă.

— Din păcate, e adevărat. M-am grăbit. Ehei, să fi fost liber...

— Să fi fost liber, ce-ar mai fi spălat putina...

— Bine zis. Chiar putina. Bine, fetelor, e timpul s-o şterg. *Auf Wiedersehen*, ca să mă exprim în limba inamicului.

Skvorţov salută milităreşte şi ieşi. În primul rînd dădu pe la cantină, unde micul dejun se terminase, iar masa de prînz încă nu începuse; Simocika însă, fireşte, nu-l lăsă muritor de foame. La ieşirea din cantină îl reţinu dulăul vagabond, zis şi Puşlama. Tocmai se încăierase pe maidan cu un porc nemaipomenit de lung şi costeliv, dar recunoscîndu-l pe Skvorţov, abandonă lupta şi i se aruncă la picioare, dînd de istov din coadă şi scheunînd de încîntare.

— Măi codanule, măi codîrlă, îl alintă Skvorţov, mîngîindu-i ceafa, ce-ţi doreşte inimioara, ia spune? Ţi-e foame, pehlivanule?

Puşlama îi răspunse din ochi că asta îi era vrerea.

Skvorţov dădu fuga la bucătărie, le făcu pe femei să rîdă, se milogi de bucătar să-i dea un os şi i-l oferi dulăului. Abia după ce asistă cu bucurie la bucuria patrupedului prieten, îşi văzu de drum. Avea treabă la secţia lui Şumaev, şi la B.C.D. (biroul de calcule şi desen) al maiorului Tîsiacinîi.

Pe sub streşini, corpul de clădire scund, din cărămidă roşie, era de jur împrejur numai cuiburi de rîndunele. Harnicele aripate străpungeau ca nişte săgeţi negre-alburii văzduhul din jurul lui.

Cînd să intre pe uşă, Skvorţov văzu căzînd de la fereastră un scaun care, lovindu-se de pămînt, se răsuci de cîteva ori şi se prefăcu în aşchii. L-au urmat un al doilea şi al treilea.

— Ce-o fi aici la voi, că zboară pe fereastră scaunele ? întrebă în hol pe ofiţerul de serviciu.

— Locotenent-colonel Şumaev... lămuri acesta fără chef.

— Şi de ce ?

— Cine ştie ! Nu i-au plăcut pesemne.

Skvorţov deschise uşa cabinetului acestuia în clipa cînd Şumaev, făcîndu-şi vînt, arunca un al patrulea scaun. Apoi, ca un tigru înfuriat, se înapoie la masă, apucă jeţul de după birou, îl învîrti în mînă, examinîndu-l cu un ochi critic şi îl puse la loc. Jeţul era din cele mai banale, cum găseşti prin toate birourile, cu braţe de lemn, şi îl satisfăcea probabil. În afară de ei doi, în cabinet se mai găsea locotenentul Ceaş-

kin, un băiețaș cu chip atrăgător, acum însă descompus și buimac.

— Nu permit nimănui să-și bată joc de mine! striga Șumaev umflîndu-și nările.

— Vino-ți în fire, Serghei! îl pofti liniștit Skvorțov. Firește, Alexandru Macedon a fost om mare, dar pentru asta să distrugi atîtea scaune?

— Ce are aici a face Alexandru Macedon? întrebă îmbufnat, mai potolindu-se, Șumaev. La care Ceașkin zîmbi pe sub mustață.

— Mai mare rușinea să nu cunoști clasicii. În schimb locotenentul Ceașkin, judecînd după expresia feței sale, știe de unde e citatul.

— E din „Ceapaev", roși ca un rozmarin Ceașkin.

— Nu-i chiar așa, se crispă Skvorțov de parcă-l apucase durerea de dinți [1], dar ca sens e exact.

— Tovarășe colonel, îmi permiteți să mă retrag? profită de prilej Ceașkin.

— Du-te. Ba nu, nu pleca. Întîi dă-i un scaun maiorului. Dar un scaun ca lumea, nu asemenea...

Ceașkin aduse un scaun vienez obișnuit și se retrase.

— Șezi, mormăi Șumaev.

Luară loc.

— Și acum explică-mi ca lumea despre ce e vorba?

Șumaev, care se mai liniștise între timp, se înfierbîntă iarăși.

---

[1] Cunoscută replică din „Revizorul" de Gogol.

— Bătaie de joc! Să-mi pună-n cabinet, mie, şefului de secţie, patru scaune toate tapisate cu altă culoare! Unul albastru, altul verde, unul roz, altul dracu mai ştie cum! Ei, şi le-am aruncat pe fereastră.

— Şi mă rog, cine-şi bate joc astfel de tine?

— Comandantul sectorului. De cînd s-a cocoţat acolo sus, crede că orice-i este îngăduit! Nu-i asta cea mai grăitoare dovadă? La mine aici vine lumea aleasă, şefii cei mari, reprezentanţii industriei! O dată m-a vizitat şi un ministru. Spune şi tu, să-l aşez pe ministru pe scaune de diferite culori?

— Dar ce-i obez, stă pe două scaune?

Şumaev nu-l auzea însă.

— Mai mare ruşinea! De parcă n-ar fi cabinetul unui şef de secţie, ci budoarul unei cocote! Asta nu loveşte în mine numai, ci afectează prestigiul întregii unităţi!

— Hai să fumăm un trabuc, de necaz.

Îşi aprinseră ţigările şi puţin cîte puţin Şumaev se potoli.

— Îţi spun drept, Paşa, nu mai am putere să muncesc, rosti el mai calm, ştergînd cu batista craniul luciu. Disciplina îşi dă duhul. Nu cer respect faţă de mine personal. Dar să fie respectată cel puţin poziţia, gradul, ei drăcie! Să te mai mire că mucoşi ca alde Ceaşkin îşi permit să rînjească în timpul serviciului?

— Lasă-l încolo, e băiat de ispravă.

— După tine toţi sînt de ispravă. Eşti gata să te pupi cu oricare.

— Aşa-i, am eu păcatul ăsta, ce să zic. Da ştii, am venit cu o treabă.
— Despre ce-i vorba ?
— Dă-mi şi mie vreo doi oameni pentru mîine.
— Doi oameni ? urlă Şumaev. Tu ştii ce cadre am ? De unde să-ţi dau doi oameni ? Pe cine ?
— Măcar şi pe Bobrov cu Loghinov.
— Ai căpiat ? Îl mai vrea şi pe Bobrov !
— Atunci dă-mi-l pe Loghinov.
— Nici să n-aud ! Eu n-am planul meu ? Vin pe aici tot felul de...
— Calmează-te, Serghei.
— Cum să fii calm în asemenea situaţie ? începu să se înfurie Şumaev. Poftim, priveşte şi tu ce raport mi-au trimis iarăşi ! Sări în sus ca o minge, deschise seiful, scoase de acolo un ditamai volum cartonat şi-l zvîrli pe masă. Vrei să vezi ce scriu ticăloşii ? Deschise volumul, găsi pagina şi o împunse cu degetul : Na, citeşte ! Ca să te lămureşti pînă unde merge mîrşăvia ! Am putea spune culmea mîrşăviei !
Skvorţov citi cîteva rînduri notate cu furie pe margini, cu creionul gros, cu un semn de întrebare şi două de exclamare în dreptul lor.
— Şi ce ?
— Cum şi ce ? Nu vezi că ticăloşii fac în mod făţiş agitaţie împotriva noastră.
— N-am băgat de seamă.
— N-ai băgat de seamă ! hohoti demonic Şumaev. Copil nevinovat ! Ba nu, asta-i politica lor ! E cusut totul cu aţă albă ! Şi cînd te gîndeşti cine scrie asta ? Un neghiob, un ignorant

limbut, care-și arogă dreptul de prioritate! Unul care nu poate deosebi o lampă electronică de una cu gaz! Dar uită-te ce scrie mai departe: „asemenea fapte nepermise s-au putut întîmpla într-o unitate militară..."

Aici Șumaev aruncă pe jos raportul și începu să-l calce cu piciorușele lui scurte și grosuțe.

— Ascultă, Serghei, umblă mai ușurel cu documentele. O asemenea atitudine față de ele n-a fost prevăzută în regulamentul secretariatului confidențial.

Șumaev își luă seama, ridică de jos raportul și-l zvîrli înapoi, în seiful deschis, nimerind exact pe polița unde stătuse mai înainte. Un asemenea tir de precizie îl mai potoli.

— Așadar, îmi dai doi oameni? îl întrebă Skvorțov ca și cum nimic nu se întîmplase.

— Îți dau, naiba să te ia. Ia-i pe Lavrentiev și pe Meșkov și să nu mai aud vorbă.

— Nu mi-l dai pe Loghinov?

— Ți-am spus: nu!

— Bine, fie și așa. Rămîi sănătos și nu te mai amărî de pomană. Nimeni nu atentează la secția ta.

Șumaev numai dădu din mînă a lehamite.

De aici Skvorțov se duse la B.C.D.

Încăperea spațioasă a acestei secții era ticsită de birouri de diverse calibre, așezate în fel și chip, la care forfoteau calculatoarele, niște fete puse la cazne și atît de muiate de nădușeli, că le curgea rimelul pe nas. Pe cîteva birouri duduiau aritmometrele, pe altele se lucra la

planşe. Văzduhul zumzuia ca într-un stup, ferestrele însă erau ermetic închise. Skvorţov se îndreptă spre colţul unde, în spatele unui birou mai masiv decît altele, şedea un bărbat pirpiriu de vreo patruzeci de ani, cu o podoabă de nas borcănat — maiorul Tîsiacinîi.

— Noroc, Alexei Feodorovici! începu vioi Skvorţov. Cum îţi mai merge?

Dar ţîrîi telefonul. Se apropie de ei fata care ridicase receptorul:

— Pe dumneavoastră vă cheamă, Alexei Feodorovici!

— Cine-i? ridică maiorul ochişorii.

— Generalul.

Emoţionat, Tîsiacinîi îşi potrivi vestonul, puse chipiul pe cap şi dînd fuga la telefon, luă poziţia de drepţi.

— Vă ascult, tovarăşe general.

Convorbirea nu fu lungă şi Tîsiacinîi, înapoindu-se la masa de lucru, scoase chipiul şi-l aşază grijuliu pe masă.

— Ascultă, spuse Skvorţov, de ce îţi îndeşi chipiul pe cap cînd vorbeşti la telefon?

— Pentru orice eventualitate, ca să zic aşa...

— Ciudat! La urma urmei, treaba ta. N-ai decît să-ţi exprimi respectul faţă de mai-mari cu mijloacele ce-ţi stau la dispoziţie. Ascultă, Alexei Feodorovici, am venit cu o rugăminte la tine. Trebuie prelucrată urgent cartograma exploziei de ieri.

— Nu se poate!

— De ce, maică dragă?

— N-avem fete, ca să zic aşa. Toate lucrează pentru general, ca să zic aşa...

— Chiar nici una ?

Tîsiacinîi nu apucă să răspundă. Ferestrele se întunecară şi dincolo de ele ceva bubui şi şuieră năprasnic. Ca la comandă, fetele se întinseră pe mese cu faţa în jos, desfăcîndu-şi în cruce braţele. Un geam smuls cu canat cu tot se sparse cu zuruit, în odaie năvăli un vifor de nisip care răsturnă carafa şi ridică pînă-n tavan hîrtiile. Harababura dură vreo cîteva secunde, după care coborî brusc o linişte nefirească. Fetele se ridicară de pe mese, se scuturară de praf şi-şi văzură de treabă căutînd hîrtiile. Şeful lor îşi găsi şi el locul în harababură. Din fericire, nu se pierduse nimic. Fiecare se instală la locul lui şi aritmometrele prinseră a-şi bate cadenţa. Doar maiorul îşi ştergea de zor fruntea de năduşeală, iar şuviţele părului ud de sudoare se ariceau straniu în toate părţile.

— De ce s-au întins aşa, în cruce ? se interesă Skvorţov.

— Conform cu instrucţiunile. Să nu ia suflul, ca să zic aşa, hîrtiile.

— Şi ale cui instrucţiuni, mă rog matale ?

— Păi ale cui să fie ? Ce mă mai întrebi ?

— Hm-m, nu-i rea ideea...

Maiorul era numai zîmbet de încîntare.

— Zi, cum rămîne cu cartograma ? Fii om de suflet, dă-o-n lucru. Nu-i rugămintea mea, Alexei Feodorovici, ci a Lidiei Kondratievna.

— Serviciu contra serviciu, îl aţinti Tîsiacinîi cu coada ochiului, şmechereşte.

— Spune şi scot din pămînt de ce-ai nevoie. Ai de-a face cu Skvorţov.

— E ceva, ca să zic aşa, personal... Mîine e ziua mea... Şi invit pe toată lumea la mine...

— Numai atît ? Păi cum vine asta, îţi fac eu un serviciu sau tu mie ?

— Ei, nu, e o chestie delicată... chicoti Tîsiacinîi. Îl cunoşti, ca să zic aşa, personal pe generalul Sivers ?

— Cunosc pe toată lumea personal. Da ce ? Să ţi-l aduc la petrecere ?

Maiorul rîse fericit.

— Fleac, nu treabă, cum spune căluţul năzdrăvan din poveste în situaţii analoge. S-a notat. Eu ţi-l asigur pe general, tu îmi lucrezi cartograma. În regulă ?

Şi fără a mai sta pe gînduri, porni la atac. Nu se îndoia de succes. Era o artă pe care o stăpînea perfect, aici se afla în elementul său. Să cheme la telefon, să ia legătura, să scoată din pămînt — asemenea treburi îi erau pe plac.

Şi-i merse din plin de la început. În coridor se adunase un grup de ofiţeri, iar în centrul lui se afla Sivers. Generalul părea în vervă, ofiţerii din jur se prăpădeau de rîs.

— Să trăiţi, tovarăşe general. Permiteţi să mă alătur ?

— O, cum îţi doreşte inimioara. Doar libertatea întrunirilor ni-i asigurată.

Ofiţerii făceau roată în jurul lui. Pe obrazul ca de fată al lui Ceaşkin, deschis şi plăcut, căci

şi el se afla aici, era întipărită o expresie care spunea că-i gata în fiece clipă să pufnească. Îl mînca din ochi pe Sivers.

— Da, da, adevărate perle găseşti uneori în presa periodică! continuă Sivers. De pildă, citeam dăunăzi ziarul vostru regional. Şi ce să vezi? Pe pagina a doua, un titlu cu verzale: „Să îndeplinim înainte de termen porunca întîi!" Să nu-mi cred ochilor! La vremea mea am făcut şi eu liceul şi deşi am avut patru la religie pentru vina de a fi fost liber-cugetător, oricum, prima din cele zece porunci tot n-am uitat-o. „Eu sînt Domnul Dumnezeul tău... să nu ai alţi dumnezei afară de mine". Frumoasă treabă, nimic de zis! Aşadar, asta e poruncă de îndeplinit înainte de termen!

Ofiţerii pufniră în rîs. Rîdeau însă cam mînzeşte.

— Tovarăşe general, i se adresă Skvorţov. Îmi acordaţi două clipe?

Grupul de ofiţeri se topi cît ai bate din palme.

— Într-o chestiune în afara serviciului... Şeful de la B.C.D., maiorul Tîsiacinîi...

— Aha, pictorul. Om de talent...

— Ei bine, omul acesta de talent îşi sărbătoreşte mîine patronul, pe sfîntul Alexei, omul lui Dumnezeu, pesemne, sau poate-i ziua lui de naştere, căreia în limbaj vulgar i se spune tot „onomastică", nu ştiu bine, arde însă de dorinţă să vă invite şi pe dumneavoastră...

— În calitate de naş, ca-n nuvela lui Cehov?

— Nu, doar în aceea de general. Nenorocirea stă în faptul că e o fire delicată, sfios şi sensi-

bil ca un adevărat artist, și nu îndrăznește să vă adreseze invitația direct. De aceea m-a însărcinat pe mine. Sînteți de acord ?

— De ce nu ? Sînt chiar onorat...

Curat „fleac". Îi era și necaz parcă. Skvorțov avea o adevărată slăbiciune pentru eroismele de care nimeni altul nu ar fi fost în stare.

11

CUM ERA BURLAC, maiorul Tîsiacinîi nu locuia în casele statului, ca ceilalți ofițeri, ci cu chirie undeva la marginea Lihariovkăi, la o văduvă cu băiat de cincisprezece ani. Spunea că așa îi e mai la îndemînă. Văduva, o femeie între două vîrste, cu niște ochi mari și plini de sfială, era atît de copleșită de respect și înrobită chiriașului, că ți-era mai mare mila.

Astăzi Tîsiacinîi avea masă mare. Și dat fiind prilejul, proprietăreasa îi cedase și jumătatea ei de casă. Totul strălucea de curățenie ; podeaua proaspăt vopsită era dată cu ceară, preșurile întinse frumos, fiecare ficus spălat pe ochi și, tot atît de strălucitor în haine civile gri-închis, maiorul Tîsiacinîi, scîrțîind din sandalele nou-nouțe, întîmpina pe fiecare personal.

— Vă mulțumesc, ca să zic așa, că n-ați pregetat...

Oaspeții, cu totul vreo treizeci de persoane — localnici și detașați — nu se așezaseră la

masă, în așteptarea generalului. Cînd apăru Sivers, Tîsiacinîi paraliză de încîntare și bolmoji în loc de salut un atît de inspirat „ca să zic așa“, că n-a mai fost nevoie de cuvinte.

— Ascultă, rotmistrule, ia arată-mi tablourile tale! De dragul lor am venit aici, la drept vorbind.

Ce i-o fi căşunat lui Sivers să-i zică așa, nu se știe, dar a ieșit cum nu se poate mai nimerit, și Tîsiacinîi cît pe ce să leşine de emoție.

— Eu sînt doar un amator, ca să zic așa, tovarăşe general. Mă ocup de pictură numai în timpul meu liber și mai mult în glumă, ca să zic așa...

— Cu atît mai interesant. Dacă erai pictor de profesie, se schimba socoteala.

Tîsiacinîi îl conduse pe general în odaia lui spațioasă, deși cam scundă, cu patru ferestre. Și aici totul strălucea de curățenie. Pe canapeaua neagră de mușama, pernele cu fete, cerbi și trandafiri stăteau în front cîte una, fiecare înfoiată și netezită, așezată țeapăn și marțial ca la paradă. Pe pereții de bîrne, printre cimotiile gazdei, prunci și răposați, atîrnau tablourile maiorului și în fiecare se simțea aceeași tușă, același penel de o inspirație greoaie și puțin sălbatică. Mai ales un apus de soare te atrăgea ca un magnet: mohorît, posac, deasupra unor clăi...

— A, dar dumneata ai talent! exclamă Sivers.

Pe Tîsiacinîi îl trecură fiorii.

— Glumiți, ca să zic așa, tovarășe general...

— Nu-ți vinzi tablourile? Aș cumpăra, de pildă, clăile acestea. Ce preț fixezi pentru ele?

— Cum se poate, tovarășe general... Care preț? Asta-i, ca să zic așa... eu, ca să zic așa... pur și simplu.... din inimă, tovarășe general....

— Nu cumva vrei să mi-l oferi?

— Întocmai, tovarășe general. Voi fi fericit, ca să zic așa...

— Îți mulțumesc, dacă nu cumva ai glumit.

Cu mișcări pline de respect, Tîsiacinîi desprinse din perete tabloul, îl făcu sul și, înclinîndu-se, îl oferi generalului.

— Îți foarte mulțumesc, spuse Sivers. Tabloul acesta va atîrna în odaia mea la loc de cinste.

— Poftiți la masă, ca să zic așa... mormăi Tîsiacinîi, negăsind ce să răspundă. Faceți această cinste sărăciei noastre.

În încăperea de alături masa era pusă. Fețele de masă și ștergarele sclipeau de albe și scrobite. În carafe, răchiele jucau la soare în fel de fel de culori, în sticle era vin de poame pentru doamne. Mezeluri tăiate în felii groase, purcel fript cu ochi vii care te ațințeau ironic. Și sub privirea stăruitoare a purcelului oaspeții luară loc în jurul mesei. Proprietăreasa rămase lîngă ușă, pe chip cu o expresie de neîndoielnică și negrăită dar grabnică supunere.

Tîsiacinîi se învîrtea ca un cocoș în jurul generalului, chiar dădu să-l sprijine de cot, numai că Sivers îl scutură fără prea multă jenă, ca pe o gîză.

În cele din urmă oaspeţii îşi ocupară locurile, întinseră pe genunchi ştergarele, turnară în cupe şi păhărele nectaruri şi încremeniră în aşteptare.

— Paşa, spune tu... se rugă Tîsiacinîi.

Ce mai puteai să zici ? Vrînd-nevrînd trebuia să îndruge cîteva vorbe. Ca un făcut, la toate adunările şi onomasticile Skvorţov era ales staroste. Se ridică, aşadar, nu fără efort, căci din ambele părţi era înghesuit de cucoane, făcu să zăngăne carafa şi ridică păhărelul :

— Permiteţi, tovarăşi, un prim toast. Ne-am adunat aici la invitaţia prietenului nostru Alexei Feodorîci Tîsiacinîi, care-şi sărbătoreşte astăzi onomastica. Cine-i, după părerea voastră, Alexei Feodorîci ? Vă închipuiţi, desigur, că e un lucrător modest al ştiinţei militare, şeful B.C.D.-ului şi atît ? Ei bine, vă înşelaţi profund, tovarăşi ! Aveţi în faţa dumneavoastră un pictor de valoare, fondatorul unei noi orientări în pictură. Cine ştie dacă nu vom vedea pînzele sale la Galeriile Tretiakov. Ura, tovarăşi !

— Ura ! îi ţinură isonul oaspeţii.

Cu paharul plin în mînă, Tîsiacinîi porni în jurul mesei. Lacrimi cît bobul de linte stăteau să cadă din ochii săi, paharul tremura şi vărsa stropi pe jos.

— Da ce crezi ? Se prea poate ! reflectă cu glas tare maiorul Krasnikov. Şi noi nu l-am înţeles din cauza lacunelor în cultura noastră generală...

Iar cînd generalul Sivers îl îmbrăţişă pe sărbătorit şi-l sărută, după datină, de trei ori, en-

tuziasmul atinse culmile cele mai înalte, și proprietăreasa, izbucnind în lacrimi, fugi afară.

O dată amfitrionul cinstit după cuviință, oaspeții se puseră pe mîncat și pe băut, fiecare după cît îl țineau puterile. Delicatesa banchetului era un harbuz murat de toată splendoarea, spre lauda localnicilor care, lăsînd modestia la o parte, își atribuiau tot meritul. „Ehei, parcă aveți așa ceva la Moscova sau la Leningrad!"

Skvorțov gustă din multlăudatul harbuz. Era îngrozitor!

— Ce porcărie! Oare cum să-l arunc pe sub masă fără să mă vadă lumea? îi șopti el Lidei Romnici.

Ea ședea în stînga sa și trudea cu toată conștiinciozitatea să dea gata felia.

— Nici mie nu-mi place, dar dacă lumea îl laudă, probabil că are ceva, spuse ea. De pildă, nu mă omor după Shakespeare. Dar nici nu-l ocărăsc, pentru că toată lumea îl laudă, și prin urmare, are el ceva ce n-am înțeles.

— Nici eu nu mă omor după Shakespeare, i se alătură Skvorțov cu bucurie.

Vom recunoaște însă că, de-ar fi fost nevoie, l-ar fi admirat cu tot atîta ușurință.

În dreapta lui ședea Sonecika Krasnikova, atingîndu-l aproape cu umărul și printre fandoseli îi arunca din cînd în cînd priviri nu tocmai prietenoase. Skvorțov nu o văzuse de aproape două luni. Și cît era de schimbată! Nu că s-ar fi îngrășat, dar căpătase parcă ceva grosolan, ceva vulgar în contur... Și mai ales i se părea grozav de plicticoasă! Ședea umăr lîngă

umăr cu ambele vecine, dar în timp ce umărul stîng se înveselea, cel drept murea de plictiseală.

— Of, și bărbații ăștia! Cît sînt de nestatornici! strecură printre dinți Sonecika. Și ținînd degetelul depărtat grațios numai atingea cu furculița masa elastică a piftiei, în timp ce toată făptura ei plinuță arăta că hrana nu e elementul său și poate că nici nu se înfruptă din ea.

— Ticăloși înveterați, asta sînt! îi ținu isonul Skvorțov. Așa pățesc cei care au de-a face cu alde noi.

În stînga, Lida Romnici tăia de zor cu un cuțit bont friptura de purcel, delectîndu-se cu priveliștea pojghiței rumene. În sfîrșit, izbuti s-o taie, zîmbi și o înfulecă.

— E gustoasă? zîmbi și Skvorțov.

— Foarte.

Dar în aceeași clipă maiorul simți o ciupitură în dreapta și întoarse fața într-acolo. Sub privirea lui, Sonecika își plecă ochii.

— Crezi că nimeni nu vede cu cine umbli acum? șopti ea încetișor, la cine te uiți? Ferește-te, opinia publică știe tot.

— N-are decît. Nu mă tem de opinia publică. Eu însumi sînt opinia publică. Vrei să vorbesc tare? Acuși încep. Eu pot orice...

— Te rog nu țipa, lumea se uită la noi.

— Dinspre partea mea, n-are decît. Eu sînt pentru publicitate.

În vremea asta, la celălalt capăt al mesei se purta o conversație plină de vervă, deși cam unilaterală. Vorbea numai generalul Sivers. Așe-

zat la locul de cinste, în fruntea mesei, expunea în amănunt vecinilor istoricul uniformei militare rusești. Și în povestirea sa, dolmanele și chivărele jucau în toate culorile curcubeului, iar ofițerii îl ascultau cu multă curiozitate. Probabil că în închipuire fiecare încerca vreun dolman pe umerii săi, răsucindu-și brav mustăcioara ca pana corbului.

Cînd tema a fost epuizată, se trecu la cele științifice. Discuția o deschise maiorul Krasnikov. Aflînd în ajun că va fi de față și generalul Sivers, se pregătise îndelung și cu sîrguință pentru împrejurare și iată că venise clipa așteptată. Las'să vadă toată lumea cît e de deștept Krasnikov.

— Tovarășe general, îmi permiteți să vă cer o lămurire în legătură cu o problemă de știință.

— Te rog, îl invită Sivers, mînuind cu dibăcie furculița și cuțitul.

Știința june minți adapă

— Tovarășe general, am prelucrat articolul dumneavoastră în legătură cu coeficienții aerodinamici. Un articol extrem de profund. Mi se pare că pentru lucrarea aceasta ați luat dumneavoastră Premiul Stalin ?

— A fost odată ca-n povești...

— Pomeniți în articol despre metoda specială a profesorului Pavlovici...

— Într-adevăr, e vorba pe undeva.

— O metodă extrem de profundă. Îl cunoașteți personal pe profesorul Pavlovici ?

— Păi cum altfel, mi-e prieten de-o viață.

— Tovarăşe general, la toamnă am să vin la Leningrad. N-aş putea cu acest prilej, prin bunăvoinţa dumneavoastră, să mă întîlnesc cu profesorul Pavlovici ?

Generalul Sivers puse de o parte furculiţa şi cuţitul.

— Ian te uită ce-ţi trăsneşte, drăguţă ! Oare nu ştii că profesorul Pavlovici e la închisoare ?

— Unde ?

— La închisoare, repetă răspicat Sivers. Sau în detenţiune, cum preferă lumea să spună.

Krasnikov căscă gura ca un peşte pe nisip şi se făcu stacojiu la faţă. Ce-şi face omul singur, cu mîna lui, nici dracul nu desface ! L-a pus împeliţatul...

— Scuzaţi, tovarăşe general !... N-am ştiut.

— Ce să te scuzi ? Ale vieţii valuri. De sărăcie şi de puşcărie...

Speriaţi, străduindu-se a nu le lua în seamă necuviinţa, oaspeţii tăifăsuiau de zor, fiecare cum îl tăia capul. Iar Sivers puse mîna iarăşi pe cuţit şi furculiţă.

— Trebuie să recunosc, dragii mei, că purcelul este excepţional.

— Mîncaţi sănătoşi, spuse proprietăreasa.

Sprijinită de uşor, îi privea pe toţi cu ochi plini de emoţie. Cînd o să mai vezi atîţia oaspeţi, discuţii inteligente, şi pe deasupra un general ? Da ce om ? A lăudat purcelul ! Trei luni în cap îl hrănise ea cu lapte şi numai ieri l-a tăiat. Feciorul său Vitiuşka bocea de răsuna casa de milă. Da ei nu i-a fost milă, las' să mănînce generalul, să mai pună carne pe el.

S-a băut şi s-a mîncat mult. Petrecerea intra în faza cînd amfitrionii nu mai aveau nevoie de eforturi ca ea să continue, ci poate merge ca pe roate, pînă la nesfîrşit. Cîţiva tot mai şedeau în jurul mesei, alţii se răspîndiseră care încotro. Cei ce trăsăseră la măsea se răcoreau în tindă, unul adormise în bucătăria de vară. Capul purcelului era ornat din belşug cu mucuri de ţigară.

Cineva deschise difuzorul şi începu dansul. Skvorţov trecu iute pe lîngă Sonecika şi se duse s-o invite pe Lida Romnici. Însă ea îl refuză.

— Am de vorbit cu Teotkin într-o chestiune importantă. Întîi dansez cu el şi abia după aceea cu dumneata. E bine aşa ?

— Bine ! Minunat ! exclamă Skvorţov şi se duse să ia parte la nu se ştie ce.

Întotdeauna lua parte la cîte ceva, de obicei foarte activ, şi întotdeauna se dovedea că-i necesar cuiva. Lucrul se confirmă şi de data asta : doi dintre oaspeţi se îmbătaseră criţă şi trebuiau transportaţi. Skvorţov luă numaidecît asupra sa treaba şi totul fu pus la cale în cele mai bune condiţii.

În vremea asta Teotkin dansa cu Lida Romnici şi între ei doi avea loc o discuţie de o importanţă covîrşitoare.

— După cum vezi, Teotkin, te-am invitat la dans.

— Lidocika, sînt în culmea încîntării. Te iubesc atît de tare, că uite simt că nu mai am aer.

— Nu mai îndruga minciuni, Teotkin. Nu pe mine mă iubeşti, ci pe Lora.

— Desigur şi pe Lora. E şi ea femeie, nici vorbă, însă...

— Şi ea te iubeşte.

— Ştiu. Şi crezi poate că n-o preţuiesc ? Zău că şi eu o iubesc, pe cuvîntul meu. Am clarificat-o abia de cîteva zile. O iubesc fără doar şi poate.

— Vai, Teotkin, cît eşti de drăgălaş ! Şi-mi uşurezi nespus problema. Dumneata trebuie să te însori neapărat. Anii trec, iar dumneata ai şi chelit, ce-o să fie mai departe, nu ştiu, dar bine în nici un caz : bătrîneţe, boli.

— Încă n-am chelit de tot, se necăji Teotkin. Am doar un început de chelie.

— Ba ai chelie în lege. Vai, iartă-mă, Teotkin, n-am vrut să te necăjesc. Dar important e că eşti singur, întotdeauna singur. N-are cine să-ţi poarte de grijă. Priveşte, nici cămaşa nu-i prea curată.

— Aşa-i, Lidocika, ai dreptate, deşteapta tatii. De la o vreme stau şi eu şi mă gîndesc la asta.

— Ei vezi ? Or, dacă te însori, vei avea lîngă dumneata un prieten devotat, un om care te iubeşte. O soţie. Iar pe Lora eu o cunosc, e un om tare cumsecade.

— Parcă am zis eu altfel ?

— Dar atunci despre ce-i vorba ?

— E mamă. Are doi copii.

— Dar asta-i foarte bine că are doi copii !

Cînd să-i mai crești pe-ai dumitale? Or aici ai doi copilași gata făcuți, ba și fermecători: Mașa și cu Mișa. Ca două mingi.

— Îi cunoști?

— Nu, dar mi-i închipui.

— Așa e, sînt fermecători, se învoi Teotkin.

— Bravo, Teotkin, se bucură Lida. Totul se aranjează cum nu se poate mai bine! Însoa-ră-te, dacă-i asa...

— Și de ce nu? Chiar mă însor. S-a făcut.

— Bravo! Bate palma! Iar acum, fără a mai pierde vremea să mergem la ea, ca să-i...

— Să-i cer mîna? întrebă cu o supunere de oiță Teotkin.

— Exact.

— Fie și așa, treacă de la mine. Binecuvîntează-mă, Lidocika, și mă duc. Dă-mi mîna și urează-mi noroc.

Se opriră în mijlocul dansatorilor. Lida îi întinse mîna și el o alintă îndelung, sărutînd-o și netezind-o cu palma. Apoi oftă din străfunduri, de parcă oftă pentru toată noaptea.

— Rămîi cu bine, tinerețe! Da parcă tot mi-e frică... Ehei, dacă era vorba de dumneata... Te-aș fi înhățat cu amîndouă mîinile.

— Despre mine nu poate fi vorba, Teotkin. Și-apoi, sînt măritată. Afară de asta, eu nu te iubesc, pe cînd Lora, da. Și asta e important.

— Ce-i drept e drept, se învoi Teotkin și se duse să-i ceară mîna Lorei.

Lora ședea cu Tomka pe canapea. Cînd îl văzu pe Teotkin venind, prinse a străluci ca un felinar roz. Tomka scăpără din ochi a înțele-

gere şi o şterse numaidecît, iar Teotkin se instală pe canapea şi numaidecît puse capul în poala Lorei.

„Numai de n-ar adormi“, se gîndea Lida cînd se apropie Skvorţov.

— Văd că operaţiunea Teotkin-Lora se desfăşoară cu succes.

—Aoleu, să nu mi-i deochi, sînt atît de îngrijorată. Mi-a promis solemn să-i ceară imediat mîna. Ce crezi dumneata, i-o cere ?

— Nu ştiu...

— Vezi, de aceea sînt aşa de îngrijorată.

— Fie ce-o fi. Hai să dansăm.

— Ştii, e prea cald aici. Şi-apoi, am obosit dansînd cu Teotkin. Ţi-am spus doar că nu mă prea pricep la dans, şi nici nu-mi place.

— Atunci să ieşim afară, acolo s-a ridicat o străşnicie de lună.

O apucă de mînă şi o conduse spre ieşire. În tindă au trebuit să calce peste o pereche de picioare. De acolo ieşiră în cerdac. Luna vărsa o lumină vie, albă, puternică, de-o frumuseţe rară. Şi noaptea toată era sublimă — înaltă, ochioasă, catifelată. Fiecare fir de iarbă arunca o umbră a lui, aparte. În ferestre, pe după perdele, în ceaţa tulbure a tului se bălăbăneu umbrele dansatorilor. Undeva în această ceaţă Teotkin poate că o cerea pe Lora de soţie...

— Ce bine ar fi ! exclamă Lida. O nevastă mai bună ca Lora n-o să găsească.

— Ştii, în treburile astea ultimul cuvînt îl are nu „mai bună“, ci „mai rea“.

— Crezi că se ştie ce sau cine are ultimul cuvînt ?

— La naiba ! În orice caz, nu raţiunea. Cel mai deştept om în dragoste e un dobitoc fără pereche.

— Şi dumneata ?

— Un dobitoc cum nu se mai găseşte. Dar eu, în general, nu scînteiez ca inteligenţă.

— Multă lume te consideră foarte inteligent.

— Pur şi simplu mă pricep să mă prefac.

— Se poate să te prefaci inteligent ? E ca şi cum te-ai preface frumos.

— Multe femei se prefac.

— Ştii, voiam să te întreb... Generalul Sivers e întotdeauna aşa... ciudat ?

— Întotdeauna. Cum, nu l-ai cunoscut pînă acum ?

— Numai din cărţi. E un clasic. Şi, spre ruşinea mea, credeam că e mort de mult.

— După cum vezi, nu-i mort, ci dimpotrivă, cît se poate de viu.Chiar uimitor de viu. Nu se teme de nimic. Mă minunez cum de i se trece cu vederea. Altul să fi spus numai a zecea parte şi i se înfunda. Dar de ce mă întrebi ?

Lida nu răspunse.

— Ce lună, Dumnezeule ! exclamă Skvorţov.

— Magnifică.

— Şi totuşi parcă voiai să-mi spui ceva în legătură cu Sivers.

— Nu. Pur şi simplu mi-a trecut ceva prin minte. Probabil o prostie. Nu se teme de nimic, zici dumneata. Poate că se teme şi el undeva

în străfunduri, dar nu-și îngăduie, înțelegi ? Ce prostii îndrug ! Nu izbutesc să exprim ideea.

— Nicidecum, vorbește.

— De aici vin poate ciudățeniile sale... Un fel de clovnerie... Doar omul nu poate nimici în el nimic, nici măcar frica, fără să se vatăme pe sine... Dar nu, astea-s absurdități. Și-apoi, nu mă pricep la oameni.

— Dimpotrivă, te pricepi foarte bine la oameni și sînt foarte bucuros, să știi că am să meditez la ce ai spus. Hai să ne plimbăm puțin de-a lungul uliței. Dumneata vorbește-mi, eu o să meditez.

— Mai bine nu, știi, sînt foarte îngrijorată. Să intrăm în casă, vreau să văd ce-i cu Lora.

Aerul gros, fierbinte, încărcat de fum, îi potopi ca un lichid. Pe canapea ședea Lora, cu o figură fericită, completamente schimbată. Teotkin dormea somn adînc cu capul în poala ei.

— Ce se aude ? se apropie de ei Lida.

— M-a cerut în căsătorie. Mi-a oferit, ca să spun așa, mîna și brațul, cavalerește. O soție mai bună ca tine n-am să-mi pot găsi, zice. Atît de devotată și cu doi copii gata făcuți, Mașa și Mișa. Înseamnă c-o să țină la ei. M-a mișcat adînc atitudinea lui, pe cuvînt, pînă-n adîncul inimii.

— Te felicit. Sînt foarte bucuroasă, spuse Lida oarecum pe gînduri. Teotkin o neliniștea totuși.

— Parcă nu-mi vine a crede c-a dat peste mine atîta noroc... îi șopti Lora.

Între timp Skvorţov şedea de vorbă cu amfitrionul, maiorul Tîsiacinîi, beat mort şi nemaipomenit de elocvent. Nelipsitul său „ca să zic aşa“ suna acum a neglijenţă, a un fel de şuierat.

— Tare te iubesc, ştii, pentru că eşti, zic, băgăreţ.

— Frumos compliment, n-am ce zice, se minună Skvorţov.

— Lasă, ştiu eu că eşti băgăreţ, degeaba... îndruga înainte Tîsiacinîi, ameninţîndu-l poznaş cu degetul.

— Şi, mă rog, ce înţelegi prin acest calificativ ?

— Băgăreţ ? Ăla care, zic, se bagă şi-n urechile acului. Bărbat deştept, nu fleac...

— Ei, dacă-i aşa, e în regulă. Numai te rog nu spune la nimeni că sînt băgăreţ. Lumea poate să te înţeleagă greşit.

— Îmi plac oamenii, zic, descurcăreţi, zic... îi dădea înainte Tîsiacinîi fără să-l asculte. Mie de ce crezi tu că numai cine nu vrea nu-mi dă cu genunchiul, zic, mai jos de spate ? Pentru că nu-s, zic, băgăreţ. Vezi, de-aia te iubesc, că eşti băgăreţ şi... lasă-mă să te sărut.

„Şi p-ăsta l-a apucat pupatul ? se îngrozea Skvorţov. Nu s-a mai pomenit asemenea obicei în Rusia : să te pupe pe gură, ba şi cu foc. Asta-i invenţie nouă.“

Se desprinse din îmbrăţişare, îşi şterse gura, se ridică de la masă şi, după ţiuitul din urechi, înţelese că-i beat turtă, beat criţă, sau cum i-o mai fi zicînd, Doamne iartă-mă, beat definitiv

şi irevocabil. Cînd s-o fi îmbătat? Nu-i venea să creadă.

Generalul Sivers era şi el făcut, dar în mod elegant. El căută chipiul, nu uită nici tabloul făcut sul şi îşi luă rămas bun ca orice om la locul lui.

— Mi se pare că sîntem la un pas de a ne pierde chipul şi asemănarea cu Cel-de-sus, cum spuneau strămoşii noştri. Permiteţi să vă salut.

— Plecaţi, tovarăşe general? Mai rămîneţi, zău aşa! sări ca ars maiorul Tîsiacinîi.

— Cu neputinţă. Mîine trebuie să mă scol devreme. Îţi mulţumesc, rotmistrule. Şi în special pentru tablou.

— Să vă conduc, tovarăşe general?

— În nici un caz. Sînt în stare să mă deplasez fără un sprijin din afară.

Un grup de oaspeţi năvăli cu larmă în uliţă, răsturnînd în drumul lor o greblă. Sivers ridică ochii să privească luna. Ochelarii săi scînteiară inspirat.

— Ce noapte superbă! Ei bine, aflaţi că am hotărît să merg acasă în pas de mazurcă.

— Ştiţi să dansaţi mazurca? îl întrebă cam împleticit Skvorţov.

— Nu, dar pînă acolo e drum de mers, aşa că am tot timpul să învăţ.

Şi într-adevăr o luă din loc nu ştiu cum costiş, ţopăind în ritmul unui simulacru de mazurcă imaginară sub ochii atenţi ai celor rămaşi, care priveau cum se depărta silueta lui întunecată şi dănţuitoare în razele lunii, înconjurată de norişori albaştri de colb.

— Ca să vezi de ce e în stare! suspină Lora.

— Da de ce? E o idee minunată, strigă Teotkin. Poate şi mie-mi vine să ţopăi pînă acasă în paşii unei rumbe îndrăcite? Ce zici de asta, hai? şi, luîndu-şi avînt, făcu cîţiva paşi fantastici.

— Degeaba! Nu vei fi oricum decît un biet epigon, mormăi Skvorţov, ţinîndu-se din răsputeri să nu se clatine.

Noroc că darul vorbirii îl pierdea la urmă de tot.

— Cîş, la casele voastre, ţopăia de zor Teotkin. După mine, frumoaselor!

Frumoasele — adică Lora, Tomka şi Lida — îl urmau pe Teotkin ca găinile cocoşul. Skvorţov dădu să li se alăture, dar nu-i merse. Lida îl trimise pe drumul lui, zicînd că şade la hotelul de piatră, pe cînd ei la baracă.

În ce fel ajunse pînă la urmă la destinaţie, a rămas nelămurit. Parcă lumina luna şi el mergea clătinîndu-se, călca pe propria-i umbră şi se prăpădea de rîs. Apoi urma un gol. Printr-un salt de neînţeles se pomenise deodată în camera de la hotel. Vecinii dormeau somnul liniştit al nebăutorilor. O crăpătură oblică, şerpuitoare, brăzda zidul. Se aşeză pe pat şi patul îi vorbi. „Ei, cum merege?“ îl întrebă patul. „Binişor“, răspunse Skvorţov, în timp ce-şi trăgea cizmele, şi găsind pe orbecăite perna, adormi pe loc.

În vremea asta maiorul Tîsiacinîi, după ce îşi petrecu musafirii, stătu o clipă să admire priveliştea ce i-o oferea masa devastată, a ospăţului, apoi spuse gazdei: „Las' c-ai să strîngi

mîine !“ şi se retrase la el în odaie. Nu mai părea cîtuşi de puţin beat. Privi o vreme locul de pe perete unde atîrnaseră clăile, apoi se aşeză la masa căreia i se zicea de scris, descuie sertarul, scoase mapa, luă de acolo o foaie de hîrtie şi începu să scrie :

„În cursul serii de astăzi, generalul S. a dat de două ori dovadă de obiectivism...“

12

— E CLAR, SPUSE TOMKA, mijindu-şi ochiul drept.

— Şi adică ce anume ? Nu văd ce-ar putea fi.

— Nu, Lida, nu merge. Faţă de mine e cam greu să te prefaci, mulţi au încercat, dar nu le-a mers, ştii doar ce sensibilă sînt. E adevărat, Lora, că sînt sensibilă ?

— Dă-i pace femeii, se întoarse către ea Lora.

Şedea pe pat, în mînă cu o broderie începută, grasă şi tristă ca un lampion stins, şi nu broda nicidecum, ci se scobea cu acul în dinţi.

— Mă scoţi din sărite ! se răsti la ea Tomka. Nu pot să văd pe cineva scobindu-se în dinţi. De ce naiba suferi ?

La care Lora doar oftă din rărunchi.

— Ieri, cît a fost ziua de lungă, spuse într-un tîrziu, i-a tot dat zor că ieşim la plimbare, şi cînd colo, aseară a şters-o cu Elvira la rîu. Nici

azi nu se vede pe nicăieri. Probabil că-i tot cu ea.

— Mare lucru! Auzi, cu Elvira! Face să te prăpădești din pricina asta! Nu te sinchisi, și gata, asta-i teoria mea. În felul acesta ai să-l legi mai mult de tine. Cunosc bărbații, pentru ei nu există ceva mai rău decît să le arăți că suferi. Sau să ceri explicații. Ca să nu mai vorbim de lacrimi. În viața mea nu am vărsat o lacrimă în fața bărbatului meu, vă dau cuvîntul meu. Da măcar ai văzut-o pe Elvira asta?

Lora se mulțumi să dea din cap în chip afirmativ.

— Cel puțin e frumoasă?

— Din spate nu arată rău.

— Dar din față?

— N-am văzut-o. Au trecut atît de repede! O clipă, și gata. Dar se vedea că relațiile dintre ei sînt la un nivel serios.

— Bine, bine, dar nu te-a cerut în căsătorie? îi aminti Lida.

— Ce-are a face? Era cherchelit! M-a cerut și a uitat după aceea.

— Ești nemaipomenită, zău, se indignă Tomka. Procedezi cum scrie la evanghelie, întorci și celălalt obraz. Nu ești în stare să-ți aperi interesele.

— De ce le-aș apăra? Dacă m-ar fi iubit, ținea minte și singur, dacă nu mă iubește, ce-am nevoie de el? Numai eu sînt de vină, că l-am crezut. Cînd e băut, nu răspunde de vorbele lui.

Se auzi un ciocănit la ușă.

— Intră!

— Bună ziua ! Eu sînt, rosti intrînd Skvorţov.

Vorbele îi sunau aşa, de parcă declaraţia ar fi fost menită să fericească numaidecît şi fără întîrziere pe ceilalţi.

— Eşti gata, Lida Kondratievna ? Cît despre mine, după cum vezi, sînt pus la mare spiţ.

Tomka pufni pe-nfundate : în civil, maiorul arăta destul de prizărit. Un veston alb şifonat, cu găurele la epoleţi, nişte pantaloni sport cam scurţi şi tenişii puşi pe picioarele goale, slabe, şi păroase. Din pedanteria lui militărească nu mai rămăsese decît obrazul bine ras.

— Văd că, pe dumneata, Tamara Mihailovna, te-a impresionat profund ţinuta mea marţială.

— Da de unde ! În uniformă eşti de o sută de ori mai bine.

— Diamantul veritabil scînteiează în orice montură, cît de simplă.

La care Tomka izbucni într-un rîs cristalin de naiadă.

— Îmi place rîsul dumitale, Tamara Mihailovna ! Din păcate numai dumneata apreciezi vorbele mele de duh.

— Dacă e să mergem, atunci haide, spuse Lida.

— Unde vă duceţi pe asemenea arşiţă, sărăcuţilor ? îi întrebă Lora.

— La Lihariovka, centrul raional şi pivotul civilizaţiei mondiale, o lămuri Skvorţov. Misiunea noastră covîrşitor de importantă e de a ne informa asupra conjuncturii pieţei şi, de va fi posibil, a ne aproviziona cu cîte ceva. Cît despre arşiţă, e din cele mai fireşti, patruzeci la

umbră, cincizeci la soare, deci, nimic deosebit. Eu, ca orişice cocoş numai pielea şi osul, de arşiţă nu mă tem, ci doar cînt mai des.

Tomka se tăvălea de rîs, nu alta.

— Să mergem, Pavel Sergheevici, spuse Lida.

— Am plecat. La revedere, fetelor, aş mai fi stat la taclale, dar vedeţi şi voi, nu-i chip. Rămîneţi cu bine.

Şi uşa se închise în urma lor.

— E geloasă, constată Tomka. Văzuşi cum s-a posomorît ?

— Şi tu de ce-l momeşti ?

— Fără un scop precis. Un obicei urît, atîta tot. Va trebui să mă controlez. Prietenia, socot, e mai presus de toate, şi mai presus decît iubirea. Iar maiorul Skvorţov nici nu-mi place la drept vorbind, mi-e simpatic şi atît. Un ofiţer cult, plin de citate. Are şi ceva umor, ceea ce preţuiesc la oameni. Dar ca să am vreun gînd, nici pomeneală.

În timpul acesta Skvorţov şi Lida mărşăluiau sub soare pe mijlocul colbuit al drumului, în direcţia Lihariovkăi.

— Eşti supărată ? întrebă Skvorţov ca-ntr-o doară. Ori am cucurigat ceva ce nu se cuvenea ?

— Ba cucurigă-ţi sănătos ce pofteşti, mie ce-mi pasă ?

— Dac-am călcat cumva în vreo strachină, sînt gata oricînd să... Numai să-mi spui din ce parte să-mi croiesc purtările şi mă îndrept pe loc, pe cuvîntul meu !

— Nu-i nevoie să te îndrepţi nicăieri. Ba nu, am uitat, trebuie. Te-am auzit spunînd : „cincizeci la soare". Să nu mai spui niciodată aşa. La soare termometrul nicidecum nu arată temperatura aerului, ci...

— ...propria-i temperatură, o întrerupse Skvorţov, ori el e încins la soare, căci intervine suprafaţa convexă, reflecţia etc., etc. O spusei numai aşa, pentru stil. Femeilor le place : „cincizeci la soare" şi fac ochii mari.

— Iar dumneata multe mai îndrugi pentru aceşti ochi mari femeieşti...

— Ce-i drept nu-i păcat.

Aveau de mers doi kilometri şi mai bine, iar soarele ardea într-adevăr fără milă. Colbul fierbinte al drumului frigea prin tălpile pantofilor — ai fi putut coace ouă în el. Şi la fiecare pas de sub picioare se ridicau norişori pufoşi ca cei stîrniţi de şrapnel.

Deodată în urma lor se auzi mîrîit de motor şi zăngănit de tinichele.

Săriră iute la o parte. Îi ajungea din spate un camion, iar după el, învăluind tot cerul, desfăşurată ca o trenă, perdeaua de colb galbenă-sură. Camionul pufni duhoare de ars, apoi soarele se stinse pe cer şi norul gros de praf îi învălui, încît nu mai avură cu ce respira. Pacostea asta însă dură vreo cîteva minute, după care parcă veniră zorii — drumeţii îşi recăpătară văzul şi respirară în voie.

— Mai trăieşti ? se interesă Skvorţov.

— Uf, am scăpat cu viaţă. Atîta numai că-mi scîrţîie praful între dinţi.

— M-da cu loessul de aici nu-i de glumit. Nu se așază multă vreme și în general... Apropo, cum îți reprezinți iadul ?

Ea înțelese dintr-o dată :

— *„Și numai pulberi, pulberi ce mii de pași ridică..."*

— Exact ! se bucură el. Cunoști, așadar, și dumneata acest cîntec ?

— Cine nu-l cunoaște ?

Porniră mai departe.

Prin Africa umblăm zi, noapte, și iar zi...

fredona Skvorțov. Îi plăcea să cînte, lucru pe care desigur nu l-ar fi recunoscut în public. Își închipuia chiar că are o voce frumoasă, deși nimeni în afară de soția lui nu împărtășea această părere. De altminteri, în ultimii ani și ea începuse să șovăie. Iar cînd Skvorțov cînta, devenea sentimental, aproape să-i vină lacrimi în ochi... Ca acum de pildă...

„Și numai pulberi, pulberi ce mii de pași ridică..."
Soldatul în război nu știe ce-i odihna...

— Ai fost pe front ?

Se vede că nici ei nu-i plăcuse vocea.

— Fost, îngăimă el fără chef.

— În aviație ?

— Nu. Tehnician în materie de armament.

— Rănit ?

— De două ori.

— Grav ?

— Uşor...

Şi numai pulberi, pulberi ce mii de paşi ridică.

— Ptiu, drace, iar o maşină ! Totul se repetă întocmai : zdrăngănit, duhoare, norul de praf. Se retraseră la o parte, aşteptară, porniră iar.

Şi numai pulberi, pulberi ce mii de paşi ridică

— Încă o maşină.

— Unde s-or fi ducînd ? întrebă Lida, întinzînd loessul pe obrazul năduşit.

— La şantier. Nu-l vezi ?

Şi-i arătă în dreapta nişte ruine de cărămidă. O basculantă se opri lîngă ele, ridică bena şi răsturnă jos încărcătura. Se auzi huruit de cărămizi ce se fărîmiţau, în aer se ridică pulbere roşietică, apoi autobasculanta se opinti, întoarse şi dispăru. Şantierul era pustiu, nu se vedea nici ţipenie acolo, şi doar se înălţau grămezile de cărămidă spartă şi ferestrele, cu geamurile sparte, aruncate şi ele la grămadă, îşi căscau homeric gurile a nesaţ.

— Ce se construieşte aici ?

— După cum spune planul, o baie populară de proporţii raionale. Atîta numai că în problema apei s-a ivit o neînţelegere : de unde să fie adusă şi cine s-o plătească. Şi cît timp cele trei sectoare se ciorovăiesc, şantierul e lăsat în părăsire.

— Dar atunci la ce mai cară cărămida !

— Dumnezeu ştie. Probabil în vederea îndeplinirii vreunui plan. Un plan de predări de

deşeuri. Ştii cum se strîng la noi deşeurile? De pildă institutul nostru de cercetări într-o vreme primise sarcina: musai să predea x tone de fier vechi. Da de unde să-l iei? Toată lumea înţelegea că-i o absurditate, dar nici unul nu deschidea gura. Pînă la urmă au ieşit din încurcătură: ridicară de la un cămin atîtea paturi de fier, le tăiară cu lampa de sudură şi astfel planul a fost îndeplinit...

— Şi dumneata faci haz?

— Dar ce-mi recomanzi? Să vărs lacrimi? Tăcură o vreme cumva contrariaţi.

— Poate totuşi ar fi fost bine să... se ridice cineva?

— Cum spui?

— Nu, nu, nimic.

— În schimb la generalul Ghindin se ţine socoteală de fiecare cărămidă, spuse într-un tîrziu Skvorţov. Dacă se sparge, se reţine din salariu, generalul îi cere socoteala subalternului său, acesta şefului de lucrări, ăstălalt — zidarului...

— Aşadar, totuşi se poate face ceva?

Drumul lung şi prăfos se transformă pe nesimţite într-o uliţă la fel de lungă şi prăfoasă. De o parte şi de alta se ridicau căsuţe nu prea arătoase aparţinînd celor două categorii cunoscute: izbe din bîrne, cu lemnul sur de ploi, şi căsuţe din lut răsărite din pămînt ca nişte ciuperci. Ferestrele toate oblonite, în stradă, nici ţipenie, nici un cîine măcar. Numai un cocoş picat ca din cer şontîcăia grăbit trecînd

uliţa şi lăsînd în praf un lanţ de urme foarte clare. Cocoşul arăta oropsit şi bolnav.

— Apropo, din vorbă-n vorbă am ajuns, fără să băgăm de seamă, la Lihariovka. Nu vezi ?

— Dar unde sînt localnicii ? Pustiu peste tot...

— Unii la lucru, alţii pitiţi în case, ba au tras şi obloanele. Pe o căldură ca asta oamenii nu ies în stradă decît la mare nevoie. Observi ce linişte-i aici ?

Într-adevăr, era o linişte prăfuită, ucisă, o linişte de moarte. Deodată liniştea aceasta fu spartă de un glas omenesc care striga cu un pronunţat accent gruzin :

— Tovarîş maior ! A, tovarîş maior ! Vino-ncoace, kaţo !

Din ferestruica unei magazii de scînduri se apleca, ieşind pînă la brîu, un bărbat chipeş, cu părul argintiu, de o înfăţişare cu adevărat venerabilă, un fel de viteaz în piele de tigru, ceva mai împlinit însă. Omul acesta striga şi dădea din mîini :

— Tovarîş maior ! Hai vino-ncoace, kaţo !

— Cine-i ? întrebă Lida.

— Ei bine, dînsul e celebrul Noe Şoşia, prinţul din Lihariovka.

— Vino-ncoace ! Vino ! striga Noe.

— Am onoarea să vă salut, Noe Trifonovici, se înclină cu perfectă politeţe Skvorţov. Vedeţi şi dumneavoastră, sînt cu o doamnă !

— Ia cu tine şi pe domna ! Mîncam şi beam ! Mi-a venit frati-mi de la Rustavi, frati buni, dzma ! Estem şaşlîk, estem vin ! Cîntam zurna !

— Vă mulțumim, însă trebuie să mergem în piață, spuse Lida.

— Care piață? Noe închise ochii de scîrbă. Asta nu-i piaț, ci zero cu gaură! Spune ce trebuie și o să fie tot! Noe Șoșia nu estem lipsă de nimic!

— Vă mulțumim frumos, Noe Trifonovici, altă dată! rămase inflexibil Skvorțov.

— Vai me! strigă cu deznădejde Noe.

Porniră mai departe.

— Îl cunoști bine pe acest Noe?

— Tocmai că nu-l cunosc. Totuși, am fost o dată oaspetele lui, și atît e de ajuns ca să mă îndrăgească ca pe un frate. Să vezi cum stă chestia: la noi prietenul e oaspe, la ei e dimpotrivă: oaspetele-i prieten. Ce popor uimitor!

— Greu trebuie să-i vină! De ce a venit aici?

— Cine știe? Atunci, în seara aceea, făcea aluzie în fraze pompoase la o lovitură a soartei, ceva cu totul ieșit din comun. Tot ce se poate... Dar iată că am și atins ținta călătoriei noastre. În fața noastră se află piața, care este și punctul central al acestui centru raional. Te rog să iei seama.

Piața era destul de mare, însă halele nearătoase, strîmbe și plecate într-o rînă arătau destul de dărăpănate. De jur împrejur se înșirau cîteva magazine din care numai unul era deschis, ușile celorlalte erau încuiate, barate cu stinghii în cruce și împodobite cu uriașe lacăte. În mijlocul pieței, lîngă un conovăț lung, ronță-

iau fînul negru mucegăit vreo cinci-şase cai înhămaţi la căruţe şi toţi o dată, ca la comandă, fluturau din cozi, apărîndu-se de tăuni, de parcă ar fi fost nişte automate cabaline. La uşa încuiată a magazinului cu firma „Pîine" aşteptau în soare cîteva femei în haine negre şi cu coşuri în mînă, toate legate cu basmale peste ochi, de sub marginea cărora se zăreau chipuri moarte, albe ca varul, de parcă erau măşti.

— Asta-i cosmetică, lămuri Skvorţov. Ca să nu le prindă soarele. Miere, făină şi încă nu ştiu ce, dacă nu mă înşel, chiar pastă de dinţi. Aici o femeie bronzată nu are preţ, ca la noi, în Europa.

În mijlocul pieţei se boltea umbrarul halelor. Pe sub el toate erau pestriţe din cauza petelor şi a dungilor de lumină. La mese negustoria mergea cam agale şi în silă: cinci-şase negustori şi doi-trei cumpărători. Sortimentul de mărfuri — modest: cîteva săculeţe cu seminţe de floarea-soarelui, mahorcă, hălci de carne vînătă şi slabă, şi tot aici, lînă netoarsă, ciorapi de lînă, hamuri.

— Iată, aşadar, şi sectorul particular al Liharіovkăi. Ce te ispiteşte aici? Carnea? Seminţele?

Lida clătină din cap.

— Vrei să mă tocmesc pentru găina asta? Te vei convinge că sînt meşter în materie.

— Doamne fereşte!

— N-avea grijă, n-am intenţia s-o cumpăr. Pur şi simplu găina asta mi-e simpatică.

Găina îndrăgită așa deodată de Skvorțov picotea pe o masă cu penele înfoiate și piciorușele strînse dedesubt. Alături ședea în picioare un bătrînel ca de basm: cafeniu ca turta dulce și cu barba de zahăr.

— Noroc, moșule! Cum merge negoțul? îl descusu Skvorțov pe tonul unui ministru în deplasare.

— Halal negoț! Iacătă, vînd găina și cumpăr o sticlă de rachiu. Marfă — bani — marfă.

Skvorțov parcă-și pierdu culorile.

— Da învățat mai ești, moșule!

— Cult, îl corectă moșul.

— Și cît ceri pe găina asta?

— Numai treizeci.

— Scump!

— Ei, da parcă dumneata vinzi rachiul ieftin?

— Păi eu îl vînd?

— Ba bine că nu. Dumneata ești orășean, eu sătean. Dumneata îmi dai votcă, eu îți dau găină.

Găina prinse a se foi, de parcă înțelesese că despre ea e vorba.

— Potolește-te, Duska, se răsti la ea moșul. Tacă-ți gura, că nu te întreabă nimeni de vorbă.

— Cum îi zici?

— Duska. De la Avdotia, cum se spunea nainte vreme. Altădată le zicea Dunka, acuma așa se spune — Duska. Iar scroafei îi zic Varvara. Eu nu sînt credincios.

— Co-co, îl susținu Duska.

— Cum ați spus? o rugă să repete Skvorțov și îi trase ușurel un bobîrnac în frunte.

Să fi văzut atunci harababura: cotcodăcind cît o ținea gura și bătînd avan din aripi, găina încercă să zboare, neluînd în seamă că lăbuțele-i erau legate, așa că nu izbuti s-o șteargă prea departe. De cotcodăcit însă cotcodăci pe săturate. Moșul o prinse și punînd-o la locul ei, o dăscălea:

— Nu-ți face de cap, Duska.

— Nu înțelege de glumă, oftă resemnat Skvorțov.

— Ba cum să nu, da-i rușinoasă tare...

Găina se potolea puțin cîte puțin, dar tot mai slobozea cînd și cînd cîte un cotcodăcit.

— Nervoasă rău, suspină moșul. N-o mulțumește hrana. Ce să te faci, așa-s condițiile locale.

— Dar dumneata, moșule, nu ești de prin părțile astea? întrebă Lida.

— Eu mi-s de la Oriol. Aicea nu există localnici. Clima-i peste poate de aspră. Șade omul cît șade și hop, un infarct. Dar dumneavoastră de unde ați picat?

— De la Moscova, răspunse Lida.

— La Moscova cică e strașnică aprovizionarea.

— Nu-i rea, într-adevăr.

— Și atuncea de ce-mi ești așa slăbănoagă? Ori nu-ți asigură bărbatul hrana?

— Ba nu, de ce, se rușină Lida.

— Hrănește-o, bre, și dumneata mai bine. Am cunoscut și eu una ca dînsa, ți-era mai mare spaima să te uiți la ea, parcă ar fi fost sperietoare de grădină, da cînd a mai îndopat-o bărbatul — frumoasă foc, zău așa! La d-ăștia

costelivii le face bine supa de pasăre, lucru cel mai bun ! Ia spune, iei găina ori ba ? Ori te tocmești numai așa, de flori de măr ?

— Numai de flori de măr, moșule, recunoscu Skvorțov. Mă iartă, moșule, că ți-am răpit atîta vreme...

— Dumnezeu să te ierte. Deși, cît despre mine, nu sînt credincios. Am onoarea !

Porniră spre ieșirea halei. Ușa de afară scînteia ca o gură de foc. În piață domnea aceeași liniște mormîntală scăldată în văpăi incandescente. Aceiași cai care se apărau mașinal și ca la comandă de tăuni și aceleași femei cu fețele tencuite în pragul magazinului de pîine.

— Bună ziua, rosti Skvorțov, apropiindu-se de ele. Așteptați pîinea ? Dar unde-i Liubov Ivanovna ?

Fețele de ipsos parcă se însuflețiră.

— Hehei, spuse una, de cînd nu mai e Liubov Ivanovna ! Din iarnă !

— De ce au schimbat-o ?

— Cam băga la buzunar, cică.

— Așa-a ! Și cine-i acum în locul ei ?

— Katka de la Troițki.

— Și cu dînsa cum merge treaba ? Katka nu bagă la buzunar ?

— Da nouă ce ne pasă ? Pentru noi e tot aia.

— Și unde-i acum Katka ? Aș vrea s-o cunosc.

— Cine mai știe ? Poate că s-a dus la depozit, sau a șters-o în altă parte. Prăvălia stă închisă de dimineață.

— Ceea ce e mai rău, spuse Skvorţov, cînd fură la o distanţă respectabilă, este această indiferenţă totală faţă de încălcarea legalităţii. „Prăvălia“ stă închisă de dimineaţă şi faptul nu revoltă pe nimeni. Au aşteptat cîteva ceasuri şi or să mai aştepte, căci fără pîine n-o poţi duce. „A plecat la depozit!“ Încearcă de verifică: spală rufele acasă sau într-adevăr şade la uşa depozitului aşteptîndu-l pe responsabil, iar pe uşă atîrnă un lacăt cît toate zilele.

— Chiar nu se poate face nimic? întrebă iarăşi cu un ton îndurerat Lida.

— Anevoie. Şi cu cît e mai departe de centru, cu atît mai greu. Fireşte, dacă nu pregeţi să-ţi risipeşti timpul şi forţele, ai să dovedeşti să fie schimbată această „Katka de la Troiţki“. Dar ce folos? Nu vezi, exceptînd cooperativa, toate magazinele sînt închise. Vrei să intrăm?

Pe uşa cooperativei atîrna un anunţ scris de mînă:

„În zilele de 16 şi 17 iulie magazinul va desface mărfuri deficitare contra ouă predate de cetăţeni“.

— Interesant, spuse Skvorţov. Din întîmplare, azi este şaptesprezece iulie.

Înăuntru domnea penumbra şi mirosea a hamuri şi a cremă de ghete. După tejghea trona o persoană corpolentă cu umeri atletici, părul încreţit mărunt de permanent şi sprîncenele pensate. Persoana nu acordă vreo atenţie celor ce intrară.

— Cum staţi cu mărfurile deficitare? întrebă cu glas tare Skvorţov.

— S-au terminat, răspunse cu maiestate persoana.

— Dar ce-aţi avut ?

— Cizme de cauciuc, o canapea, cuie, ceasuri „Zarea“.

— Vai ce rău îmi pare ! Vai ce păcat ! Tocmai aveam nevoie de o canapea.

— Iarăşi de flori de măr ? întrebă Lida.

— Şi acum ce mai aveţi ? nu se potolea Skvorţov.

— De toate, îl lămuri persoana şi se cufundă în nirvana.

Într-adevăr, în magazin erau de toate şi nimic. Cui i-ar fi venit în minte, de pildă, să cumpere de bunăvoie şi nesilit de nimeni fulgarinul bărbătesc croit parcă dintr-un soi de tablă ? Sau rochia de catifea trandafirie reiată, măsura cincizeci şi şase ? Ori oglinda vălurită ca o scîndură de frecat rufe ? Mai bogat era sortimentul de galanterie — mărgele, broşe, suporturi de pahare etc.

Lucrurile nu stăteau mai bine nici la raionul alimentar : gelatină, peltea uscată, cafea de orz, caramele în ambalaj şi, bineînţeles, rachiu de poame.

— Într-adevăr, toate de cîte nu se duce lipsă, oftă Skvorţov cu resemnare. Mă tem că un flămînd ar fi plecat de aici cu stomacul la fel de gol, chiar de-ar fi înfulecat toate cîte vede. Poate numai caramelele i-ar fi prins bine. Caramelele marca „voetbal“, de-ar fi să dăm crezare inscripţiei.

— Ascultă, amabilă doamnă, ridică Skvorţov glasul, ce înseamnă „voetbal“ ?

— Cum adică ce înseamnă ? Bomboană, îl lămuri nu fără demnitate vînzătoarea.

— Poate că-i „voleibal“ ?

— Acolo scrie „voetbal“. Ştim şi noi atîta carte.

— Ajunge. Să mergem, îl pofti Lida.

Ieşiră.

— Iar am călcat în străchini ? se interesă maiorul.

— Nu... Dar mi s-a părut că le priveşti pe toate cam de sus... Ca un citadin... Nu ştiu dacă mă înţelegi...

— Perfect... Sînt chiar de acord... Şi am să mă străduiesc să...

— Doar faptul că stai la oraş nu-i un merit ?...

— E clar, nu-i nevoie de explicaţii...

Prima fiinţă cunoscută pe care o întîlniră fu Teotkin, Teotkin în persoană, ce apărea pe uşa purtînd inscripţia „Cafenea-restaurant (Nu se vînd băuturi celor în stare de ebrietate)“. Călca nu ştiu cum dezmembrat, mişcîndu-se nu perpendicular pe suprafaţa pămîntului, ci aplecat mult într-o parte, în unghi paradoxal faţă de sol. Zărindu-i, Teotkin manifestă o bucurie furtunoasă.

— Paşka ! Lida ! Noroc, fraţilor !

— Salut ! rosti Skvorţov cu vocea lui cea mai melodioasă. Judecînd după unghiul pe care îl formează axul corpului tău faţă de sol, băuturile, contrar regulii, se vînd celor în stare de ebrietate. Ori poate mă înşel ?

— Cum? nu înțelese Teotkin și, dumirindu-se, izbucni în hohote, dînd din mîini. Ascultă, Pașka, numai tu poți să mă salvezi! Cum o cheamă pe ea?

— Pe cine?

— Pe fata căreia îi fac curte.

— Lora.

— Nu, dragă. Pe Lora o țin minte foarte bine. Pe cealaltă. Cum îi zice?... Aceea de la douăzeci... O cunoscuseși și tu de revelion.

— Aceea neagră, în chip de șerpoaică?

— Da, ea. Zi-i, cum o cheamă?

— Nu mai țin minte. Ceva cu *e*. Eleonora sau Emilia, cam așa ceva.

— Știu și eu că-i cu *e*. Îmi stă pe limbă... Nu cumva Epoleta?

— Exclus. Nu-i nume de femeie. Ia spune, Teotkin, ce înseamnă epoleta?

— Dă-mi pace. De asta-mi arde mie? Acuma nu-s în stare să mă gîndesc decît la cum o cheamă.

— Ce-ți trebuie?

— Păi să vezi. Cum a venit, cum m-am apucat să-i fac iarăși curte, m-am plimbat de două ori pe malul apei, dar cum o cheamă, omoară-mă și tot n-aș ști să-ți spun, și s-o întreb mi-e jenă.

— Într-adevăr, grea situație.

— Cu bine, fraților, alerg la Vanea-Manea, poate c-o ști el cum o cheamă.

Teotkin o luă la picior, păstrînd și în fugă aceeași înclinație nefirească.

— Ce zici de el? se minună Skvorțov. Epòleta! Ca să vezi ce-a putut să inventeze.

— O cheamă Elvira.

— Așa e, ai dreptate, Elvira o cheamă! Teotkin, stai!

Însă Teotkin era departe.

— De ce nu i-ai spus?

— Mi-e milă de Lora... Sau poate tocmai de mila Lorei trebuia să-i spun.

Pe ușa deschisă a restaurantului venea miros de ulei prăjit.

— Ce fire parșivă! se miră Skvorțov și trase în piept mirosul. Mi-e rușine să recunosc, dar m-a și apucat foamea.

— O Doamne! Oare-i mult de cînd n-ai mîncat?

— Tocmai asta-i. Nu degeaba zic prietenii că asta nu e poftă de mîncare, ci curat huliganism.

— Cam au dreptate. Atunci, să ne întoarcem acasă.

— Știi ceva? Am o idee. Ce-ar fi să luăm masa aici, în instituția intitulată „Cafenea-restaurant“, după aceea facem o plimbare ca să ne informăm mai pe îndelete cu privire la conjunctură, iar seara ne ducem la cinema.

— Ce rulează?

— Are vreo importanță?

— Așa e.

Restaurantul plutea în nori de fum și miros pătrunzător. Printre mese, împărțind tuturor aceleași chiftele garnisite cu macaroane, în aceleași farfurioare metalice ovale, se agita chelnerul

într-o bluză mai mult sau mai puțin imaculată. La masa din mijloc ședea vajnic moșneagul de turtă dulce, cel din piață, stăpînul binecunoscutei găini. Ca să-i salute, moșul ridică în sus furculița în chip de trident. Alături trona verzuie o sticlă de votcă „Moskovskaia".

— Bună, moșule! se bucură Skvorțov. O vînduși pe Duska dumitale?

— Păi cum? S-a mai găsit un prost ca dumneata. Îi dădui găina, îmi dădu treizeci de ruble, și întinde-o neică la Noe.

— De ce prost?

— Ba încă ce neghiob! Păi am hrănit-o cu pește. Unul deștept și-ar fi dat seama numaidecît, căci atît pasărea cît și omul, hrănindu-se numai cu pește, capătă altă privire.

13

FILMUL SE TERMINASE. Lumea ieșea buluc. Scînteiară în noapte licuricii țigărilor, se stîrni larmă, rîsete. Perechile se desprindeau una cîte una și, strîns îmbrățișate, o porneau aiurea. Cineva întinse cu năduf foalele armonicii, un glas de femeie porni un cîntec, o alta îi ținu isonul și mulțimea se bulucі de-a lungul uliței, lipăind înăbușit prin colbul drumului. Cîntecul se depărta molcom, căpătînd cu fiecare clipă mai multă dulceață, devenind tot mai gingaș, aproape sublim. În sfîrșit, puhoiul se risipi în

tuspatru zările, se așeză și colbul, dezvăluind cerul din belșug țintat cu stele și cu secera subțire a lunii la mijloc.

— Ce noapte! exclamă Skvorțov. Să ședem și să respirăm nițel. Nu ni se întîmplă în fie care zi.

Instalat pe treptele clubului, Skvorțov aprinse o țigară, și fumul ei urca spre cer într-o șuviță subțire, albăstrie în lumina lunii. Un copac uscat străjuia cerdacul clubului. La Lihariovka erau cu totul doi copaci, și ambii uscați. Ei bine, unul din aceștia se afla acum de față. Noaptea copacul părea un martir cu brațele goale, uscate, ridicate a rugă spre ceruri.

— Cît de straniu e totul, murmură Lida.

— Ce anume e straniu?

— Totul: copacul, noaptea, noi înșine. Gîndește-te numai, ședem pe pragul unei clădiri undeva la mii de kilometri de casele noastre, așa încît pămîntul dintre noi și ele e rotunjit de-a binelea... La noi acolo mai e mult pînă la asfințit, iar aici s-a lăsat noaptea și un crai nou atît de uimitor plutește pe cer.

— Tocmai că e din cei mai obișnuiți.

— Ce tot spui! La noi craiul nou niciodată nu stă astfel răsturnat, cu coarnele în sus.

Skvorțov privi cerul și văzu acolo secera lunii într-adevăr ciudat răsturnată cu coarnele în sus. Apoi își imagină că șade călare pe globul terestru, care se rotunjește de-a binelea între el și Moscova... Se uită și la chipul vecinei și se convinse că și acesta era straniu — albastru în lumina lunii.

— E timpul să ne vedem de drum, spuseră buzele albastre. Fetele pesemne sînt și așa îngrijorate și se întreabă unde am dispărut.

— Să mai stăm puțin ! Nu e tîrziu.

Ar fi vrut să mai șadă călare pe globul terestru.

— Vai de mine ! Unsprezece, după ora locală. Iar mîine mă scol cu noaptea-n cap.

Ce tot spune acolo ? Nu există un mîine și nici nu poate fi.

Totuși se ridică, o luă de braț și porniră în direcția așezării. Nici un suflet pe drum, nici o luminiță. Luna lumina din spate. Înaintea lor se mișcau pe picioare lungi și tremurătoare două umbre negre contopite. Și ca din senin se auzi un cîntec. Să fie radioul ? Nu, mai degrabă glasuri omenești. Cîntau două voci : un tenor înalt și un bas profund, sfîșietor.

— Aha, înțeleg, cîntă pesemne Noe și cu frate-su, se dumiri Skvorțov. Chiar așa ! Uite colo și Arca lui Noe, și e lumină în fereastră. Vai cum cîntă ! Să-i ascultăm.

Prin oblonul nu prea bine închis se strecura o rază de lumină, formînd ca o inimioară portocalie. Dincolo de această inimioară, murmura zurna și două voci cîntau pe-ntrecute în gruzină, ținîndu-și una alteia hangul. Și era în acest cîntec o tristețe plină de grație și o durere gravă... La naiba, trebuie să știi să suferi astfel... Cuvintele nu le deslușeau, doar unul singur se repeta și revenea necontenit. „Tbiliso !“ gemea o voce printre hohote profunde, „Tbiliso !“ intona cealaltă ca un zvon de clopoței...

— De ce Tbiliso şi nu Tbilisi? întrebă în şoaptă Lida.

— Mi se pare că aşa sună la ei vocativul.

Iar cîntecul continua — era un cîntec foarte lung şi complicat.

„Naiba să mă ia, sînt sau nu îndrăgostit? se întreba Skvorţov. Parcă n-ar semăna. Pe Verocika, da, am iubit-o. Dar acum e altfel. Altceva. Un altceva ciudat. Ciudat şi încîntător. Şi tocmai de aceea încîntător, că e ciudat."

14

ŞOFERUL IGOR TIUMINŢEV, boboc în armată, iar în viaţa de toate zilele un pui cu caş la gură tinerel şi pufos, nu putea să sufere femeile. În schimb ele îl plăceau.

Şi mai ales să n-o vadă în ochi pe portăreasa barăcii, Klavdia Vasilievna, cea cu ochii ca mura şi sîngele în clocot.

Cînd Tiuminţev opera „GAZ"-ul lui la scară, ca un făcut din cerdac Klavdia Vasilievna se rostogolea ca o minge, vîslea pînă la el şi se culca galeşă cu pieptul plin pe capota maşinii, sprijinindu-şi obrajii rotofei în palme şi-l privea de-acolo pe Igor Tiuminţev cu subînţeles, spunînd :

— Azi i-o căldu-ură... Nu mă mai ţin puterile. Toată nopticica m-am sucit şi răsucit în pat pînă s-a făcut ziuă. Mă întorceam şi pe o

parte și pe alta — pas de-ți găsește liniștea. Mă năbușea grăsimea. Pîn-la urmă îmi scosesem totul de pe mine și zăceam uite așa...

Sînii striviți de tabla fierbinte a capotei dădeau să țîșnească prin decolteul adînc și i se vîrau în ochi. Igor se străduia din răsputeri să nu-i privească, simțind însă că-l trec fiorii. Scuipa pe furiș și tăcea mîlc.

— Cum e traiul vostru, Igor ? Tare plicticos ? întreba Klavdia Vasilievna, dîndu-și ochii peste cap.

— Nu prea, îngăimă fără chef Tiumințev.

— Și ce faci, Igoriocicule, atunci cînd nu conduci mașina ?

— Citesc cîte o carte.

— Of, și cărțile astea ! Ți se trec tinerețile cu ele, n-ai să apuci să vezi nimic. Bătrînii să citească-n cărți.

„Ți-aș da eu ție...", își zicea în gînd Tiumințev.

— Ia spune, Igoriocicule, ce-ai de ești bosumflat ?

— Mă doare capul.

— La anii dumitale și să te doară capul ! Te îmbătrînesc cărțile astea, zău așa. Să vezi un film sau să asculți la radio corul Piatnițki, asta mai zic, nici eu nu mă dau în lături. Sau să mergi la dans. Nu-s contra nici dacă-i vreo conferință. Mai zilele trecute s-a ținut una la club — despre dragoste și prietenie, foarte concretă, da-a. Cît despre cărți, nu le am la inimă și nici pe dumneata nu te-aș sfătui...

Igor tăcea mîlc. În sinea lui însă își zicea cam așa: „Nu i-ar fi rușine, vrăjitoarea naibii! Nu se vede că-i cît polobocul. O fi trecut de treizeci și cinci, dar mintea îi stă numai la altealea. Nu-mi dă prin minte în ce fel s-o satur de hîrjoană."

Într-o zi îi veni ideea. Seara întreagă se munci făcînd o instalație: trăgea fire, făcea contactul, verifica. Pînă la urmă treaba merse. Se duse la culcare împăcat.

În cazarmă se dădea stingerea la zece, însă Tiumințev izbutea să citească pe furiș, sub pătură, luminînd pagina cu lanterna. Și ca să nu se consume prea repede bateria, nu citea rînd cu rînd, ci în asalt. Aprinde lanterna, apucă o bucată din pagină, cît prinde ochiul în frîntura de clipă, apoi închide pleoapele și se delectează repetînd în gînd.

În seara aceea Igor citi pînă la unu. Nimerise o carte grozavă. „Omul care rîde" de Victor Hugo. Ar fi citit el pînă mai tîrziu, dar îl lăsase cu totul bateria, becușorul doar mocnea ca un punct roșu. Cu un suspin de regret stinse lanterna, vîrî cartea sub pernă, se întinse și căzu pe gînduri. Aerul din dormitor era cald, mirosea a cizme, a soldat. Norocul lui că nimerise un pat bun — în rîndul de sus și aproape de fereastră. Îi venea uneori de la fereastră o suflare răcoroasă și se vedeau pe cerul întunecat stele mari și severe. În jur sforăiau fără grijă camarazii. Însă lui Tiumințev nu-i venea somnul pe la gene. Se gîndea. De douăzeci și unu de ani făcea umbră pămîntului, intrase în

al douăzeci și doilea, și încă nu a dăruit nimic umanității. Își aminti de satul natal de lîngă Riazan, de pîrîiaș, și de sălciile pletoase înșirate pe mal care își muiau crengile în apa lui ca niște femei de la țară despletite, îi răsări în minte copilăria, răcoroasele veri nordice îmbălsămate cu mintă, și-l cuprinse dorul. Dar așa, numai nițel.

Îi era dor de răcoarea acelor veri. Aici, peste mări și țări departe de satul său natal, vara e nu știu cum neprimitoare: pămîntul încins de dogoare, parcă-i de piatră, crăpat în lung și curmeziș. Iarba nu-i iarbă, ci niște mături, ba și acelea numai primăvara, căci pînă-n iunie totul e pîrjolit și uscat. Dar se poate trăi și aici, iar cît despre treabă, nu-l dă afară din casă, huzur, nu alta: să duci cu mașina pe mai-marii tăi încolo și încoace, iar cît îi aștepți, citești o carte. Citea mult, și fiecare carte, după ce o termina, era trecută la catastif, adăugîndu-i și scurte observații. De pildă: „Apă de trandafir, păcat de vremea irosită de pomană". Sau: „Și totuși mi se pare că nu e chiar adevărat ce spune aici. În viață nu se întîmplă așa." Sau: „Aș fi vrut să-l cunosc pe autor, cred că-i un om interesant. Dar nu sînt de acord cu portretul Niurei."

Se gîndea și la viitor. Deocamdată mai erau înaintea lui doi ani și o lună de militărie. N-avea gînd să se reangajeze. Cum iese din termen — adio obielele, scularea, gărzile. Va pleca în nord, acolo unde-i răcoare. Și se vor aduna flăcăii cu armonicele seara la marginea iazului. Iar el va

veni cu acordeonul. Pune ban lîngă ban şi-şi ia unul neapărat.

Se mai gîndea şi la felul în care va nota în jurnal „Omul care rîde". Fraza o avea gata pregătită : „O carte uimitor de adevărată şi de emoţionantă, deşi epoca nu-i chiar contemporană". Ar fi vrut să mai adauge ceva din care să nu lipsească un „din punct de vedere", un „caracter". Expresie pe care o auzise spusă de un conferenţiar extrem de cult şi şi-o notase în minte, spre a o folosi la rîndul său. Dar oricît se strădui, nu izbuti să-i găsească rostul. Mai cu seamă l-au impresionat aici cei care creşteau copii într-un fel de oale, şi omul ieşea un monstru, căpătînd forma oalei. Ce grozăvie să stai într-o asemenea oală — creşti şi tot creşti, şi nu observi că iei forma oalei. Se cutremură de groază, îşi aminti însă la timp că are o mică bucurie. Într-adevăr, straşnic i-a reuşit instalaţia ! Rîse cu poftă, se întoarse pe burtă şi adormi numaidecît.

Dimineaţa se trezi cel dintîi din tot dormitorul. Coborî din pat încet, numai încordîndu-şi muşchii, trase pantalonii, cizmele şi trecu la spălător. Afară era plăcut, chiar răcoare. Tiuminţev se bălăci pe săturate la spălătorul lung cu patruzeci de robinete, îşi turnă apă în cap, se spălă pe dinţi, apoi se întoarse în dormitor, aranjă încetişor patul, ca să nu-l scoale pe vecinul de jos, îşi puse tunica, înfăşurînd-o fest peste şoldul de adolescent ; centura cu catarama lustruită de lucea ca soarele o strînse de i se

tăie respirația, înhăță „Omul care rîde“ și ieși afară.

— Tiumințev, încotro? îl strigă plantonul.

— Să verific motorul, tovarășe sergent.

— Cît l-ai sucit și răsucit aseară nu i-ai venit de hac?

— Bătrînă, săraca mașinuță, numai fiare vechi.

— Bine, du-te.

O luă spre garaj. În preajma lui, pe pămîntul încă răcoros, neîncins de soare, umblau porumbei liliachii. Venea din stepă o suflare subțire și aromitoare. Timp de o clipă Tiumințev simți un îndemn de neînvins de a nu pleca de aici, din prospețimea asta și libertatea asta, pentru a se duce în garajul care duhnea a ulei. Într-o dimineață ca asta... Dar nu-și va îngădui să gîndească ce-ar fi dorit într-o asemenea dimineață. Cu un gest intrat în deprindere, potrivi și mai fest tunica peste șolduri, aranjă boneta așa fel ca steluța să vină exact pe mijlocul sprîncenei drepte, intră în garaj, se așeză pe taburelul cu trei picioare și deschise „Omul care rîde“.

15

SOARELE TÎNĂR, abia răsărit, căruia încă nu-i crescuseră colții de jar, scălda stepa prin pîcla dimineții, dar se simțea de pe acum că ziua va fi toridă. „GAZ“-ul cu maiorul Skvorțov și Tiumințev la volan trase la scara barăcii.

— Așteaptă-mă, Igor, mă întorc imediat.

Skvorţov coborî, trînti portiera şi, călcînd tot peste două trepte, urcă cu pasul său elastic scărița cerdacului. În vestibul domnea semiîntunericul şi mirosea a peşte. Pe canapea, fără alt aşternut, direct pe muşama, dormea camerista Katia. Trupul ei tînăr era ispititor destins. Buclişoarele mărunte, opera unei ondulaţii permanente, îi acopereau fruntea trandafirie, pe obraz se vedea urma roşie a pernei, iar mustăcioara subţire era presărată cu mărgelele mărunte ale sudorii. „Ce dulce e cînd doarme", se gîndi Skvorţov înduioşat. Toţi şi toate îi păreau astăzi dragi: şi Tiuminţev, şi Katia. Mai ales Tiuminţev era fermecător de serios, de o ţinută impecabilă, cu genele lui de fată mare şi bujori în obrajii acoperiţi cu pufuşor. Skvorţov o luă pe coridor la dreapta şi bătu la uşa însemnată cu numărul trei.

— Cine-i ? răspunse o voce feminină.

Nu era ea. Probabil Lora.

— Eu sînt, Skvorţov. Lidia Kondratievna nu s-a sculat încă ?

— Ba da, s-a dus să se spele. Aşteaptă niţel, aici nu-i voie să intri, nu sîntem îmbrăcate.

— Şi de ce nu ? doar nu sîntem schiloade, chicoti o altă voce, probabil a Tomkăi.

— Vă mulţumesc, am să aştept.

În vestibul, Katia nu se mai afla pe canapea. Ai fi crezut că nici n-a fost de nu era perna mototolită şi o băsmăluţă cu fluturi făcută ghem, emoţionantă în candoarea ei.

„Ce-o fi cu starea asta a mea idioată în care totul mă extaziază ?" se întrebă Skvorţov.

Vestibulul era cel de totdeauna, cam întunecat şi cu pereţii de mult nevăruiţi, cu tencuiala inegală şi brăzdaţi de crăpături, dar şi acesta îi plăcea astăzi grozav. Şi măsuţa din colţ, mică, triunghiulară, acoperită cu o zdreanţă scrobită, şi perdelele strîmbe de la ferestre, azurii de albăstreală, şi vata de un frez supărător dintre cele două rînduri de geamuri. Neliniştit de atîta fericire, neştiind cum să-şi petreacă minutele de aşteptare, se apucă să citească un anunţ înrămat în negru şi acoperit cu geam. Erau „regulile întrecerii socialiste pentru personalul hotelului «Raza de aur»". Nici nu ştiuse că aşa se cheamă — i se zicea doar „baraca", şi atît. Regulile erau amănunţite, vreo zece minute de lectură sîrguincioase. Şi fiecare punct împărţit în atîtea subpuncte. Pentru participarea la activitatea cercului de artişti amatori se atribuiau cincisprezece puncte, pentru lecturi în cadrul bibliotecii, opt, pentru politeţe şi atitudine civilizată faţă de clienţi, de asemeni opt. Iar pe ultimul loc: „Lupta cu ploşniţele — cinci puncte".

Zdrăngănind voios cu căldările, în vestibul intră Katia cea cu ochii limpezi ca ferestrele proaspăt spălate.

— Bună ziua, tovarăşe maior! se bucură ea, intrînd. Aţi venit după Romniceva Lida? S-a dus să se spele.

— Am aflat.

— Noi tot v-am aşteptat, v-am aşteptat, şi degeaba. De mult n-aţi mai dat pe aici. N-ai cu cine să mai faci haz, spuneau fetele, de-ar

veni maiorul ăla hăzos. Că la noi plictiseală, să mori, nu alta, cu maiorul măcar mai rîzi nițel.

— Cam puține puncte pentru ploșnițe!

— Care ploșnițe?

— Uite aici. Și maiorul arătă ultimul punct din „Reguli". Nu le-ai citit?

— Dă-le încolo, parcă ne uităm la ele. Ne-au făcut o normă de șase sute metri, dar cîrpe nu ne dau, lucrăm cu cîrpele noastre. La mine acasă barem nu mai am neam de cîrpă, și iacă-tă frec acum cu un maiou vechi și nu șterge de loc, de-ți vine să-ți iei cîmpii. Cît privește ploșnițele, am hotărît să le opărim săptămîna care vine. D-apoi nici nu prea avem ploșnițe, numai cînd și cînd ies cîte una ori două.

— Dar cu cercul de artiști amatori cum stai?

— Cu asta mai merge, dansăm.

— Ei, dacă dansați, am să vin să controlez. Că nu-i lucru de glumă — cincisprezece puncte! Cu ploșnițele nu scoți atît.

— Vă tot țineți de glume... Și eu care voiam să stau cu dumneavoastră de vorbă într-o problemă serioasă. O chestiune personală.

— Dă-i drumul. Să stăm de vorbă.

— Mă iubește unul de-aici, nu c-ar fi frumos de pică, dar om pe picioarele lui. De vreo treizeci de ani, zic eu. Cam trecut. Mă cere în căsătorie. Să mă mărit cu el sau ba, ce ziceți?

— Sau ba.

— Iarăși glumiți. N-aș avea nimic împotrivă, aici însă, e o treabă care... Destinul vieții întregi. Trebuie privit cu răspundere. Va să zică, nu

mă sfătuiți? Dar ce-l cunoașteți, că nu mă sfătuiți?

— Nu, dar te cunosc pe tine. Dacă mă întrebi — să mă mărit sau ba, înseamnă că nu-l iubești.

— Toată lumea vorbește despre iubire, tovarășe maior, pe cînd eu nu știu ce-i aia. Poate că mă mărit și atunci am să iubesc? Cum credeți dumneavoastră?

— Eu ți-am spus, Katia, ce cred.

Katia se rumeni toată și spuse cu jumătate de gură:

— Fericirea nu stă în tinerețe. Pe unul ca dumneavoastră l-aș lua numaidecît. Nu contează că sînteți mai bătrîn. Cu dumneavoastră-i ușor de trăit. Un trai vesel.

— Îți mulțumesc, Katiușa, pentru vorbele tale frumoase. Sînt întrucîtva însurat.

— Păi nu spuneam de asta, ci așa, ca exemplu. Se întîmplă și oameni bătrîni, da veseli. Dar al meu nu că-i bătrîn, da tare plicticos. Se scobește în ureche. Și vorbește tare silnic. Stau și-l ascult și mi se pare că-s la vreo festivitate.

— Deșteapta tatii! Nu-l lua, te dă gata cu vorbăria.

— Vă mulțumesc, tovarășe maior, clătină Katia din găleată. Am să țin seama. Iar acum trebuie s-o șterg.

Și într-adevăr o șterse. „Dulceața asta de Katia, își spuse Skvorțov, vai ce drăgălașă e! Mă iubesc femeile, dar oare pentru ce? Sînt un om ușuratic, de asta mă iubesc. Ușor, pentru că-s gol pe dinăuntru.“

Şi deodată simţi că-i fericit. Cu spatele simţi că-i fericit. Se întoarse. Înaintea lui se afla Lida Romnici. În capoţel, slabă, arsă de soare, cu prosopul aruncat peste umăr. Părul la tîmple ud, iar ochii cenuşii, cu privirea gravă, parcă-ţi luminau sufletul.

— Omagiile mele.

— Bună dimineaţa.

— Sînt vesel, sînt fericit, mă iubesc femeile, îngăimă ca un cîntec Skvorţov. Mergem ? Am venit să te iau. Maşina, Tiuminţev, totul în ordine. În maşină, trei sticle de cvas, le-am procurat de la Noe. Te previn : în cîmp o să fie arşiţă.

— Nu mă tem. Vin imediat, numai să mă îmbrac.

— Te aştept ! Te aştept !

Se duse la fereastră. „GAZ"-ul verde stătea la soare şi probabil se şi încinsese. La volan şedea Tiuminţev, pufos şi grav pînă la imposibil, iar pe scaunul de lîngă intrare se tolănea leneş, ca după aşternutul cald din care abia ieşise, Klavdia Vasilievna. Mişcîndu-şi degetele în sandaua roşie, stătea de vorbă cu Tiuminţev.

— Tare eşti serios, Igoriok, chiar prea serios. Pare chiar ciudat. La anii ăştia şi atît de serios. Păi se poate ?

— Am mai auzit asta de la dumneata, răspundea marţial Tiuminţev. Nu-i permis să vorbeşti atît de mult şi mereu acelaşi lucru.

Klavdia Vasilievna tăcu o clipă, se ridică de pe scaun şi, jucînd din şolduri, porni agale spre maşină.

— Ce-o fi cu maiorul dumitale, Igoriok, că tot vine pe la Lida asta, cum îi zice? Poate că sînt bărbat și nevastă?

— Nu.

— Numai se potrivesc ca fire, asta să fie?

Tiumințev tăcea. Pe maiorul Skvorțov îl iubea orbește, cu devotament, cu toată ființa lui. Nu trebuia să-i îngăduie... În sinea lui își alegea cuvintele unui răspuns nimicitor.

— Dumneata... începu el.

Și nu termină.

Klavdia Vasilievna se lipi de mașină și aşternu pe capota fierbinte pieptul bogat și brațele goale și plinuțe.

Tiumințev apăsă pe furiș pe butonul de lîngă parbriz.

— Auleu! strigă Klavdia Vasilievna și sări ca arsă în sus.

— Ce-i cu dumneata, Klavdia Vasilievna?

— Parcă m-a lovit la inimă curentul! Nu, zău că-i adevărat!

— Și eu ziceam că te-a-nhățat o falangă.

— Auleu, nu vorbi așa! Mi-e frică de falange, grozav! Aseară am văzut una lîngă prag; albă, spăimîntătoare, păroasă, ca un mort sculat din groapă. Noaptea nu dorm de frică să nu mi se urce vreo falangă în pat! Îmi zic că dacă se urcă acolo, mă sfîrșesc, că inima mi-e bolnavă și tare mi-e scîrbă de ele.

Și spunînd așa, Klavdia Vasilievna începu iarăși să se apropie de mașină... Tiumințev aștepta cu fiecare mușchi încordat, ca o panteră înainte

de săritură. Administratoarea se sprijini cu pieptul de capotă, şi Tiumințev apăsă pe buton.

— Auleu, măicuță! răcni ca din gură de şarpe Klavdia Vasilievna. Asta-i maşina ta, Igor, care curentează. De ce n-ai grijă de ea?

— Scurgere de curent... Curenții lui Foucault, explică grav Tiumințev.

— Da du-te încolo cu curenții tăi cu tot!

Şi Klavdia Vasilievna se supără şi intră înăuntru. În vestibul dădu de Skvorțov.

— Bună ziua, tovarăşe maior! Ce păcat că nu ați tras la noi.

— De, dacă m-au repartizat la cel de piatră.

— La noi e mai bine, făcu cu ochiul Klavdia Vasilievna. Avem mai multă parte femeiască.

— Partea femeiască nu lipseşte nicăieri. Peste tot e din belşug.

— Sînt gata, spuse Lida Romnici, intrînd.

Era legată la cap cu un tulpan alb ca o călugăriță, iar pe umăr purta un porthart ofițeresc. Umerii costelivi, pîrliți de soare, ieşeau de sub bretelele rochiței de stambă înflorată. El o cuprinse într-o singură privire, începînd cu ochii cenuşii luminoşi şi sfîrşind cu ceafa de pe care într-un unghi ascuțit cobora părul blond, decolorat de soare, aproape albicios, de pe ceafă pe vertebrele vizibile ale şirii spinării. Pe unul din umeri pielea arsă se jupuise şi scînteia una proaspăt ivită, roză şi gingaşă ca mătasea. Şi Skvorțov se simți tam-nisam şi nelalocul lui profund mişcat, emoționat pînă la lacrimi, pînă la imbecilizare.

— Ce-ţi veni să te dezgoleşti aşa? exclamă Klavdia Vasilievna. Te prăjeşti, să ştii.

— Am în porthart o jachetică. Mă îmbrac, dacă o să mă ardă prea tare.

— Să mergem, spuse Skvorţov. La revedere, Klavdia Vasilievna.

— Plimbare norocoasă.

Afară nu era încă prea cald, însă maşinuţa se încinsese la soare de-a binelea. Tapiseria neagră, din material plastic, te ardea numai cînd puneai mîna.

— Dă-i drumul, Igor. La numărul şapte.

— Am înţeles, tovarăşe maior.

„GAZ"-ul mîrîi, pufni, scoase un răcnet şi o luă din loc. Sub roţi se învolbură colbul. Iar cerul începea să strălucească orbitor, ca metalul incandescent.

— Tare-i cald, observă Tiuminţev. La amiază cred că se ridică pînă la patruzeci, patruzeci şi doi pe puţin.

— Tu nu mă duce cu vorba, îl opri cu severitate Skvorţov. Las' c-am văzut pe fereastră figurile tale.

Tiuminţev se făcu trandafiriu şi, făcîndu-şi vînt cu măturoaiele genelor, întrebă:

— Care figuri, tovarăşe maior?

— Nu face pe prostul. Cine ţi-a dat voie să instalezi un dispozitiv sperietoare pe maşina statului? Ori crezi că nu-l văd?

Skvorţov apăsă pe buton. Se auzi o descărcare electrică.

— Dar tovarăşe maior, dacă nu-mi dau pace... Se vîră... Ce să fac? Am pus doar un buton...

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Lida.

— Ce să se întîmple ? Tiumințev, modestul nostru Edison, a instalat un buton pentru speriat femeile. Cum se atinge vreuna de mașină, apasă pe buton și e curentată. Halal de tine, Iosif cel Frumos cu instalație electrică.

— Vă rog să mă scuzați, tovarășe maior. Am greșit.

— Mai încape vorbă ? Se demontezi instalația chiar astăzi !

— Am înțeles, tovarășe maior !

— Pe cine ai vrut să sperii ? întrebă Lida.

— Spune, spune, mărturisește, îl îndemna Skvorțov.

— O plănuisem pentru mai multe, concret însă, o experimentai azi pe portăreasa barăcii.

Lida se porni pe rîs.

Între timp, în vestibulul barăcii, Klavdia Vasilievna îi spunea cameristei Katia :

— Pe aia, cum îi zice, Romnici, o văd pînă-n măduva oaselor. Mîță blîndă. N-a apucat să stea cîteva ceasuri, c-a și început cu amorurile. Să fi avut ca ea ciolane goale, de rușine nu m-aș fi arătat bărbaților în pielea goală. Că scrumbia e tot scrumbie, orice-ai face.

16

MAȘINUȚA ALERGA DE ZOR în lungul drumului, tîrînd după ea o trenă de colb. De jur împrejur stepă, numai stepă cît vedeai cu ochii,

necuprinsă, netedă ca-n palmă, cusută pe de margini de linia neîntreruptă a orizontului. Cînd drumul o lua aiurea, schimbînd direcția, stepa se rotea agale, dar și rotindu-se ea rămînea aceeași și neschimbată atîta era de identică oriîncotro priveai. Nici tu ridicătură sau acoperiș, nici tu stîlp de telegraf. Soarele ce apucase să se ridice deasupra pîclelor dimineții își aduna puterile și trimitea tiranic asupra pămîntului razele sale neiertătoare. Și ca un răspuns, fiecare bolovan se încingea și începea să strălucească și să reverse alte valuri de căldură. Aerul dogorîtor se ridica în chip de coloane de sticlă tremurătoare și în depărtare din timp în timp prindeau a se răsuci și ridica pînă-n ceruri mici trombe rotitoare.

„Stepa, cu cît mergi, cu atît e mai sublimă..." îi umbla prin cap lui Skvorțov. Fraza asta nu-i dădea pace astăzi, ca o obsesie, însoțindu-i fiecare gînd. Se uită în jur, se minună și înțelese.

Pe alocuri, de-a curmezișul drumului, zăceau șerpii, cenușii pe cenușiu. Auzind mașina, se trezeau fără chef din amorțeală și se tîrau alene la o parte. Și doar tremurul abia vizibil al firelor de iarbă uscate însemna drumul lor șerpuitor.

— Ia te uită, un șobolan de cîmp, spuse Lida.

— Sînt pe aici berechet.

Țiștarul ședea chiar pe marginea drumului în două lăbuțe și-i tremurau mustățile. Skvorțov văzuse de mii de ori țiștari, dar niciodată n-avusese curiozitatea să-i studieze mai cu de-amănuntul. Abia de data asta își dădu seama ce chip inteligent, aproape omenesc are, ce ochi

mari şi trişti, ce urechiuşe rotunde şi sensibile şi nişte picioruşe subţiri şi fragile ca chibriturile. Dintr-o privire îl cuprinse tot — din cap şi pînă-n vîrful cozii. „Stepa, cu cît mergi, cu atît e mai sublimă..."

— E departe numărul şapte ? îl întrebă Lida şi el îi văzu ochii mari şi trişti, ca ai ţiştarului. Dar de răspuns, trebuia să răspundă ca de obicei :

— Nu, acum nu mai e departe, doar vreo cincisprezece kilometri. Dar ce-i ? Te-a obosit drumul ? Ţi-e cald ? Vrei puţin cvas ?

— Deocamdată, nu. Mulţumesc.

„Oare ce să fac pentru ea ca să-i fie pe plac ?" se întrebă Skvorţov. Mai totdeauna se simţea-ndemnat să acţioneze, mai ales cînd îi era drag cineva sau ceva.

— Ştii ce mă miră ? constată Lida. Că nicăieri nu se vede nici urmă de sîrmă ghimpată, de santinele, nu-ţi cere nimeni actele. Cum se poate una ca asta. ? Cum s-ar zice, umble cine pofteşte ?

— Chiar aşa, cine pofteşte. Numai că nu există amatori.

— Dar dacă se rătăceşte cineva întîmplător şi dă de bucluc ?

— Exclus. Cui i-ar trece prin cap să iasă în stepă şi să dea de bucluc ?

— De pildă, populaţiei din partea locului.

— Populaţia din partea locului nu iese în stepă, interveni spre propria lui uimire Tiumінţev şi se roşi pînă la gulerul tunicii. Ce să

vadă aici ? Numai şerpi, ţiştari şi tarantule — altceva nu există.

Dogoarea creştea şi suflul ce venea în întîmpinarea maşinii nu răcorea, ci ardea. Cerul căpătase o nuanţă de aluminiu iar de jur împrejur în aer jucau puncte negre. La început Lida crezu că vede negru înaintea ochilor, în curînd se convinse că erau reale.

— Ce-s punctele astea întunecate ?

— Muscăraie, o lămuri Skvorţov.

— Musculiţe ?

— Nu. Muscăraie, cum li se zice prin partea locului. „Musculiţele" sînt ceva nevinovat, care nu face nici un rău, pe cînd „muscăraia" e o calamitate. Anul ăsta, slavă Domnului, am fost scutiţi în aşezare, dar cînd vine valul, toată lumea umblă cu plasele pe ochi. Uneori vezi şi sugarul din cărucior cu plasa pe ochi.

Skvorţov vedea ca aievea, chinuitor de limpede, sugarul cu plasa pe ochi în toată măreţia lui comică, dar nu ştia să povestească despre el.

— Dar pe noi de ce nu ne atacă ?

— Din mersul maşinii le ia curentul. Dar cum ne-om opri, ai să vezi, nu ne lasă.

— Muscăraia înfulecă şi porumbeii, interveni din nou Tiuminţev. Aici la Lihariovka e un puşti care a crescut la porumbei, o mulţime. Frumoşi porumbei, albi, suri, ba şi din cei înfoiaţi. Cînd dă muscăraia, să vedeţi cum dansează pe acoperişul hulubăriei ! Au piciorușele gingaşe, porumbeii, şi atunci dansează.

Dar dîndu-şi seama că prea se lungise la vorbă, se grăbi s-o încheie. La drept vorbind,

motivul stătea în faptul că lui Tuminţev îi erau nespus de dragi porumbeii, şi mai ales cei înfoiaţi. „Cum mă liberez din armată, m-apuc de crescut porumbei“ — acesta îi era planul. Puţin cîte puţin, sîngele care-i venise în obraji şi-i îmbujorase urechile se retrase. Se căia că vorbise atîta şi hotărî pe loc să nu mai scoată o vorbă pînă seara.

În aceeaşi clipă maşina săltă pe un hîrtop şi în spate se auzi o explozie. Lida clipi doar din ochi.

— Ce-i asta ?

— A explodat cvasul, spuse Tiuminţev.

(Poftim ce-a mai tăcut ! Mai mult de-o groază !)

Într-adevăr, sub picioarele lor se revărsa un lichid cafeniu spumos.

Skvorţov se vîrî sub bancă.

— Chiar aşa. O sticlă s-a dus. Mai sînt două întregi. Să le bem pînă nu e prea tîrziu.

Cea de-a doua explodă în mîna lui.

— Drace ! nu-s de acord cu asemenea reprezentaţii, spuse el scuturîndu-se.

Pe a treia o băură cu toţii laolaltă, ducînd-o la gură pe rînd. Cvasul fierbinte avea gust de motorină sau poate de cauciuc ars.

— Bun, dar cam puţin, spuse Skvorţov. Tare-mi place să trag la măsea. Setos nevoie-mare.

— La şapte găsim puţină apă ?

— Pe naiba. Acolo apa se trimite cu porţia — un litru de persoană la douăzeci şi patru de ore. Bea-o dacă vrei, ori spală-te, după pofta inimii. Majoritatea o beau.

Drumul coti spre dreapta şi numaidecît răsări la orizont o mică pată semănînd de departe a corabie.

— Asta ce-i ?

— Nimic altceva decît numărul şapte.

— Celebrul zid ?

— Chiar el, drăguţul.

Cu cît se apropiau, cu atît se desenau mai clar contururile construcţiei în chip de corabie. Curînd putură distinge că nu-i corabie, ci într-adevăr un zid curbat în semicerc. Închipuit grosolan din foi de blindaj mate, ici colo pătate de rugină care se sprijineau pe bîrne ciclopice înnegrite de vînt, zidul se desena mohorît în stepa goală. Pe creasta lui poposise un vultur de stepă. La apropierea „GAZ"-ului, vulturul îşi desfăcu aripile şi prinse a vîsli fără grabă pînă ce se pierdu în depărtări. Cînd ajunseră mai aproape, îşi dădură seama că zidul e presărat tot de spărturi mărunte prin care scăpăra din ochii săi alburii cerul.

Şi numai la urmă de tot zăriră cilindrul de oţel suspendat pe nişte cabluri în mijlocul planşeului de explozii. Oarecum impozant, cilindrul se lăfăia parcă la soare, făcînd să-i sclipească rotunjimile. Din prima clipă-ţi dădeai seama că aici el e cvintesenţa.

— Îţi recunoşti opera ? întrebă Skvorţov.

Lida păli sub rumeneala soarelui.

— O recunosc, răspunse încet.

— Da nu te mai emoţiona în halul ăsta ! Totul o să meargă bine.

Nici n-apucară să iasă din mașină și muscăraia se năpusti val asupra lor, acoperindu-le pe de-a-ntregul fețele. Din ghereta de lemn ieși un bărbat în salopetă albastră și veni în întîmpinarea lor. Fața îi era acoperită cu o plasă neagră. Pieptos cum era, părea o femeie cu feregea.

— Am onoarea să vă salut, tovarășe maior, spuse omul cu văl negru și o voce subțire și spartă.

— Respectele mele, răspunse Skvorțov, întinzîndu-i mîna. Ți l-am adus pe proiectantul jucăriei de colo. Faceți cunoștință.

— Romnici, spuse Lida și se înecă. Muscăraia se vîra în gură și intra pe nări.

— Căpitan Postnikov, se prezentă celălalt, fără să întindă mîna. E necesar să vă puneți plasele, adăugă el subțirel.

— Bine că am luat cu noi vreo două, spuse Skvorțov, scoțînd din buzunar două fileuri negre de bumbac semănînd a sacoșe, doar că aveau franjuri pe margini.

Una i-o trase pe cap Lidei, pe cea de-a doua sieși. Muscăraia se învolbura ca un norișor în jurul fețelor lor, manevrînd cu iscusință pe lîngă găurele, dar fără să riște o incursiune.

Deghizarea asta schimbă în mod straniu înfățișarea Lidei Romnici.

— Dar știi că te prinde? Orice s-ar spune, nu le stătea rău femeilor cînd purtau văluri.

— Nici dumitale nu-ți stă rău.

Căpitanul Postnikov îi privea cu fățiș dispreț: ca să vezi despre ce au găsit a vorbi!

— Spune-mi ce s-a întîmplat pe aici? îl întrebă Skvorţov.

— Am organizat ieri două explozii. Distribuirea schijelor nu corespunde sarcinii tactice şi tehnice. O să respingem modelul.

— Vom vedea. Eşti gata de explozie?

— Întocmai. Nu s-au adus însă reductorii. Am trimis maşina după ei, dar văd că întîrzie. Probabil încarcă apă. N-ai ce-i face, căldură mare. Staţia meteorologică ne-a promis patruzeci şi trei.

Căpitanul vorbea rar, anevoie, cu întreruperi, de parcă ar fi terminat ce avea de spus şi-apoi s-a răzgîndit. Se vedea cît de colo că-i sătul pînă peste cap de toate: de căldură, de stepă, de bătaia de cap cu modelul.

— Şi cît va trebui să aşteptăm?

— Cine mai ştie? Aşteptaţi şi dumneavoastră aici la umbră.

Skvorţov şi Lida se traseră în umbra scurtă a gheretei. Acoperişul ei de tablă revărsa valuri de dogoare insuportabilă. Postnikov porni spre planşeu.

— Va trebui să aşteptăm. N-avem încotro, spuse Skvorţov. Ce căscaţi, auzi, să uite reductorii.

— Să-ţi spun drept, mie îmi place să aştept.

— Ciudate gusturi! În ce mă priveşte, nu pot să sufăr aşteptările.

— Ba nu, mie îmi plac. Nu pretutindeni, fireşte, ci numai la poligon. La poligon se şi cade să aştepţi. De parcă ar fi partea integrantă a serviciului, un fel de ritual.

— Se vede cît de colo că eşti un lucrător născut pentru meseria asta. Îţi place, aşa-i ?

— Mult, spuse Lida. Ştii, cînd mă gîndesc la ea, simt un fior pe şira spinării.

Şi mişcînd omoplaţii, încreţi pielea de pe spinare.

— Asta mai zic şi eu că-i dragoste de muncă. Nu ţi-e dor de acasă ?

— Nu. Adică da. Mi-e dor să-mi ţin băiatul în braţe. Îl cheamă Vovka. Are doi ani. E tare drăgălaş. Şi tot căpşorul numai inele... Parcă şi dumneata ai un băieţel ?

— Vasea.

— Cît are ?

— Un an jumate.

— Şi cum e ? Povesteşte-mi. Îmi place grozav să-mi se vorbească de copii.

— Cum să fie ? Dolofan şi alb, parcă-i umflat cu pompa şi prostănac cu toate că sîntem prieteni la cataramă. E cel mai bun prieten al meu.

— S-a întors maşina, tovarăşe maior, se apropie de ei căpitanul Postnikov. Permiteţi să pregătesc explozia ?

— Te rog.

— Treceţi vă rog în adăpost, scîrţîi Postnikov, continuînd cu încăpăţînare s-o ignore pe Lida Romnici. Nu este îngăduit să se părăsească adăpostul în timpul exploziei.

— Cunosc regula, spuse Lida.

— Du-te dumneata înainte, Lida Kondratievna, am să te ajung din urmă. Vezi adăpostul ? Uite-l colo.

Lida porni pe cărăruie spre adăpost, cu porthartul bălăbănindu-i-se pe lîngă şold. Skvorţov o petrecea cu privirea, mişcat de subţirimea ei de cocor. Şi de aceste picioare de bambus parcă goale pe dinăuntru.

Postnikov tuşi ca să-i atragă atenţia.

— Dă-mi o ţigară, căpitane, spuse dezmeticindu-se Skvorţov.

— Vă surîde un „Belomor" ?

— Ba încă cum.

Ridicară plasele şi începură să fumeze.

— Ce-i cu dumneata, căpitane, că te porţi aşa de sever cu drăguţa noastră doamnă ?

— Muierea pe poligon e un lucru pe care nu-l suport. Îţi pică pe cap o coconiţă de-asta şi-ncepe să-ţi suspine : ah şi vai, şi-şi înfundă urechile. Şi ca un făcut, musai să păţeşti ceva. Ba nu ia foc cartuşul, ba dă chix contactul. Am băgat de seamă de atîtea ori...

— Degeaba vorbeşti aşa. Romnici nu-i din categoria asta. Nu-şi înfundă urechile. Ea însăşi e proiectant, un lucrător anume făcut pentru poligon. Pînă şi aşteptarea pe poligon — şi aceea îi e dragă.

Postnikov rămase pe gînduri cîteva clipe, apoi declară cu emfază :

— O muiere care se ocupă de asemenea treburi poate să-ţi facă numai greaţă.

— Ce idee ! Nici o treabă nu-i stă rău unei femei dintr-o bucată. Am cunoscut una care era ditamai luptătoare. Şi să ştii că nu-ţi făcea greaţă. Era o persoană foarte plăcută.

— Ba mai bine să-mi poarte mie de grijă, se împotrivi cu aprindere Postnikov, pierzîndu-și fără veste moleșeala. Și a mea, iacătă, predă la școală. Nu mai are timp să se ocupe de gospodărie. Îmi lasă acolo ciorba pe masă și-și vede de-ale ei — uneori o mai încălzesc, dar de mai multe ori o mănînc rece și fără nici o poftă.

— Mare lucru să încălzești o ciorbă! Ciorbă de-ar fi, că în rest...

Ceea ce îl nemulțumi pe Postnikov, care o luă iarăși cu încetinitorul :

— Conform instrucțiunilor, duceți-vă la adăpost, tovarășe maior.

Skvorțov se conformă. Sub pămînt era ca pe fundul unei ape — penumbră și răcoare. Percepînd cu toată epiderma această sublimă răcoare, se strecură orbecăind într-un colț. În ochi pluteau cercuri de toate culorile. Mirosea a hribi. Cînd cercurile se topiră și începu să vadă, descoperi chiar lîngă obraz o familie de ciuperci atîrnînd din tavanul adăpostului, un ciorchine de ciuperci subțiri și translucide, ca de porțelan. Răsărite în crăpătura dintre grinzi, ai fi zis că trebuiau să atîrne cu capul în jos, și totuși fiecare ciupercuță își arcuia cu grație piciorușul și ridica în sus pălărioara cenușie, în formă de clopot.

— Privește, ce frumoase ciupercuțe, spuse Lida.

— Le văd.

Ar fi vrut să mai adauge de la el ceva stupid, cum ar fi „peste tot triumfă viața“, dar se abținu.

Telefonul de cîmp începu să sune. Skvorțov ridică receptorul.

— Tovarășe maior, sînt gata pentru explozie, raportă o voce solemnă, care nu semăna cîtuși de puțin cu vocea lui Postnikov.

Explozia, orice s-ar spune, e întotdeauna un eveniment.

— Foarte bine. Dă-i drumul.

Se auzi semnalul de alarmă — cîteva lovituri într-o șină semănînd a dangăt de clopot — și de afară începură să se strecoare în adăpost picioare încălțate cu cizme de brezentă. Ostașii se opriră pe scara de pămînt, sprijinindu-se cu bonetele de grinzi. Se lăsă liniștea, o liniște stranie, ca totdeauna înainte de explozie.

Skvorțov și Lida stăteau lîngă ferestruica de observație, privind prin geamul incasabil, crăpat în lung și-n curmeziș. Zidul se desena în depărtare ca un masiv întunecat. Deodată pe fondul lui sclipi o flacără, pămîntul se săltă în sus, negru, și în aceeași clipă se auzi bubuitura. Adăpostul se zgudui tot și din tavan se prelinseră pîrîiașe de țărînă, iar ciorchinele de ciupercuțe se cutremură și scăpă unul din clopoței. Puteai vedea prin ferestruică țărîna ridicată de explozie cum se desface ca o dalie neagră și coboară lent la pămînt.

— Aferim !... Acum putem ieși, spuse Skorțov.

Cizmele de brenzetă porniră pe scări în sus și dispărură în hăul albastru ce se căsca deasupra lor.

După răcoarea de sub pămînt, arșița de afară te dădea gata. Parcă vedeai cu ochii cum se

răsucesc și pier firișoarele de iarbă, uscate, seci și totuși încă vii.

Norul de praf mai plutea lîngă zidul în semicerc. Iar acolo unde mai adineauri sclipea la soare cilindrul de oțel, nu mai era nimic — nici trepied și nici cablu, doar o groapă fumegîndă în pămîntul afînat și pe tot lungul zidului mișunau în sus și în jos, iuți ca niște furnici de culoarea frunzei, soldați în bluze înălbite de soare și cu plase verzi pe obraz. Agățîndu-se de frînghii, tîrîndu-se de la o proptea la alta, își notau coordonatele noilor găuri în blindaj și le însemnau cu vopsea neagră, trecîndu-și unul altuia căldarea și pensula. Postnikov se agita greoi dedesubt, răcnea cu voce spartă, dădea ordine și nota observațiile pe o coală mare de hîrtie. Coala se arcuia bățoasă în mîinile sale.

— Va trebui să așteptăm pînă se fac măsurătorile. De altminteri, îți place să aștepți. Hai să ne așezăm la umbra de mai adineauri.

Scurta umbră a gheretei se scurtase și mai mult, dacă era cu putință așa ceva.

— Așază-te, o invită Skvorțov pe Lida și întinse ziarul pe pămîntul fierbinte. Foaia de ziar se răsuci numaidecît cu marginile în sus, de parcă era pusă pe o plită încinsă. Se așezară cu frunțile la umbră și picioarele în soare. Lida se gîndea preocupată la ceva, frămîntînd între degete franjurile plasei.

— Știi, Pavel Sergheevici, sînt aproape sigură că schijele ricoșează din pricina solului.

— Nu se poate. Există valuri contra ricoșării.

— Şi totuşi ricoşeurile nu sînt excluse.

Apoi scoase din porthart un carnet şi un creion.

— Vei vedea. Am să fac numaidecît calculul.

Notă ceva, apoi, muşcînd capătul creionului, căzu pe gînduri.

— Aş putea să te ajut ?

— Taci din gură puţin, altfel am să mă încurc.

Skvorţov rămase mut, privindu-i piciorul. Subţire, lucios, de parcă-l şlefuise soarele, niţel chiar strîmb de slab ce era, semăna oarecum a sabie. Skvorţov îl privea şi-şi spunea : „Îţi iubesc piciorul. Îţi iubesc piciorul prăfuit, zgîriat. Iubesc în tine tot, şi ce-i frumos şi ce-i urît, bun şi rău, blînd şi tăios. Nimic nu ţine de nimic."

— Am avut dreptate, spuse Lida. Totul e cum am presupus.

— Ricoşeurile ?

— Desigur. Ţinînd seama de profilul amenajărilor contra ricoşeurilor, ar trebui să se constate opt pînă la zece la sută deschizături în plus la centura a doua. Poftim. Priveşte !

— Asta ce-i, formula lui Sabaneev ? întrebă Skvorţov. Nu era prea tare la teorie, însă unele nume îi rămăseseră în memorie, aşa încît putea să brieze la cîte un prilej potrivit.

— Nu, nu-i a lui Sabaneev.

— Atunci a dumitale ?

— Zău că nu ştiu. Formula asta a existat întotdeauna.

— Cum adică întotdeauna ?

— Așa se spune la noi... Cînd se insistă prea mult cu prioritatea...
— Înțeleg.
Pe potecă se ivi Postnikov cu coala în mînă. Skvorțov și Lida se ridicară.
— Cum a ieșit ?
— Aceeași brînză ! scîrțîi subțirel Postnikov. E limpede că-i o greșeală în construcție.
— E din cauza ricoșeurilor.
Postnikov o privea ca prin sticlă.
— Cîte sînt în plus ? întrebă Skvorțov.
— Nouă la sută în centura a doua.
Lida se aprinse toată, ochii, obrajii.
— Ai auzit, Pavel Sergheevici ? Așa iese și după calcule : între opt și zece la sută ! Așadar, am dreptate !
„Ce bine îi stă omului cînd e fericit. Cît de atrăgătoare e acum !"
Pentru Postnikov însă Lida continua să nu existe.
— Ai dreptate, chiar seamănă c-ar fi din cauza ricoșeurilor, spuse Skvorțov.
Postnikov rămînea însă impenetrabil :
— Valurile de pămînt au fost construite conform instrucțiunilor.
— Desigur, dar instrucțiunile sînt ale lui Sabaneev, spuse Lida, strălucind de fericire. Și corespund regiunii noastre, solului greu, umed. Pe cînd aici aveți un sol afînat, prăfos, cu totul de altă consistență ! Explică-i dumneata, Pavel Sergheevici, pe mine nu mă ascultă.
— Căpitane, fii atent la ce-ți explică proiectantul.

Postnikov se întoarse fără chef. Şi Lida începu să-i explice cu înflăcărare schema ricoşeului, împungînd cu creionul fila din carnet. Skvorţov n-o asculta ce spune, ci doar urmărea expresia de pe faţa lui Postnikov, care din dispreţuitoare se preschimba sub ochii săi într-una plină de respect.

— Ai băgat la cap, căpitane? îl întrebă el la sfîrşit.

— Băgat.

— Iar valurile vor trebui refăcute, încheie Lida. O să faceţi altele noi după schema asta.

Şi rupse fila din carnet.

— Am înţeles, tovarăşe proiectant.

Skvorţov şi Lida se îndreptau spre maşină, iar Postnikov îi petrecea cu privirea. Plecau, pe cînd el rămînea aici. Pe urmă îşi vor lua zborul spre Moscova, ca să-şi scrie acolo disertaţiile, iar el tot aici va zăcea. În stepă, arşiţă muscăraie. Cald-necald, tu să-ţi vezi de treabă. Şi mereu aşa. Vin, se uită, critică, şi se întorc în nordul lor. La ei plouă. Şi luceşte caldarîmul, fetele sînt ca trandafirii în multicolorele mantale de ploaie. Moscoviţi, naiba să-i ia. Altminteri ea e o muiere de treabă. De fapt, îl scosese din sărite Skvorţov, un palavragiu, un uşuratic. Rîde şi i se vede dintele de viplă. Ce o fi găsit femeia asta la el?

Maşina lor se înfierbîntase ca o tigaie.

— Acasă, Igor.

Tiumintev răsuci cheia de contact şi „GAZ"-ul se cutremură.

— Apropo, Igor, observă Skvorțov, iată ce mi-a trecut prin cap cît timp am stat acolo : de ce n-ai luat curent direct de la ruptor la masă ?

— Varianta asta am studiat-o, dar nu mi-a convenit. Dă rezultate numai cînd motorul e în funcțiune. Înseamnă că în fiecare caz trebuia să pun motorul în funcțiune. Și pentru consumul de benzină n-aveau să mă mîngîie pe cap.

— Ehei, dacă mă iubeau fetele așa ca pe tine, nu aș fi umblat să le sperii. Veniți încoace, dragelor, frumoaselor, le spuneam în locul tău.

Tiumințev apăsă pedala ambreiajului. „GAZ“-ul începu să mormăie și se urni din loc.

Drumul tăia de-a curmezișul stepa. Și Skvorțov spuse în sfîrșit cu glas tare ceea ce îl obsedase toată ziua :

— Stepa, cu cît mergi, cu atît e mai sublimă...

17

MAI TRECUSE O ZI de zăpușeală nemaipomenit de apăsătoare. Către seară nu se simți vreo ușurare. Pe cerul drapat de pîcle dense discul roșu al soarelui conturat net pe margine coborà încet spre orizont. Aerul nu se simțea, paralizat de o tainică așteptare.

Cehardin, Skvorțov și Manin zăceau pe paturi în odaia lor de la hotelul de piatră, dezbrăcați pînă la piele, numai în chiloți. După

teren nu se mai duseseră nici la scăldat, ci imediat se trîntiră în aşternut. În odaie era nefiresc de cald. Zidurile pe care toată ziua le bătuse soarele revărsau necruţător valuri de dogoare. Cehardin şi Skvorţov fumau şi norişorul de fum atîrna nemişcat deasupra patului, fără să se amestece cu aerul înconjurător. Manin, ca nefumător, obişnuia cu delectare să-şi sperie vecinii de cameră cu primejdiile cancerului. Nu un cancer oarecare, ci anume cel al buzei de jos. Astăzi însă era aşa de vlăguit, că uitase şi de cancer.

— Am poftă de o bere rece, suspină Cehardin. Şi berea să fie servită într-o halbă din acelea ce-atîrnă greu, şi să fie aburită... O banală halbă moscovită.

— Să pomeneşti de bere în condiţiile de faţă este egal cu diversiunea ideologică, i-o tăie Skvorţov.

— Chiar aşa, se miră candidul Manin. Oare de ce comerţul local nu pune la dispoziţia cumpărătorilor băuturi răcoritoare ?

— Of, Vanea-Manea, *sancta simplicitas*, izbucni în rîs Skvorţov.

— Zău că nu văd motive.

— Sînt mai mult decît suficiente, spuse Cehardin. Nu-i lucru uşor să organizezi vînzarea răcoritoarelor în condiţiile locale. E nevoie de ambalaj, de butoaie, de volum, de gheaţă, şi etc. etc. În fine, de apă. Şi pentru ce naiba s-ar strădui ? Care ar fi pîrghia ce ar pune în mişcare această maşină ?

— Grija pentru om, răspunse Manin și se rușină

— Ce spuneam ? rîse Cehardin. E tipic. În vorbe — marxist sadea, dar cum ajungi la faptă, idealist tipic. Conștiința pe locul întîi, și abia după aceea vine materia. Nu-i așa ?

— N-am spus asta.

— Scuză-mă, dar n-am făcut decît să dezvolt ideea dumitale pînă la concluzia ei logică. Grija pentru om ! E un lucru, firește, folositor, dar să susții că o asemenea pîrghie poate pune în mișcare problema aprovizionării înseamnă să fii un idealist. Pe lîngă grija pentru om mai e nevoie și de alte pîrghii economice. Trebuie să asigurăm rețelei comerciale asemenea condiții, încît să nu fie numai o chestie de omenie, dar și una profitabilă, ca să se îngrijească de om. Cum bine spunea un prieten de-al meu : „Fiecare are o conștiință, însă trebuie create condițiile în care ea, vrînd-nevrînd să se manifeste".

— Asta nu-i morala noastră, e cea capitalistă, se indignă profund lezat Manin.

— Eram convins că vei folosi obișnuita dumitale figură. E o metodă arhicunoscută : trîntești o vorbă de ocară zdravănă și disputa a luat sfîrșit. Nu, dragul, meu, încearcă să-ți pui capul la contribuție, crede-mă, nu strică uneori !

— Mi-l pun, însă nu în contradicție cu principiile de bază. Iar dumneata judeci greșit.

— Tot ce se poate. Omul care gîndește nu e asigurat contra erorilor. O știe oricine a încercat să judece cu propriul său cap.

— Sînt absolut de acord cu dumneata, spuse Skvorţov. E nevoie de pîrghii. Ţii minte ce ţi-am povestit despre băboiul acela de la cooperativa din Lihariovka ? Ei bine, nu i-ar strica s-o croieşti zdravăn cu vreo pîrghie... Şade ca o împărătească, iar pe chip, cel mai suveran dispreţ faţă de mine, omul viu...

— Dispreţul firesc al omului avut faţă de cel sărac.

— Şi, mă rog, ea ce are ?

— Cum ce are ? Informaţii ! Cît timp există mărfuri deficitare, sînt pe lume şi posesori de informaţii. Informaţii despre aceste mărfuri, unde, cînd şi cum vor apărea. Aceste informaţii se pot comercializa, cumpăra, vinde, schimba (tu — mie, eu — ţie). Dar ce putere îţi conferă ! Ia-l măcar şi pe Noe ! Adă la Lihariovka destule băuturi alcoolice şi Noe al dumitale o să plesnească întocmai ca un balon de săpun.

— Mie mi-e drag Noe, îi luă apărarea Skvorţov. Omul ăsta are mult avînt, generozitate. Aş spune chiar o dragoste dezinteresată faţă de bunurile materiale. Că doar nu strînge pentru el, ci ca să trateze pe alţii.

— Problema mărfurilor deficitare este o chestie de moment. Fireşte, mai sînt greutăţi, dar e boala creşterii. Cînd vom ajunge la adevăratul belşug, un nemaipomenit nivel de producţie per om, n-o să mai existe deficite.

Cehardin tăcu o vreme, apoi spuse dus pe gînduri :

— Budiştii au o chestie nelipsită de duh : roata rugăciunii. Cînd îi vine credinciosului să se

roage, n-are nevoie să rostească vorbele rugăciunii, e de ajuns să învîrtească roata.

— Da ce, am spus ceva nelalocul lui? se îngrijoră Manin.

— Dimpotrivă, prea ai potrivit-o! În majoritatea cazurilor, deficitul nostru decurge nu din sărăcie. Sîntem de ajuns de bogaţi ca să azvîrlim, să distrugem, să permitem să putrezească uriaşe valori materiale. Închipuie-ţi ce reprezintă asta la proporţiile ţării! Recolte neculese, lanuri infectate de buruieni, care pier sub ochii noştri, mărfuri de larg consum produse în cantităţi uriaşe de care nimeni nu are nevoie... Toate astea sînt pierderi curate! În timp ce principiile generale ale unei gospodăriri raţionale nu sînt un secret pentru nimeni. Sistemul economic, ca şi cel tehnic, trebuie să se întemeieze pe principiul unei legături bilaterale. În tehnică o recunoaştem aceasta, în schimb în economie o negăm cu încăpăţînare!

Manin roşi pînă la lacrimi şi spuse cu voce tremurătoare:

— Nu... Nu ştiu ce-i asta... Un fel de cibernetică.

— Încă o figură. Nu mai e mult şi-mi spui că sînt un apologet al pseudoştiinţei burgheze. Şi ce cuvinţel drăguţ, să-l mănînci, nu alta: apologet!

— Mai este unul, încă mai grozav: „coadă de topor"... spuse Skvorţov.

— M-da, e drept, nu-i mai prejos.

Aici disputa fu întreruptă, deoarece intră Teotkin, foarte bine dispus şi răcni cît îl ţinu gura:

— La masă! Haideţi, fraţilor, săriţi în pantaloni şi să mergem la masă! Pe o căldură ca asta am o foame anormală!

Înhăţă carafa de pe masă, plină cu apă galbenă, de-ai fi zis că-i ceai, şi aproape la fel de fierbinte cu acesta, trase o gură direct din sticlă, se strîmbă, scuipă jos, răsturnă scrumiera, izbucni în hohote de rîs şi ieşi bulluc, trîntind uşa atît de tare, că începu să curgă tencuiala.

— Întotdeauna e aşa de plin de vitalitate? se interesă Cehardin.

— Întotdeauna, îl informă Skvorţov, trăgîndu-şi pantalonii. Ieri dimineaţă îşi pierduse pălăria şi din această pricină a rîs în hohote pînă la prînz. După-amiază a găsit-o şi s-a tăvălit de rîs pînă seara.

Manin se îmbrăcă mai iute decît ceilalţi doi şi ieşi din odaie.

— Nu trebuia să vorbeşti faţă de el... spuse Skvorţov.

— De ce? E capabil să...?

— Nu. Dar e un băieţel cuminte, şi tocmai de aceea te poate vinde. Dar nu pe furiş, ci pe faţă. Să ia cuvîntul la o şedinţă şi în cadrul autocriticii, cu lacrimi în ochi să se acopere de ocară pentru vina **de a te fi ascultat...**

— Naiba să-l ia, n-are decît, se înfurie Cehardin. Pînă cînd să mă tot tem în fond şi la urma urmei? O moarte are omul...

— Asta aşa e. Dar nu de moarte ne temem, ci de ceva mai rău decît moartea.

Nu moartea, umilinţa ne-nspăimîntă...

— Nu moartea ne sperie, ci dezaprobarea celorlalţi.

— Depinde cui de ce-i pasă. Apropo, Skvorţov, mi se pare că eşti din cei care gîndesc...

— N-aş putea spune.

— Oricum. Şi atunci n-ai vrea să-mi spui: care e sensul vieţii?

— Ciudată întrebare. Te referi la noi doi sau în general?

— La noi doi.

— Ştiu eu? Munca. Aşa cred.

Cehardin pufni sarcastic.

— Bănuiam că ăsta îţi va fi răspunsul.

— Şi dumneata ce-ai fi spus?

— Sînt cu totul de acord. Ei, dar destul cu filozofările. Într-adevăr, e timpul să mergem la masă.

Jos la intrare aşteptau Teotkin şi Manin. Teotkin cu multă graţie îşi făcea vînt cu pălăria pierdută şi regăsită. Soarele turtit de sus în jos şi dilatat în părţi şedea chiar pe orizont. Zăpuşeala crescîndă nu făgăduia nimic bun.

— Ce-ar fi să nu mergem totuşi? întrebă Cehardin, privind cu ochii săi palizi, acum trandafirii, la soarele învăpăiat. Nu prea am poftă de mîncare. Dă-o-ncolo de cină!

— Vă rog, nu demobilizaţi masele! strigă Teotkin. Să mergem în rînduri strînse la toate cele trei mese ale regimului nostru de alimentaţie.

— N-avem încotro, îl susţinu şi Skvorţov, va trebui să mergem din motive de disciplină.

Porniră. În frunte mărşăluia războinic Teotkin. Sub purpuriul asfinţitului chelia îi lucea ca o tomată rotofeie.

— Tovarăşi, aveţi în faţa dumneavoastră un cuceritor, anunţă Skvorţov. Nu mai departe decît ieri, viteazul nostru Teotkin a bătut malurile rîului la braţ cu o frumoasă necunoscută al cărei nume începe cu E.

— De unde ştii ?

— Dar ce credeai ? Tu ai de-a face cu Skvorţov. Reţeaua mea de detectivi nu doarme. Şi nu sînt la curent numai cu faptul plimbării, dar şi cu rolul fatal pe care l-au jucat aici ţînţarii...

— Taci din gură, scîrnavule !

— Să nu fi fost ţînţarii, continuă impasibil Skvorţov, care îi atacaseră şi pe el şi pe duduia lui în clipele cele mai sensibile, ar fi fost silit, ca om de onoare cum se află, să se însoare...

Se străduia să vorbească aşa ca de obicei, dar parcă astăzi n-avea haz, îi lipsea umorul... Din pricina zăpuşelii probabil.

În jurul cantinei mirosea a borş acrit, iar la intrare, bucătarul se certa cu responsabila, tovarăşa Şciukina.

— Curat tîlhăroaică. N-am pomenit aşa muiere, o admonesta bucătarul.

— Las' că-ţi iese pe nas tîlhăroaica asta, îi răspundea în ton Şciukina.

În sala ofiţerilor domnea pustiul. Cei patru se aşezară la o masă şi mîinile lor fierbinţi se lipiră numaidecît de muşamaua cleioasă. Şi abia atunci Skvorţov îşi dădu seama cu groază că nu îi e foame — o întîmplare cu totul ieşită din comun !

Nu, nu-i a bună! Dar în aceeaşi clipă auzi o voce feminină stinsă, cu o uşoară graseiere la fiecare cuvînt şi-nţelese că a venit Lida Romnici. Nu se aştepta s-o vadă. Grupul lor lucrase toată ziua departe, la poligoanele de lîngă lacul secat.

Lida intră, dădu bună seara şi numaidecît Skvorţov urcă în al nouălea cer. Îi reveni şi pofta de mîncare.

Ea se aşeză la masă, mută solniţa dintr-un loc într-altul, îşi turnă apă în pahar. Tot ce făcea îi părea plin de semnificaţie. Îi urmărea mişcările cu atenţie şi încîntare amestecată uneori cu un fel de ciudă. I se cerea ceva, dar el nu ştia ce anume.

„Uită-te la mine, haide, şi zîmbeşte, zîmbeşte!“ Ea se uită la el şi zîmbi. Şi Skvorţov începu să îndruge o aiureală fără pereche, numai s-o facă să rîdă. Ea rîse, dar lui tot i se mai cerea ceva.

Intră bucătarul, ştergîndu-şi faţa cu tichia.

— Luaţi masa?

— De ce nu?! se minună Skvorţov.

— Oamenii cu scaun la cap nu mănîncă pe o vreme ca asta. E dăunător. Şi-apoi, nici n-am gătit. N-avem decît tăiţeii rămaşi de la prînz.

— Serveşte-ne atunci tăiţei. Ce putem face? Halal zăpuşeală!

— Vine treizeciţa, nu încape îndoială, spuse bucătarul.

— Ce-i aceea?

— Vînt secetos, explică Skvorţov.

— Aş! La voi acolo-i zice aşa. Aici se cheamă treizeciţa!

— De ce se cheamă aşa? întrebă Lida.

— Uitaţi-vă cum e povestea : suflă o zi şi o noapte, suflă două, suflă trei, iar dacă a suflat trei zile şi trei nopţi, nu-s decît două posibilităţi : ori stă de tot, ori o să sufle o lună, iar luna are treizeci de zile. Uite aşa a fost poreclit puiul ăsta de vînt. Tare-i greu cînd bate. Foarte dăunătoare treizeciţa. Iar dumneavoastră vreţi să luaţi masa !

— Ce poţi să-i faci ? zise Skvorţov. Bărbatului îi e dat să fie feroce.

Li se serviră tăiţeii. Erau necomestibili : un monolit rece şi bolovănos. Mîncară numai Teotkin şi Skvorţov. Teotkin înfulecă şi a doua porţie.

După cină ieşiră în stradă. Acolo nu era mai răcoare decît în sala de mese. În depărtare pîlpîiau ici-colo jariştile de flăcări. Ardea stepa. Ardea de cîteva zile : din pricina tragerilor se aprinseseră ierburile şi acum focul nomad îşi făcea mendrele şi nimeni nu-l stingea, doar ardeau numai ierburile şi asta nu îngrijora pe nimeni în afară de şerpi şi de ţiştari.

— Simţiţi cum miroase a fum ? întrebă Teotkin.

Mirosea nu a fum, ci a cu totul altceva, mult mai supărător decît fumul : în mijlocul pieţei zăcea un cîine mort.

— Vai ce balsamuri ! se extazie Skvorţov.

— Bietul căţel a fost călcat de o maşină încă acum trei zile, le aduse la cunoştinţă Teotkin.

Din senin, Lida Romnici se înfurie de-i fremătară nările :

— Ce-i porcăria asta ? Doar aici trăiesc oameni ! De ce n-au ridicat cîinele ?

— Scumpa noastră militantă socială a pornit război, izbucni Teotkin în hohote. I se întîmplă uneori.

— Ai putea să te plîngi, mormăi fonf Cehardin.

— Chiar am s-o fac.

— Generalului Ghindin, îi suflă Skvorțov. Tot n-are ce face astăzi.

— Chiar generalului Ghindin, se năpusti Lida.

— Și atunci, cînd te duci la el?

— Chiar acum.

— Nu-i prea tîrziu? se îndoi Manin.

— Ce tot spui? Tîrziu! se indignă Teotkin. La dînsul, ca la minister, se lucrează mai toată noaptea.

— Să vin cu dumneata? întrebă Skvorțov.

— Nu-i nevoie, mă duc singură, i-o reteză Lida.

18

ÎN CABINETUL GENERALULUI GHINDIN ardea un bec sub abajurul verde, desenînd un cerc de lumină pe masa de scris. Colțurile odăii, ca în adînc, erau înecate de umbre. Din rama-i grea din perete privea stăruitor un Stalin mare cu mustață, mijindu-și critic ochii. Generalul, cu vestonul descheiat pus pe pielea goală, ședea la masă și lucra. Ceasul își urma tic-tacul monoton, ventilatorul răsfoia filele calendarului de pe masă și de fiecare dată o nouă

cifră neagră și grasă lua locul celei vechi, creînd senzația nestatorniciei timpului. Și ceasul ticăia neregulat, cînd se grăbea nespus, cînd își încetinea deodată mersul, devenind aproape neauzit.

Ghindin nu se simțea bine. Luase o pilulă de nitroglicerină, însă presiunea din coșul pieptului nu trecea și nici înțepeneala umărului stîng. Generalul se uită cu milă la pieptul său gras, năpădit de fire cărunte, care tresărea vizibil la fiecare bătaie de inimă, dar numaidecît se admonestă sever : „Calm, calm, Semion, totul va fi bine. Numai să nu-ți lași nervii să-și facă de cap.“ Ar fi fost poate cel mai cuminte să se ducă acasă și să se culce, dar o casă, un cămin al său n-avea și-i era silă numai la gîndul că trebuie să se întoarcă în odaia de hotel cu lustră și reproducerea după tabloul „Cei trei bogatîri“. De aceea continuă să lucreze, verificînd actele justificative, oprindu-se acolo unde hîrtiile erau bifate pe margini cu creionul albastru. Dar pînă și aceste semne atît de obișnuite i se păreau astăzi neplăcute, aproape înspăimîntătoare. Se bucură cînd intră furierul.

— Tovarășe general, o cetățeancă insistă să vă vadă.

— Să intre.

Ghindin se ridică, încheindu-și vestonul.

În cabinet intră Lida Romnici.

— Dumneavoastră ? fu foarte mirat generalul văzînd-o. Ce plăcere ! Cărui prilej datorez... ?

Lida îl privi drept în ochi și spuse :

— În piață zace un cîine.

— Ce-s astea, versuri ? întrebă Ghindin.

— Nu. În piață zace realmente un cîine mort și... miroase. Zace de trei zile și nimeni nu se găsește să-l ridice. Am hotărît să mă adresez direct dumneavoastră

— Foarte bine ați făcut. Vă rog luați loc. Așteptați numai o clipă pînă iau măsuri.

Lida se lăsă într-un fotoliu adînc care îi mîngîie o clipă coatele cu răcoarea pielii. Generalul se instală la birou și sună. Se ivi furierul. Ghindin învîrti o clipă între degete creionul, apoi întrebă :

— Unde ar putea să fie la ora asta comandantul pieței ?

— Tovarășul maior s-a întors chiar acum la dînsul în odaie, tovarășe general.

— Ia poftește-l încoace.

— Am înțeles, tovarășe general.

Furierul ieși. Ghindin, cu capul amabil înclinat, își privea vizitatoarea.

— N-o să mă credeți, dar sînt fericit că ați trecut pe la mine.

— Am venit din pricina... cîinelui.

— În cazul ăsta sînt fericit că s-a prăpădit bietul cîine. Altfel n-aș fi avut plăcerea să vă văd aici, la mine... Dar dacă ați venit, să stăm de vorbă. Poate că vă lipsește ceva ? În materie de hrană ? Sau poate cazarea nu vă satisface ? Vorbiți, sînt la dispoziția dumneavoastră.

— Vă mulțumesc, dar nu-mi lipsește nimic.

— Poate ați vrea să vă mutați la „lux“ ? Cameră separată cu ferestre spre rîu ? Ce ziceți ?

— Vă mulțumesc, nu.

— Dar ia spuneți-mi, ce băutură vă place ?

— Rachiu de casă.
— Glumiți ! Eu vorbesc serios.
— Pe o asemenea căldură — nici un fel.
— Dar pe vreme răcoroasă ?
— Credeți-mă, nici nu mai țin minte. E atîta vreme de atunci !
— Vă rog totuși să vă amintiți.
— Știți că aveți haz ? Bine, am să vă spun : vinul de Țimlianskaia.
— Chiar mîine trimit avionul să aducă vin de Țimlianskaia.
— Vă rog, nu.
— Știți, acolo, la Moscova, era o femeie, spuse pe gînduri generalul. Eu o iubeam, ea nu mă iubea. Închipuiți-vă, da, nu mă iubea. O dată i-a scăpat o vorbă, numai așa, într-o conversație oarecare, că-i plac trandafirii. Și am trimis în Crimeea unul din avioanele mele... A doua zi avea la picioare două coșuri de trandafiri... Știți, a fost singura ocazie cînd am văzut în ochii ei o scînteie de tandrețe... De ce zîmbiți ?
— Prea multe.
— Ce anume ?
— Picioare și coșuri !
— O, da sînteți sensibilă. Cu dumneavoastră nu merge să standardizezi. Mă iertați, obișnuința.
— Și unde-i acum această femeie ?
— La Moscova. Nu ne-am văzut de multă vreme. Anul trecut a ieșit la pensie... Înțelegeți ? Dragostea mea a ieșit la pensie... E ridicol, nu ?
Se auzi o bătaie în ușă.
— Intră ! strigă Ghindin.

Intră un ofiţer cu ochii plini de spaimă.
— Tovarăşe general, maiorul Priahin s-a înfăţişat la ordinele dumneavoastră.
— Se înfăţişează numai fantomele, tovarăşe maior.
— Mă iertaţi. Tovarăşe general, maiorul Priahin s-a prezentat la ordinele dumneavoastră.
— Ei, aşa da, asta sună ceva mai bine. Vreau să ţi-o prezint pe o reprezentantă a Moscovei. Maiorul Priahin, comandantul pieţei, Lidia... Kondratievna, dacă nu mă înşel.
Lida confirmă cu o mişcare afirmativă din cap.
— Omagiile mele, se bîlbîi maiorul Priahin.
— Şi acum, maiorule, raportează situaţia din garnizoana de sub comanda dumitale.
— Totul în ordine, tovarăşe general, răspunse cu oarecare îngrijorare Priahin.
— Cu toate acestea, reprezentanta Moscovei rămîne la o altă părere.
Priahin o fură cu coada ochiului şi nu spuse nimic.
— Sînteţi informat, maior Priahin, că în piaţa centrală a localităţii noastre de trei zile zace un cîine mort ?
— Zace, tovarăşe general.
— Ei bine, mîine în această garnizoană va rămîne unul singur, dumneata sau cîinele.
— Am înţeles, tovarăşe general, permiteţi să execut ?
— Acţionează, Priahin.
Comandantul pieţei ieşi. Lida se ridică din fotoliul ei şi vru să-şi ia rămas bun. Ghindin o reţinu de mînă.

— O, mai rămîneţi numai puţin, nu plecaţi, sînt atît de bucuros că aţi venit... Oare nu se poate dărui unui om bătrîn puţină bucurie? Prezenţa dumneavoastră e ca adierea proaspătă a dimineţii... Dar mi se pare că iar dau prin „picioare şi coşuri“...

— Sînt aşteptată, spuse Lida, trăgîndu-şi încetişor degetele din palma lui mare.

— Sînteţi aşteptată, repetă după ea Ghindin. Sînteţi aşteptată de alţii ca dumneavoastră, tineri, puternici, care nu se tem de zăpuşeală... Ce vă pasă de un bătrîn cu cele două infarcturi ale sale? Slavă Domnului, mai e bun la ceva, cel puţin să ordone a fi ridicat un cîine mort din piaţă...

Generalul zîmbea, însă ochii săi erau nespus de trişti şi de bolnavi.

— Nu vă simţiţi bine? întrebă Lida. Poate să chem un medic?

— Nu, am glumit doar. Duceţi-vă la tinerii aceia, duceţi-vă, femeie încîntătoare. Dar duceţi-vă...

— Vă mulţumesc. Bună seara.

— N-aveţi pentru ce. Eu vă mulţumesc. Şi nu uitaţi, ori de ce veţi avea nevoie, orice cîine vi s-ar aşterne de-a curmezişul drumului, adresaţi-vă mie, dar numai mie personal.

Lida ieşi în cerdac. Grupul celor ce o aşteptau prinse viaţă.

— Prea mult a durat parcă, chicoti Teotkin. De altminteri, bătrînul...

— Teotkin, încetează cu trivialităţile.

...În piață, cîțiva inși încărcau într-o roabă cadavrul cîinelui.

— Asta zic și eu operativitate! se extazie Manin.

— Încă nu-l cunoști pe Ghindin! se fuduli Skvorțov.

— Și totuși nici Ghindin nu e pîrghia aceea, observă ca pentru el Cehardin.

Își luară rămas bun la ușa hotelului de piatră.

— Pot să te conduc? întrebă Skvorțov.

Lida parcă tot era nemulțumită și asta îl chinuia.

— Dar nu sînt singură, mă însoțește Teotkin.

— Nu, fraților, n-am să vă stau în cale, le declară Teotkin. Mai ales că am o întîlnire de care uitasem.

— Cu Elvira?

— Îhî! La ora opt.

— Acum e nouă. Cine a mai pomenit să te porți așa cu o femeie?

— Nu-i nimic, să mă aștepte. Doar nu-i mică.

Teotkin o luă la picior, în timp ce Lida cu Skvorțov porniră agale pe strada străjuită de o parte și de alta de două șiruri de copăcei pirpirii. Skvorțov îi povestea:

— De cînd au fost sădiți copăceii ăștia, în așezarea noastră a scăzut mult rolul muncii de reeducare. Judecă și dumneata. Înainte vreme copăceii lipseau. În schimb existau gropile săpate pentru ei, dar niște gropi destul de adînci. Toamna și primăvara în gropi se aduna apă. Și acum imaginează-ți tabloul: omul se întoarce noaptea în stare de amețeală de pe urma canti-

tăţilor de alcool ingerate, cade în groapă, dar de ieşit de acolo nu e în stare. Şade aşa pînă dimineaţă în apă şi se reeducă...

Lida îl asculta distrată. Se gîndea la generalul Ghindin. „Orice cîine vi s-ar aşterne în cale..." Cîinele nu mai exista, însă generalul era bolnav, grav bolnav, ar fi trebuit să cheme medicul...

Deodată în tăcerea moartă frunzele prinseră a se mişca şi foşni şi un vînt fierbinte ca din cuptor năvăli năprasnic. Lida se apucă de fustă şi o prinse între genunchi. Părul i se ridicase în sus ca la arici.

— Ce-i asta ? se sufocă ea.

— Treizeciţa. Bucătarul a fost profet.

Vîntul fierbinte bătea năvalnic, dezlănţuit. În aer se auzea un pîrîit : erau frunzele care se răsuceau arse de suflul lui de văpaie. Cu bubuit şi zdrăngănit trecu pe lîngă ei o foaie de tablă rostogolită pe asfalt.

— Să mergem, haide, doar n-o să stăm aşa pînă dimineaţă, spuse Lida.

Era greu de mers. Vîntul te mîna înainte, te tîra, te împingea. Buzele ţi se uscau şi crăpau. Pe jos se rostogoleau cu foşnet frunze moarte, crengi. La vreo cîţiva metri de ei vîntul smulsese din loc o gheretă cu două canaturi şi o proptise de un gard.

— Ţine-te de mine, îi propuse Skvorţov. Vrei să te duc pe sus ?

— Nu, nu vreau.

Lîngă baracă zăcea pe jos un stîlp şi, prinse de el, atîrnau fire rupte.

— Iată-ne și acasă. Prin urmare, mîine la ora opt precis vin să te iau. Vom experimenta jucăriile lui Sivers. Te previn însă, în cîmp o să fie cam greu, dacă vîntul rămîne la aceeași viteză.

— Pe asemenea furtună nu se amînă experimentările ?

— Aici ele nu se amînă pe nici o vreme. Poate rămîi acasă ? Doar nu sînt fabricatele dumitale ?

— Nu. Am să vin.

— Cum dorești. Așadar, pe mîine.

— Pe mîine.

Skvorțov o ținea de mînă. Vîntul fierbinte șuiera printre ei.

— Pe mîine.

— Pe mîine.

Lida intră în odaie — acolo era întuneric. Întoarse comutatorul, dar lumina nu se aprinse. Lora se zvîrcolea în așternut, ofta, apoi se ridică și bău apă cu înghițituri mari. Tomka ridică și ea claia ei zburlită.

— Cam tîrziu, Lidocika, cam tîrziu. Iar te-ai plimbat cu maiorul ?

Lida nu răspunse.

— Hai, spune, ți-a făcut declarația ?

— Veșnic îndrugi prostii. I se face omului lehamite.

Vîntul șuiera dezlănțuit deasupra acoperișului. Casa gemea sub năvala furtunii.

Lida se dezbrăcă în tăcere și se culcă. Cearșaful i se păru greu și-l aruncă deoparte. Stătea întinsă și asculta bătaia precipitată a propriei

inimi. Era în ea o stranie neliniște, și i se păru că maiorul Skvorțov tot o mai ține de mînă. Suflă în degete, dar senzația nu dispărea. „Pe mîine, repetă ea, pe mîine." Dar ce-i „mîine"? Delir.

— Vai, fetelor, se smiorcăi deodată Tomka, nu mai pot suporta clima asta, și pace, dă-i încolo de bani, am trăit fără televizor și om mai trăi și de aici încolo. Nu-i așa?

— Vreau și eu acasă, îngăimă Lora. M-am săturat pînă-n gît de toate aici, nu le-aș mai vedea în ochi... Mi-e dor și de copii. Bunicuța noastră nu s-ar putea spune că e chiar drăgăstoasă. Mai ales că Teotkin... Cît timp am sperat să-mi refac viața...

Și Lora se puse pe plîns.

— Nu mă mai înnebuni și tu, Lora, se răsti la ea Tomka. Și așa mi s-a-ncins capul de arșița asta, dacă mai vii și tu cu suferințele tale, turbez de-a binelea.

— Treizecița... spuse Lida.

Dar ușa se deschise și în odaie intră cineva!

— Aoleu, fetelor, dă buzna cineva! răcni Tomka.

— Nu vă speriați, eu sînt, spuse cu vocea lui Teotkin cel ce intrase.

— Ce cauți aici? întrebă sever Lida acoperindu-se cu cearșaful.

— Să-nfulec ceva, mormăi Teotkin și deschise dulapul. Țin minte că ați avut aici de mîncare. Nu pot să suport căldura, mi se face o foame, ceva de nesuportat.

— Teotkin, spuse Lida, ia de pe polița de sus pîinea și castraveții și șterge-o.

— Dar sarea?

— Ai să-i mănînci și fără sare.

Teotkin suspină din străfunduri, își scărpină ceafa, luă ceva din dulap și ieși.

— Și proasta de mine, aproape să leșin de emoție cînd a venit, zise Lora.

18

NOAPTEA, PE GENERALUL SIVERS îl trezi un plîns de femeie. Plîngea cineva jos, ai fi zis că se ceartă, că se despart. Femeia își exprima indignarea, făcea reproșuri, se văita. Poate că nu avea dreptate, dar plînsul ei te mișca. Pe urmă începu forfota. Cineva tropăia, deschidea și închidea ușile, muta lucrurile din loc. Nimic de zis, potrivită oră!

Sivers, cuprins de ciudă, se înfășură cu cap cu tot în cearșaf, dar numaidecît îl aruncă deoparte — era foarte cald! Pe stradă trecu o mașină, două fascicole de lumină fumegîndă loviră ferestrele și trecură mai departe. Mașina opri la intrare, cineva parcă urcă, ușa de la intrare bufni de cîteva ori. Toate astea au durat așa o mulțime de vreme. Într-un tîrziu se făcu liniște, mașina plecase și nimeni nu mai umbla la parter. Sivers întoarse perna cu partea uscată în sus, se răsuci pe altă coastă și încercă să adoar-

mă. Aş, de unde. Cu miile sale de foşnete hotelul lupta cu somnul. Vîntul şuiera pe felurite glasuri. Ferestrele se cutremurau şi zăngăneau. Zuruia pe acoperiş tabla. Părea că tot „luxul“ cu zorzoanele şi ficuşii săi nu stă pe loc, ci se rostogoleşte cu vîntul în străfundurile iadului.

Sivers întoarse comutatorul, lumina nu se aprinse. Atunci trase un chibrit şi se uită la termometru — plus treizeci şi şase de grade. Încearcă de mai dormi !

Dar mai cu seamă nu-l lăsau să doarmă gîndurile. În primul rînd, focosul. Ceva nu era în regulă cu acest focos (a doua variantă). Poate că ar fi fost mai bine să-l fi lăsat cum era. Ar mai fi fost cu putinţă o a treia variantă, dar aceasta trebuie chibzuită ziua, cu capul limpede. Sivers ştia bine preţul acestor nopţi bîntuite de tehnică de la un cap la altul. Nu, în asemenea nopţi nu faci mare scofală, o ştia bine.

Şi afară de asta i se vîrau în cap şi alte gînduri, acelea chiar inutile, dar el nu le dădea pas să se desfăşoare, ci le strivea de cum se năşteau.

Şi ca să nu se mai lase furat de ele, începu să se joace cu memoria. O jucărie foarte comodă, întotdeauna la îndemînă. Generalul Sivers avea o memorie fenomenală, anecdotă, nu memorie. O ştia toată lumea. Înţelegea şi el că într-o anumită privinţă nu seamănă cu ceilalţi — ceva i se dăduse în plus şi ceva în minus. Ce i s-a dat în plus era limpede. Dar ce era în minus ? Nu, aici lucrurile nu se prezentau cu aceeaşi limpezime. Poate simplitatea ? Uşurinţa ? Cît de bine ştiau alţii să uite şi să meargă mai departe ! Nu,

el nu izbutea. Uneori își simțea prodigioasa memorie ca o piatră de grumaz. Dar într-un ceas de insomnie era de neînlocuit : putea s-o conecteze după pofta inimii, proiectînd spre amuzamentul său diferite tablouri. Iată, și acum hotărîse a-și aminti zi după zi luna iulie o mie nouă sute douăzeci și nouă. Da, chiar această lună, o problemă nu tocmai ușoară, totuși realizabilă, dacă nu-și va risipi atenția.

Întîi iulie. Venise Boris. S-au dus împreună la laboratorul geofizic central. Au cercetat date cu privire la baloanele captive și la aviație. Masa au luat-o acasă. Le-a servit Marfa Ivanovna gîscă friptă parcă. Da, în mod sigur gîscă, pentru că Boris spunea : „Gîsca e o pasăre stupidă : prea mult pentru un singur om și prea puțin pentru doi". Și-au dat-o gata amîndoi. După-masă Boris plecă, în timp ce el o sună pe Lilia. „Alexandr Evghenievici, ce plăcere !" O voce melodioasă, mirată, cu atît mai fermecătoare cu cît îi lipsea cu totul consoana „r" : „Ce plăcehe !" Seara a stat să calculeze pînă tîrziu și era fericit. De culcat s-a culcat tîrziu, în lărmuitul matinal al păsărelelor.

Două iulie. A făcut o plimbare cu Lilia la Ostroave. Soare, vegetație proaspătă, rochia Liliei albă, cu reflexe verzui. Ochi albaștri în montură neagră. Parcă atunci își spusese pentru prima oară : „Mă-nsor !" Nu că ar fi vrut să se însoare. Nu, mult mai mult, incomparabil mai mult ar fi vrut și mai altfel, dar nu era în stare s-o exprime decît așa, însurîndu-se. Da, chiar îl cuprinsese melancolia și-l bîntuia un gînd re-

semnat: „Ce-ai putea decît să te-nsori?" Ei însă nu-i pomeni nimic.

Trei iulie. La poligon. Trageri. Mirosul îndrăgit de pulbere şi nici grupajul nu era rău. Îi venise în minte o nouă metodă de corectare a tragerii pe vînt. I-o spuse lui Boris. La început acesta îl luă în rîs, apoi îl ascultă atent, hotărîră să facă o planşă. Memorabila planşă, odrasla preferată a juneţei. Se întoarse acasă tîrziu. S-o sune? Să n-o sune? La ora asta doarme. N-o mai sună. Mîine.

A doua zi o chemă la telefon de dimineaţă. „S-a întîmplat ceva?" „Nimic. Am vrut să-ţi aud glasul." „Ce bucuroasă sînt!" Şi cam atît. Şi sfîrşind convorbirea, sărutase receptorul. Dobitocul!

Doisprezece iulie. În după-amiaza aceea a cerut-o în căsătorie. L-a ajutat întîmplarea. Lilia îl invitase pentru prima oară la ea, şi s-a dus. „Mamă, dă-mi voie să-ţi prezint un bun prieten, pe Alexandr Evghenievici Sivers!" Auzi — un bun prieten! Cît pe ce s-o ia la goană. Dar totul s-a sfîrşit cu bine. Şi mama s-a dovedit a fi pîinea lui Dumnezeu: căruntă, rotofeie şi totuşi impozantă şi plină de nobleţe. Avea ochii Liliei. Au băut ceai. El s-a uitat în dreapta, s-a uitat în stînga — duceau un trai modest. Se simţea vinovat. De sfială, ca un dobitoc ce era, făcea pe spiritualul: „Ceaiul nu-i votcă, nu-l poţi bea fără măsură". Pe urmă, la plecare, nu mai sfîrşea să-şi ia rămas bun. Lilia ieşise în vestibul să-l conducă. „M-am temut să mă însor cu dumneata, îi spuse, pînă n-am văzut-o pe

Nina Viktorovna, acum nu mă mai tem. Te rog să îmbătrînești mai repede..." Și Lilia a izbucnit în lacrimi...

După doisprezece iulie își pierdu socoteala zilelor, le încurcă. Îi rămăsese Lilia. Întîi mai cu rezervă, apoi mai de aproape, și la urmă aproape de tot. Ochi plini de încîntare care nu știau să judece. Lilia gravidă, Lilia cu copilul la sîn, Lilia îngreuiată, Lilia cu brumă-n păr. Ba nu, a făcut bine că s-a însurat. Trăsăse un loz norocos : o femeie gentleman. Și mai ales niciodată nu l-a rugat să tacă, să se abțină. Toate soțiile se rugau, ea nu. Un loz norocos. Se închină în gînd, adînc în fața destinului pentru acest noroc.

Pe urmă totul se încurcă. El și cu Lilia nu mai erau în golf, pe ostroave, ci pe mare, în iaht, și alături erau feciorii lor, toți trei, unul mai frumos ca altul. Lilia era camarada lor și el, de asemeni, aproape camaradul lor, și totuși aceștia erau fii lor, ai Liliei și ai săi. Iahtul mergea în volte cu vîntul din față, schimbîndu-și din clipă în clipă direcția, și la fiecare voltă Volodea, cîrmaciul, striga : „Jos capul!" și toți ceilalți se aplecau, iar deasupra capetelor lor, scîrțîind, trecea vertiginos prăjina grea care ținea pînza. Iahtul se apleca și lua apă cu bordul. Și apa era surprinzător de caldă, aproape fierbinte. Acest amănunt și încă senzația apăsătoare ce i-o dădea prăjina care în fiecare clipă trecea ca o ghiulea deasupra capului îi semănau în nervi un sentiment de neliniște și de încordare. Sivers știa foarte bine că doarme, dar, cum se întîmplă uneori, nu se putu trezi. Spre norocul

lui, îl sună cineva de la birou. Telefonul atîrna tot aici, de catarg. Şi se ridică. Prăjina îl lovi în tîmplă, şi atunci muri şi se trezi numaidecît. Într-adevăr suna telefonul. Inima tot îi mai bătea precipitat. Sivers ridică receptorul :

— Alo !

— Tovarăşe general, vă rapotează maiorul Skvorţov. Vă rog să mă scuzaţi pentru deranj. Vă telefonez de la poligonul numărul zece. Aici la noi totul e gata. Ordonaţi să începem sau veniţi şi dumneavoastră ?

— Drace, m-a furat somnul. Începeţi fără mine. Numai de modelul numărul doi să nu vă atingeţi. Îl încercăm cînd vin.

— Am înţeles, tovarăşe general !

Se auzi un ţăcănit — receptorul fu aşezat în furcă. Sivers se îmbrăcă şi se duse la fereastră. La intrare îl aştepta maşina. Văzduhul era tulbure din pricina prafului mînat de vînt. Cele două şiruri de copăcei sădiţi de-a lungul străzii, adînc plecaţi unul după altul, îşi roteau desperat crengile golaşe, pe jumătate smulse. Unul din ei zăcea cu rădăcinile în sus. De undeva veni în zbor o foaie de ziar, ea se lipi pentru o clipă de trunchiul unuia din ei şi, sfîşiată în două, alergă mai departe. O pasăre mare, dînd din aripi, încerca zadarnic să zboare împotriva vîntului — era mînată în direcţia opusă, cu coada înainte.

Sivers luă de pe masă chipiul. Sub el descoperi o telegramă. O desfăcu şi citi : „Situaţia nu e gravă amănunte scrisoare". Ce-o fi drăcăria asta ? Cercetă cu atenţie : fusese expediată

de la Leningrad ieri la ora zece fix. Nici vorbă, Lilka. Cine ar mai fi în stare de o asemenea neghiobie ? Ca să nu se lase dominat de spaimă, se înfurie. Muiere proastă ! „Amănunte scrisoare“ ! Gîscă. De tînără a fost gîscă, şi aşa a rămas, n-a mai adunat minte. Va trebui să dea o raită pe la poştă, să cheme Leningradul. Mai citi o dată telegrama, o vîrî în buzunar şi coborî scara. Ce trepte dezgustător de scîrţîitoare ! Jos stătea camerista Zina. Cum îl văzu, începu să plîngă în hohote, ca la teatru, „scena a cincea“.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Sivers.

— Semion Mironîci a făcut un nou infarct. Noaptea l-au dus la spital.

— Dintr-una într-alta !...

— Asta zic şi eu. Şi numai din pricina vîntului ăstuia. Tîlhărie curată : suflă ca din cuptor. Eu sînt tînără şi sănătoasă, dar şi mie nu mi-i bine. Da lui Semion Mironîci, care ştiţi şi dumneavoastră cum e, gras şi slăbit...

Şi Zina se porni din nou pe plîns în hohote, teatral.

— Vă rog să mă scuzaţi, tovarăşe general. Am o fire sensibilă, care pune totul la inimă...

— Dar unde-i Miron Ilici ? o întrebă nerăbdător Sivers.

— La spital. Vai ce-l mai iubeşte pe fiu-său, ca în romane. Să ştiţi că n-o duce mult fără Semion Mironîci. Îl urmează în mormînt.

— De ce îl îngropi pe Semion Mironîci înainte de vreme ? Doar n-a murit încă.

— Moare mai mult ca sigur. La al treilea infarct nu scapă nimeni. Uite și unchiul meu...

Sivers nu mai stătu s-o asculte. Iar Zina continua să povestească, vorbind de una singură.

— Ce de medici ! Patru consilii...

Ușa ce da în odaia lui Ghindin era dată de perete. Sivers se uită înăuntru. Grijuliu pieptănată ca-n toate zilele, Ada Trofimovna deretica prin odaie, peria hîrșîia sec pe covor. Sivers îi făcu o plecăciune, însă ea întoarse capul.

Ieși. Ușa de la intrare i-o smulse vîntul din mînă și o trînti de cîteva ori cu clanța de zid. Suflarea lui era la fel de fierbinte. În mașină șoferul dormea cu capul pe volan. Sivers deschise portiera, șoferul se trezi și ridică obrazul neras, chinuit și cu o adîncitură în bărbie.

— Vă rog să mă scuzați, tovarășe general. La poligonul zece ?

— Mai întîi la spital, apoi la Lihariovka, la poștă, și abia după aceea la poligon.

Spitalul garnizoanei se afla la marginea orășelului, în cîteva barăci de scînduri, cu acoperișuri din carton asfaltat ; la cîteva din ele cartonul se și stricase, stătea umflat și pocnea în vînt. Baraca ofițerilor era la prima vedere ceva mai răsărită, curată și zugrăvită cu vopsea trandafirie. Pe acoperiș fluiera chinuit și se rotea o giruetă.

Sivers deschise ușa. Înăuntru, medicul, cu obrazul nădușit și cu aspect feminin în halatul său scurt de sub care răsăreau pantalonii ofițerești, luă poziția de drepți :

— Să trăiţi, tovarăşe general.
— Cum se simte Semion Mironovici ?
— Zona necrotică a peretelui anterior al miocardului... începu medicul.
— E în viaţă ? i-o tăie grosolan Sivers.
— Întocmai. În momentul de faţă nu este în pericol imediat. I-am introdus camfor, strofantină cu glucoză intra...
— Scuteşte-mă, drăguţă, nu pricep graiul vostru păsăresc. E conştient ?
— Întocmai.
— Pot să-l văd ?
— Aflu imediat.
Medicul dispăru după uşa albă cu geamuri mate şi se întoarse numaidecît :
— Tovarăşul general vă pofteşte. Dar trebuie să vă previn : discuţiile, emoţiile — toate astea sînt contraindicate.
— Te-am înţeles.
În mijlocul salonului se afla un singur pat — cu un balon înalt de oxigen la căpătîi. Ghindin era întins pe spate, acoperit pînă la brîu cu un cearşaf, cu umerii şi ceafa afundaţi chinuitor într-un morman de perne. Abdomenul bine pronunţat sub cerşaful întins se sălta şi cobora abia vizibil. Era aproape de nerecunoscut, atît de mărunte şi neînsemnate erau trăsăturile impozante altădată. Ai fi zis că în pat stă întins un alt om. Chipul acesta avea şi ceva copilăros în el — poate privirea. „N-o mai duce", îşi spuse Sivers. Cu vădit efort Ghindin ridică puţin mîna albă, foarte curată, de om bătrîn şi arătă spre un scaun la picioarele patului. Sivers se aşeză.

— Ce ți-a venit, Semion Mironovici, așa, la vreme nepotrivită ?

— Nepotrivită vreme, ce să-i faci, îi răspunse Ghindin cu voce slabă, șuierătoare, dar destul de voioasă.

„Ba o mai duce“, oftă cu ușurare în sinea lui Sivers, iar cu glas tare spuse :

— Taci, nu vorbi, îți face rău, generale.

— Ba nu, dumitale îți face rău să vorbești, numai din alte motive.

— La ce te referi ?

— Păi cum, la discursul dumitale de acum trei zile. Ori ai uitat ?

— Ca să vezi ! Te-au și pus în cunoștință ?

— Păi cum ! A și venit semnalul.

— Bine, dar n-am spus atunci nimic deosebit. Poate un pic acolo.

— Ia să vedem cu amănuntul.

— Oare ce voi fi spus acolo ? A, da, am spus că prioritatea științei ruse în absolut toate domeniile fără nici o excepție nu poate fi fundamentată pe nici un fel de argumente judicioase și trebuie privită ca un act de credință — *autodafe*.

— Și altceva ?

— Ei, am făcut o mică digresiune în domeniul istoriei...

— Vezi, asta-i. Pentru asemenea digresiuni...

— Înțeleg. Voi ține seama. *Mea culpa.* Îmi place să trăncănesc vrute și nevrute. Trîntești uneori cîte una că te miri și singur. Ei, dar nu-i nimic, n-o îngădui Cel-de-Sus ca porcii să mă înghită.

— Ba te înghit cu cizme cu tot şi nici nu zici cîr.

— În această materie precizările nu-şi au rostul. Ştii, e în afara logicii, misticism, lucru în sine. Tot ce-i mai important e să nu te laşi intimidat, oricare ar fi împrejurările. Ştii, am avut un prieten, Goşa Markov. L-au băgat la zdup încă înainte de război. Ce să facă şi el, s-a dus dacă l-au băgat. Familie n-avea, singur pe lume era, de ce să nu meargă ? Ei de colo : „Semnează !" „Cum se poate, zice, să semnez dacă nu-i adevărat ? Pe mine măicuţa mea m-a învăţat încă de mic să nu spun minciuni, şi mi-a intrat în sînge. Aş semna bucuros, dar nu pot." Şi rîde. L-au şi îndrăgit, chiar dacă i-au mai tras acolo vreo doi trei pumni peste fălci, dar atît, nu mai mult. Şi închipuie-ţi, i-au dat numai opt ani. Aşa că trag şi eu nădejde...

— Deie Domnul, zîmbi Ghindin.

— Cel mai important e să nu semnezi. Ei, şi acum să plec — ai nevoie de linişte.

— Stai niţel. Am vrut să-ţi mai spun ceva. Da, chiar dumitale... dar am uitat. Ba nu, mi-am adus aminte. Te invidiez. Cu o invidie frumoasă. Pentru cei trei feciori ai dumitale. Eu am fete. Şi nu-i aceeaşi marfă.

— N-ai voie să vorbeşti, Semion Mironovici.

— Acum am voie orice. Chiar şi să beau coniac. Ţii minte Martelul ? Îmi pare bine că am băut cu dumneata Martel.

— Şi mie.

— Acum du-te. Am să dorm puţin.

Şi închise ochii. Sivers se uită cu coada ochiului la mîna lui şi ieşi. Pe sală era pustiu, medicul lipsea. Sivers deschise uşa cabinetului. Pe canapea, acoperindu-şi faţa cu palmele, se legăna papa Ghindin. Plîngea, îngăimînd ceva în palme.

— Miron Ilici... spuse încet Sivers.

Bătrînul se scutură din tot trupul, protestînd.

— Miron Ilici, să nu ne pierdem nădejdea...

Acesta se porni însă pe plîns de istov, în hohote, şi atunci generalul recunoscu plînsul acela indignat de femeie care-l trezise noaptea. Rămase lîngă el cîteva clipe în picioare, apoi ieşi.

Vîntul de afară îl luă în furci. În afară de norii de praf şi gunoaie, suflul lui ducea acum şi pietricele. Ele bocăneau în caroseria maşinii, de parcă ploua cu piatră. Şoferul izbutise să adoarmă din nou. Sivers deschise portiera şi se aşeză alături. Şoferul sări din somn, speriat.

— Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse Sivers, iartă-mă că te-am sculat. Şi mie îmi place, recunosc, să trag cîte un pui de somn în timpul serviciului.. Mai ales la conferinţele ştiinţifice. E somnul cel mai dulce !

— Mă iertaţi, tovarăşe general !

— Nu te jena, te rog. Cum îţi spun, e tare plăcut să tragi un pui de somn la consiliile ştiinţifice. Numai atenţie la ţinută : să nu-ţi curgă bale din gură ori să-ţi cadă capul şi aşa mai departe. Avem unul aşa, un ofiţer, Lihaciov, Andrei Mihailovici ce mai doarme ăsta, mai mare plăcerea ! Tablou, nu alta ! Şade drept, ca la paradă, ochii nu se văd pe după ochelari, nici hî-

rîit, nici sforăit... Altul îl vezi că se tolăneşte, se înmoaie şi mai şi şuieră pe nas...

— Cred şi eu, c-ai să şuieri dacă nu dormi noaptea ! se supără şoferul. Cum am păţit şi eu, că n-am dormit un ceas în noaptea asta. Numai ce m-am întors şi m-am culcat, m-au chemat să-l duc pe generalul Ghindin la spital. L-am dus. Iar în loc să mă duc la odihnă, m-au trimis după oxigen, două sute de kilometri dus şi întors. Întuneric beznă, un praf de-ţi scoate ochii. Mai rău ca o furtună de nisip. La întoarcere m-am rătăcit în stepă. Şi cînd colo, mi se îmbolnăveşte schimbul. Atunci cum să nu şuieri ?

— Dar nu făceam aluzie la dumneata, crede-mă. A venit vorba. Te rog să mă ierţi.

Şoferul se mohorî şi mai tare.

— Mergem la poştă ?

— Te rog.

Maşina se urni din loc. Grindina de pietre bocănea de zor în capotă. La Lihariovka era atîta praf în aer, că nu se mai vedea cerul. Şi hîrtoapele drumului îşi dezveliseră colţii. Maşina sălta chinuită pe ele, zdrăngănind din toate încheieturile.

— E bătrînă, săraca ?

— De unde, tocmai că-i tînără, numai patruzeci de mii de kilometri. Aici maşinile, ca şi femeile, îmbătrînesc devreme. Tot aşa şi nevastă-mea — cum vin acasă, se pune pe plîns : mi-ai nenorocit tinereţile, din pricina climei, la douăzeci şi şapte de ani arăt ca o babă. Ce să faci, îi zic, dacă industria nu scoate piese de schimb pentru femei ? Fac haz, da ea plînge. Ca

cele trei surori din piesa lui Cehov : vreau la Moscova și nimic mai mult.

Sivers era bucuros că șoferul se mai îmbunase. Îl întrebă :

— Soția dumitale e de la Moscova ?

— Născută, crescută. Acum își mușcă degetele. Are pe maică-sa acolo și o mătușă. Au și o locuință bună, trecută pentru demolare. Tot să trăiești.

— Și nu-i chip ?

— Nu se poate. Nu capeți buletin. Ca să-l capeți, zice lumea, se dau bani frumoși. Or, eu nu-i am. Și chiar de-ar fi, trebuie să știi cui să-i dai. Și în asta se cere multă știință.

— Ce porcărie, spuse Sivers cu dezgust.

— Ce spun și eu, mare porcărie, se învoi cu grabă șoferul. Nu se poate ca în orînduirea noastră socialistă să capeți buletin de Moscova contra mită. Că nu sîntem pe vremea lui Gogol. Dacă m-ar primi în serviciu, mi-ar da buletin. De pildă, instituția unde lucrați dumneavoastră, la Moscova, are nevoie de șoferi ?

— Sînt leningrădean.

— Nici Leningradul nu-i de lepădat. Oraș erou.

Mașina viră într-o parte, ocolind un obstacol.

— Vedeți și dumneavoastră cum se circulă pe aici. Îți trebuie o răbdare uriașă ca să trăiești în asemenea condiții. Vara ca și iarna. Stepa e goală ca-n palmă și vîntul își face mendrele în largul ei cum îi vine mai bine. Nu mai vezi unde-i drumul și unde nu-i și-apoi e totuna. Dar toamna ? Noroiul — o mare fără capăt. Ce

ziceți, tovarășe general, o să fie pe aici vreodată un trai omenesc?

— Cred că da.

— Bine ar fi, spuse șoferul.

Mașina opri lîngă oficiul poștal. Sivers coborî, ținînd chipiul cu mîna. Tocmai ieșea pe ușă o tînără factoriță cu ochii înconjurați de praf și o tașcă grea pe umăr. Ea îi făcu semn cu mîna:

— Tovarășe general Sivers! Mai aveți o telegramă! Măi, da ce vă mai iubesc cei de la Leningrad, te apucă invidia, nu alta!

Sivers semnă de primire în condica pe care vîntul i-o smulgea din mîini și desfăcînd telegrama, citi: „Zviaghințev te sfătuiește să te întorci imediat te sărut Lilia."

Uf, slava Domnului, va să zică nu era vorba de copii. Compară cele două telegrame — pe cea de dimineață și cu aceasta abia primită — cea de-a doua fusese trimisă cu o oră înainte. „Probabil că Lilka mi-a trimis-o pe asta, apoi s-a temut că am să fiu îngrijorat și a mai trimis și pe a doua cu: „Situația nu e gravă". Ce muiere proastă! Te poate apuca damblaua după asemenea completări. Și totuși despre ce e vorba? În sfîrșit, n-are importanță. Bine că nu li s-a întîmplat ceva copiilor — ăsta-i lucrul cel mai important.

Intră în clădirea oficiului poștal și se duse la ghișeul după care se auzea țăcănitul telegrafului.

— Vă rog frumos, o convorbire urgentă cu Leningradul.

Un cap zbîrlit de fată ieşi din deschizătura ghişeului :

— De cîte ori să vă spun ! Nu dăm legătura cu Moscova şi Leningradul. Defecţiune pe linie.

20

— ATENŢIE ! FOC !...

O secundă de tăcere, după care urmează un şuierat ce creşte pînă se stinge într-un fîşîit de mătase.

Obuzul trecu pe lîngă ţintă şi căzu departe în stepă. Pe locul exploziei se-nvălătuci un nor de praf, luat iute de vînt.

— Iarăşi pe-alături ! Măi, ce paralitici ! se înfurie Skvorţov. Teotkin, naiba să te ia ! Ce ai în loc de mîini ? Membrele inferioare ale cimpanzeului ?

— Parcă-s eu de vină ! îl repezi Teotkin. De ochit am ochit cum scrie la carte.

— Şi ca un teoretician de forţă cum te afli, făcuşi şi corectivul necesar luînd în considerare viteza vîntului ? Nu ?

— Fireşte, după cum scrie şi Sivers.

— Ori poate calculaşi în partea ailaltă, hai ?

Teotkin doar pufni indignat.

— Pe o furtună ca asta nu-ţi prieşte nici un corectiv, interveni împăciuitor Djaparidze. Nu-l pot prevedea manualele.

— Ţi-aş spune eu o vorbă, dar mă jenez de cucoane.

„Cucoanele“, Lora Sundukova şi Lida Romnici, şedeau tot aici, pe lăzile de obuze. Cu aparatul de fotografiat pe umăr şi tripiedul la picioare, Lora se lupta cu rochia, care tot dădea să se umfle. Lida Romnici era cu pantaloni. Şedea calmă, cu mîinile împreunate între genunchi şi picioarele lungi de adolescent puţin îndoite.

— Ce ruşine ! continuă Skvorţov. Acuşi pică generalul Sivers şi o să ne întrebe : „Ce-aţi făcut aici fără mine, fraţilor ?“

— „Am tras în şobolani, tovarăşe general !“ Ei bine, cu asta, basta, data viitoare ochesc eu. Halal specialişti ! De rîs sînteţi, cărturarilor împuţiţi.

Lida Romnici ridică fără grabă ochii la el şi-i coborî numaidecît. „Ptiu, drace, am dat-o în bară“, se gîndi Skvorţov.

Dar nu-i nimic, mai erau înainte patru zile bune, va avea timp s-o repare... Acum mai important era să nimerească ţinta. El va ochi şi o va repera. Las' c-o nimereşte. Întotdeauna s-a bizuit pe noroc, şi în linii mari norocul nu l-a prea trădat.

— Pregătiţi următorul, ordonă el.

Vîntul dogorîtor bătea în salturi, păstrînd aceeaşi direcţie, dar oscilînd ca viteză. Sub răsuflarea lui fierbinte buruienile din stepă se culcaseră toate, lipindu-se de pămînt şi abia mişcînd din creştete. Prin pîcla tulbure de deasupra capului, soarele te aţintea roşu, ca un ochi bolnav care nu promite nimic bun. Nu

departe de poligon ședea de-a dreptul cu fuzelajul pe pămînt un avion-țintă cu botul bont, condamnat la distrugere și însemnat cu cruci negre. Ca să nu-l ia vîntul, era prins în lanțuri. Și lanțurile se încordau și gemeau, iar avionul încerca să se smulgă ca un animal priponit. Artileriștii pregăteau obuzul următor sub supravegherea conducătorului tehnic, un lungan costeliv, cu obrazul parcă de aramă, exprimînd o mare indiferență față de toți și de toate.

— Sîntem gata, tovarășe maior, comunică și conducătorul tehnic. Ochiți dumneavoastră sau cum ?

— Ochesc eu, se învoi Skvorțov. Așa-a... să ne amintim de tinerețe.

Și acum, ține-te. Privi pe ocularul aparatului de ochire. Avionul se vedea limpede, răsturnat, în cîmpul vizual, cu cerul dedesubt și o cruce neagră pe bord, în pînza de păianjen a cruciuliței de ochire. Așa-a acum să facă corectarea pentru vînt. Conform datelor stației meteorologice, vîntul are o viteză de treisprezece-cincisprezece metri pe secundă. Calculă în minte corectarea și începu să potrivească ocularul, mutînd crucea încetișor prin învîrtirea concomitentă a tamburului orizontal și vertical. Ei, acum o fi gata.

— Atenție... Foc !

Din nou șuieratul acela care creștea, creștea și se transforma în fîșîit de mătase. Apoi o bufnitură surdă. Obuzul nimerise în avion. Dar explozia întîrzia.

— Ptiu drace, a dat chix focosul ! strigă Skvorțov.

— Unde ai tras, tîlharule! se năpusti jubilînd Teotkin.

Skvorţov luă binoclul. În regiunea crucii negre nu se vedea nici urmă de obuz. Unde naiba dispăruse?

— Uite-l, strigă deodată Lora.

Într-adevăr, la baza aripii drepte, se vedea, în zona rezervoarelor, mic şi negru, obuzul cu coada în formă de cruce.

— Măi, ce ochire de precizie! Aşa mai zic şi eu! făcu haz Teotkin.

— Ia du-te încolo! se apără Skvorţov.

Cerceta cu atenţie punctul unde lovise obuzul. Deasupra lui se forma treptat un mic nor de fum.

— Nu cumva a luat foc? întrebă Teotkin.

— Cine mai ştie? Aşa se pare.

— Cum să ia foc, dacă nu s-a produs explozia? nu se dumirea Djaparidze.

— Uneori se întîmplă. Din pricina şocului.

— N-am mai văzut aşa ceva.

— Multe n-ai văzut tu pe lume. Că doar eşti verde crud, îl luă peste picior Teotkin.

Djaparidze, care arăta schimbat — în ultima vreme slăbise mult şi se rumenise la soare — se îmbufnă şi tăcu.

Skvorţov duse binoclul la ochi. Norişorul creştea mereu şi la baza lui se ivise o mică limbă de foc roşie-portocalie.

— Parcă a luat foc.

— Naiba te-a pus? îi reproşă Teotkin. Auzi, să tragă în rezervoare! Aşa ceva se practică numai la urmă de tot.

— Îţi sînt recunoscător pentru preţioasele indicaţii, îl repezi Skvorţov.

Era furios.

— Este benzină în rezervoare ?

— Ia nişte resturi. Dar primejdioasă nu-i benzina, ci vaporii ei. Pe o căldură ca asta...

— M-da. Fir-ar să fie, o să facă praf toată aripa... Şi-i păcat. Altă ţintă nu mai căpătăm.

— Nu mă scoate din pepeni !

Skvorţov era mîhnit şi înciudat. Nu prea ştia ce-i ghinionul, acum însă...

— Ei, dar nu mai explodează odată ? se întrebă nerăbdător Teotkin.

— O ţine aşa numai ca să ne scoată sufletul, se văită Lora.

Conducătorul tehnic alese calm o ladă, se aşeză şi, adunînd palmele căuş, îşi aprinse cu iscusinţă ţigara.

Skvorţov ridică iarăşi binoclul la ochi. Norişorul se risipea. Peste puţin nu mai rămase nici urmă de fum. Obuzul stătea înfipt în fuzelaj, în aparenţă cu totul fără primejdie. Nu se mai zărea nici urmă de foc.

— Mi se pare că s-a stins de la sine, spuse Skvorţov. Totuşi va trebui să mai aşteptăm puţin.

Mai trecură vreo zece minute. Toată lumea se uita cu nădejde la avion. El însă nu dădea nici un fel de semne.

— Ei bine, tovarăşi, spuse Lida Romnici, trebuie să luăm o hătărîre într-un fel sau altul.

— Hai să mai tragem o dată în fuzelaj, propuse bravul Teotkin. De data asta voi ochi

eu de-a mai mare dragul, c-o să vă lingeţi şi pe degete. Mi s-a format în cap o nouă teorie.

— Dar ce te faci cu numărătoarea spărturilor ? se supără Djaparidze. Faceţi cum vreţi, dar în ce mă priveşte, nu mă duc să fac măsurătorile. Obuzul poate exploda în fiecare clipă. Aşa că vă mulţumesc, nu.

— Merg să-l scot şi-l fac inofensiv, spuse Skvorţov.

— Ba să-ţi scoţi mai întîi capul... se răsti la el Teotkin.

— Fleacuri. Dacă ştii să lucrezi cu precizie, nu există nici un risc. Eu sînt per tu cu fiecare din obuze.

— Nu te încrede în ele, spuse Djaparidze. În orice caz, ar fi o încălcare cu totul nejustificată a regulilor de protecţie. Am dreptate sau nu, tovarăşe Meşkov ?

— Nu mă încumet să dau sancţiuni, răspunse conducătorul tehnic. Dinspre partea mea, procedaţi cum credeţi.

Îi era totuna.

— Şi adică, după părerea voastră, decît să nu încălcăm cumva regulile, mai bine să tragem un pui de somn ? se indignă Teotkin.

— Faceţi cum credeţi, de nu, am putea să ne ducem şi acasă.

Teotkin scuipă cu năduf. Iar Skvorţov îndesă pe cap chipiul, fixă cureaua sub bărbie, aruncă cît colo ţigara şi, luînd ranga în mînă, porni în direcţia avionului.

— Paşka, ai înnebunit ? răcni Teotkin.

Lora scoase un mic chiot şi o apucă pe Lida de mînă.

— E nebun! Ce vrea să facă? Opreşte-l, pe tine te ascultă.

— Pavel Sergheevici...

Skvorţov se îndrepta spre avion cu pasul măsurat, în toată falla staturii lui înalte, ţinînd ranga în sus ca un baston de mareşal. Lida îl urmărea din ochi cu buzele strînse şi pumnii încleştaţi. Iar el mergea, mergea. Nu era cine ştie ce distanţă pînă la avion, dar el tot mergea şi mergea. „Ce-i asta? se întreba ea. Ce-i asta?“ Îşi muşca degetul la rădăcina unghiei şi nu simţea durerea. Deodată Teotkin se porni pe un rîs în hohote şi, plesnindu-se cu palma peste genunchi, se năpusti după Skvorţov:

— Paşka! Stai niţel! Vin şi eu!

Lora scoase un strigăt de spaimă, dar Skvorţov continua să meargă fără să se întoarcă, în timp ce Teotkin alerga după el şi-i striga ceva din urmă. Aproape ajunseseră lîngă avion, cînd se produse explozia.

O flacără ţîşni în sus şi în aceeaşi clipă locul unde se aflase avionul fu învăluit de nori de praf şi de fum. Din norii aceştia negri se ridicau neînchipuit de lent bucăţi de tablă şi cu aceeaşi încetineală cădeau jos. Lora ţipă ca un iepure speriat. Toţi alergară într-acolo. Din fum se ivi o siluetă omenească. Clătinîndu-se parcă, silueta făcu cîţiva paşi şi se lăsă în genunchi.

— Koliuşka! strigă Lora, Koliuşka al meu!

Lida alerga în fruntea tuturor. Stepa, cu solul ei vîrtos, îi arunca parcă în sus picioarele lungi. În gîtlej simțea un gust amar și o fierbințeală.

Fumul se împrăștia, prin pînza lui rărită începea să se vadă avionul arzînd cu limbi lungi ce se prelingeau pe pămînt. Ceva mai încoace zăcea pe jos o făptură omenească, iar alături, aplecîndu-se asupra ei, în genunchi, alta. Cel care zăcea era Teotkin. Skvorțov îngenunchease lîngă el. Lida se opri locului, tremurînd toată de alergătură. Teotkin zăcea pe spate, cu ochii închiși. Și pe cămașa lui bleu, într-o parte, creștea o pată roșie înspăimîntătoare.

— E rănit ? Grav ?

— Nu știu, murmură Skvorțov, întorcînd spre ea un chip de nerecunoscut, străin, cu obrajii pătați cu țărînă. Nu l-am chemat cu mine.

— Dar dumneata ești întreg ?

— Nevătămat.

Și în clipa aceea sosi în goană Lora și se trînti jos, alături de Teotkin.

— Koliușka ! bocea ea, Koliușka al meu !

Teotkin deschise atunci un ochi și spuse încetișor :

— Koliușka nu-i om, ci pește.

— Ești viu, dragul meu, viu ! se porni pe bocit Lora.

Dar Teotkin închise iarăși ochii.

— Ajunge, o opri Lida. Să-l examinăm. Dați-mi briceag.

Skvorțov îi întinse briceagul și ea tăie cu el de sus pînă jos la poale cămașa lui Teotkin de culoarea cerului amiezii. Mătasea se tăie cu

fîşîit şi Teotkin deschise din nou un ochi, mormăind :

— Paraziţilor, e cea mai bună din cîte am, şi-l închise la loc.

Lida examină rana, un mic orificiu mai jos de coaste, probabil o schijă de obuz. Sîngele curgea în valuri. Ea îl ştergea cu tulpanul. Poate că n-ar fi trebuit, dar ea îl ştergea, tulpanul se muiase, degetele-i se năclăiseră, dar sîngele tot curgea şi curgea.

— Repede ! La spital ! strigă Djaparidze.

Conducătorul tehnic Meşkov se afla şi el aici, cu mîinile vîrîte în buzunarele salopetei şi obrazul de aramă exprimînd indiferenţă.

— Şi dumneata de ce stai ? se răsti la el Lida. La naiba ! N-ai nici măcar o trusă sanitară ?

— Ba da, cum să nu.

— Atunci ad-o aici. Dar iute !

Meşkov porni în goană după trusă. Sîngele tot mai curgea. Fu adusă trusa. Lida rupse cu dinţii hîrtia de pe faşă şi făcu un pansament. Lora o ajuta, rugîndu-se :

— Încetişor, te rog, vezi că-l doare !

Teotkin fu dus la maşină. Îngrozit, Tiuminţev îi ajută să-l întindă pe canapeaua din fund. Picioarele însă nu încăpeau.

— Şi eu ! Vin şi eu cu el ! striga Lora.

Pînă la urmă aşezară capul lui Teotkin pe genunchii ei.

— Koliuşka ! Koliuşka ! repeta ea.

Teotkin deschise ochii, de data asta amîndoi :

— Nu mai zbiera, dulceață! De ce zbieri de pomană? Tot am să mă însor cu tine! Ai să vezi.

Lida, cu trusa de medicamente în brațe, se instală în față, lîngă Tiumințev. Mașina porni și în curînd dispăru din vedere.

— Și doar te prevenisem să nu riști, spuse Djaparidze.

— Taci! Că de nu, te strîng de gît, îl opri Skvorțov.

Inginerul telefonă superiorilor cu privire la C. E. — cazul excepțional — petrecut la poligon, în timp ce Skvorțov își amintea cum în ziua de 9 mai una mie nouă sute patruzeci și cinci, fiind ofițer de serviciu pe unitate, îi raporta cu bravură comandantului:

— Tovarășe general, în timpul serviciului a avut loc un caz excepțional. A luat sfîrșit, încununat de victorie, Marele Război pentru Apărarea Patriei.

La care generalul, un om cu fruntea aureolată de neaua anilor, strîngîndu-i mîna, îi răspunse doar cu un simplu:

— Bună ziua.

Oare va ajunge vreodată la simplitate? Sau așa o să moară, în chip de bătrîn flecar?

Avionul ardea în bătaia vîntului vesel și dezlănțuit. Bucăți de metal incandescent se desprindeau din el și zburau în stepă. Frumusețea flăcărilor! Frumusețea năvalnică a flăcărilor! Skvorțov privea aceste flăcări atît de îndrăgite de el și se simțea gol pe dinăuntru, și vinovat, și părăsit de noroc. Prin minte i se frămîntau

gînduri disparate : „Numai de-ar scăpa cu viaţa. Nimic nu-mi mai trebuie. Numai să scape. Şi să-şi găsească pălăria şi apoi să rîdă pînă seara."

— Vine cineva ! strigă Djaparidze.

Un nor de praf alerga pe drum şi în nor se desluşea o limuzină cenuşie.

— Ce-o să mai paţi acuma, bietul de tine !

Skvorţov tăcea.

Maşina se opri la poligon. Din ea coborî generarul Sivers. Şi atunci Skvorţov se apropie de el şi, ducînd mîna la chipiu, raportă :

— Tovarăşe general, am onoarea să vă raportez situaţia. Experimentările au început la nouă fix, ora locală. S-au experimentat şase proiectile model unu. Cinci focuri n-au dat rezultate, întrucît nu a fost atinsă ţinta. Ultimul, al şaselea, a nimerit ţinta. Se trăsese asupra fuzelajului, însă din pricina corectivului de vînt luat greşit, proiectilul a perforat unul din rezervoare. Focosul nu a funcţionat. Nu se vădeau semnele unui incendiu. Ca să nu pierdem preţioasa ţintă am luat hotărîrea să extrag obuzul şi să-l fac inofensiv. Încercarea a dat greş. S-a produs o autoexplozie, cauza fiind fenomenul termic. Avionul a luat foc. În timpul exploziei a fost rănit cercetătorul ştiinţific Teotkin. De urgenţă a fost transportat la spital. A raportat maiorul Skvorţov.

Generalul Sivers se uită la avionul care tot mai ardea cu ultimele văpăi şi spuse :

— Ce ra... aţi.

21

ÎNTÎI AUGUST. Era ultima zi a detaşării. Plecarea fusese fixată pentru orele nouă treizeci după ora Moscovei.

Maiorul Skvorţov terminase de făcut bagajele. Nu era mare lucru de strîns trusa de bărbierit, extensorul, chiloţii, două perechi de cărţi de joc, apa de colonie, săpunul — cam asta era tot. Şi mai ales n-avea nimic în plus. Valiza — micuţă cît o servietă.

Nu cumva să uite să se bărbierească înainte de plecare.

Telefonă la staţia meteorologică :

— Cum staţi cu vremea ?

— Normal. Între cinci şi şapte metri pe secundă.

— Zborurile admise ?

— Întocmai.

Va să zică, aveau să-şi ia zborul. Totul în ordine. Timp berechet.

„...În avion o să fie frig, am s-o înfăşor pe ea şi mă înfăşor şi eu cu husa de motor şi o să stăm aşa umăr lîngă umăr pînă la Moscova..." „Dar mai departe ? Mai departe vom vedea."

Se apucă să se bărbierească. Fără grabă făcu spumă în lighenaş — îi plăcea să fie multă — se săpuni, luă aparatul de bărbierit şi-l trecu peste obraz. Se auzi o bătaie în uşă.

— Intră !

În odaie intră Lida Romnici. Skvorţov, văzînd-o, tresări şi se tăie.

— Dumneata ? spuse lăsînd jos lama.

Ea îl privea în tăcere. Cît era de straniu cu spuma asta pînă la ochi. Iar ochii priveau grav de după genele lungi şi bogate. Frumoşi ochi. Un pîrîiaş roşu şerpuia prin spuma albă.

— Mi se pare că te-ai tăiat.

— N-are importanţă. Iartă-mă.

Luă un prosop, îşi şterse obrazul şi rămase aşa, cu prosopul în mînă.

— Pavel Sergheici, am venit să-ţi spun... Ştii, nu plec azi, mi s-a trimis o prelungire a detaşării. Peste cîteva clipe pornesc spre poligon şi am venit să-mi iau rămas bun.

Skvorţov tăcea, pălind din ce în ce. Apoi spuse deodată :

— Iubita mea, ce-i de făcut atunci ?

— Nimic, răspunse dintr-o suflare Lida. Nimic de făcut.

— Ai dreptate, spuse Skvorţov într-un tîrziu. Noi doi n-avem nimic de făcut.

— Ei vezi ? Şi acum a venit momentul să plec, aşa că n-o să ne mai vedem. Să ne luăm rămas bun.

El o prinse de mînă şi o privi în ochi.

— Nu, nu, îl opri ea. Nu te mai uita aşa în ochii mei.

— Rămîi sănătoasă.

— Şi dumneata.

Coborî în fugă scara, urcă în maşină şi trînti portiera.

— La poligonul zece, te rog, spuse ea.

— Dar tovarăşul maior ? se miră Tiuminţev.

— Dînsul nu merge. În dimineața asta pleacă la Moscova.

— Așa-a ? Nici n-am știut.

Obrajii săi acoperiți de pufușor își pierduseră bujorii de emoție. Mai spuse o dată :

— Așa-a ?...

— După cum vezi. Să mergem.

Tiumințev se foia pe loc, tărăgănînd, căuta ceva la picioare.

— Nu vă supărați dacă urc la tovarășul maior să-mi iau rămas bun ?

— Dar te rog. Am să aștept.

— Intră ! i se răspunse cînd bătu la ușă.

Maiorul Skvorțov tot mai stătea cu prosopul în mînă.

— A, tu erai, Igor. Dar e prea devreme. Plecăm abia peste o jumătate de oră.

— Tovarășe maior, pe mine mă trimit la zece. Bukin o să vă ducă probabil.

— Și atunci ?

— Am venit să-mi iau rămas bun. Vă rog să mă scuzați.

— A, da. Să-ți iei rămas bun. Ai făcut foarte bine c-ai venit. Șezi, Igor.

— N-am timp, tovarășe maior.

— Stai puțin. Ia țigările astea.

— Și dumneavoastră, tovarășe maior ?

— Mă descurc eu. Dar ține, ține.

Tiumințev luă țigările.

— Dacă vii pe la Moscova, treci pe la mine pe acasă. Iată adresa și telefonul.

— Îmi permiteți să plec, tovarășe maior ?

împăturea cu grijă peticul de hîrtie ca să-l vîre după marginea bonetei.

— Poţi pleca. Rămîi sănătos. Toate cele bune. Dă încoace mîna.

Îşi strînseră mîinile, după care Tiuminţev ieşi. Şi cît a durat drumul pînă la poligonul zece, n-a scos un cuvînt. Nu aşa ar fi vrut să-şi ia rămas bun de la maior. Dar cum anume? se întreba. Nu ştia nici el. Învîrtea de volan şi născocea diversele variante. Iată cum ar fi trebuit să-i spună: „Tovarăşe maior, sînteţi un om... sînteţi un om cum rar se întîlneşte. Dacă toţi oameni ar fi ca dumneavoastră, construiam pînă acum comunismul." Iar maiorul ar fi răspuns: „Mulţumesc, Igor. Şi eu te-am îndrăgit. Mult aş fi vrut să am un fiu ca tine. Îţi urez mult noroc la învăţătură şi în viaţa personală." Dar nu, nu aşa... Ar fi spus altfel...

Tot lungul drumului se căzni Tiuminţev să născocească o convorbire cu maiorul Skvorţov şi nu izbuti pînă la urmă.

În vremea asta Lida se tot uita undeva înainte. Stepa, numai stepa se aşternea de jur împrejur cît vedeai cu ochii, arsă de soare şi pîrjolită de explozii, sfîrtecată de obuze şi torturată, întratît de torturată încît şi chipul de ţărînă şi-l pierduse.

La aerodrom îl duse cu maşina caporalul Bukin. Skvorţov coborî din maşină şi se alătură grupului care aştepta plecarea. În centrul lui se afla generalul Sivers, iar înaintea lui, în

poziţie de drepţi, un căpitan durduliu, cu urechile roşii ca focul.

— Ascultă, căpitane, spunea tărăgănat Sivers, pe tonul fonf al ofiţerilor din garda de altădată. Ştii care este deosebirea dintre un bărbat şi o femeie ?

Căpitanul, care în prima clipă rămăsese buimac, se dumeri parcă şi obrazul îi străluci de zîmbet.

— Ştiu, tovarăşe general.

— Ptiu ! Cîtă trivialitate. Nu vorbeam despre acea diferenţă elementară la care te-ai gîndit adineauri. Mai există una în afară de aceea, oarecum palpabilă. Ştii care este ?

— Nu, tovarăşe general.

— Atunci să ţi-o spun eu. Iată care-i : bărbatul îşi încheie haina pe dreapta, iar femeia pe stînga... Şi acum te priveşte şi convinge-te cu ochii dumitale că eşti femeie.

Năucit, căpitanul coborî ochii la vestonul său la două rînduri, mişcînd încurcat cînd din degetele mîinii drepte, cînd din cele ale mîinii stîngi.

— Dar nătărău mai eşti, tinere, spuse Sivers şi, descheindu-i vestonul, îl încheie pe partea cealaltă. Te sfătuiesc să exersezi mai mult, ca să ştii unde-i dreapta şi unde-i stînga.

— Am înţeles, tovarăşe general.

— Niciodată să nu te mai închei aşa. Doar se cheamă că eşti ofiţer. Cinstirea uniformei ţine şi ea de gloria armelor. Ţi s-a vorbit vreodată despre gloria armelor ruse ?

— Sîntem urmaşii lui Suvorov... se însufleţi căpitanul.

— E limpede. Du-te. Şi să nu mai faci greşeala asta altă dată. Te iert, urmaş al lui Suvorov.

Căpitanul se retrase. Începu îmbarcarea — de data aceasta era un avion mixt de pasageri şi trasport, cu încălzire şi cu patru scaune tapisate în partea din faţă a salonului. Sivers, cum urcă se instală numaidecît pe unul din ele. Skvorţov se opri lîngă dînsul :

— Să trăiţi, tovarăşe general. Îmi permiteţi ?

— A, dumneata erai, maior Skvorţov, ilustrul trăgător în avioane ? Încîntat. Te rog. Pentru că s-a ivit prilejul, protoiereul catedralei din oraşul N. mulţumeşte enoriaşilor pentru curajul şi priceperea cu care şi-au îndeplinit îndatoririle.

Skvorţov se aşeză alături.

— Apropo, ce-i cu rănitul dumitale ? îl întrebă apoi Sivers.

— Se îndreaptă. Medicii făgăduiesc să-i dea drumul acasă într-o săptămînă.

— Mare noroc ai avut. Putea să iasă mai rău.

— Slavă Domnului, lucrurile au ieşit destul de bine. Chiar într-un fel anume a luat o întorsătură spre mai bine. O cunoaşteţi pe Lora Sundukova ? Cum iese Teotkin din spital, se vor căsători.

— Grăsana aceea ?

— Da.

— O femeie admirabilă. Ştii la ce mă gîndeam adineauri ? Mi-l amintisem pe Derjavin. Ţii minte oda lui la moartea lui Suvorov ?

— Nu, tovarăşe general.

— Şi ar fi trebuit. Oda se cheamă „Lugaciul".

O, de ce fluieri, lugaciule dragă
Cu glas de flaut războinicul cînt

Şi ceva mai departe :

Unde-i Suvorov, viteazul şi bravul ?
Nordicul Jupiter zace-n mormînt !

— Frumoase versuri, mai spuse pe gînduri generalul Sivers. „Nordicul Jupiter zace-n mormînt !“ Şi Tuhacevski zace-n mormînt. Ce mai strateg era!

Luat pe nepregătite, Skvorţov îşi pierdu cumpătul şi tăcu chitic, neştiind ce să răspundă.

Avionul, scoţînd un urlet, porni să alerge de-a lungul pistei, o scurtă vreme lunecă în salturi moi, apoi se desprinse de pămînt şi începu să urce.

Sivers şedea cu ochii închişi. Celelalte două fotolii rămăseseră neocupate. Pe scaunele laterale se instalaseră cîţiva ofiţeri, tovarăşii lor de drum : căpitanul cel durduliu, urmaşul lui Suvorov, pesemne moscovit (prea era durduliu pentru clima de aici), şi încă alţi doi, de fel din partea locului, fără îndoială, că prea erau cafenii şi uscaţi, cu riduri albe ca laptele sub ochi. Cel mai în vîrstă, un maior posac, celălalt locotenentul cu un zîmbet candid pe faţă. Nu cunoştea pe nici unul. Şi foarte bine că nu-i cunoştea. Ce bine îi părea că rămăsese singur.

Skvorţov despături ziarul, dar n-avea chef de lectură. Motoarele urlau, avionul plonja şi apoi urca iarăşi, schimbîndu-şi de fiecare dată timbrul huruitului. Dincolo de hublouri se învă-

lătuceau o harababură de nori, aşa că n-aveai ce privi. Lăsă jos ziarul şi se afundă într-un păienjeniş de gînduri. Gîndurile astea erau foarte lungi — fiecare de un ceas lungime.

De pildă, se gîndea la Igor Tiumințev, îi vedea fața-ntoarsă din profil aşa cum şedea la volan, cu obrazul acoperit de pufuşor şi un ochi albastru inteligent, adumbrit de genele-i de fată. Of, că tare urît a ieşit... Venise băiatul să-şi ia rămas bun. Să fi stat cu el de vorbă, să-l fi întrebat... Îi părea rău că a ieşit aşa, şi această părere de rău dura şi-l durea. De obicei nu se oprea îndelung la greşelile comise. Într-un fel era totdeauna convins că viața e nesfîrşit de lungă şi fiecare greşeală o poți repara. Şi acum înțelesese, sau poate simțise cu un nu ştiu al cîtelea simț că viața-i scurtă, chiar foarte scurtă şi de cîte ori calci în străchini, aşa rămîne şi nimic nu mai poate fi îndreptat... O întrebare pe care n-ai pus-o la timp. Un cuvînt nerostit. Sau rostit, dar nu acel care trebuia...

Apoi se gîndi la Teotkin, care, slavă Domnului, se reface. Dacă murea, ar fi fost vina lui — dar ce vină ! Şi că în fond rezultatul nu are importanță, dacă iei în considerare gravitatea vinei — o dată ce eşti vinovat, vinovat rămîi şi nu-i nimic de făcut. Cu gîndul la Teotkin, îşi aduse aminte de vecinul său şi de la el se duse cu gîndul la tovarăşul său de suferință, generalul Ghindin. Îi dori din tot sufletul sănătate şi viață lungă. Nu ştia că în dimineața aceea generalul Ghindin se sfîrşise şi la Lihariovka nu se discuta decît despre asta.

Dar, firește, cel mai adesea gîndul său fugea la Lida Romnici. Poate nu se gîndea, ci numai o vedea cu închipuirea cum stă acolo singură, pe picioarele-i lungi, și devenea tot mai mică și mai mică...

— Dormiți, tovarășe maior? întrebă încet o voce.

Skvorțov tresări și deschise ochii. Asupra lui se aplecase rotofeiul căpitan, cu urechile roșii ca focul și cu vestonul încheiat corect.

— Am organizat o partidă de cărți. Dacă n-aveți nimic contra, v-am ruga să fiți al patrulea, spuse în șoaptă și, trăgînd cu coada ochiului la generalul care moțăia în fotoliul de alături, îi făcu șmecherește cu ochiul.

— De ce nu, cu plăcere.

Skvorțov se ridică, scuturîndu-se de gînduri ca de colbul de pe tălpi. Se apropie de măsuța rabatabilă la care ședeau cei doi ofițeri bine prăjiți de soarele Lihariovkăi și pe care la decolare îi trecuse la capitolul „localnici". Ofițerii amestecau de zor cărțile. Acum erau mai aproape de Moscova decît de Lihariovka, și cînd vor ajunge acolo, cei doi n-aveau să mai fie „localnici". Cît despre el, pretutindeni era „de pe aici, din partea locului". De! asta-i viața.

Căpitanul durduliu dădu cărțile. Skvorțov le filă și rămase mut de mirare: avea în mînă zece trefle! O situație aproape de necrezut.

— Zece trefle! spuse și aruncă pe masă cărțile în evantai, deschise.

— Frumos început ! se entuziasmă căpitanul. Probabil că n-aveţi noroc în dragoste, tovarăşe maior.

— Într-adevăr, n-am prea avut noroc. Şi acum, fraţilor, păzea, am intrat în viteză.

— Amestecă şi împarte, mormăi maiorul cel posac.

Skvorţov împărţi cărţile.

— Una.

— Pas.

— Două.

— Două-s ale mele.

...Jocul continua. Skvorţov avea un noroc turbat — îi venea cartea una după alta. Şi trebuie să recunoaştem, nu era chiar nefericit. Îl supăra însă ceva, simţea un fel de jenă : cîştiga poate cam prea mult. Oricît risca, zadarnic, cîştigul creştea mereu. Maiorul cel posac numai îşi dregea glasul, iar căpitanul părea să se întristeze. Numai locotenentul continua să zîmbească cu zîmbetul său sclipitor de alb. Jucară pînă ce avionul ateriză.

— Moscova, tovarăşi. Mai departe nu vă ducem, îi anunţă comandantul navei, ieşind din cabina echipajului.

Skvorţov se ridică de la masă şi îşi destinse cu plăcere mădularele.

— Aţi auzit ? Am ajuns. Vă mulţumesc pentru compania plăcută.

— Păi nu ne socotim ? întrebă zelos, cu tăinuită invidie, maiorul cel posac.

— Lăsaţi ! Un lucru-i sigur, v-am bătut pe toţi.

— Jocul de cărţi e joc de cărţi, observă grav durduliul.

— Aşa ? Va să zică, nu mă cunoaşteţi ? N-aţi auzit de celebrul trişor Skvorţov, care operează mai ales în avioane ? Nu-u ? Ce păcat !

— Glumiţi, tovarăşe maior ? întrebă căpitanul.

— Dacă glumesc ? Nu-mi plac glumele. Am onoarea să vă salut.

Skvorţov îi salută cu bravură, înhăţă valijoara şi porni spre ieşire. Coborî treptele scării şi puse piciorul pe pămînt moscovit. Primul lucru care-l izbi fu iarba — o iarbă deasă, grasă, de un verde intens. Apoi soarele. Ce soare era acesta ! Blînd, răcoros, inocent !

Ceilalţi îl urmară. Ultimul care încheia şirul era generalul Sivers. Skvorţov îl privi de jos în sus şi rămase mirat de obrajii lui supţi şi expresia tragică. Însă cînd generalul ajunse jos, impresia se şterse. Sivers era cel de totdeauna — ochelarii, ţinuta impecabilă, ironia.

— Tovarăşe general... începu Skvorţov.

— Da ? răspunse Sivers, privindu-l dintr-o parte.

— Vă aşteaptă probabil maşina ?

— Maşina ? Nu, nu mă aşteaptă. Ştii, am obiceiul să circul cu mijloacele cele mai banale de transport — cele ale oraşului. Fără pompă. Am onoarea.

Sivers duse mîna la chipiu, făcu stînga-mprejur milităreşte şi porni înainte cu pas iute, puţin săltăreţ. Cu el se depărta şi întrebarea pe care Skvorţov ar fi trebuit să i-o pună şi nu i-o pusese...

O întrebare simplă, omenească: „Ce-i cu dumneavoastră ?“

Cîteva clipe mai tîrziu, Skvorțov urcase în autobuz și se îndrepta spre casă. Rămaseră în urmă suburbiile înecate în verdeață, cu vilișoare, helesteie, rațe și antene de-ale televizoarelor — Moscova îl și înconjurase. Marele oraș venea trepidant în întîmpinarea lui, oglindindu-se în luciul șuvoiului de mașini. Oamenii mergeau îmboldindu-se unii pe alții, întrecîndu-se, ori așteptînd la răspîntii, și vai, cît erau de mulți! Skvorțov privea toate acestea cu un sentiment dedublat — de înstrăinare și de recunoaștere.

Iată și casa lui. Deschise ușa holului. Pe perete, o mîzgălitură făcută de mîna unui copil: „Inka, proasta, se crede“. Recunoscu inscripția și rîse. Inka despre care era vorba crescuse mare între timp, era studentă, iar holul tot nu mai fusese zugrăvit.

Călcînd tot peste două trepte deodată, urcă la etajul trei. Bravo, organismule — nici tu gîfîială, nimic. Îți mulțumesc, organismule. Scoase din buzunar o legătură de chei, alese una, deschise și intră.

— Cine-i acolo ? întrebă o voce de femeie.

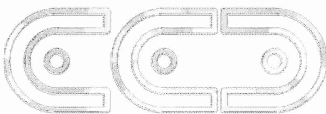
— Eu, spuse Skvorțov.

Soția, micuță, durdulie, cu părul pieptănat lins pe spate, veni în antreu. Ochii puțin bulbucați străluceau de o fericire copilărească. Privindu-i chipul cu mirare, ea își șterse mîinile pe șorț și spuse subțirel, dintr-un suflu:

— Te-ai bărbierit, te-ai grăbit, te-ai tăiat...

CUPRINS

Scanare și prelucrare digitală

de

Anonim

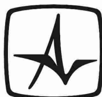
și

CAT Graur

Antwerpen

2023

